

URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA VLADE RH

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA
PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA 2006.-2010.**

za razdoblje od listopada 2006. do prosinca 2008. godine

Zagreb, siječanj 2010. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA ZA RAZDOBLJE OD LISTOPADA 2006. DO PROSINCA 2008	8
3. ZAKLJUČNA NAPOMENA	31
4. PRILOG – IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA OD STRANE NOSITELJA MJERA, PREMA PODRUČJIMA DJELOVANJA I CILJEVIMA	33
I. Ljudska prava žena	33
1.1. Unaprijediti ljudska prava žena dosljednim provođenjem međunarodnih instrumenata za njihovu zaštitu	33
1.2. Provoditi trajne i sustavne kampanje radi uklanjanja svih oblika spolne diskriminacije i podizanja svijesti javnosti o kršenju ljudskih prava žena	41
1.3. Unaprijediti društveni položaj žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom	49
1.4. Ukloniti diskriminaciju Romkinja u cjelokupnom društvu i unutar njihovih zajednica, uz provedbu aktivnosti i programa za jačanje svijesti o poštivanju njihovih ljudskih prava te praćenje/analizu položaja Romkinja radi procjenjivanja utjecaja politike i programskih mjera	57
1.5. Unaprijediti načine suzbijanja i uklanjanja diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji	63
1.6. Unaprijediti osiguranje dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava i razviti metodologiju prikupljanja podataka o broju i vrstama tužbi za diskriminaciju, podnesenih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe te o njihovom ishodu, uz aktivnosti usmjerene ka podizanju svijesti žena o korištenju mehanizama pravne zaštite	64
1.7. Osigurati provedbu antidiskriminacijskog zakonodavstva uz procjenjivanje njegovih učinaka, kvalitete i stupnja provedivosti pojedinih zakonskih odredbi i drugih propisa	66

1.8. Postići integraciju rodne perspektive u sigurnosnu politiku zemlje te promicati primjenu Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a i obveza iz Pekinške platforme.....	69
II. JEDNAKE MOGUĆNOSTI NA TRŽIŠTU RADA.....	76
2.1. Uskladiti nacionalno zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije za poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti.....	76
2.2. Smanjiti nezaposlenost i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada.....	78
2.3. Osnažiti žensko poduzetništvo.....	86
2.4. Osigurati stvarne jednake mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada djelotvornom primjenom radnog zakonodavstva i poticanjem žena na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima diskriminacije na tržištu rada.....	93
2.5. Jačati i promicati mjere koje omogućavaju usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza, uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena.....	96
III. RODNO OSJETLJIVO OBRAZOVANJE.....	101
3.1. Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodnih stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa te sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice procesa na svim razinama sustava.....	101
3.2. Postići spolnu ravnotežu u odabiru područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama.....	107
3.3. Omogućiti stjecanje znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova na akademskoj razini te poticati znanstvena istraživanja radi utvrđivanja stanja, praćenja provedbe i vrednovanja učinaka politike ravnopravnosti spolova na svim razinama javnog i privatnog života.....	110
IV. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA.....	116
4.1. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama.....	116
4.2. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena pri imenovanju u državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne samouprave), druge pravne osobe s javnim ovlastima i upravne odbore javnog sektora na državnoj i lokalnoj razini.....	127

V. NASILJE NAD ŽENAMA.....	133
5.1. Ukloniti sve oblike obiteljskog nasilja uz unapređenje zaštite žrtava obiteljskog nasilja	133
5.2. Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama.....	150
5.3. Razviti svijest za sve oblike nasilja nad ženama kod javnih djelatnika/djelatnica, osoblja odgovornog za provođenje zakona, sudaca/sutkinja, zdravstvenih i socijalnih radnika/radnica (edukacija).....	180
VI. ŽENE I ZDRAVLJE.....	186
6.1. Unaprijediti metodologiju rada na području statističkih pokazatelja zdravstvenog stanja žena.....	186
6.2. Uvesti učinkoviti sustav prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora (dojke, vrata maternice i debelog crijeva).....	186
6.3. Unaprijediti mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena te promicati razumijevanje i potrebu zaštite njihovih reproduktivnih i seksualnih prava.....	192
6.4. Smanjiti učestalost spolno prenosivih bolesti.....	195
6.5. Podići razinu zaštite i očuvanja zdravlja na radu, osobito psihičkog zdravlja žena.....	200
VII. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI I NAČINI PROVEDBE.....	201
7.1. O snažiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje.....	201
7.2. Promicati ravnopravnost žena i muškaraca u općinama, gradovima i županijama uvođenjem načela ravnopravnosti na lokalnu razinu, uz osnivanje i osnaživanje lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova.....	211
7.3. Uvođenje rodno osjetljive politike u medije.....	220
7.4. Uvesti upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu i razviti metodologiju prikupljanja statističkih podataka, uz pripadajuća rodna istraživanja.....	225
Popis kratica.....	231

UVOD

Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova kao osnovni strateški dokument Republike Hrvatske za uklanjanje diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova, za razdoblje od 2006. do 2010. godine, donio je Hrvatski sabor u listopadu 2006. godine. Odredbe ove, treće po redu, *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* (u daljnjem tekstu: *Nacionalne politike*) zasnivaju se na nacionalnim zakonodavnim i drugim propisima te potvrđuju sadržaje jamstava ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, konvencija Međunarodne organizacije rada, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje. *Nacionalna politika* integrira ciljeve i mjere UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, uključujući Zaključne komentare UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, Pekinške platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva.

Strateški okvir i akcijski plan djelovanja sadrže 30 ciljeva i 144 mjere u sljedećim osnovnim kritičnim područjima: Ljudska prava žena, Jednake mogućnosti na tržištu rada, Rodno osjetljivo obrazovanje, Ravnopravnost u području odlučivanja, Nasilje nad ženama, Zdravlje žena te Institucionalni mehanizmi i načini provedbe.

Za provedbu mjera iz *Nacionalne politike* zaduženo je ukupno 43 nositelja mjera, većinom tijela državne uprave, drugih državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Osim u svojstvu nositelja, odnosno sunositelja najvećeg broja mjera (ukupno 60), Ured za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: Ured) nadležan je, sukladno čl. 18. *Zakona o ravnopravnosti spolova* i za nadzor provedbe *Nacionalne politike*.

Ured je od svih nositelja mjera zatražio izvješća o njihovoj provedbi za razdoblje od donošenja *Nacionalne politike* do kraja prosinca 2008. godine. Izvješća su dostavljana od rujna 2008. do svibnja 2009. godine. Svi nositelji mjera dostavili su izvješća te 17 županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova (osim Povjerenstava za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske, Dubravačko-neretvanske, Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije), i

svoga pet županija (Međimurska, Zadarska, Zagrebačka, Brodsko-posavska i Vukovarsko-srijemska) i Grad Zagreb.

Ured za ravnopravnost spolova je u izvještajnom razdoblju dostavio sljedeća izvješća o provedbi mjera iz *Nacionalne politike*:

- 15. listopada 2007. – Gospodarsko-socijalnom vijeću, s osobitim naglaskom na izvještavanje o provedbi mjera kojih je nositelj Ured za ravnopravnost spolova u poglavlju *Jednake mogućnosti na tržištu rada*;
- 28. ožujka 2008. – Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, s naglaskom na provedbi onih mjera za koje je pravobraniteljica iskazala interes u svom dopisu;
- 7. travnja 2008. – Odboru za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora dostavljeno je Izvješće o provedbi onih mjera koje su u nadležnosti Ureda za ravnopravnost spolova za potrebe održavanja tematske sjednice pod nazivom „Provođenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. u 2007. godini“. Na predmetnoj sjednici Odbora vođena je široka rasprava uz prisustvo predstavnika/ca tijela državne uprave i nevladinih udruga. Izvješće se nalazi na internetskim stranicama Ureda;
- 16. srpnja 2008. – Tadašnjoj potpredsjednici Vlade i ministrici obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđi. Jadranki Kosor dostavljeno je *Izvješće o provedbi mjera s rokom provedbe 2006.-2007. i tijeku provedbe mjera s rokom provedbe 2008. godina, a kojih je nositelj Ured*.

Izvješća o provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* izrađivana su i kao prilozi za izvještavanje temeljem međunarodnih obveza, odnosno pregovaračkog procesa u procesu pristupanja Europskoj Uniji:

- 13. veljače 2009. – Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti dostavljeno je *Izvješće o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* za potrebe V. sastanka Pododbora za istraživanje, tehnološki razvitak i socijalnu politiku u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju;
- 24. travnja 2009. – Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva poslano je *Izvješće o provedbi mjera u području jednakih mogućnosti na tržištu rada kojima se doprinosi aktivnostima vezanim za pregovaračko poglavlje 19. Socijalna politika i zapošljavanje*;

- 22. listopada 2009. - Uredu glavnog pregovarača i Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva dostavljeno je *Izješće o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. za razdoblje od 2006. do 2009. godine*, uključujući odgovore na dodatna pitanja Europske komisije za potrebe izvještavanja o napretku u pregovorima između EU i RH u poglavlju 19. Socijalna politika i zapošljavanje.

Europska komisija redovito prati provedbu *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, te je u *Izješću o napretku* Republike Hrvatske za 2008. godinu vezano uz ispunjavanje obveza u okviru *Političkih kriterija*, istaknula kako je provedba *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* nastavljena te da je donesen novi *Zakon o ravnopravnosti spolova i Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji 2008.- 2010.*

U okviru ispunjavanja obveza u pregovaračkom području 19. Socijalna politika i zapošljavanje - navodi se da se značajan napredak bilježi u području ravnopravnosti spolova. Ističe se da je donošenjem novog *Zakona o ravnopravnosti spolova* ispunjen ključni element u pregovorima za pristupanje, da je podizanje svijesti o ravnopravnosti spolova nastavljeno na različitim područjima te da su pripreme za postizanje učinkovite provedbe politike ravnopravnosti spolova uznapredovale.

U ovom *Izješću* donosimo pregled provedbe mjera temeljem dostavljenih očitovanja njihovih nositelja i sunositelja, nadležnih državnih i drugih tijela, kao i aktivnosti u provedbi mjera poduzetih od Ureda za ravnopravnost spolova od donošenja *Nacionalne politike* u listopadu 2006. do prosinca 2008. godine.

Ured je zadužen za provedbu 60 mjera u svojstvu nositelja i sunositelja mjera, a izvijestio je o 77 mjera ukupno, odnosno o 54% mjera iz cijele *Nacionalne politike*, što je 28% više od broja mjera za koje je zadužen.

Vezano uz obvezu dvogodišnjeg izvještavanja o provedbi *Nacionalne politike* Vladi RH, napominjemo da će se *Izješće* o provedbi za razdoblje od 2009. do 2010. godine uputiti Vladi RH zajedno s prijedlogom Nacrta nove *Nacionalne politike za razdoblje od 2011. do 2015. godine* do kraja 2010. godine.

SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROVEDBI NACIONALNE POLITIKE ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA 2006.-2010. ZA RAZDOBLJE OD LISTOPADA 2006. DO PROSINCA 2008. GODINE

U izvještajnom razdoblju proveo se veliki broj planiranih mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, unutar svih sedam programskih područja akcijskog plana djelovanja. Provedene aktivnosti rezultirale su, među ostalim, i povećanjem osviještenosti javnosti o ljudskim pravima žena, unaprjeđivanjem antidiskriminacijskog zakonodavstva, donošenjem nekoliko novih, važnih strateških dokumenata, provedbom širokih kampanja u području suzbijanja nasilja, političke participacije žena i zdravlja žena, jačanjem suradnje s nevladinim udrugama, osnaživanjem institucionalnih mehanizama na državnoj i lokalnoj razini te daljnjim razvojem statističke metodologije i rodnih istraživanja.

1. LJUDSKA PRAVA ŽENA

U području unaprjeđivanja ljudskih prava žena, uz razvoj antidiskriminacijskog zakonodavstva, poduzimane su brojne aktivnosti usmjerene ka podizanju svijesti javnosti o ovom pitanju. Održan je čitav niz konferencija, okruglih stolova, seminara, tribina, javnih rasprava, kampanja, radionica i drugih promidžbenih akcija, vrlo često u suradnji s nevladinim udrugama.

Vezano uz obvezu diseminacije međunarodnih i nacionalnih dokumenata radi jačanja znanja i svijesti o politici ravnopravnosti spolova prevedeno je, tiskano i distribuirano na desetke tisuća primjeraka različitih publikacija i drugih materijala, uključujući: *Kratki vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njenu primjena u Republici Hrvatskoj*, *Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja i Memorandum s objašnjenjima Vijeća Europe, Preporuka (2003)3 o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima, Preporuka Rec (2007) 17 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o standardima i mehanizmima ravnopravnosti spolova i memorandumu s objašnjenjima i mnoge druge.*

Izišla su tri izdanja *Nacionalne politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, a tiskana je na engleskom jeziku i na Braillovom pismu za slijepe u ukupnoj nakladi od 5200 primjeraka.

Uz nacionalne strateške dokumente iz ovog područja tiskano je i distribuirano nekoliko tisuća primjeraka letaka sa tekstovima: *Zakona o ravnopravnosti spolova*, *Rezolucije 1325 (2000) Vijeća sigurnosti UN-a o ženama u ratnim sukobima i njihovoj ulozi u mirovnim pregovorima*, *Deklaracije UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama* i dr.

Svi tiskani materijali i publikacije dostavljaju se nadležnim institucijama, Hrvatskom saboru, državnoj upravi, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, povjerenstvima za ravnopravnost spolova, političkim strankama, knjižnicama, fakultetima i dr. Pojedine publikacije uvrštene su u popis ispitne literature na fakultetima.

Ured za ravnopravnost spolova sustavno radi na upoznavanju javnosti sa strategijom za ravnopravnost spolova Europske unije te je tiskan i javno promoviran njen hrvatski prijevod pod nazivom „*Putokazi ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006-2010*“ te „*Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU*“ kojeg je za Ured izradila nevladina udruga Centar za ženske studije.

2007. godine, uz financijsku potporu Europske komisije, u sklopu provedbe *programa Zajednice: Ravnopravnost spolova* u Zagrebu je organizirana međunarodna „Konferencija za podizanje javne svijesti o politikama i zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova“ uz sudjelovanje tadašnje potpredsjednice Vlade i ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđe Jadranke Kosor i predstavnice Europske komisije gđe. Fay Devonic, tadašnje čelnice Odjela za ravnopravnost žena i muškaraca pri Općoj upravi za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti Europske komisije te druge predstavnice zemalja članica EU, predstavnika/ca tijela državne uprave, drugih dionika i medija. Tom prilikom gđa. Devonic istaknula je da su „promjene u Hrvatskoj u velikoj mjeri usklađene s EU Strategijom (*Putokazima EU*)“ te ocijenila *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* kao „veliki pozitivan korak koji pokazuje važnost koju Hrvatska pridaje ravnopravnosti spolova.“

Dvojezični hrvatsko-engleski *Zbornik radova s Konferencije o jačanju svijesti o politikama i zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova* s cjelovitim izlaganjima međunarodnih i hrvatskih predavača/ica tiskan je u 2.000 primjeraka.

Republika Hrvatska sudjelovala je u programu *Zajednice - Ravnopravnost spolova* u okviru projekta pod nazivom *Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice* kojeg je nositelj bila Republika Malta, a kao zemlje partnerice sudjelovali su i Portugal, Italija i Grčka. Izvještaj o provedbi projekta tiskan je na jezicima zemalja sudionica pod nazivom *Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice - Primjeri dobre prakse u promicanju ravnopravnosti spolova*.

Predstavnicima/e nevladinih udruga uključuju se u rad različitih radnih skupina i drugih radnih tijela pri tijelima državne uprave, a ministarstva, Vladini uredi kao i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave redovito, putem javnih natječaja, financiraju projekte nevladinih udruga te njeguju partnerske odnose s predstavnicima/cama civilnog društva. U izvještajnom razdoblju financirano je nekoliko stotina projekata nevladinih udruga aktivnih u području ravnopravnosti spolova. Prema zaprimljenim izvješćima Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ureda za ljudska prava i Ureda za ravnopravnost spolova za projekte nevladinih udruga u navedenom razdoblju izdvojeno je 22.403.160 tisuća kn. Redovito se financijski podupiru i druge aktivnosti udruga, a pojedini projekti provode se i u partnerstvu s udrugama.

Vladin Ured za udruge redovito objavljuje izvješća koja sadrže sustavne podatke o financiranju udruga od strane državne i lokalne vlasti iz kojih je razvidno da se podrška projektima zaštite i promicanja ljudskih prava žena kontinuirano povećava. U narednom razdoblju bit će međutim potrebno unaprijediti metodologiju vezanu uz prikaz financiranja projekata u području ravnopravnosti spolova kako bi se dobio točan pregled sveukupnih izdvajanja u cijelom području.

Obilježavaju se svi važni datumi vezani uz zaštitu i promicanje ženskih ljudskih prava. *Međunarodni dan žena 8. ožujka* obilježava se redovito nizom aktivnosti i događanja od strane Vlade RH, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ureda za ravnopravnost spolova, Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, udruga i lokalnih

povjerenstava za ravnopravnost spolova, a niz manifestacija održava se redovito i povodom *Svjetskog dana seoskih žena 15. listopada, Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 22. rujna, Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 25. studenog i Svjetskog dana poduzetnica 17. svibnja.*

Edukacija o zaštiti ljudskih prava i zakonodavstvu u području ljudskih prava, od 2007. godine održava se u Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje pri Ministarstvu uprave¹ putem jednodnevnih seminara za sve državne službenike/ce. Od 2008. godine uveden je seminar „Zakonske odredbe za ravnopravnost spolova“ što je otvorilo dodatnu mogućnost prenošenja znanja o ravnopravnosti spolova državnim službenicima i službenicama.

U sklopu Državnog stručnog ispita za sve novozaposlene državne službenike/ice predstavnica Ureda za ravnopravnost spolova sudjeluje redovito u procjeni znanja prijavljenih kandidata/tkinja kojima je djelokrug rada vezan za područje ravnopravnosti spolova.

Pravosudna akademija unosi redovito ovu tematiku u programe izobrazbe pravosudnih dužnosnika/ca i djelatnika/ca. U prosincu 2008. organiziran je i okrugli stol pod nazivom: “Ravnopravnost spolova: primjena CEDAW-a pred hrvatskim sudovima te hrvatsko zakonodavstvo i praksa” za suce/tkinje, državne odvjetnike/ce i predstavnike/ce civilnog društva.

U okviru pretpristupnog programa CARDS financiran je projekt “Unaprjeđenje pravnog i institucionalnog okvira za ostvarenje ravnopravnosti spolova” kojeg je provodio Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s udrugom CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (u daljnjem tekstu: CESI), a obuhvatio je edukacije za suce/tkinje, pravnike/ce, poslodavce i političare/ke.

U području antidiskriminacijskog zakonodavstva donesena su dva nova organska zakona. Novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* (NN 82/08) donesen je u srpnju 2008. godine i u potpunosti je usklađen s pravnom stečevinom Europske unije, o čemu se očitovala EU u okviru Zajedničkog stajališta za zatvaranje poglavlja 19. Pregovora - Socijalna politika i zapošljavanje.

Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08) stvorene su pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i zaštitu od diskriminacije na temelju spola, rase, etničke

¹ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave (NN 77/09) Ministarstvo uprave preuzelo je poslove iz nadležnosti Središnjeg državnog ureda za upravu.

pripadnosti, boje kože, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

U izvještajnom je razdoblju bio u proceduri donošenja i novi *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji* kojim se unaprjeđuje rad tijela u pitanjima zaštite od obiteljskog nasilja i usklađuje sa suvremenim međunarodnim smjernicama. Još 2006. godine izmijenjen je *Kazneni zakon* na način da se zločin iz mržnje definira kao novo kazneno djelo.

2008. donesen je i *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći* kojim je osim prava na besplatnu pravnu pomoć građanima/kama nižeg dohodovnog stanja, otvorena mogućnost da se i nevladine udruge aktivno uključe u zastupanje građana/nki pred sudovima u građanskim i upravnim sporovima kao i u savjetodavni rad i podizanje svijesti žena o mehanizmima pravne zaštite u slučajevima diskriminacije.

Posebna pažnja posvećena je unaprjeđivanju položaja žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom. Republika Hrvatska potpisala je među prvima novu *Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom* te je njena opredjeljenja ugradila u *Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*. Na XII. Hrvatskom simpoziju osoba s invaliditetom u rujnu 2007. godine održanom u Zagrebu posebno se raspravljalo o "Primjeni UN Konvencije za žene s invaliditetom".

Podupiru se projekti udruga i održavaju radionice i seminari namijenjeni osnaživanju žena s invaliditetom te se redovito surađuje sa Savezom osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH). Primjerice u 2007. godini Ured za ravnopravnost spolova je sa Zajednicom Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH organizirao promociju *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* na Braille-ovom pismu te je sudjelovao na VI. Simpoziju oboljelih od multiple skleroze koji je održan u Zadru u organizaciji Saveza društava multiple skleroze Hrvatske na temu „Obitelj i multipla skleroza“. U 2008. godini s Društvom osoba s invaliditetom Podunavlje realizirana je suradnja povodom obilježavanja *3. prosinca - Međunarodnog dana osoba s invaliditetom*.

Ured je na svoje internet stranice u suradnji s Mrežom žena s invaliditetom SOIH-a stavio obavijest o broju SOS telefona za pomoć ženama s invaliditetom žrtvama nasilja i drugih obavijesti o SOS telefonima za pomoć ženama žrtvama obiteljskog nasilja.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvještava da je 2008. godine započelo empirijsko istraživanje u partnerstvu s Pravnim fakultetom u Zagrebu, Studijem za socijalni rad, koje bi trebalo obuhvatiti procjenu stanja potreba obitelji osoba s invaliditetom, analizu postojećeg stanja uključenosti osoba s invaliditetom u život zajednice te analizu stanja i utvrđivanje potreba osoba s invaliditetom.

Prava žena pripadnica nacionalnih manjina štite se primjenom *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*, provođenjem *Nacionalnog programa za Rome* te *Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.* Ured za ravnopravnost spolova je u suradnji s Uredom za nacionalne manjine osnovao *Radnu skupinu radi unaprjeđivanja prikupljanja statističkih podataka o položaju Romkinja u lokalnim zajednicama i cjelokupnom društvu, u području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite te njihovog sudjelovanja u javnom i političkom životu.* Uspostavljena je suradnja s Programom UN-a za razvoj (UNDP) u području istraživanja o reproduktivnom zdravlju i prevenciji spolno prenosivih bolesti među Romkinjama.

Osnovana je i *Radna skupina za prikupljanje podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i izradu programa djelovanja o unaprjeđivanju njihova položaja.* U radu ovih radnih skupina sudjeluju predstavnice nevladinih udruga i predstavnice nacionalnih manjina.

Detaljne informacije o svim navedenim aktivnostima poduzetim s ciljem promicanja i zaštite ljudskih prava žena, uz pripadajuće dokumente, istraživanja i analize, dostupne su na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova (www.ured-ravnopravnost.hr), pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (www.prs.hr), Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, drugih tijela državne uprave i nevladinih udruga.

2. JEDNAKE MOGUĆNOSTI NA TRŽIŠTU RADA

Smanjivanje nezaposlenosti žena, uz njihovo ekonomsko osnaživanje i uklanjanje svih drugih oblika diskriminacije na tržištu rada, sastavni je dio programa provedbe *Nacionalne politike* i jedan od najvažnijih zadataka u postizanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena.

U ovome području nastavljen je rad na unaprjeđivanju zakonodavnog i strateškog okvira te su poduzete i mnoge druge mjere s ciljem osvješćivanja i senzibiliziranja javnosti.

Nacionalno zakonodavstvo u području jednakih mogućnosti usklađeno je s pravnom stečevinom EU za poglavlje 19. - Socijalna politika i zapošljavanje. U *Izvešću o napretku RH (Progress Report)* pozdravljeno je donošenje novog *Zakona o ravnopravnosti spolova* kao jednog od ključnih elemenata upravo u procesu pregovora za navedeno poglavlje. Bitne su promjene koje je novi *Zakon* donio. Proširena je zabrana diskriminacije na području tržišta rada i zapošljavanja na način da je unijeta nova odredba o zabrani diskriminacije s obzirom na porod, trudnoću, roditeljstvo, kao i na usklađivanje privatnog i profesionalnog života. Novost je i to da prvi put *Zakon* sadrži i sankcije za diskriminatorno postupanje poslodavaca, osobito u razgovorima za posao kod postavljanja pitanja o bračnom statusu, broju djece i planiranju rađanja.

Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o suzbijanju diskriminacije i Zakon o radu zabranjuju svaki oblik spolne diskriminacije u području rada i zapošljavanja, a zajamčeno je i pravo žena i muškaraca na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti.

U srpnju 2008. godine donesen je i *Zakon o roditeljskim pravima i potporama* kojim se propisuju osnovna prava zaposlenih, samozaposlenih i nezaposlenih majki/roditelja na roditeljske dopuste i naknade propisane *Zakonom o radu i Zakonom o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki*. *Zakonom* se redefinira dodatni roditeljski dopust u roditeljski dopust, uvodi mogućnost njegova korištenja u dijelovima do osme godine života djeteta, omogućava korištenje prava na roditeljsku naknadu svim majkama koje ne ostvaruju pravo kao zaposlene majke u vrijeme obveznog roditeljskog dopusta u iznosu od najmanje 50% proračunske osnovice, omogućava prenošenje prava na drugog roditelja i drugo.

U području mirovinskog osiguranja, donesen je 2008. godine *Zakon o izmjeni Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba* kojim je na poseban način uređeno ostvarivanje prava iz obveznog mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti, na način da su izjednačeni uvjeti starosne dobi i mirovinskog staža za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene. Na taj način izvršeno je potpuno usklađivanje s europskom pravnom stečevinom na tom području.

Vlada RH je donijela *Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine* koji se temeljio na smjernicama za zapošljavanje postavljenih od Europske unije za zemlje članice te uključuje i smjernice koje se odnose na jednakost spolova (EU smjernica 6.). Na osnovi ovog plana doneseni su *Godišnji planovi za poticanje zapošljavanja za 2006., 2007. i 2008. godinu*. Temeljem mjera Godišnjeg plana poticanja zapošljavanja Hrvatski zavod za zapošljavanje subvencionirao je u 2006. godini zapošljavanje 1.652 žene, u 2007. godini 2.255, a u 2008. godini 1.956 žena, što ukupno iznosi 5.863 žene čije je zapošljavanje subvencionirano u izvještajnom razdoblju.

Temeljem provedbe *Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2006. i za 2007. godinu*, mjere obrazovanja za poznatog i nepoznatog poslodavca predviđele su i skupinu dugo nezaposlenih žena.

U sustavu financiranja obrazovanja nezaposlenih, Hrvatski zavod za zapošljavanje je u 2008. godini financirao obrazovanje za poznatog poslodavca za 426 žena (38,6% od ukupnog broja polaznika programa) te obrazovanje za 1.259 žena za nepoznatog poslodavca (53% od ukupnog broja osoba obuhvaćenih tim programom obrazovanjima). Obrazovanje za nepoznatog poslodavca ukupno je u izvještajnom razdoblju prošlo 3.355 žena.

Nadalje, u različitim tečajevima organiziranima u 2007. godini, u suradnji s tijelima lokalne samouprave, sudjelovalo je 248 žena. U radionicama za unaprjeđenje vještina aktivnog traženja posla u 2007. godini sudjelovalo je 3.977 nezaposlenih žena.

Osim toga određeni broj udruga organizira za nezaposlene žene pohađanje tečajeva za rad na računalu i osposobljavanje za aktivno traženje posla.

Sukladno *Zajedničkom memorandumu o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP)*, potpisanom između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije 2008. godine, donesen je *Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu*. Jedan od ključnih prioriteta koji se namjerava ostvariti kroz ovaj nacionalni plan je: „Povećanje razine zapošljivosti i stope participacije žena primarne dobne skupine (posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama) na tržištu rada“.

Potrebno je istaknuti da je veliki napredak postignut u realizaciji mjera povezanih s uklanjanjem jezičnih seksizama i promicanjem jezika koji odražava načela ravnopravnosti spolova na tržištu rada. Državni zavod za statistiku objavio je novu *Nacionalnu klasifikaciju*

zanimanja u 2008. godini prema kojoj se sva zanimanja po prvi puta navode u muškom i ženskom rodu čime su stvoreni i preduvjeti za uklanjanje diskriminacije u jeziku na tržištu rada. *Zakonom o ravnopravnosti spolova* propisano je da se “kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika/ca koristi naziv radnog mjesta u muškom i ženskom rodu, a ista obveza sadržana je i u *Pravilniku o jedinstvenim standardima i mjerilima za određivanje naziva i opisa radnih mjesta u državnoj službi*. Zakon također određuje da prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola, a pri oglašavanju nije dozvoljeno koristiti izričaje koji uzrokuju ili bi mogli uzrokovati diskriminaciju na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orijentacije.

Poseban naglasak stavljen je u proteklom razdoblju na provedbu mjera kojima se osnažuje žensko poduzetništvo, a hrvatska iskustva u području podupiranja razvoja ženskog poduzetništva istaknuta su kao primjer dobre prakse u međunarodnom projektu kojeg je nositelj bila Republika Malta pod nazivom „Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice“.

Udio žena u poduzetništvu u Hrvatskoj zadnjih godina bilježi rast i trenutačno iznosi blizu 30%. Radi jačanja poduzetništva žena ministarstva, tijela lokalne vlasti i nevladine udruge provode različite programe jačanja ženskog poduzetništva i ekonomskog osnaživanja žena. 2008. godine osnovana radna skupina u kojoj su predstavnici poslodavaca, poduzetnika/ca, i tijela državne uprave, te je izrađen prvi nacrt *Strategije razvoja ženskog poduzetništva*.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva omogućava ženama brže uključivanje u poduzetništvo kroz zasebni projekt pod nazivom “Poduzetništvo žena”. Korisnici projekta su mala i srednja trgovačka društva, obrti, zadruge i ustanove u većinskom privatnom vlasništvu žena. Poduzetnice sudjeluju i u drugim projektima MINGORP-a kao što je primjerice projekt poticaja za marketing, projekt poticaja za konkurentnost, projekti tehničkog usklađivanja s EU normama.

Ministarstvo potiče žensko poduzetništvo i kroz subvenciju kamata na kredite za malo i srednje poduzetništvo u suradnji sa županijama i jamstvom Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG). Potrebno je istaknuti da krediti u okviru podprojekta “Poduzetništvo žena” imaju 19% udjela u “Lokalnom projektu razvoja – Poduzetnik” .

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva financijski podržava internetski portal www.poduzetna.hr koji sadrži informacije namijenjene osnaživanju poduzetnica.

Svake godine redovito se obilježava *Svjetski dan poduzetnica*, 17. svibnja, u organizaciji Hrvatske udruge poslovnih žena – „Krug“ i uz potporu Hrvatske gospodarske komore.

2008. godine po prvi put je dodijeljena i nagrada za najuspješniju poduzetnicu i menadžericu u zemlji što je privuklo i znatnu medijsku pozornost. Ured za ravnopravnost spolova ostvario je s ovom udrugom trajnu suradnju te je od „Krug“ dobio zahvale „za podršku u provedbi aktivnosti i ostvarivanju ciljeva Kruga“ u 2007. i 2008. godini.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja izradilo je analizu upisanih nositelja poljoprivrednih gospodarstava, obrta, trgovačkih društava i zadruga u cilju utvrđivanja ravnopravnosti spolova u imovinskim i pravnim odnosima u ruralnim područjima. Prema ovoj analizi žene su vlasnice 28% poljoprivrednih gospodarstava, 0,3% obrta upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i 0,2% trgovačkih društava i zadruga iz ovog Upisnika. Od sveukupnog broja upisanih hektara obradivih poljoprivrednih površina 18% je u vlasništvu žena.

U svrhu prikupljanja podataka i uvida u stanje i mogućnosti unaprjeđenja položaja žena na tržištu rada provedena su i ciljana istraživanja, primjerice:

- 2007. godine Vladin ured za ravnopravnost spolova proveo je empirijsko istraživanje *Identifikacija standarda diskriminacije pri zapošljavanju žena* u suradnji sa znanstvenicima s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje;
- Vladin Ured za nacionalne manjine u suradnji s Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP) provodi istraživanje o položaju žena pripadnica srpske nacionalne manjine na tržištu rada temeljem preporuke UN Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena;
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu provelo je 2008. godine znanstveno istraživački projekt na temu “Povezanosti fertiliteta i sektora zaposlenosti žena u Hrvatskoj”;
- Ekonomski institut proveo je istraživanje „Razlike u plaćama između muškaraca i žena“;
- Internetski portal MojPosao redovito provodi istraživanja koja uključuju rodnu komponentu kao što je istraživanje „Uloga rodova u svijetu rada“ (2007.), „Istraživanje o

zapošljavanju“ (2008.) ili opsežno istraživanje o percepciji spolnih razlika u poslovnom okruženju „Muškarci i žene u poslovnom svijetu“ .

Financijska potpora daje se i projektima nevladinih udruga koje promiču provedbu politike jednakih mogućnosti u području rada i zapošljavanja (primjerice: istraživački projekt Centra za građanske inicijative iz Poreča pod nazivom *Društvenom odgovornošću do boljih uvjeta za žene* te istraživanje u tvrtkama na području Grada Zagreba u okviru šireg projekta udruge CESI pod nazivom *Promocija politike jednakih mogućnosti u području rada*).

S ciljem osvještavanja javnosti o ovoj problematici Ured za ravnopravnost spolova preveo je i objavio na internetskim stranicama dokumente Europske komisije – “Pravila za primjenu jednakih plaća za posao jednake vrijednosti” te “Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u politike zapošljavanja”. Državni zavod za statistiku redovito objavljuje podatke o plaćama zaposlenih po spolu.

Održan je i veći broj rasprava na temu položaja žena na tržištu rada, primjerice:

- tematska sjednica Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova i udrugom B.a.B.e., uoči Međunarodnog dana žena 2007. godine pod nazivom “Položaj žena na tržištu rada”;
- 2008. godine, u organizaciji pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, održana je panel rasprava “Žene i siromaštvo - nesigurnost rada i nezaposlenost” na kojoj je veliki broj stručnjaka/inja, predstavnika/ca Vlade, tijela državne uprave, akademske zajednice, udruga i sindikata raspravljalo o rodnim aspektima rada na određeno vrijeme, rada na crno i nezaposlenosti.
- iste je godine u organizaciji internetskog portal MojPosao i pod pokroviteljstvom Vladinog ureda za ravnopravnost spolova održan forum pod nazivom “Postoji li jači spol u poslovnom svijetu?”;
- održani su i različiti skupovi u organizaciji nevladinih udruga (okrugli stol na temu „Feminizacija siromaštva i žene na tržištu rada“ u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb, konferencija “Položaj žena na tržištu rada” udruge CESI, te u Vukovarsko-srijemskoj županiji konferencija “Model razvoja ženskog poduzetništva unutar poticajnog poduzetničkog okruženja” u organizaciji udruge B.a.B.e. i dr.).

Sustavno se prikupljaju statistički podaci i objedinjuju pokazatelji razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada te izrađuju kvartalni pokazatelji uključeni u godišnje izvješće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Podatke razvrstane po spolu redovito publicira i diseminira i Državni zavod za statistiku te osim Godišnjih ljetopisa, mjesečnih priopćenja i izvješća redovito, od 2006. godine objavljuje publikaciju *Žene i muškarci u brojkama*.

Poticanje socijalnog dijaloga na lokalnim razinama s ciljem poboljšanja položaja žena na tržištu rada bila je tema i 2. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova održane 2007. godine. U tu svrhu je dogovoreno intenziviranje suradnje između županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova sa županijskim Gospodarsko-socijalnim vijećima, a održano je i nekoliko predavanja na temu *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* članovima/cama županijskih GSV-a.

Usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza, uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena potiče se otvaranjem novih smještajnih kapaciteta za djecu vrtićke dobi, uvođenjem jednosmjenske nastave u sve veći broj škola. Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa izvještava da je obuhvat djece predškolske dobi javnim uslugama u zadnje dvije godine porastao na 55,12% zahvaljujući novim smještajnim kapacitetima uz podršku Svjetske banke.

Ured za ravnopravnost spolova financijski je podržao edukativnu kampanju u časopisu National Geographic Junior prilagođenu učenicima/cama nižih razreda osnovne škole kojom se promiče ravnopravnost spolova u obitelji. Ukupno je u 2008. godini izašlo šest brojeva sa slikovnim i narativnim materijalom u obliku stripa pod sloganom „Zajedno smo jači“. Mjere za usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza, uključujući i korištenje roditeljskog dopusta od strane očeva sadrže i drugi strateški dokumenti, primjerice *Nacionalna populacijska politika*.

3. RODNO OSJETLJIVO OBRAZOVANJE

U Hrvatskoj se ne bilježi spolni raskorak u pristupu obrazovanju: podaci upućuju na podjednaku zastupljenost učenica i učenika u osnovnim i srednjim školama, a pri upisu na fakultete pretežu djevojke. Razlike međutim postoje u odabiru srednjih škola i fakulteta, što je odraz još uvijek postojeće podjele rada na muška i ženska zanimanja. Stoga je uvođenje rodno

osjetljivog obrazovanja na svim razinama, uz uklanjanje spolnih stereotipa i sustavnu edukaciju nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, utvrđeno kao nacionalni prioritet.

Promjene u zakonodavnom okviru u protekle dvije godine omogućile su napredak u ovom području. Tako se novim *Zakonom o ravnopravnosti spolova* propisuju obveze u području obrazovanja ne samo za državno tijelo nadležno za obrazovanje, već i za sve druge ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost. *Zakonom* se, između ostalog, nalaže i sustavna provedba mjera za osiguravanje jednakog pristupa svim razinama obrazovanja, promicanje nediskriminacijskih znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje rodni stereotipa, uvažavanje rodni aspekata u svim obrazovnim područjima te promicanju ujednačene zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa donijelo je *Udžbenički standard* koji je usklađen sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova*.

Daljnji pomak u ovom području postignut je usvajanjem *Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju* 2007. godine prema kojem postoji obveza navođenja stručni naziva i akademski stupnjeva i u muškom i u ženskom rodu. Usklađivanje zakonodavstva na ovom području nastavljeno je donošenjem *Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu* koji propisuje da se uporaba udžbenika čiji je sadržaj protivan Ustavu Republike Hrvatske i koji je neprimjeren glede ljudski i manjinski prava, temeljni sloboda i odnosa među spolovima te odgoja za demokratsko društvo, neće odobriti.

Vezano za stereotipe u udžbenicima, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova provela je 2007. godine analizu osnovnoškolskih udžbenika iz materinjeg jezika i književnosti te zaključila da je “učinjen pozitivan pomak u korištenju rodno osjetljivog jezika, što je u skladu s etičkim zahtjevima *Udžbeničkog standarda*. Naime, 94% tekstova iz tekstualne opreme glavnog teksta u udžbenicima koristi ili rodno neutralan ili rodno osjetljiv jezik.” U narednom periodu potrebno je uložiti dodatne napore da se i likovno-grafički zahtjevi propisani *Udžbeničkim standardom* dosljedno provode.

Stručna radna skupina koju je osnovala Agencija za odgoj i obrazovanje izradila je *Program usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/ice odgojno-obrazovane djelatnosti* te su, u suradnji sa ženskim udrugama koje su sudjelovale u njegovoj izradi, održani pilot seminari za odgojno-obrazovne djelatnike/ce.

U vezi s potrebom stalnog promicanja znanja i svijesti o značaju rodno osviještenog obrazovanja Ured za ravnopravnost spolova preveo je *Preporuku Rec(2007)13 Vijeća ministara država članica Vijeća Europe o rodno osviještenoj politici u obrazovanju* s kojom se počelo upoznavati i odgojno-obrazovne institucije, a odredbe ove *Preporuke* ugrađene su u gore navedeni program usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika/ca.

U Hrvatskoj još uvijek postoje značajne spolne razlike u odabiru vrsta srednjih škola s obzirom da npr. gimnazije (62,7%) i umjetničke škole (71,7%) većinom završavaju djevojke, a industrijske i obrtničke mladići (62,5%).

Praćenje stanja pokazuje da se u Hrvatskoj, kao i u drugim europskim zemljama, bilježi kontinuirani trend povećanja obrazovanja žena i trend povećanja udjela diplomiranih studentica, a opadanja udjela diplomiranih studenata. Odabir fakulteta odražava još uvijek postojeću podjelu rada na muška i ženska zanimanja. Žene su sklonije, primjerice, odabiru društveno-humanističkih znanosti i čine više od 90% diplomiranih u području obrazovanja odgajatelja i učitelja i uslugama socijalne skrbi, čine i većinu u području umjetnosti (68,1), prava (69,8%), i bioloških znanosti (82,3%) itd. U tehničkim znanostima žene su manjina, iako se posljednjih godina bilježi rast broja upisanih studentica.

Iako ženski studiji još uvijek nisu institucionalizirani, ohrabrujući su pomaci do kojih je došlo temeljem obveza u provedbi mjera iz *Nacionalne politike*. S tim u vezi treba reći da je Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje donijelo *Preporuku* Rektorskom zboru i senatima sveučilišta u rujnu 2008. godine u kojoj podržava uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na visokoobrazovanoj razini te u skladu s time preporuča izradu i uvođenje novih kolegija „ženskih studija“ i studijskih programa na preddiplomske, diplomske i poslijediplomske studije onih visokih učilišta na kojima postoje mogućnosti i uvjeti za njihovo izvođenje. Od aktivnosti vezanih uz ovu temu potrebno je istaknuti i okrugli stol održan 2007. godine u organizaciji udruge Centar za ženske studije na kojem se raspravljalo o problemu znanstvene discipline i znanstvenog polja ženskih studija i njihove integracije u visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj, a okupio je, uz predstavnice tijela državne uprave i stručnjakinje iz regije koje su predstavile primjere dobre prakse iz zemalja u kojima su ženski studiji zaživjeli kao sastavni dio sveučilišnih programa.

S druge strane, kolegiji vezani uz temu ravnopravnosti spolova već su uvedeni na hrvatska sveučilišta te se na različitim fakultetima održava veći broj kolegija koji obrađuju navedene teme.

Izvannastavni, rodni edukacijski programi za osnovne i srednje škole najčešće se provode u suradnji s udrugama. U svom izvješću o provedbi ove mjere, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da redovito podržava i financijski podupire provedbu programa i projekata koji sadrže i teme iz područja promicanja ravnopravnosti spolova te ističe da su integrativni odgojno obrazovni sadržaji dio programa *Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo* u koji su uneseni i sadržaji vezani za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova podržava provedbu znanstveno-istraživačkih projekata i projekata iz kulture kojima je cilj unaprijediti stanje na području ravnopravnosti spolova. Ured je 2008. godine inicirao provedbu prvog znanstvenog istraživanja *Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj* u suradnji s Odsjekom za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Institutom za društvena istraživanja, čiji će rezultati poslužiti i u izradi nove *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine*.

Ministarstvo kulture i Ured za ravnopravnost spolova financijski su podržali i mnoge druge projekte iz područja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva usmjerenih da promicanju ravnopravnosti spolova.

4. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA

Analiza provedenih mjera na području promicanja ravnopravnosti žena i njihove zastupljenosti i sudjelovanja u strukturama moći i odlučivanja, pokazuje da su u izvještajnom razdoblju najveći pomaci učinjeni u unaprjeđivanju zakonodavnog okvira te u mnogobrojnim provedenim aktivnostima usmjerenim ka podizanju svijesti javnosti o potrebi veće participacije žena na svim razinama obnašanja vlasti.

Po prvi puta su u hrvatsko izbornu zakonodavstvo uvedene kvote. U novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* uvrštena je definicija Vijeća Europe o osjetnoj neuravnoteženosti jednog spola u tijelima javnog i političkog odlučivanja kada je zastupljenost tog spola manja od 40% te

je za političke stranke i druge ovlaštene predlagatelje propisana obveza uvrštavanja najmanje 40% podzastupljenog spola na izborne liste za sve razine izbora.

Nakon posljednjih parlamentarnih izbora 2007. godine od ukupno 153 zastupnika/ca izabrano je 35 žena odnosno 23%. Jedna žena je potpredsjednica Hrvatskog sabora, a 21% žena obnaša dužnost predsjednica saborskih radnih tijela/odbora. Republika Hrvatska je ulaskom u program Zajednice – Ravnopravnost spolova 2007. godine uvrštena u bazu podataka Europske komisije o muškarcima i ženama na mjestima odlučivanja. Hrvatska se po broju zastupnica nalazi na razini prosjeka zemalja članica EU.

2007. godine prevedena je, tiskana i distribuirana *Preporuka Rec(2003)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima*, a 2008. godine tiskano je i njeno drugo izdanje.

U 2007. godini podržano je istraživanje Centra za ženske studije pod nazivom *Žene u hrvatskoj politici*. Tema ovog istraživanja bila je znanstvena analiza vrijednosti, percepcija i znanja hrvatskih građana/građanki o političarkama, političkoj participaciji žena te društvenom statusu žena općenito.

Provedeno je i istraživanje o ravnopravnosti spolova u medijima na temu „Praćenje frekvencije i načina zastupljenosti spolova i općenito rodne tematike u televizijskim emisijama vezanim za parlamentarne izbore 2007. godine“.

U prosincu 2008. godine izrađen je plan i pokrenuta *Kampanja za promicanje političke zastupljenosti žena na lokalnim izborima 2009. godine* sa sloganom „Uravnotežimo se!“. Izrađen je televizijski i prateći radijski spot *Kampanje* vezan uz zakonsku obvezu uključivanja žena na izborne liste političkih stranaka.

U 2007. i 2008. godini u okviru javnih natječaja dodijeljena su financijske potpore za 24 projekta nevladinih udruga vezanih uz temu održavanja parlamentarnih i lokalnih izbora s ciljem podizanja javne svijesti o potrebi veće političke zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na državnoj i lokalnoj razini. Na navedene teme nevladine udruge i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova održavali su brojne tribine, radionice, okrugle stolovi i druge promidžbene aktivnosti često i uz sudjelovanje i potporu Ureda za ravnopravnost spolova.

Uspostavljen je i novi internetski portal o ženama iz javnog i političkog života (www.libela.org) udruge CESI.

Sve provedene aktivnosti doprinijele su porastu svijesti javnosti o nedostatnosti sudjelovanja žena u donošenju odluka na političkoj razini, što potvrđuju i sva provedena istraživanja.

Po prvi puta su se u Obvezatne upute za postupak kandidiranja odnosno u pripadajuće obrasce uveli i ženski oblici imenica.

Državni zavod za statistiku redovito publicira statističke podatke o spolnoj raspodjeli izabраниh članova/ica predstavničkih i izvršnih tijela vlasti.

5. NASILJE NAD ŽENAMA

Na području suzbijanja obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama ostvaren je značajan napredak. Sustavno se provodi veliki broj mjera usmjerenih ka suzbijanju obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama i unaprjeđenju položaja žrtava nasilja, i to temeljem provedbe *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine*, kao i *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. uz pripadajući Protokol o postupanju te Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* i drugih relevantnih propisa.

U području zakonodavstva, u izvještajnom je razdoblju pokrenuta procedura donošenja novog *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* s ciljem unaprjeđivanja rada tijela nadležnih za suzbijanje obiteljskog nasilja i usklađivanja sa suvremenim međunarodnim smjernicama. Prijedlog izmjena uključivao je, između ostalog, proširivanje definicije nasilja u obitelji uvođenjem pojma „ekonomsko nasilje“ pod kojim se razumijeva oduzimanje prava na ekonomsku neovisnost kao i žurnost u postupcima povrede ovog *Zakona* za sva nadležna tijela uz povećanje novčanih kazni i kazni zatvora.

Zakon o kaznenom postupku donesen je 15. prosinca 2008. godine i sadrži odredbe s ciljem zaštite od nasilja u obitelji posebice one koje se tiču ispitivanja svjedoka/kinja te zaštite prava žrtve i oštećenika/ca. *Zakonom* se po prvi put u hrvatski pravni sustav uvodi žrtva kao sudionik postupka s posebnim pravima.

Vlada RH i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti redovito svake godine obilježava Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna.

Republika Hrvatska je s ciljem suzbijanja nasilja nad ženama kao i unaprjeđenjem položaja žena žrtava nasilja aktivno sudjelovala i u Kampanji Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje. Primjenjujući preporuke Vijeća Europe, pokrenuta je i kampanja na nacionalnoj razini. Pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u siječnju 2006. godine osnovan je *Nacionalni odbor za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*. Kampanja je započela obilježavanjem Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studenog, 2006. godine, javnim predstavljanjem u prostorijama Vlade Republike Hrvatske. Ključni datumi vezani uz provođenje ove Kampanje bili su vezani uz obilježavanje 08. ožujka - Međunarodnog dana žena, 15. svibnja - Međunarodnog dana obitelji, 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

2007. je uvedena i prodaja dragovoljne doplatne poštanske marke s prepoznatljivim logom ove Kampanje. Financijska sredstva prikupljena prodajom doplatne poštanske marke donirana su krajem 2007. godine nevladinim organizacijama koje vode skloništa za žrtve nasilja.

Održani su i okrugli stolovi na temu „Ekonomsko nasilje nad ženama“ i „Sustavno financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju izravnu zaštitu žrtvama nasilja u obitelji“. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izradilo je i TV spot „Prijavite nasilje nad ženama“. U rad je pušten SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja i izrađen je *Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*. U svibnju 2007. godine u Zagrebu je održan međunarodni seminar „Aktivno sudjelovanje muškaraca u borbi protiv obiteljskog nasilja“ u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Glavne uprave za ljudska prava Vijeća Europe - Odjela za ravnopravnost spolova.

Tiskano je i dopunjeno izdanje *Adresara ustanova, organizacija i drugih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*.

U 2008. godini proveden je javni natječaj „Grad i županija u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama“ radi dodjele priznanja jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su tijekom trajanja Kampanje svojim aktivnostima ostvarile značajan pomak u području zaštite od nasilja u obitelji.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH je 2006. godine preveo i tiskao u nakladi od 2000 primjeraka *Preporuku Rec(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe o zaštiti žena od*

nasilja te 10 000 letaka s tekstom *Deklaracije o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda, koji su distribuirani drugim državnim tijelima, institucijama, nevladinim udrugama i dr.

U okviru međunarodne suradnje, Republika Hrvatska redovito surađuje s Upravnim odborom za ravnopravnost spolova Vijeća Europe kojemu kontinuirano dostavlja izvješća o implementaciji *Preporuke Rec(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja* u Republici Hrvatskoj.

U lipnju 2007. godine ratificirana je *Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima*. Provode se mjere iz *Operativnih planova za suzbijanje trgovanja ljudima*. Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske sustavno radi na suzbijanju trgovanja ljudima, a kao doprinos podizanju razine osviještenosti o navedenoj problematici kontinuirano provodi javne kampanje, seminare, radionice i edukacije.

Tijela državne uprave redovito financijski podupiru rad nevladinih organizacija koje se bave suzbijanjem obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama i unaprjeđenjem položaja žrtava nasilja te organiziraju i provode razne oblike edukacija za stručne djelatnike/ce koji rade sa žrtvama obiteljskog i drugih oblika nasilja nad ženama.

Različitim drugim oblicima suradnje između tijela državne uprave i nevladinih udruga posredno se omogućava tiskanje edukativnih materijala o svim oblicima nasilja nad ženama koji se nadalje distribuiraju široj javnosti.

Kontinuirano se osvještava šira javnost o nužnosti unaprjeđenja položaja žena žrtava nasilja. Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora u suradnji s drugim tijelima i nevladinim udrugama redovito obilježavaju 22. rujna - Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama kao i 25. studeni - Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama.

6. ŽENE I ZDRAVLJE

Slijedom obveze u provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova napravljen je značajan napredak na poboljšanju standarda zaštite zdravlja žena.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo sustavno prikuplja, prati i obrađuje podatke vezane za zdravstvene pokazatelje po spolu o bolničkom pobolu, umrlim osobama, zdravstvenim

djelatnicima/ama, svoj rođenoj djeci po težini i spolu, perinatalno umrloj djeci, radnicima/cama ozlijeđenim na poslu te onima koji su oboljeli od profesionalnih bolesti. Podaci po spolu se objavljuju u Hrvatskom zdravstveno-statističkom ljetopisu.

U okviru *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke* tiskana je informativna publikacija „Rano otkrivanje raka dojke – Što svaka žena treba znati“ i distribuirana svim ženama koje su dobile poziv na mamografski pregled (do sada sve žene rođene između 1937-1941. i 1950-1955. godine). U okviru *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* također je tiskana informativna brošura i upute, koje su distribuirane svim osobama koje su do sada dobile poziv za sudjelovanje u probiru (sve osobe rođene 1933. i 1937. godine). U svrhu informiranja javnosti o javnozdravstvenom značenju ovih nacionalnih programa ranog otkrivanja raka održano je niz TV i radijskih emisija, tiskovnih konferencija, javnih tribina i sastanaka s udrugama.

Već tradicionalno obilježava se „*Dan narcisa*“ te se ukazuje na važnost ranog otkrivanja raka dojke. Također je obilježen i „*Dan mimoza*“ kojim se ženama dala poruka o važnosti ranog otkrivanja raka grla maternice. Uz postojeće programe ranog otkrivanja raka dojke i raka debelog crijeva, planira se i program ranog otkrivanja raka vrata maternice. Ti programi obuhvaćaju cjelokupnu populaciju definiranih dobnih skupina sukladno preporukama Europske komisije, za rak dojke sve žene u dobi 50-69 godina, a za rak debelog crijeva sve osobe u dobi 50-74 godine, a pozivi se upućuju planski prema pojedinim godištima rođenja. Za osobe s patološkim promjenama osigurana je daljnja besplatna dijagnostika i liječenje.

U osnovnoj listi lijekova i Dopunskoj listi lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje nalaze se lijekovi od kojih su neki namijenjeni i za primjenu u svrhu zaštite žena od neželjene trudnoće, odnosno za primjenu u cilju ublažavanja tegoba u menopauzi.

Tijekom 2006. i 2007. godine održani su edukacijski seminari „*Novosti iz područja reproduktivnog zdravlja adolescenata*“, u organizaciji Službe za školsku medicinu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog društva za školsku i sveučilišnu medicinu i županijskih zavoda za javno zdravstvo s ciljem povećanja osviještenosti liječnika/ca školske medicine o važnosti i prisutnosti problema reproduktivnog zdravlja među učenicima/cama osnovnih i srednjih škola i studentima/cama te osposobljavanja za brže i lakše uočavanje problema i mogućnosti njihova rješavanja, s naglaskom na razvoj preventivnih aktivnosti. Aktivnosti su

uključile edukacijske seminare za liječnike/ce školske medicine i druge stručnjake/inje te izradu i distribuciju edukacijskih paketa namijenjenih školskim liječnicima/cama za korištenje u svakodnevnom radu.

Program borbe odnosno sprječavanja i suzbijanja spolno prenosivih bolesti provodi se prema *Programu mjera zdravstvene zaštite i Nacionalnom programu suzbijanja HIV/AIDS-a* koji uključuju mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije, kao i posebnim programima koji se provode u suradnji s civilnim udrugama. Posebni programi prevencije spolno prenosivih bolesti uključujući HIV/AIDS su: program povećanja dostupnosti dobrovoljnog HIV savjetovanja i testiranja kroz uspostavljanje mreže centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno (bez uputnice) savjetovanje o mjerama zaštite od spolno prenosivih bolesti i testiranje na HIV, programi smanjenja štete (harm reduction) i vanjskog rada (outreach) na terenu s populacijama s rizičnim ponašanjima za HIV i druge infekcije koje se prenose krvlju.

Zdravstveni odgoj i obrazovanje o spolnosti, uključujući zaštitu od svih spolno prenosivih bolesti u osnovnim i srednjim školama provodi se prema Programu mjera zdravstvene zaštite, a u okviru redovnih aktivnosti Službe za školsku medicinu, te posebnih programa u suradnji s civilnim udrugama. Liječnici školske medicine su zdravstvenim odgojem obuhvatili gotovo 400 000 djece osnovnih i srednjih škola, najčešće s temama iz područja sazrijevanja, reproduktivnog zdravlja i prevencije ovisničkih ponašanja. U savjetovalištim školske medicine specifično zbog reproduktivnog zdravlja razgovor ili savjet zatražilo je tijekom izvještajnog razdoblja 6 800 učenika osnovnih i 9 000 učenica i učenika srednjih škola. Savjetovališta funkcioniraju u sklopu redovitih aktivnosti školske medicine. Posebna savjetovališta za reproduktivno zdravlje, uz podršku lokalne zajednice, osnovana su u Gradu Zagrebu, Rijeci i Splitu. Savjetovališta funkcioniraju na načelu otvorenih vrata u službama školske medicine u zavodima za javno zdravstvo, a u tim savjetovalištim uključeni su i ginekolozi kao provoditelji mjera zaštite reproduktivnog zdravlja.

7. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI I NAČINI PROVEDBE

Temeljem obveze u provedbi *Nacionalne politike* došlo je do značajnog napretka u osnivanju i osnaživanju institucionalnih mehanizama za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini te je unaprijeđena njihova međusobna suradnja.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH redovito surađuju te zajednički sudjeluju na velikom broju različitih tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih događanja. Na Odboru za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora održane su tematske sjednice o provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*, novom *Zakonu o ravnopravnosti spolova*, položaju žena na tržištu rada, i drugim temama uz sudjelovanje pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, predstojnice Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH, koordinatorica/ica za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, predstavnika lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova, nevladinih udruga i dr.

Promijenjen je *Poslovnik Hrvatskog sabora* i usklađen sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova*.

Ured za ravnopravnost spolova surađuje sa koordinatorima/cama za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave te prati njihov rad. Dostavljanjem publikacija i međunarodnih dokumenata iz područja rodne ravnopravnosti te redovitim pozivanjima na događanja (seminare, okrugle stolove, tribine i sl.) utječe na podizanje razine njihove edukacije, stručnosti i informiranosti. Ured je u 2008. godini organizirao dva edukacijska seminarra za koordinateure za ravnopravnost spolova na kojima je potaknuta razmjena primjera dobrih praksi i ojačano njihovo umrežavanje. Teme seminarra bile su vezane za uvođenje načela politike ravnopravnosti spolova u javnu upravu, ulozi koordinatorica/ica u provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* te provedbi *Zakona o ravnopravnosti spolova*. U pojedinim ministarstvima osnovane su šire radne skupine/povjerenstva za uvođenje načela ravnopravnosti spolova.

2008. godine uveden je i seminar „Zakonska odredbe za ravnopravnost spolova“ pri Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika pri Ministarstvu uprave što je otvorilo dodatnu mogućnost prenošenja znanja o ravnopravnosti spolova širem krugu državnih službenika.

Veliki napredak postignut je na razini područne (regionalne) i lokalne samouprave gdje se tijekom proteklog razdoblja kontinuirano radilo na jačanju kapaciteta lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Povjerenstva za ravnopravnost spolova osnovana su i djeluju u svim županijama kao radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba. U

izvještajnom razdoblju osnovano je 75 općinskih i gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Novim *Zakonom o ravnopravnosti spolova* unaprijeđen je normativni status povjerenstava te je propisano da jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju i, sukladno predloženom programu rada, osiguravaju uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe ovoga *Zakona* i *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*.

Prema dostavljenim izvješćima, može se zaključiti da su se financijska sredstva u proračunu županija namijenjena aktivnostima povjerenstava za ravnopravnost spolova povećavala tijekom zadnje tri godine, te su u 2008. godini povećana za prosječno 34% u odnosu na 2006. godinu.

Županijska povjerenstva surađuju s općinskim i gradskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova putem dostavljanja publikacija, brošura i drugih promidžbeno-informativnih materijala, pozivanjem na svoje javne manifestacije, okrugle stolove, sjednice, sudjelovanjem na sastancima i drugim događanjima.

Baza svih županijskih, gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova sa svim kontakt informacijama dostupna je na internetskoj stranici Ured za ravnopravnost spolova. Internetska stranica Ureda sadrži i poveznicu pod nazivom *Iz rada lokalnih povjerenstava* gdje se prate sve aktivnosti koje povjerenstva provode.

Ured za ravnopravnost spolova redovito surađuje sa županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova te koordinira njihov rad. S ciljem osnaživanja i umrežavanja županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, kao i razmjene iskustava i planiranja daljnjih aktivnosti održavaju se sastanci *Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova*, u čijem radu sudjeluju predstavnice/ci županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i predstavnice nevladinih udruga.

Unaprijeđen je sustav prikupljanja i publiciranja statističkih podataka po spolu. Prijevodom, tiskanjem i predstavljanjem knjige *Upravljanje proračunskim sredstvima s obzirom na spol* Europskog ženskog lobija otvorena je rasprava o temi rodnog proračuna te je inicirano provođenje ciljanih rodnih istraživanja.

ZAKLJUČNA NAPOMENA

Analiza provedenih mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* za razdoblje od listopada 2006. do prosinca 2008. godine pokazuje da je u izvještajnom razdoblju ostvaren značajan napredak u svim programskim područjima. Do kraja 2008. godine provedeno je 98 mjera, odnosno 68% od ukupnog broja mjera, 31 mjera je u postupku provođenja, odnosno 22% mjera je djelomično provedeno, a 15 mjera ili 10% nije provedeno. Za 1/3 od ukupnog broja neprovedenih mjera planirana je kontinuirana provedba do 2010. godine.

Provedene aktivnosti rezultirale su povećanjem svijesti javnosti o neravnopravnosti žena i muškaraca i potrebi osnaživanja provedbe politike jednakih mogućnosti, o čemu svjedoče i rezultati različitih istraživanja.

Veliki napredak postignut je u području daljnjeg zakonodavno-institucionalnog razvoja. Donesena su dva nova organska zakona – *Zakon o suzbijanju diskriminacije* i novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* koji je u potpunosti usklađen s pravnom stečevinom Europske unije. Antidiskriminacijske odredbe unesene su i u mnoge druge zakone i podzakonske akte, čime se osim usklađivanja sa zakonodavstvom Europske unije u području ravnopravnosti spolova, pridonijelo daljnjem unaprjeđivanju normativne regulacije ravnopravnosti spolova. Osobito su značajni pomaci u uspostavljanju jezične/terminološke ravnopravnosti u području zanimanja/zvanja i uvođenja novih standarda slijedom donošenja nove *Nacionalne klasifikacije zanimanja, Zakona o stručnim i akademskim nazivima i akademskom stupnju*, kao i drugih akata.

Značajno je razvijen proces jačanja provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini uz osnivanje, osnaživanje i unaprjeđivanje pravnog statusa županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Napredak je očit u smislu jačanja kapaciteta lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova s obzirom da je do kraja 2008. godine osnovano 70-tak općinskih i gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Unaprijeđena je i suradnja s nevladinim udrugama. Tijela državne uprave, ministarstva i Vladini uredi, financijski su podržali više od 270 projekata nevladinih udruga kao i mnoge druge aktivnosti vezane uz promicanje ravnopravnosti spolova koje su se često provodile u zajedničkoj

suradnji/partnerstvu. Održano je više od stotinu različitih okruglih stolova, tribina, radionica, seminara, konferencija i sl. na kojima su uz predstavnike/ce tijela državne uprave sudjelovale i predstavnice nevladinih udruga. Predstavnici/ce nevladinih udruga uključivani su u rad radnih skupina i drugih radnih tijela pri tijelima državne uprave.

U izvještajnom razdoblju provedene su brojne javne kampanje na nacionalnoj i lokalnoj razini, koje su znatno pridonijele senzibilizaciji javnosti o pitanjima suzbijanja svih oblika nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje, zdravlju žena, kao i pitanjima nedostatnosti sudjelovanja žena u političkom životu zemlje.

Napredak je zabilježen i u području rodne statistike, a posebno valja istaknuti provedbu rodnih istraživanja kao i aktivnosti usmjerenih ka unaprjeđivanju položaja ciljanih skupina marginaliziranih skupina žena – žena s invaliditetom, Romkinja, nezaposlenih žena, žena žrtava obiteljskog nasilja idr.

Doneseno je nekoliko novih strategija i programa, na državnoj i lokalnim razinama, te je tiskano oko 30 novih naslova publikacija koje su u nakladi od više desetaka tisuća primjeraka distribuirane velikom broju dionika.

Posebna je pažnja posvećena unaprjeđenju komunikacijske strategije vezane uz proces pridruživanja Europskoj uniji uključujući provedbu programa Zajednice i prevođenje i tiskanje temeljnih europskih strateških dokumenata u ovome području.

Donošenje i provedbu *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*, kao dijela ispunjavanja obveza u okviru *Političkih kriterija* u procesu pristupanja, redovito prati Europska komisija te uz pozitivnu ocjenu o napretku u području jednakih mogućnosti poziva i na osiguranje dovoljno financijskih sredstava u proračunu za provedbu planiranih mjera.

Napominjemo da su sve mjere vezane uz usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU u području ravnopravnosti spolova u potpunosti provedene.

Za provedbu najvećeg dijela mjera iz *Nacionalne politike* korištena su sredstva iz redovitih djelatnosti tijela državne uprave, a posebno je za provedbu određenog broja mjera izdvojeno na državnoj razini 149.583.919,00 kn. Od navedenog iznosa za potporu projektima udruga aktivnih u području ravnopravnosti spolova tijela državne uprave izdvojila su 22.403.160,00 kn.

PRILOG – IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA OD STRANE NOSITELJA MJERA, PREMA PODRUČJIMA DJELOVANJA I CILJEVIMA

I. LJUDSKA PRAVA ŽENA

1.1. Unaprijediti ljudska prava žena dosljednim provođenjem međunarodnih instrumenata za njihovu zaštitu

1.1.1. Uskladit će se nacionalno zakonodavstvo s propisima iz poglavlja 23. – Pravne stečevine EU: Pravosuđe i temeljna ljudska prava.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo vajskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo pravosuđa, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izvještava kako je u okviru borbe protiv diskriminacije i promicanja jednakih mogućnosti, Uprava za koordinaciju prilagodbe pravnom sustavu Europske unije i praćenje provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Tajništvo pregovaračke skupine Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, u suradnji sa stručnim nositeljima, rade na usklađivanju svih postojećih zakonskih i podzakonskih propisa u redovitoj proceduri Vlade RH, a sukladno Odluci Vlade RH o mjerama u postupku usklađivanja zakonodavstva RH s *acquis communautaire* - om, te sustavno prati donošenje i provedbu svih budućih propisa EU u nacionalno zakonodavstvo.

U cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva te ispunjavanja mjerila za zatvaranje pregovora za pristupanje EU u okviru poglavlja 23. Pravosuđe i temeljna ljudska prava, tijekom 2008. godine donesen je *Zakon o suzbijanju diskriminacije* (NN 85/08) kojim se propisuju ali i sankcioniraju svi oblici diskriminacije. Kao jedinstveni anti - diskriminacijski zakon, ovaj Zakon je u potpunosti usklađen s *Direktivom 2000/43/EZ o ravnopravnosti osoba bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo*, *Direktivom 2004/113/EZ o ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnostima dobivanja i nabave roba i usluga*, *Direktivom 97/80/EZ o teretu dokazivanja u*

slučajevima diskriminacije i Direktivom 2000/78/EZ o utvrđivanju osnovnog okvira za jednako postupanje prilikom zapošljavanja. Isto tako, ovim Zakonom proširena je nadležnost pučkog pravobranitelja, kao krovnog nezavisnog tijela za jednakost.

Ministarstvo pravosuđa izvjestilo je da je *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći* Hrvatski sabor donio u svibnju 2008. godine. Osim zastupanja pred sudovima u građanskim i upravnim sporovima u besplatnu pravnu pomoć uključeno je i pružanje savjeta te sastavljanje podnesaka. Uredi državne uprave odobravaju zahtjeve građana na osnovu uvida u materijalno stanje, nakon čega građani dobivaju uputnicu s kojom odlaze pružatelju pravne pomoći po svom izboru, tj. svim odvjetnicima koji se za to registriraju u Ministarstvu pravosuđa, udrugama i „pravnim klinikama“ pri fakultetima. Ministarstvo pravosuđa obavlja drugostupanjske postupke i nadzor. Navodi se da je o Zakonu vođena široka rasprava.

I na redovitim sjednicama **Odbora za ravnopravnost spolova** Hrvatskog sabora raspravljano je o *Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći*.

Ured za ravnopravnost spolova sudjelovao je u Radnoj skupini za pripremu pregovaračkog stajališta za poglavlje 23. pravne stečevine Europske Unije: Pravosuđe i temeljna ljudska prava.

1.1.2. *Diseminirat će se međunarodni i nacionalni dokumenti iz područja ljudskih prava žena, uključujući preporuke UN-ovog Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena radi širenja znanja i svijesti o politici ravnopravnosti spolova.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/koordinatorice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je s ciljem širenja znanja i svijesti o ravnopravnosti spolova tiskao i diseminirao veliki broj nacionalnih i međunarodnih dokumenata iz područja ljudskih prava žena. U nastavku donosimo tabelarni pregled naziva svih publikacija te ističemo

da je u razdoblju od 2006. do 2008. godine ukupno tiskano 14 novih naslova u nakladi od 29.200 primjeraka i 23.600 letaka te su se u izvještajnom razdoblju diseminirale sve navedene publikacije.

1.) Publikacije:

	NASLOV	NAKLADA
2004.		
1.	<i>Kratak vodič kroz CEDAW-Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj</i>	2.000
2.	<i>Sineau Mariette:Ravnopravnost-Vijeće Europe i sudjelovanje žena u političkom životu</i>	5.000
	Ukupno	7.000
2005.		
1.	<i>Europski ženski lobi:Proračunom prema ravnopravnosti spolova</i>	2.000
	Ukupno	2.000
2006.		
1.	<i>Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010</i>	2.000
2.	<i>Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara VE državama članicama o zaštiti žena od nasilja i Memorandum s objašnjenjima</i>	2.000
3.	<i>Strategija Europske unije za promicanje ravnopravnosti spolova - Putokazi ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006. – 2010. (A Roadmap for equality between women and men 2006 - 2010)</i>	2.000
4.	<i>UN Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Zaključni komentari UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na Drugo i Treće periodično izvješće RH prema članku 18. Konvencije</i>	2.000
	Ukupno	8.000
2007.		
1.	<i>Preporuka (2003)3 Odbora ministara VE o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima</i>	1.000
2.	<i>Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. na engleskom jeziku</i>	500
3.	<i>Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. - drugo izdanje</i>	2.000
4.	<i>Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010. na Braillovom pismu za slijepe</i>	200
5.	<i>Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije</i>	2.000
6.	<i>Zbornik radova s Konferencije o jačanju svijesti o politikama i zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova</i>	2.000
	Ukupno	7.700
2008.		
1.	<i>Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. – treće izdanje</i>	500
2.	<i>Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice - Primjeri dobre prakse u promicanju ravnopravnosti spolova</i>	1.000

3.	<i>Preporuka Rec (2007) 17 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o standardima i mehanizmima ravnopravnosti spolova i memorandum s objašnjenjima</i>	1.000
4.	<i>Preporuka (2003)3 Odbora ministara VE o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima</i>	2.000
	Ukupno	4.500
N=14	SVEUKUPNO	29.200

2.) Letci

	NASLOV	NAKLADA
2006.		
1.	<i>Zakon o ravnopravnosti spolova na hrvatskom jeziku</i>	1.000
2.	<i>Zakon o ravnopravnosti spolova na engleskom jeziku</i>	1.700
3.	<i>Rezolucija 1325 (2000) Vijeća sigurnosti UN-a o ženama u ratnim sukobima i njihovoj ulozi u mirovnim snagama</i>	1.000
2007.		
1.	<i>Zakon o ravnopravnosti spolova na hrvatskom jeziku</i>	4.900
2.	<i>UN Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama</i>	10.000
2008.		
1.	<i>Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice - 10 primjera dobre prakse unapređenja i poticanja ravnopravnosti spolova</i>	5.000
	SVEUKUPNO	23.600

Navedene publikacije i letci redovito su dostavljani tijelima državne uprave, drugim državnim tijelima, županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, nevladinim udrugama, sindikatima, političkim strankama, fakultetima, knjižnicama i drugim zainteresiranim institucijama i privatnim osobama. Diseminacija je provedena i na javnim predstavljanjima ovih dokumenata uz veliki broj sudionika, a širokoj distribuciji pridonijele su udruge, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova i pojedina tijela državne uprave.

Internetske stranice Ureda također sadrže opširan pregled najvažnijih nacionalnih i međunarodnih dokumenata iz područja ravnopravnosti spolova na engleskom i hrvatskom jeziku (www.ured.ravnopravnost.hr), uključujući dokumente Vijeća Europe, Europske unije, Europske komisije, Ujedinjenih naroda i dr.

Primjerci svih tiskanih izdanja kao i podaci o istraživanjima koja su u elektroničkom obliku objavljena na web-stranici Ureda, dostavljeni su 2008. godine Hrvatskoj informacijsko-dokumentacijskoj referalnoj agenciji (HIDRA) za objavljivanje redovitog izdanja *Kataloga službenih publikacija i baza podataka RH za 2008. godinu*.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvjestilo je da je na svoje intranet stranice uvrstilo sljedeće dokumente:

1. *Zakon o ravnopravnosti spolova, NN 116/03, 82/08.*
2. *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*
3. *CEDAW- UN Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Zaključni komentari UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na Drugo i treće periodično izvješće RH prema članku 18. Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.*
4. *Preporuku CM/Rec(2007)13 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uvođenju politike ravnopravnosti spolova u obrazovanju.*
5. *Akcijski plan provedbe 3. Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova – Rodno osjetljivo obrazovanje.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da će se nakon izmjena mrežnih stranica ministarstva uvrstiti i drugi sadržaji vezani za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba navodi da je realiziralo ovu mjeru tako što su preporuke *UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na Drugo i treće periodično izvješće RH* ugrađene, kao važne programske zadaće, u *Program rada Povjerenstva za ravnopravnost spolova*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije pisanim putem obavještava redovito gradove i općine o događanjima, aktivnostima i novim zakonskim propisima na temu ravnopravnosti spolova te dostavlja knjige, letke, brošure, obavijesti i sl.

Na uličnoj akciji u suradnji sa udrugom S.O.S. telefon i Obiteljskim centrom, na koordinacijskim sastancima **Povjerenstava za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije** te događajima koje organizira Povjerenstvo, dijeljeni su letci iz područja ljudskih prava žena i tekstovi međunarodnih i nacionalnih dokumenata.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko – srijemske županije dostavlja međunarodne i nacionalne dokumente, kao i promotivne materijale iz područja ljudskih prava

žena Policijskoj upravi Vukovarsko – srijemskoj, Zavodu za javno zdravstvo, Centrima za socijalnu skrb Vukovar, Vinkovci i Županja, Obiteljskom centru Vukovarsko – srijemske županije, podružnicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Vukovaru i Vinkovcima. U diseminaciji materijala Povjerenstvu pomažu volonteri/ke Udruge žena Vukovar;

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije je 10. srpnja 2006. održalo javnu tribinu o trećoj „*Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*“ i podijelilo publikaciju prisutnima.

1.1.3. Provodit će se analiza usklađenosti i primjene nacionalnog zakonodavstva, politika i programa u odnosu na međunarodne dokumente iz područja ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

U okviru svojih redovitih djelatnosti **Ured za ravnopravnost spolova** provodio je analizu usklađenosti i primjene nacionalnog zakonodavstva, politika i programa u odnosu na međunarodne dokumente iz područja ravnopravnosti spolova.

Ured je u izvještajnom razdoblju sudjelovao u radnim skupinama za izradu izmjena i dopuna pojedinih zakona, kao i u radnim skupinama za pregovore u procesu pristupanja Europske Unije za: pregovaračko poglavlje 19. - Socijalna politika i zapošljavanje, poglavlje 22. - Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata te poglavlje 23. - Pravosuđe i temeljna ljudska prava.

U procesu pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji Ured je sudjelovao u izradi *Nacionalnog programa za pristupanje Europskoj uniji* u dijelu Politički kriteriji: Ravnopravnost spolova. Dostavljao je također redovita izvješća za potrebe sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost te Pododbora za pravosuđe i unutarnje poslove - u okviru praćenja provedbe *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju*.

U odnosu na primjenu međunarodnih dokumenata temeljem obveza prema sporazumima s UN-om, praćena je primjena *UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Milenijske deklaracije, Milenijskih ciljeva razvoja u Republici Hrvatskoj - Podcilj razvoja 3: Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima te Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima i dr.*

U odnosu na obveze prema Vijeću Europe Ured za ravnopravnost spolova pratio je usklađenost s *Preporukom (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja i Preporukom Vijeća Europe (2003)3 o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju.*

1.1.5. Republika Hrvatska pristupit će i sudjelovati u programima Zajednice Ravnopravnost spolova i PROGRESS (2007.–2013.) radi provedbe i promidžbe Okvirne strategije Europske unije o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je inicirao i proveo sve potrebne postupke za pristupanje Republike Hrvatske *programu Zajednice Ravnopravnost spolova* kojom se provode mjere iz *Okvirne strategije Zajednice o ravnopravnosti spolova.*

Republika Hrvatska je ulaskom u *program Zajednice* uvrštena u bazu podataka Europske komisije o muškarcima i ženama na mjestima odlučivanja (Gender Balance in Decision Making Database) koja sadrži podatke o zemljama članicama EU i zemljama kandidatkinjama u području političkog odlučivanja, sudstva, gospodarstva i državne uprave.

Ured je do završetka *programa Zajednice Ravnopravnost spolova* sudjelovao u dva projekta.

Krajem 2006. godine projekt Ureda, “Međunarodna konferencija za podizanje svijesti o ravnopravnosti spolova” koji je imao za cilj osvještavanje javnosti o ciljevima EU strategije, financijski je podržala Europska komisija te je u svibnju 2007. u sklopu projekta Ured

organizirao međunarodnu „Konferenciju o jačanju svijesti o politikama i zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova“ na kojoj je, uz predstavnice Europske Komisije i zemalja članica Europske Unije, prisustvovao veliki broj dionika i predstavnika medija. Konferenciju je otvorila tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, gđa. Jadranka Kosor, a predstavnice Europske komisije, gđa. Fey Devonic, tadašnja čelnica Odjela za ravnopravnost žena i muškaraca pri Općoj upravi za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti i gđa. Petra Schott, rukovoditeljica Odjela G.2. za ravnopravnost, borbu protiv diskriminacije i pravna pitanja predstavile su zakonodavni okvir i EU politike ravnopravnosti spolova te iznijele osvrt na dosadašnja postignuća i izazove.

Dvojezični *Zbornik radova s Konferencije o jačanju svijesti o politikama i zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova* s izlaganjima međunarodnih i hrvatskih predavača/ica tiskan je u 2.000 primjeraka.

Na poziv Nacionalne komisije za promicanje ravnopravnosti Republike Malte, u ožujku 2006. godine Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH započeo je sa sudjelovanjem u međunarodnom projektu promicanja načela ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini pod nazivom *Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice*, koji je Malta provodila u sklopu programa *Zajednice Ravnopravnost spolova*. Cilj projekta bilo je provođenje analitičkog istraživanja tijekom 2007. godine o dobrim i učinkovitim metodama implementiranja politike ravnopravnosti spolova u lokalnim zajednicama pet mediteranskih zemalja (Italija, Grčka, Portugal, Malta i Hrvatska) kao i provedba ciljeva iz europske strategije *Putokazi ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006.-2010.* gdje se kao jedna od ključnih aktivnosti navodi i osnaživanje načela ravnopravnosti spolova u zemljama Mediterana. Rezultati istraživanja provedenih u zemljama partnericama objavljeni su u publikaciji pod nazivom *Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice - Primjeri dobre prakse u promicanju ravnopravnosti spolova*, a odabrani primjeri dobre prakse u Hrvatskoj odnose se na financiranje poduzetništva žena i osnaživanje županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Publikacija i brošura tiskani su na jezicima svih zemalja partnerica. Hrvatsko izdanje tiskano je u nakladi od 1.000 primjeraka te je dostupno i na internetskim stranicama Ureda.

Usvajanjem *Zakona o potvrđivanju Memoranduma o razumijevanju između Europske zajednice i Republike Hrvatske u pogledu sudjelovanja Republike Hrvatske u Programu za*

zapošljavanje i socijalnu solidarnost PROGRESS te potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju Republike Hrvatske s Europskom komisijom, početkom 2008. godine Hrvatska je stekla pravo sudjelovanja u programu *Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost PROGRESS 2007-2013*. Odlukom Vlade RH Ured je određen za nositelja pete komponente *Ravnopravnost spolova* koja ima za cilj provedbu strategije Europske unije *Putokazi ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006.-2010.* i *Europskog pakta o ravnopravnosti spolova*.

1.2. Provoditi trajne i sustavne kampanje radi uklanjanja svih oblika spolne diskriminacije i podizanja svijesti javnosti o kršenju ljudskih prava žena

1.2.1. *Financirat će se aktivnosti i projekti nevladinih udruga usmjerenih ka podizanju javne svijesti o ljudskim pravima žena.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Ured za udruge, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.-2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, Ured za udruge, Grad Zagreb

Ured za ravnopravnost spolova redovito, putem javnog natječaja, pruža financijsku potporu projektima udruga.

Natječaj za financijsku potporu projektima udruga u 2006. godini odnosio se na tematsko područje „Promicanje znanja i svijesti o ravnopravnosti spolova“. Podržano je ukupno 19 projekata za koje je izdvojeno 565.500,00 kn.

U 2007. godini tematsko područje ostaje isto, ali ima tri prioriteta: 1. „U susret parlamentarnim izborima 2007. – povećanje političke participacije žena“, 2. „Proces pridruživanja EU i usklađivanje s europskom pravnom stečevinom u području ravnopravnosti spolova“ i 3. „Suzbijanje nasilja nad ženama uključujući obiteljsko nasilje“. Za ukupno 19 podržanih projekata izdvojeno je 600.000,00 kn.

Natječaj za 2008. godinu odnosio se na tematsko područje “Lokalni izbori 2009.”, a prioriteti su bili „Promicanje uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena na izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave“ i „Poticanje uključivanja žena s invaliditetom u procese političkog odlučivanja na lokalnoj razini“. Financijski je podržano 23 projekta u iznosu od 665.000 kn.

Ukupno je za 61 projekt udruga na poziciji Ureda za ravnopravnost spolova u 2006., 2007. i 2008. godini izdvojeno 1.830.500,00 kn.

Ured financijski podržava i druge aktivnosti udruga putem suorganiziranja zajedničkih događanja (konferencija, seminara, okruglih stolova, radionica) i podrške provedbi promidžbenih aktivnosti udruga u cilju podizanja svijesti javnosti o ravnopravnosti spolova.

U suradnji s udrugama je tijekom izvještajnog razdoblja organiziran veliki broj konferencija, okruglih stolova, promocija, tribina, ulična akcija i dr., a predstavnice Ureda nazočile su na 70 događanja u organizaciji udruga, od čega vrlo često s uvodnim izlaganjima.

Ured za ljudska prava Vlade RH je u 2006. godini ocijenio prioritetnima projekte usmjerene ka osvješćivanju žena pripadnica romske nacionalne manjine o ljudskim pravima. Financijska sredstva dodijeljena su Udruzi žena Romkinja Romsko srce za projekt “Mala škola za prava žena”.

U 2007. godini je u okviru prioritetnog područja „Zaštita i promicanje ljudskih prava“, financijski podržano 4 projekta iz područja ravnopravnosti spolova: “Učimo zajedno o svojim pravima” Udruge za razvoj civilnog društva i promicanje ljudskih prava “Domine”, projekt “Tko/što nas isključuje – rod, manjine i razlike – on line početnica” Centra za ženske studije, projekt “Osvješćivanje žena pripadnica romske nacionalne manjine o ljudskim pravima” Udruge Roma Međimurja te “Videoteka ljudskih prava” udruge B.a.B.e..

U 2008. godini prioriteti su bili usmjereni ka osvješćivanju pripadnica romske nacionalne manjine o njihovim pravima. Podržano je 2 projekta: “Edukacijom do ravnopravnosti” udruge Act Čakovec i “I Romkinje to mogu” Udruge žena Romkinja Romsko srce.

Ured za ljudska prava ukupno je u razdoblju od 2006. do 2008. godine izdvojio 289.000,00 kn za podršku projektima iz područja ravnopravnosti spolova.

Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa financiralo je tijekom tri školske godine 50 projekata usmjerenih ka podizanju javne svijesti o ljudskim pravima žena (14 projekata u 2006./2007., 19 projekata u 2007./2008. te u školskoj godini 2008./2009. godini 17 projekata)

Ukupno je izdvojeno u šk. godini 2006./07., 2007./08., 2008./09. 2.702.700,00 kn (sredstva su izdvojena iz Državnog proračuna i dijela od igara na sreću).

Ministarstvo kulture od 2006. godine financijski podržava tiskanje časopisa Centra za ženske studije TREĆA u iznosu od 50.000,00 kn godišnje. Tijekom tog razdoblja otkupilo je i 7 knjiga feminističke tematike u ukupnom iznosu od 47.400,00 kn - V. Woolf: „Obična čitateljica“; Grupa autora: „Kategorički feminizam“; Grupa autorica: „Žene i filozofija“; M. Zlatar: „Novo čitanje boje: arhetipsko, divlje, žensko“; V. Woolf: „Pisma Viti“; R. Jambrešić Kirin i S. Prlenda: „Promišljanje sjevera i juga u postkolonijalnosti“; i R. Jambrešić Kirin: „Dom i svijet-O ženskoj kulturi pamćenja“.

Ministarstvo kulture podržalo je u 2007. i 2008. godini književnu manifestaciju povodom održavanja Dana Marije Jurić Zagorke i Književno-znanstveni kolokvij o Simone de Beauvoir te je dalo potporu za objavu 6 knjiga iz područja promicanje ženskih ljudskih prava u ukupnom iznosu od 60.000,00 kn .

Za provedbu ove mjere Ministarstvo kulture je izdvojilo 257.400,00 kn.

Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija je temeljem javnog natječaja za televizijske djelatnosti u 2008. godini, dodjelo devetorici nakladnika u prosjeku 1,29 boda (bodovanje ima raspon od 1 do 5 bodova) za programe poticanja razvoja svijesti o ravnopravnosti spolova. Na javni natječaj za nakladnike radijske djelatnosti prijavilo se u 2008. godini 143 nakladnika od čega je 75 njih prijavilo programske sadržaje za poticanje svijesti o ravnopravnosti spolova, a prosječan broj bodova koje su dobili za programe poticanja svijesti o ravnopravnosti spolova iznosio je 1,16 po nakladniku.

Ured za udruge izrađuje *Izješća o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnog društva* od 2006. godine.

U okviru CARDS 2003/2004 programa za čije je praćenje zadužen Ured za udruge Vlade RH, financiran je projekt “Unapređenje zakonskog okvira za rodnu jednakost” kojeg je provodila udruga CESI u suradnji s Katedrom za europsko javno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Projekt se provodio tijekom godinu i pol dana, a provedena je javna kampanja,

objavljeni su rezultati istraživanja, organizirane diskusijske grupe, okrugli stol i forum, edukacije za suce/tkinje, pravnike/ce, poslodavce/ke i političare/ke. Osobit je naglasak stavljen na područje političke participacije žena i položaj žena na tržištu rada.

U okviru Grant sheme PHARE 2006 *Demokratizacija i ljudska prava* te Grant sheme *Mladi*, udruge provode šest projekata (Centar za ženske studije, Centar za žene žrtve rata, Domine, Lezbijska grupa Kontra, Ženska soba – Centar za seksualna parava, CESI i Udruga Zora) koji su usmjereni poboljšanju položaja žena i zaštiti njihovih ljudskih prava.

Grad Zagreb - Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport izvještava da je za provedbu ove mjere utrošeno 2006. godine 249.000,00 kn, 2007. godine 508.000,00 kn te 2008. godine 640.000,00 kn, što ukupno iznosi 1.397.000,00 kn. U navedenom periodu sufinancirani su različiti programi i projekti 21 udruge i drugih pravnih i fizičkih osoba.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje izvještava da kontinuirano već niz godina sufinancira programe i projekte udruge i drugih pravnih i fizičkih osoba te je tijekom 2006., 2007. i 2008. godine u području promicanja ravnopravnosti spolova sufinancirano njih 31. Ukupno utrošena sredstva za provedbu mjere u navedenom periodu iznose 1.717.664,00 kn.

1.2.2. *Izradit će se i distribuirati dužnosnicima/dužnosnicama na državnoj i lokalnoj razini*

Pojmovnik rodne terminologije EU standarda

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova,

S ciljem podizanja svijesti javnosti o ljudskim pravima žena, suradnice Centra za ženske studije izradile su prvi *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU*. Ured za ravnopravnost spolova tiskao je *Pojmovnik* 2007. godine u nakladi od 2000 primjeraka, a njegova javna prezentacija održana je u siječnju 2008. godine, nakon čega je široko distribuiran na veliki broj adresa, od Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, jedinica područne i lokalne samouprave, lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova do organizacija civilnog društva.

1.2.3. *Redovito će se obilježavati Međunarodni dan žena – 8. ožujka.*

Nositelji: Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je, u povodu Međunarodnog dana žena 2007. godine, s Grupom za ženska ljudska prava B.a.B.e. i u suradnji s Odborom za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, organizirao turistički obilazak 28 lokacija u centru Zagreba koje su vezane uz povijesno značajne žene te kulturni “kružok” u književnom klubu Booksa na kojem su predstavljene recentni izdavački i znanstveni projekti koji se bave ženskom poviješću. U okviru ovog okruglog stola, uz sudjelovanje publike, razgovaralo se o pitanjima vezanim uz žensku povijest, ulogu žena u odnosu na lokalnu historiografiju, poteškoćama u istraživanju te o praktičnim pitanjima vezanim uz ravnopravnije upisivanje žena u fizički i povijesni prostor grada.

Okrugli stol "Integracija albanskih žena u hrvatsko društvo" povodom Međunarodnog dana žena organizirao je Ured za nacionalne manjine Vlade RH, u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova i Klubom albanskih žena "Kraljica Teuta", a otvorila ga je pokroviteljica – tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor.

U mnogim gradovima su udruge koje se bave područjem zaštite ženskih ljudskih prava organizirale svečana obilježavanja ovog značajnog datuma.

2008. godine na Međunarodni dan žena u prostorijama Obiteljskog centra u Sisku obilježen je završetak *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* koju su Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti provodili od 2006.godine.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora je uoči Međunarodnog dana žena 2007. godine u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova Vlade RH i Grupom za ženska ljudska prava B.a.B.e.organizirao tematsku sjednicu “Položaj žena na tržištu rada”.

2008. godine povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena održana je i tematska sjednica Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora na temu „Zakon o ravnopravnosti spolova-moguće promjene“, uz sudjelovanje Ureda za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba se, u povodu obilježavanja 100. obljetnice prve proslave Međunarodnog dana žena, pridružilo inicijativi Europske komisije koja je proglasila 2007. godinu *Godinom jednakih mogućnosti za sve*, a 2008. godine Povjerenstvo je putem tiskanih medija objavilo prigodni oglas u cilju obilježavanja Međunarodnog dana žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije je 2008. prigodno obilježilo Međunarodni dan žena organiziranjem izložbe na temu „Milka Trnina – od Zagreba do Londona“.

U suradnji s Gradom Požegom održana je večer šansone prepjeva Jacquesa Brela „Vatre čudnih boja“ solo glazbenika i kantautora Srđana Depola, za sve koji su tijekom prethodnog razdoblja pomagali aktivnosti **Požeško-slavonskog povjerenstva**, a kao oblik zahvale i daljnjeg poticaja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije obilježava svake godine Međunarodni dan žena. Koordinacija za ljudska prava i Povjerenstvo organiziraju u Hrvatskom narodnom kazalištu predstavu za umirovljenice, žene branitelja i žene s invaliditetom te žene i majke koje su socijalno ugrožene.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije održava tiskovne konferencije, nastupe na lokalnim radijskim i TV postajama (RI TV, Kanal Ri, Radio Rijeka, Primorski radio i dr.). Putem lokalnih medija i u „Novom listu“ Povjerenstvo upućuje čestitku uz poziv da se što više žena uključuje u politiku. U suorganizaciji s udrugom CESI održana je 6. ožujka 2007. tribina na temu „Položaj žene na tržištu rada“, s prezentacijom rezultata istraživanja „*Jednake mogućnosti na tržištu rada*“, dok je 8. ožujka 2008. na tiskovnoj konferenciji Povjerenstvo dalo osvrt na položaj žena u politici.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije obilježilo je Međunarodni dan žena uličnom akcijom podjele materijala u suradnji sa udrugom S.O.S. telefon i Obiteljskim centrom te priopćenjem na Županijskom radiju.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije također izvještava o redovitom prigodnom obilježavanju Međunarodnog dana žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije je kroz različite medije (novine i radio) čestitalo svim sugrađankama Brodsko-posavske županije 8. ožujak - Međunarodni dan žena.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije, u suradnji s Udrugom žena Vukovar, redovito obilježava Međunarodni dan žena – 8. ožujka, i to kroz svečane sjednice Povjerenstva, okrugle stolove, radijske i televizijske emisije te diseminacijom promo materijala.

U organizaciji **Gradskog poglavarstva i Gradske skupštine Grada Zagreba** 2006. godine uručena je po prvi puta nagrada *Zagrepčanka godine* te se od tada redovito dodjeljuje svake godine.

1.2.4. Redovito će se obilježavati Svjetski dan seoskih žena – 15. listopada.

Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva², Ured za ravnopravnost spolova, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne samouprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja sudjeluje redovito u obilježavanju Svjetskog dana seoskih žena. Manifestacija se održava od 2000. godine pod nazivom “Izbor najuzornije hrvatske seoske žene”, a pokrenula ju je Zagrebačka županija. Nakon

² Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave (NN 5/08) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva nastavlja s radom kao Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

dvije godine njezinu organizaciju preuzela je udruga “Uzorne hrvatske seoske žene” dok županija preuzima ulogu suorganizatora manifestacije.

2008. godine u Vrbovcu je održan IX. Izbor najuzornije hrvatske seoske žene. Tom prilikom u konkurenciji je bila 21 natjecateljica iz 9 županija (Krapinsko-zagorske, Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Ličko-senjske, Brodsko-posavske, Sisačko-moslavačke, Zadarske i Zagrebačke županije). Cilj manifestacije bio je poticanje natjecateljskog duha i promocija vrijednosti seoske žene kao stupa obitelji, hrvatskog sela, seljačkog gospodarstva i seoske tradicije te da se osigura ženama veći utjecaj u njihovom užem i širem društvenom okruženju. Najuzornija hrvatska seoska žena je promicateljica vrijednosti hrvatskog sela, seljačkog gospodarstva, obitelji, kreativnosti, plemenitosti, održive poljoprivrede, seoske tradicije i kulture u Hrvatskoj i u svijetu. Ona svojom osobnošću simbolizira vrijednost i važnost kreativne, poduzetne žene na selu i u gospodarstvu.

Ured za ravnopravnost spolova redovito sudjeluje u obilježavanju Svjetskog dana seoskih žena. Na svečanosti obilježavanja toga dana 2006. godine u Varaždinskoj županiji, u organizaciji županijskog Povjerenstva za ravnopravnost spolova, predstavljena je kreativnost seoskih žena Varaždinske županije. Tom prigodom uručena su priznanja za poseban doprinos očuvanju kulturne i prirodne baštine najstarijoj čipkarici iz Lepoglave za očuvanje izvornog čipkarstva i čipkarske tradicije te priznanje seoskoj ženi iz Imbriovca za očuvanje okoliša i tradicijskih vrijednosti ruralnog područja u skladu s europskim i svjetskim standardima očuvanja okoliša. Obje dobitnice priznanja nominirane su bile i na natječaju Vrhovne svjetske ženske fondacije (WWSF) za međunarodnu nagradu za žensku kreativnost u ruralnom životu koju ta organizacija već dugi niz godina uručuje ženama diljem svijeta za izuzetnu kreativnost, hrabrost i odanost u poboljšanju kvalitete života u ruralnim područjima.

Tema Svjetskog dana seoskih žena 2007. godine bila je “Pravo na hranu: seoske žene proizvode i omogućavaju”. Međunarodnu kampanju osmislilo je Povjerenstvo za žene u zemljoradnji, Međunarodne federacije poljoprivrednika (IFAP). Organizacije civilnog društva pridružile su se obilježavanju tog datuma različitim aktivnostima. Tim je povodom primjerice Građanska organizacija razvoja Dalj - GORD pokrenula projekt pod nazivom "Pravo na hranu - Žene kreiraju, proizvode i pružaju" kojim žele ukazati na činjenicu da žene imaju važnu ulogu u proizvodnji i osiguravanju zdrave hrane – u zemljoradnji, stočarstvu, voćarstvu, a u prostorijama

Doma kulture u Dalju organizirala je javnu tribinu o načinima izrade hrane, te prezentaciju domaćih proizvoda i njihovu degustaciju. Prezentacije su održale žene iz Erduta, Aljmaša i Dalja. U Domu kulture u Dalju organizirana je i svečana priredba povodom obilježavanja Svjetskog dana seoskih žena. Na priredbi je bilo riječi o položaju žene sa sela, a žene iz općine Erdut prezentirale su svoj doprinos razvoju zajednice. Nakon službenog dijela gosti su mogli razgledati izložbeno-prodajni prostor.

Ured je 2008. godine ponovno prisustvovao uručivanju javnog priznanja “Za žensku kreativnost u ruralnom životu” u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Varaždinske županije. Svečanom uručivanju javnog priznanja pridružio se i župan Varaždinske županije, a naglašen je veliki doprinos koji žene ruralnih područja imaju u razvoju svojih zajednica te je istaknuta potreba unaprjeđivanja njihova društvenog položaja. Prisutne se podsjetilo na obvezu provedbe mjera iz *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* kojima je cilj poboljšanje položaja seoskih žena kao i na značaj aktivnosti koje u tom smislu poduzimaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

1.3. Unaprijediti društveni položaj žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom

1.3.1. Osnovat će se radna skupina radi prikupljanja podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i izraditi program djelovanja o unapređenju njihova položaja.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova/Ured za nacionalne manjine

Ured za ravnopravnost spolova je u suradnji s **Uredom za nacionalne manjine** proveo postupke za potrebe iniciranja osnivanja *Radne skupine radi prikupljanja podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i izrade programa djelovanja o unapređenju njihova položaja* te je u vezi s navedenim 2007. godine zatražio imenovanja predstavnika/ca drugih nadležnih tijela i organizacija civilnog društva. Članice Radne skupine su predstavnice

udruga nacionalnih manjina, nevladinih udruga koje se bave pitanjem položaja i zaštite nacionalnih manjina, predstavnice Hrvatskog sabora i državnih upravnih organizacija, međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj te akademske zajednice. Za voditeljicu Radne skupine izabrana je predstavnica UNDP-a. Zbog zabilježenog nedostatka podataka o ženama pripadnicama manjinskih skupina, Radna skupina je pripremila *Program rada* koji će se u razdoblju od 2009. do 2010. godine fokusirati na analizu dostupnosti i metodologije prikupljanja postojećih izvora podataka o ženama pripadnicama manjinskih skupina i izradu prijedloga za njihovo unaprjeđivanje, analizu političke participacije pripadnica nacionalnih manjina na nacionalnoj i lokalnoj razini, pokretanje suradničkih istraživanja o socijalnom, radnom i ekonomskom položaju žena pripadnica nacionalnih manjina, edukaciji vijeća nacionalnih manjina o rodnoj ravnopravnosti, te informiranje javnosti o položaju žena pripadnica nacionalnih manjina.

1.3.2. Održavat će se javne tribine o položaju i ulozi žena pripadnica nacionalnih manjina u društvu.

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova redovito sudjeluje i podržava javne tribine o položaju i ulozi žena pripadnica nacionalnih manjina u društvu. U 2006. godini podržan je seminar u organizaciji udruge Delfin Pakrac „Identiteti, rodno spolna ravnopravnost“ u sklopu programa „Afirmacija etničkog identiteta kroz afirmaciju manjinskih prava“ te projekt Udruge žena Romkinja „Romsko srce“ pod nazivom „Različiti-ravnopravni“ u okviru kojeg je proveden i edukacijski seminar za pripadnike i pripadnice romskih udruga. Ured je financijski podržao izdavanje priručnika „Vodič za romske aktiviste“ u izdanju riječke Udruge Romkinja "Bolji život" te organizirao njegovu javnu prezentaciju.

U siječnju 2007. godine u Orahovici, na Seminaru o osposobljavanju i integraciji mladih pripadnika nacionalnih manjina, predstavljena je *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010.*

Četverodnevni seminar organizirao je Ured za nacionalne manjine Vlade RH s ciljem upoznavanja sudionika/ca seminara sa stanjem i mogućnostima u ostvarivanju prava nacionalnih manjina, iskustvima u provođenju *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* Osim predstavnika/ca manjinskih udruga, u radu seminara sudjelovali su i saborski zastupnici/ce nacionalnih manjina i predstavnici/ce ministarstava.

Ured je iste godine sudjelovao u Zagrebu na tribini pod nazivom *2. godine Dekade za Rome* u organizaciji Kulturno umjetničkog društva „Romsko srce“, a Ured je financijski podržao projekt Udruge žena Romkinja Bolja budućnost “Afirmacija u zajednici” kao i izdavanje časopisa *Ilirija* Kluba albanskih žena Kraljica Teuta.

Okrugli stol "Integracija albanskih žena u hrvatsko društvo" povodom Međunarodnog dana žena organizirao je Ured za nacionalne manjine Vlade RH u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova i Klubom albanskih žena "Kraljica Teuta", a otvorila ga je pokroviteljica – tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor. Na okruglom stolu su razmotrene mogućnosti integracije Albanci u hrvatsko društvo te unapređenja ostvarivanja prava pripadnica albanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Potpredsjednica Kosor izrazila je nadu da će ovaj okrugli stol, otvarajući brojna pitanja značajna za položaj albanskih žena u hrvatskom društvu, pomoći u savladavanju teškoća s kojima se one sreću te biti poticaj za bržu integraciju Albanci u hrvatsko društvo, cijeneći pri tome doprinos koji su pripadnice albanske manjine dale razvoju multikulturalnosti u Hrvatskoj.

U suradnji s Klubom albanskih žena Hrvatske „Kraljica Teuta“ održana je 2008. godine edukativna tribina na području zdravlja žena pod nazivom „Borba protiv raka“ te u studenom iste godine u Zagrebu tribina pod nazivom „Nevjesta iz Binća“ – večer s hrvatskom spisateljicom albanskih korijena Mirom Buljan.

1.3.3. Provest će se empirijsko istraživanje o položaju žena s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi/Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Zajednicom saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske i ostalim državnim savezima udruga osoba s invaliditetom

Rok provedbe: 2008.

Izjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je 7. svibnja 2008. godine objavilo Poziv za prijavu projekata iz područja socijalne skrbi čiji se sadržaj odnosi na provedbu mjera iz nacionalnih strategija, planova i programa, u okviru raspoloživih sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću za 2008. Budući da niti jedna udruga nije prijavila projekt takvog sadržaja, mjera nije provedena. Stoga Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi namjerava organizirati provedbu ove mjere u suradnji s vanjskim stručnjacima koji bi mogli provesti istraživanje.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvještava da se slijedom odredaba *Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM)*, odnosno aktivnosti: „Financiranje projekata namijenjenih poboljšanju položaja žena s invaliditetom“ ženama s invaliditetom nastoji omogućiti ravnopravno sudjelovanje u svim područjima života. U tu svrhu je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u 2008. godini kao prioritetno područje natječaja za potporu projekata organizacija civilnog društva istaknulo „Poboljšanje položaja žena s invaliditetom“, na kojem je odobreno petnaest projekata u iznosu od 1.191.458,01 kn.

Nadalje, u tijeku su pripremne aktivnosti za provedbu istraživanja o položaju žena s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, a koje će Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti provesti u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, u partnerstvu s organizacijama civilnog društva osoba s invaliditetom. Za provedbu istraživanja na pozicijama Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u 2008. godini osigurano je 67.000,00 kn.

Također, sukladno mjerama *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine* Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je 2008. godine u suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Studijskim centrom socijalnog rada, započelo provedbu istraživanja kojim će obuhvatiti tri područja djelovanja, tri mjere i tri aktivnosti *Nacionalne strategije* vezane uz provođenje *istraživanja na području Republike Hrvatske u svrhu procjene stanja potreba obitelji osoba s invaliditetom, izrade analize postojećeg stanja uključenosti osoba s invaliditetom u život zajednice te izrade analize postojećeg stanja i utvrđivanja potreba osoba s invaliditetom* za što je utrošeno 100.000,00 kn. Ovim istraživanjem utvrdit će se stanje i potrebe osoba s invaliditetom i njihovih obitelji vezano uz što neovisnije planiranje života, stupanj uključenosti osoba s invaliditetom u život zajednice te stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezane uz borbu protiv svih oblika nasilja.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, organizacije civilnog društva osoba s invaliditetom, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

1.3.4. Pri financiranju projekata ženskih nevladinih udruga posebno će se voditi računa o projektima namijenjenim poboljšanju položaja žena s invaliditetom.

Nositelji: Ured za udruge, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ured za udruge, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Ured za udruge izvještava kako su, na inicijativu Savjeta za civilno društvo u *Godišnji planu zapošljavanja za 2008. godinu* uvršteni projekti javnih radova namijenjeni udrugama čiji su programi usmjereni prema posebnim skupinama nezaposlenih osoba među kojima i osobe s invaliditetom. Predloženo je uključivanje predstavnika civilnog društva u Radnu grupu koja će aktivno raditi na predlaganju mjera za 2009. godinu te na boljoj koordinaciji s Hrvatskim

zavodom za zapošljavanje na području ove problematike. U tijeku je i provedba projekta u okviru CARDS 2004. pod nazivom “Pristup zapošljavanju – socijalna inkluzija osoba s intelektualnim teškoćama” kojeg su nositelji dvije udruge i Centar za obrazovanje Zagorska.

Tijekom prvih 12 mjeseci provedbe projekta zabilježen je podjednak broj djevojaka i mladića s intelektualnim teškoćama koji su stekli zvanje u navedenom Centru, imaju pravnu i radnu sposobnost te su zaposleni u poduzećima s kojima udruge surađuju.

Potrebno je napomenuti da se u okviru IPA-e očekuje realizacija sljedećih projekata usmjerenih i na poboljšanje položaja žena s invaliditetom: “Žene na tržištu rada”, “Uspostava mreže podrške u socijalnoj integraciji i zapošljavanju osjetljivih i marginaliziranih skupina” te “Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada”.

Ured za ravnopravnost spolova otvorio je novu aktivnost u okviru Državnog proračuna na poziciji Ureda za 2008. godinu “Provedba Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015.” te je pri raspisivanju natječaja za financijsku potporu projektima udruga u 2008. godini otvorio drugo prioritarno područje pod nazivom “Poticanje uključivanja žena s invaliditetom u procese političkog odlučivanja na lokalnoj razini” temeljem čega je podržano 6 projekata udruga osoba s invaliditetom: Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba, Zajednica Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, Udruga za promicanje inkluzije, podružnica Šibenik, Društvo osoba s invaliditetom «Baranjsko srce» Beli Manastir, Savez udruga s invaliditetom Karlovačke županije i Udruga invalida rada, Virovitica.

U 2008. godini ukupno je izdvojeno 165.000,00 kn za podršku projektima udruga osoba s invaliditetom.

S Društvom osoba s invaliditetom Podunavlje realizirana je suradnja povodom obilježavanja *03. prosinca- Međunarodnog dana osoba s invaliditetom* putem održavanja Modne revije žena s invaliditetom – Vukovar 2008! - „Iste a različite“, s ciljem poticanja afirmacije i aktivnijeg uključivanja žena s invaliditetom u društveni život zajednice na području od posebne državne skrbi. Utrošena sredstva u provedbi ove aktivnosti iznosila su 24.750,00 kn.

U 2007. godini je među prioritarnim područjima financiranja **Ureda za ljudska prava** bilo i područje pomoći ženama s invaliditetom te je Ured financijski podržao 10 projekata: Savez udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije „Žene s invaliditetom-nevdaljive žene“, Hrvatska udruga gluhoslijepih Dodir „Ja hoću, ja mogu“, Udruga distrofičara, invalida

cerebralne i dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Slavonski Brod „Znanje samopouzdanje“, Udruga tjelesnih invalida Metković “Poboljšaje položaja žena s invaliditetom“, Društvo osoba s invaliditetom Baranjsko srce „Ona“, Udruga slijepih grada Kutine „Slijepa žena kao članice civilnog društva“, Udruga slijepih Istarske županije „Integracijom do jednakih mogućnosti“, Društvo multiple skleroze Zagrebačke županije „Nevidljive“, Hrvatski savez slijepih „Dragulji slijepa dama“, Društvo osoba s invaliditetom Podunavlje „Izadimo iz sjene“.

U 2008. godini podržana su 4 projekta, i to projekt Udruge slijepih grada Siska i dijela Sisačko-moslavačke županije „Za osmjeh slijepa žena“, Društvo osoba s invaliditetom Branjsko srce „Po mjeri žena“, Udruga osoba s invaliditetom Slatina „Klub žena-centar za podršku“, Hrvatska udruga gluhoslijepih Dodir „Ja hoću i ja mogu II - od samoorganiziranja gluhoslijepih žena i samozagovornišva do borbe za jednaka prava“

Ukupno je u 2007. i 2008. godini u navedene svrhe izdvojeno 366.000,00 kn.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u 2008. godini raspisalo natječaj za dodjelu financijskih potpora projektima udruga s temom “Poboljšanje položaja žena s invaliditetom”. Odobreno je 15 projekata u ukupnom iznosu od 1.191,458,01 kn.

1.3.5. Izradit će se program djelovanja za informiranje žena s invaliditetom o njihovim ljudskim pravima te provesti upoznavanje i edukacija državnih službi, servisa i šire javnosti o problemima s kojima se susreću žene s invaliditetom.

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Vlade Republike Hrvatske, u suradnji sa Zajednicom saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske i ostalim državnim savezima udruga osoba s invaliditetom

Rok provedbe: 2007.

Izjavitelji: Ured za ljudska prava

Ured za ljudska prava, u sklopu financijski podržanih projekata udruga, omogućio je publiciranje info-materijala s ciljem informiranja žena s invaliditetom o njihovim pravima.

29. rujna 2007. godine u Zagrebu je održan XII. hrvatski simpozij osoba s invaliditetom s međunarodnim sudjelovanjem, pod pokroviteljstvom predsjednika RH, g. Stjepana Mesića i supokroviteljstvom tadašnje potpredsjednice Vlade RH gđe. Jadranke Kosor, a u organizaciji Zajednice Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske. Tema XII. simpozija bila je «*Konvencija o pravima osoba s invaliditetom – Kako je primijeniti?*». U sklopu simpozija obrađeno je nekoliko tema među kojima i “Primjena UN Konvencije za žene s invaliditetom”.

Unutar *Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine* područje zaštite prava osoba s invaliditetom uključeno je kao jedno od prioriternih područja.

U 2007. godini **Ured za ravnopravnost spolova** je sa Zajednicom Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH organizirao svečanu promociju *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* na Braille-ovom pismu koja je tiskana u nakladi od 200 primjeraka. Tom prigodom svečano su predani primjerci *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. na Braille-ovom pismu* predsjedniku Hrvatskog saveza slijepih i predsjednici Udruge za školovanje pasa vodiča i mobilitet slijepih, a primjerci su uručeni i predsjedniku Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH.

Za predmetno događanje utrošeno je 27.105,56 kn.

U organizaciji Saveza društava multiple skleroze Hrvatske, održan je 2007. godine VI. Simpozij oboljelih od multiple skleroze, u Zadru. Tema simpozija bila je „Obitelj i multipla skleroza“. Tom prigodom je održano predavanje na temu *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, vezano za mjere unaprjeđenja položaja žena s invaliditetom. Navedenom prigodom za potrebe održanja Simpozija dostavljene su i publikacije u izdanju Ureda.

Ured je povodom XII. Simpozija osoba s invaliditetom s međunarodnim sudjelovanjem, o temi: „*Konvencija o pravima osoba s invaliditetom - Kako je primijeniti?*“, održanog u Zagrebu u hotelu *Miral* dana 29. rujna 2007. godine, u organizaciji Zajednice Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH te Disabled peoples' International Europe - DPI Europe, za sudionike/ce predmetnog Simpozija donirao publikacije u izdanju Ureda te različite propagandne materijale Ureda.

Ured je na svoje Internet stranice u suradnji s Mrežom žena s invaliditetom Zajednice Saveza osoba s invaliditetom (SOIH) uvrstio obavijest o broju SOS telefona za pomoć ženama s invaliditetom žrtvama nasilja.

U 2008. godini je u organizaciji Ureda za ravnopravnost spolova održana *III. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova* te je na istoj, temeljem izvješća o provedenim aktivnostima sukladno programima rada županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, od povjerenstava zatražena i izrada te provedba rodno osjetljivih programa rada usmjerenih na uklanjanje stereotipa, s ciljem poticanja aktivnog djelovanja i unaprjeđenja položaja žena s invaliditetom na lokalnoj razini. Od povjerenstava je i dopisom Ureda za ravnopravnost spolova od 24. listopada 2008. godine zatražena provedba njihovih obveza koje proizlaze iz *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*, a to je poticanje aktivnog djelovanja žena s invaliditetom i izrada programa za unaprjeđenje njihova položaja u okviru izrade redovnog programa rada.

1.4. Ukloniti diskriminaciju Romkinja u cjelokupnom društvu i unutar njihovih zajednica, uz provedbu aktivnosti i programa za jačanje svijesti o poštivanju njihovih ljudskih prava te praćenje/analizu položaja Romkinja radi procjenjivanja utjecaja politike i programskih mjera

1.4.1. Sustavno će se pratiti provođenje mjera iz Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana »Desetljeće za uključivanje Roma 2005.–2015.«, radi poboljšanja uvjeta života i društvene integracije Romkinja.

Nositelji: Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, Ured za nacionalne manjine

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Agencija za obrazovanje odraslih, Ured za nacionalne manjine, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Početkom rujna 2007. godine **Agencija za obrazovanje odraslih** je započela s provedbom dvogodišnjeg projekta „*Obrazovanje odraslih*“ koji se financira iz programa

Europske unije CARDS 2004. Održane su dvije radionice za V. komponentu programa pod nazivom „Poboljšanje programa osnovnog obrazovanja odraslih“ te je izrađena metodologija za uključivanje u program opismenjavanja što većeg broja budućih polaznika, uključujući i Romkinje.

Ured za nacionalne manjine organizirao je 10 seminara o osposobljavanju mladih pripadnika i pripadnica romske nacionalne manjine. Teme seminara bile su vezane za rad romskih udruga kojima su potrebna znanja o vođenju udruge, pisanju i vođenju projekata, znanja o *Nacionalnom programu za Rome, UN Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* Društveno angažiranje Romkinja vidljivo je osobito kroz informativno-izdavačku djelatnost i angažman u okviru kulturno-umjetničkog djelovanja kulturnih društava.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je u školskoj godini 2007./2008. i 2008./2009. provedeno opismenjavanje za 515 polaznika/ca (368 muškaraca i 147 žena). Provedeno je i osposobljavanje za stjecanje prvog zanimanja za 22 polaznik/ca (16 muškaraca i 6 žena).

Broj romskih učenika/ica smještenih u učeničke domove u zadnje je tri godine povećavan pa je u školskoj godini 2008./2009. taj broj bio za 54% veći u odnosu na prethodnu (iako se broj učenika u odnosu na ukupni broj nije povećao i iznosi oko 30%).

Sa 1.328 roditelja u zadnje dvije godine obavljen je razgovor radi što većeg uključivanja romske djece oba spola u predškolski odgoj i obrazovanje. U *Program predškolskog odgoja i obrazovanja za romsku djecu* u zadnje je tri školske godine uključeno oko 2.000 romske djece od čega je 50% djevojčica. Broj upisane djece u osnovnu školu povećavao se u zadnje tri školske godine (od 3.010 djece, preko 3.786 do 3.940 u školskoj godini 2008./2009.), a postotak ženske djece upisane u osnovnu školu povećavao se od 42% do 44%. U osnovnim školama zaposlena su 23 romska pomagača (11 žena i 12 muškaraca).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je za različite programe *Društvene integracije Roma* izdvojilo u zadnje dvije godine 6,291.461,45 kn.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da će bolji uvid u obrazovanje Romkinja pružiti Uprava za informacijsko društvo pri Ministarstvu (tzv. e-Matica) nakon prikupljanja i obrade statističkih podataka.

1.4.2. Provest će se istraživački projekt »Zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine u RH s posebnim osvrtom na zapošljavanje Romkinja: Utvrđivanje postojećeg stanja, procjena potreba i preporuke«

Nositelj: Ured za nacionalne manjine

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izvestitelj: Ured za nacionalne manjine

Ured za nacionalne manjine i Savjet za nacionalne manjine Vlade RH naručili su u 2006. godini istraživanje od Instituta za demokraciju i DEMO pod nazivom “Zapošljavanje Roma i Romkinja u Republici Hrvatskoj: Procjena stanja, potrebe i preporuke”. Istraživanje je provedeno u Međimurskoj županiji i Gradu Zagrebu, a temeljem rezultata donesene su i preporuke za daljnje postupanje. Naknadno je dogovoreno i istraživanje u suradnji s Udrugom žena Romkinja “Bolja budućnost” i Roma Education Fund iz Budumpešte. Završetak istraživanja predviđen je za kraj 2008. godine.

Sredstva koja je izdvojio Ured za nacionalne manjine iznosila su 20.000 kn.

1.4.3. Organizirat će se međunarodna konferencija o unapređenju položaja Romkinja.

Nositelj: Ured za nacionalne manjine

Rok provedbe: 2007.

Izvestitelji: Ured za nacionalne manjine

Ured za nacionalne manjine navodi da će konferencija o unapređenju položaja Romkinja biti organizirana u 2009. godini te se na njoj planira prezentirati završne rezultate istraživanja o položaju žena Romkinja u sklopu programa kojeg provodi Roma Education Fund, a sufinancira Ured za nacionalne manjine. U istraživanje je uključena Udruga žena Romkinja „Bolja budućnost“.

1.4.4. *Osnovat će se radna skupina radi unapređivanja prikupljanja statističkih podataka o položaju Romkinja u lokalnim zajednicama i cjelokupnom društvu, u području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite te njihovog sudjelovanja u javnom i političkom životu.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, Ured za ljudska prava, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama Romkinja

Rok provedbe: 2006.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ljudska prava Vlade RH, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s Uredom za nacionalne manjine, inicirao je osnivanje *Radne skupine za unaprjeđivanje prikupljanja statističkih podataka o položaju Romkinja u lokalnim zajednicama i cjelokupnom društvu*, u području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite te njihovog sudjelovanja u javnom i političkom životu u kojoj djeluje 13 članova/ica uključujući i predstavnice dviju romskih udruga: Udruge žena Romkinja „Bolja budućnost“ te Udruge žena Romkinja „Romsko srce, predstavnicu Ureda za ljudska prava Vlade RH i predstavnicu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje .

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da će se podaci o obrazovanju Romkinja prikupiti i obraditi preko e-Matice u Upravi za informacijsko društvo u narednom periodu.

1.4.5. *Podržavat će se suradnja udruga Romkinja s ostalim nevladinim udrugama, predstavnicima/predstavicama državne uprave i jedinica lokalne i područne samouprave putem održavanja zajedničkih tribina, okruglih stolova i konferencija, a radi razmjene iskustava i poticanja Romkinja na sudjelovanje u rješavanju problema lokalne zajednice.*

Nositelji: Ured za nacionalne manjine, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, u suradnji s nevladinim udrugama i udrugama Romkinja

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ured za nacionalne manjine, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za nacionalne manjine je izvijestio kako predstavnice romske nacionalne manjine surađuju putem nevladinih udruga, romskih udruženja i međunarodnih institucija u provedbi projekata i programa iz područja obrazovanja, zdravstva i sudjelovanja na tržištu rada. Putem *Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome*, Romkinje su kao članice uključene u donošenje odluka koje su usmjerene na poboljšanje uvjeta života i položaja romske nacionalne manjine. U organizaciji Ureda za nacionalne manjine održani su seminari o unaprjeđivanju rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na kojima su, uz ostale nevladine udruge, sudjelovale i predstavnice romske nacionalne manjine.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa financiralo je 12 projekata romskih udruga, i to projekte Udruge Romi za Rome Hrvatske, Udruge Roma Međimurja, Bajaška kazališna skupina Panduri, Udruge Roma Grada Zagreba i Zagrebačke županije, Udruge Roma Međimurja od kojih i Udrugu žena Romkinja “Žensko srce Jagodnjak”.

Od 2006. do 2008. godine izdvojeno je za projekte/programme romskih udruga 1,340.100,00 kn.

Ured za ravnopravnost spolova također sudjeluje na različitim skupovima i drugim događanjima u organizaciji udruga Romkinja. Tako je, primjerice, 2006. godine sudjelovao uz uvodno izlaganje na prezentaciji priručnika “Vodič za romske aktiviste” čiji je autor Europski centar za prava Roma u Budimpešti, a u originalu je tiskan pod nazivom "Upoznajte svoja prava i borite se za njih". Hrvatsko izdanje pripremila je riječka Udruga Romkinja "Bolji život" koja ga je i prevela. Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH organizirao je promociju Vodiča s ciljem davanja podrške romskim udrugama žena. Na promociji je istaknuto kako su u romskim zajednicama žene diskriminirane zbog načina života i običaja tih zajednica te da je promjena tradicionalnih obrazaca težak zadatak u kojem će veliku ulogu imati romske udruge.

2007. godine na seminaru “Osposobljavanje mladih Roma”, u organizaciji Ureda za nacionalne manjine, održanom u Orahovici, tema uvodnog izlaganja bila je “Provođenje *UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* u Republici Hrvatskoj”.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije organiziralo je 21. rujna 2007. godine povodom Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama tribinu na temu „Žene i djeca u obiteljskom zakonu“. Okrugli stol s temom „Provedba Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji“ organiziran je 4. prosinca 2007. godine.

1.4.6. Povećat će se broj stipendija i subvencija za srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje Romkinja.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sveučilišta

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da se broj srednjoškolskih i visokoškolskih stipendija sustavno povećava. U školskoj godini 2006./07. dodijeljena je 101 srednjoškolska stipendija, od čega su 44 stipendije dobile djevojke (44%), a u školskoj godini 2008./09. srednjoškolskih stipendija bilo je 265, od čega je 115 bile dodijeljeno učenicama (43%).

Od dodijeljenih 10 visokoškolskih stipendija u 2006./07. godini studentice su primile 7 (70%), dok je u školskoj godini 2008./09. od neznatno povećanog ukupnog broja visokoškolskih stipendija (ukupno 12) studenticama bilo dodijeljeno njih 8 (67%).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je izdvojilo ukupno za period 2006.-2008. godine 1,596.268,00 kn te napominje da nije poznato koliko se sredstva izdvaja na lokalnoj razini.

1.4.7. Izvršit će se analiza i izraditi plan zapošljavanja Romkinja na temelju procijenjenog broja nezaposlenih ženskih osoba romske nacionalne manjine

Nositelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje sufinancirao je aktivne mjere politike zapošljavanja – javne radove, osposobljavanje za nepoznatog poslodavca i subvencionirano zapošljavanje. U spomenutim mjerama u 2006. godini sudjelovale su 33 Romkinje, a u 2007. godini 50 Romkinja. Veći broj Romkinja bio je uključen u grupno informiranje, individualno savjetovanje te radionice o aktivnom traženju posla. Hrvatski zavod za zapošljavanje je sudjelovao u planiranju provedbe mjera iz *Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma* u zadnje tri godine.

1.5. Unaprijediti načine suzbijanja i uklanjanja diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji

1.5.1. Provest će se istraživanje radi analize sudske prakse i postupanja policije kod kaznenih djela motiviranih seksualnom orijentacijom oštećenika/oštećenice.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da u okviru postojećih statistika koje se vode pri ministarstvu i pravosudnim tijelima nije bilo moguće izdvojiti podatke o kaznenim dijelima motiviranim seksualnom orijentacijom s obzirom da osim kaznenog djela iz čl. 174, Kaznenog zakona (rasna i druga diskriminacija) iz motiva seksualne orijentacije mogu biti počinjena i druga kaznena djela. U tijeku je razmatranje mogućnosti za prikupljanje takvih sveobuhvatnih podataka u okviru nadogradnje Integriranog informacijskog sustava za upravljenje sudskim predmetima (ICMS) kako bi se takva djela identificirala te izradila analiza.

Ministarstvo unutarnjih poslova izvještava da je novelom *Kaznenog zakona* iz 2006. godine, u članku 89. dodan novi stavak kojim je definiran zločin iz mržnje kao novo kazneno djelo. Tijekom 2006. godine evidentirano je jedno kazneno djelo motivirano seksualnom orijentacijom žrtve, a u 2007. godini Općinski kazneni sud u Zagrebu izrekao je dvije osude za navedeno kazneno djelo. Broj prijava Državnom odvjetništvu i stanje predmeta nisu još prikupljeni. Krajem 2006. godine potpisan je Memorandum između Ministarstva unutarnjih poslova i Ureda za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS-a) o suzbijanju zločina iz mržnje, a Ministarstvo unutarnjih poslova se obvezalo

unijeti u postojeći nastavni program za obuku policijskih službenika i obuku o zločinima iz mržnje.

1.5.2. Predstavnic/predstavnice organizacija za ravnopravnost seksualnih i rodni manjina uključivat će se u radna tijela za donošenje zakona, programa i strategija vezanih za prava seksualnih manjina.

Nositelj: Nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uključuje predstavnike/ce organizacija za ravnopravnost seksualnih i rodni manjina u rad određenih radni tijela, primjerice *Povjerenstva za procjenu programa za zdravstveni odgoj i obrazovanje.*

U 2006. godini za rad radni tijela izdvojeno je 160.000,00 kn.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora održao je u srpnju 2007. godine tematsku sjednicu „Analiza prava istospolnih zajednica u republici Hrvatskoj“.

Ured za ravnopravnost spolova je u svibnju 2007. godine, u suradnji s udrugom Drugi korak - Centar za društvenu integraciju seksualnih i rodni manjina organizirao okrugli stol povodom *Međunarodnog dana borbe protiv homofobije* koji se obilježava 17. svibnja na dan kad je, 1990. godine, Svjetska zdravstvena organizacija izbrisala homoseksualnost iz *Međunarodne klasifikacije bolesti*. Na okruglom stolu u Novinarskom domu u Zagrebu, uz sudjelovanje saborskih zastupnika/ca i Ureda za ravnopravnost spolova, Drugi korak je predstavio *Program za suzbijanje homofobije u pet koraka.*

1.6. Unaprijediti osiguranje dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava i razviti metodologiju prikupljanja podataka o broju i vrstama tužbi za diskriminaciju, podnesenih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe te o njihovom ishodu, uz aktivnosti usmjerene ka podizanju svijesti žena o korištenju mehanizama pravne zaštite

1.6.1. Vodit će se statistički podatci o broju i vrstama tužbi za spolnu diskriminaciju koje su podnesene sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe, uz analizu dostupnosti pravde i pravne zaštite.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, sudovi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa, Državni zavod za statistiku

Ured za ravnopravnost spolova napominje da su novim antidiskriminacijskim zakonodavstvom iz 2008. godine, *Zakonom o suzbijanju diskriminacije i Zakonom o ravnopravnosti spolova*, sudovi obvezni voditi statističke podatke o spolnoj i drugim vrstama diskriminacije.

Člankom 14. *Zakona o suzbijanju diskriminacije* (NN 85/08) propisuje se da su sva pravosudna tijela dužna voditi evidencije o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju i osnovama diskriminacije po kojima se ti postupci vode te ih dostavljati ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Posebni pravobranitelji dužni su voditi evidencije o slučajevima diskriminacije iz njihove nadležnosti (stavak 2.) Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i posebni pravobranitelji iz stavka 2. ovoga članka dužni su dostaviti evidencije i statističke podatke o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju, pučkom pravobranitelju do 1. veljače za prethodnu kalendarsku godinu (stavak 3.). Pučki pravobranitelj i posebni pravobranitelji dužni su sve evidencije o slučajevima diskriminacije iz njihove nadležnosti iskazati po spolu (stavak 4.).

Člankom 17. stavak 3. *Zakona o ravnopravnosti spolova* (NN 82/08) propisuje se da su sva pravosudna tijela dužna voditi evidencije o sudskim predmetima po osnovi spolne diskriminacije i dostavljati ih ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Ministarstvo pravosuđa izradilo je, sukladno članku 30. *Zakona o suzbijanju diskriminacije, Obrasce za statističko praćenje sudskih predmeta vezanih za diskriminaciju i osnove diskriminacije po kojima se ti postupci vode*. Prekršajni, općinski i županijski sudovi

dužni su tromjesečno dostavljati Ministarstvu pravosuđa statističke informacije temeljem popunjenih Obrazaca.

Državni zavod za statistiku navodi da prati podatke o počiniteljima kaznenih djela (prema članku 174. *Kaznenog zakona*) i počiniteljima prekršaja (prema *Zakonu o ravnopravnosti spolova*) te ih redovito objavljuje u svojim publikacijama.

1.6.2. Provođit će se aktivnosti (tribine, konferencije, okrugli stolovi) za podizanje svijesti žena o postojećim mehanizmima pravne zaštite u slučajevima diskriminacije, kako bi se one učestalije služile tim mehanizmima.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa

Ured za ravnopravnost spolova kontinuirano sudjeluje na konferencijama, tribinama i okruglim stolovima, često u suradnji sa udrugama, na kojima se raspravlja o zakonodavnim mehanizmima zaštite te se kroz natječaje za projekte udruga financijski podržavalo niz aktivnosti kojima se kontinuirano podizala svijest i educirala javnost o postojećim mehanizmima pravne zaštite.

Ministarstvo pravosuđa donijelo je podzakonski akt na temelju kojeg se može vršiti doregistracija udruga za pružanje besplatne pravne pomoći čime je otvorena mogućnost da se udruge aktivno uključe u podizanje svijesti žena o mehanizmima pravne zaštite u slučajevima diskriminacije te ih je potaknulo na služenje istim. Ministarstvo pravosuđa izvještava da se planira provođenje javne kampanje za upoznavanje javnosti o mogućnostima ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć.

1.7. Osigurati provedbu antidiskriminacijskog zakonodavstva uz procjenjivanje njegovih učinaka, kvalitete i stupnja provedivosti pojedinih zakonskih odredbi i drugih propisa

1.7.1. Pratit će se učinci provedbe antidiskriminacijskih zakona radi povećanja stupnja provedivosti putem definiranja i predlaganja potrebnih izmjena i dopuna te jačanja njihove daljnje primjene u smjeru suzbijanja spolne diskriminacije.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, koordinatori/koordinatorice u tijelima državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

Ured za ravnopravnost spolova je redovito pratio učinke provedbe postojećih antidiskriminacijskih zakona radi povećanja stupnja njihove provedivosti uz predlaganje i donošenje potrebnih izmjena i dopuna. Donesena su dva nova važna organska zakona u području ljudskih prava kao i strateški planovi za suzbijanje rodne i drugih oblika diskriminacije. Hrvatski sabor donio je 15. srpnja 2008. godine novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* koji je usklađen s odredbama važećih međunarodnih standarda kao i sa direktivama Europske unije u području ravnopravnosti spolova. Zakon propisuje opću zabranu diskriminacije na osnovi spola, bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije. Diskriminacijom se smatra i nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće, roditeljstva i svih oblika skrbništva. *Zakon* proširuje područje zabrane diskriminacije u području zapošljavanja i rada, obrazovanja, obvezuje na promicanje razvoja svijesti javnosti o ravnopravnosti muškaraca i žena, vođenje rodne statistike. U cilju veće učinkovitosti u primjeni Zakona, određena je obveza osnivanja povjerenstva za ravnopravnost spolova u jedinicama područne (regionalne) samouprave i Gradu Zagrebu uz obvezu osiguranja sredstava za njihov rad. Uvedena su poboljšanja u području sudske zaštite od diskriminacije kroz institut kao što je udružna tužba, određivanje pitanja tereta dokaza i načela žurnosti u sudskim postupcima. Osim zaštite u građanskom postupku, žrtve diskriminacije mogu svoju sudsku zaštitu osigurati i u prekršajnom postupku, što predstavlja bitnu novinu jer je upravo nepostojanje sankcija u prijašnjem Zakonu (iz 2003. godine) bilo jedan od temeljnih prigovora koji se upućivao ukazujući na njegov deklarativni karakter.

Zakonom o suzbijanju diskriminacije stvorene su pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje se zaštita od diskriminacije i na temelju spola (također i rase, etničke

pripadnosti, boje kože, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije). Središnje tijelo za provedbu ovog Zakona je pučki pravobranitelj.

Na sjednicama **Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora** raspravljalo se o oba zakona.

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izvijestilo je da je tijekom 2008. godine donesen i novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* (NN 82/08) koji uređuje i područje djelokruga rada pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, kako bi aktivnosti njenog ureda obuhvatile sve funkcije nezavisnog tijela za ravnopravnost spolova propisanih *Direktivom 2002/73/EZ* kojom se mijenja i nadopunjuje *Direktiva 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete, Direktivom 2006/54/EZ o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja* (koje nadopunjuju i zamjenjuju Direktive 76/207/EEZ, 86/378/EEZ, 75/117/EEZ, 97/80/EZ) i *Direktivom 2004/113/EZ kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga*.

Vežano za zakonodavne aktivnosti koje su poduzete u cilju daljnjeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s *Direktivom Vijeća 96/34/EZ od 03. lipnja 1996. godine o okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu*, u srpnju 2008. godine donesen je *Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama* (NN 85/08), kojim se propisuju sva osnovna prava zaposlenih, samozaposlenih i nezaposlenih majki/roditelja na rodiljne dopuste i naknade propisane *Zakonom o radu* i *Zakonom o rodiljnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki*, uz potpuno novi način korištenja ovih prava te prava na posvojiteljski dopust.

1.7.2. *Provest će se istraživanje o stupnju poznavanja mehanizama zaštite i promocije ženskih ljudskih prava te antidiskriminacijskih mjera među sucima/sutkinjama,*

odvjetnicima/odvjetnicama, u državnom odvjetništvu te među predstavnicima/predstavnicama županijskih i lokalnih institucionalnih mehanizama, kako bi se planiralo provođenje edukacije.

Nositelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Pravosudna akademija

Pravosudna akademija navodi da unosi redovito ovu tematiku u programe izobrazbe pravosudnih dužnosnika/ca i djelatnika/ca. U prosincu 2008. godine organiziran je okrugli stol pod nazivom: “Ravnopravnost spolova: primjena CEDAW-a pred hrvatskim sudovima te hrvatsko zakonodavstvo i praksa” za suce/tkinje, državne odvjetnike/ce i predstavnike/ce civilnog društva.

Za provedbu mjere utrošeno je 16.000 kn.

1.8. Postići integraciju rodne perspektive u sigurnosnu politiku zemlje te promicati primjenu Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a i obveza iz Pekinške platforme.

1.8.1. Provest će se sustavno prikupljanje i analiza podataka o ulozi žena u ratnim stradanjima, njihovom doprinosu izgradnji mira, posljedicama rata na žensku populaciju u RH, a rezultate i preporuke integrirati u socijalnu i razvojnu politiku, poštujući pritom različitost potreba muškaraca i žena u ratnom i poratnom razdoblju.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo obrane, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.

Izvjestitelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo obrane, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti raspolaže podacima temeljem *Nacionalnog programa psihosocijalne pomoći sudionicima i stradalnicima Domovinskog rata*. U sklopu ovog programa u 21-om županijskom Centru za psihosocijalnu

pomoć stručni suradnici sustavno pružaju pravnu i savjetodavnu pomoć hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji. U sklopu centara organizirane su radionice u kojima stručni suradnici organiziraju obiteljske i bračne tretmane kao i dječje radionice. Stručni suradnici pravnu i savjetodavnu pomoć pružaju u prostorijama centara putem svakodnevnih dežurstava i kroz timske posjete domovima i obiteljima hrvatskih branitelja.

Temeljem praćenja i uvida u rad centara u 2006. godini zabilježeno je 41.137 intervencija za 31. 513 korisnika/ca. U 2007. godini pruženo je 70.311 intervencija za 53.087 korisnika/ca centara. Do kolovoza 2008. godine zabilježeno je 30.682 intervencija za 23.781 korisnika/ca.

Budući da dostavljeni podaci nisu razvrstani po spolu, nema uvida u problematiku iz perspektive položaja žena.

U 2008. godini započela je provedba *Programa za poboljšanje kvalitete življenja u obiteljima poginulih hrvatskih branitelja, hrvatskih ratnih vojnih invalida i hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a*. Program je usmjeren na organizaciju sistematskih pregleda i sustavno praćenje zdravstvenog statusa supruge i djece hrvatskih branitelja. Sustavno prikupljanje podataka, analizu i preporuke o ulozi žena u ratnim stradanjima, Ministarstvo će uključiti u izradu izvješća o projektu zaštite zdravlja branitelja i članova njihovih obitelji koji se provodi u suradnji s Medicinskim fakultetom u Zagrebu.

U 2006. godini za rad Centara za psihosocijalnu pomoć Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je izdvojilo 4.914.313,32 kn, a u 2007. godini 5. 767.649,18 kn, što ukupno iznosi 10.681.962,50 kn.

Ministarstvo obrane izvještava da dostavlja sve tražene podatke s kojima raspolaže Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Na temelju suradnje dva ministarstva moguć je primjerice uvid u broj smrtno stradalih žena i braniteljica.

Ministarstvo obrane također prikuplja podatke o stradavanju na dužnosti svojih djelatnika i djelatnica - povredama na radu, bolestima i izostancima s posla.

Ured za ravnopravnost spolova je preveo *UN Rezoluciju 1325(2000)* i tiskao ju u obliku letka u nakladi od 1000 primjeraka te ju distribuirao svim relevantnim dionicima. Rezolucija se također nalazi i na web stranicama Ureda <http://www.ured.ravnopravnost.hr>.

U suradnji s nevladinim udrugama - Mrežom za izgradnju mira i Centrom za mirovne studije, Ured je u studenom 2006. godine organizirao i okrugli stol "Žene za mir" kojemu je cilj

bio doprinos boljem razumijevanju uloge žena u izgradnji mira i potrebe njihova što većeg uključivanja u politiku i mirovne misije. Većina prisutnih složila se da je cilj ove i drugih sličnih aktivnosti postići sudjelovanje žena u kreiranju politike i odluka koje se donose nakon rata, u mirovnom procesu. Nakon diskusije, sudionici/e okruglog stola usuglasili su preporuke za daljnji rad:

- Razviti kvalitetan instrumentarij/upitnik za istraživanja o ulozi žena u ratnim stradanjima i izgradnji mira.
- Detektirati potencijalne izvore informacija, stvaranje partnerstva s tim organizacijama (iskoristiti postojeće prikupljene informacije i pomoći udrugama da rade istraživanja).
- Prikupiti, čuvati i zaštititi arhivsku građu.
- Prikupljenu građu učiniti vidljivom. U određenim vremenskim intervalima prezentirati građu i poticati njeno razmjenjivanje.
- Sudionice i sudionici okruglog stola podržavaju uključivanje stručnjakinja za pitanja roda u političke aktivnosti vezane za izgradnju mira, regionalnu suradnju i sigurnost u zemlji te smatraju da će nalazi istraživanja doprinijeti ostvarivanju ovog cilja.
- Sudionice i sudionici okruglog stola se obavezuju da će se zalagati za preispitivanje programa obuke za pripadnike/ice sigurnosnih službi, Hrvatske vojske i policije iz perspektive rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena.
- Za sustavno prikupljanje podataka o ulozi žena u ratnim stradanjima i izgradnji mira predloženo je 18 kategorija žena (od braniteljica preko žena u antiratnim civilnim inicijativama do traumatiziranih žrtvi) te su definirani mogući izvori informacija.

Centar za mirovne studije dostavio je Zaključke s okruglog stola svim relevantnim državnim tijelima.

Ured za ravnopravnost spolova je 2006. godine temeljem javnog natječaja za projekte udruga financijski podržao projekt Centra za žene žrtve rata „Ženska memorija – rodna perspektiva memorije-politika sjećanja“ kojem je cilj bio proširiti arhivsku građu o ženama u ratnim sukobima, osobito na našim prostorima, te izraditi internetsku stranicu za domaće i međunarodne potrebe. U projektu je sudjelovalo sa svojim priložima oko 60 udruga i veliki broj žena koje su svojim iskazima doprinijele sadržaju portala www.women-war-memory.org.

Ured je također podržao aktivnosti udruge Žene u Domovinskom ratu.

Ured je sudjelovao u veljači 2007. godine na seminaru „Žene u oružanim sukobima – primjena *Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a*“ koji se, u zajedničkoj organizaciji Saveznog ministarstva obrane Republike Austrije, austrijskog Ministarstva za europske i međunarodne poslove i NATO-a, održao u Austrijskoj nacionalnoj akademiji obrane u Beču. Osnovni cilj seminara bio je okupljanje nacionalnih i međunarodnih stručnjaka/inja radi dogovora o daljnjoj primjeni *Rezolucije 1325*.

1.8.2. Uključivat će se stručnjakinje za pitanja roda u političke aktivnosti vezane za izgradnju mira, regionalnu suradnju i sigurnost u zemlji.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelj: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obrane

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izvještava da u svakodnevnom radu i komunikaciji sa stranim izaslanstvima uključene žene kao voditeljice izaslanstava, koordinatorice vanjsko političkih aktivnosti te kao nacionalne koordinatorice za pojedine segmente djelatnosti (primjerice državna tajnica za politička pitanja bila je voditeljica izaslanstva u pregovorima za pristupanje Republike Hrvatske u NATO).

Nadalje, Hrvatska kroz svoj mirovni angažman u zemljama u kojima je aktualna izgradnja povjerenja nakon sukoba, kontinuirano u mirovne misije upućuje i žene, bilo kao pripadnice Oružanih snaga RH ili policije, osobito na pitanjima izgradnje civilnog društva, obiteljskog nasilja, maloljetničke delinkvencije i zadaća vojne policije.

Predstavnica Republike Hrvatske u *Regionalnom ženskom lobiju za mir, pravdu i sigurnost u jugoistočnoj Europi* sudjelovala je u travnju 2007. godine u Beču u radu Ženskog summita za trajni mir u jugoistočnoj Europi, a u rujnu 2006. godine sudjelovala je u Beču na skupu u organizaciji UNIFEM-a (UN-ovog Razvojnog fonda za žene) na kojem je vođena međunarodna rasprava feministica, političarki i mirovnih aktivistica.

Ministarstvo obrane ističe da u području međunarodne suradnje predstavnica Ministarstva obrane već više godina aktivno sudjeluje na godišnjim konferencijama Odbora za žene pri NATO snagama - CWINF (*Committee on Women in NATO Forces*).

1.8.3. Preispitat će se programi obuke za pripadnike/pripadnice sigurnosnih službi iz perspektive rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena.

Nositelji: Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, Sigurnosno–obavještajna agencija, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Hrvatsko vojno učilište, Policijska akademija

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izvjestitelj: Ministarstvo obrane

Ministarstvo obrane navodi da je u curriculum Hrvatskog vojnog učilišta uveden predmet Međunarodno humanitarno pravo i ljudska prava, kao integralni dio vojnog obrazovanja oružanih snaga. Poseban je naglasak stavljen na promoviranje i zaštitu ljudskih prava žena i na uvođenje mjera za borbu protiv nasilja nad ženama u ratu, u oružanim sukobima i tijekom post-konfliktnih razdoblja.

Ministarstvo obrane napominje da iako su svi programi obuke (vojna izobrazba, funkcionalna obuka, specijalistički tečajevi, tečajevi stranih jezika te različiti seminari u zemlji i inozemstvu) jednako dostupni pripadnicima oba spola iz sigurnosnih službi i ostalih sastavnica obrambenog sustava, ima prostora za uvođenje novina u programe edukacije i smatra da je potrebno upoznati pripadnice Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske sa svim pozitivnim propisima i pravima na osnovi spola. Provedba mjere u nadležnosti je i Vojne sigurnosno-obavještajne agencije.

1.8.4. Osigurat će se veća zastupljenost žena u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske, s posebnim naglaskom na njihovoj većoj zastupljenosti na rukovodećim položajima.

Nositelji: Ministarstvo obrane, Oružane snage Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova/Ministarstvo obrane

Prema podacima koje je Ministarstvo obrane dostavilo Uredu za ravnopravnost spolova 2006. godine razvidno je da je 2006. godine u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama RH bilo zaposleno 16,8% žena, od čega su 8,3% bile djelatne vojne osobe. Čin visoke časnice imalo je 5,8% žena, niže časnice 11,0%, dočasnice 11,7%, a 3,2% žena bile su vojnkinje. U Ministarstvu obrane i Oružanim snagama RH bilo je zaposleno 59,7% službenica, 35,2% namještenica.

Ministarstvo obrane izvještava da se u Dugoročnom planu razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2006.-2015. godine predviđa da će u djelatnom sastavu Oružanih snaga RH do 2015. godine biti najmanje 10% žena.

U 2008. godini od ukupnog broja zaposlenih djelatnih vojnih osoba i službenika i namještenika 16,5% bile su žene. U ukupnom broju djelatnih vojnih osoba u 2008. godini žene su zastupljene s 9,4%. Čin visoke časnice imalo je 9,1% žena, niže časnice 14%, (ukupno 12,2% žena na časničkim pozicijama) dočasnice 11,7%, a 4,6% bile su vojnkinje. U ukupnom broju djelatnih vojnih osoba žene su na zapovjednim dužnostima zastupljene s 9,1%.

Ministarstvo obrane nadodaje da u području civilno-vojnog školovanja kroz *Program kadet* od ukupno pet naraštaja koji se trenutno školuju prosječan udio kadetkinja je 20%. Broj je velik u usporedbi sa zastupljenošću studentica na drugim pretežito tehničkim fakultetima. Također treba istaknuti da su na različitim stupnjevima obuke i školovanja 2 vojne pilotkinje predviđene za borbene zadaće u zrakoplovstvu. Kandidati i kandidatkinje za međunarodne vojne operacije i misije imaju potpuno jednake mogućnosti nakon ispunjavanja formalnih uvjeta. Tako je primjerice u Mirovnoj operaciji u Afganistanu (ISAF-u) vodom vojne policije, u jednoj od rotacija sastava, zapovijedala poručnica.

U listopadu 2008. godine prva generacija dragovoljnih ročnika/ca počela je služiti vojni rok. Od 1280 kandidata/kinja koji su se prijavili na oglas, 156 njih su bile žene ili 12%. Na dragovoljno služenje vojnog roka planirano je uputiti 250 ročnika/ca od kojih 30 žena (12%) što slijedi u postotku omjer prijavljenih. Odabir se provodi nakon zdravstvenih pregleda i ocjene sposobnosti za vojnu službu.

Ministarstvo obrane također navodi da je 16. prosinca 2008. godine donesena *Odluka ministra obrane o imenovanju članica i članova Odbora za ravnopravnost spolova* u čijem je

sastavu 3 djelatnice i 2 djelatnika, a ustrojeno je u sastavu Kadrovskog savjeta Ministarstva obrane sa zadaćom ostvarivanja ravnopravnog tretmana i statusa te omogućavanja jednakog pristupa i jednakih mogućnosti pripadnicima obaju spolova u Ministarstva obrane.

II. JEDNAKE MOGUĆNOSTI NA TRŽIŠTU RADA

2.1. Uskladiti nacionalno zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije za poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti

2.1.1. Nacionalno zakonodavstvo usklađivat će se s pravnom stečevinom EU za poglavlje 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti donošenjem i provedbom Akcijskog plana usklađivanja za poglavlje 19.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izvještava da je provedba Akcijskog plana za usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske Unije za poglavlje 19. Socijalna politika i zapošljavanje, iz područja jednakih mogućnosti, u tijeku.

Ured za ravnopravnost spolova bio je član Radne skupine u pregovaračkom procesu za poglavlje 19. Socijalna politika i zapošljavanje. Vlada RH je *Zaključkom* od 12. prosinca 2008. godine prihvatila *II. Izvješće o napretku u provedbi Akcijskog plana za usklađivanje zakonodavstva i stvaranje potrebnih administrativnih kapaciteta za usvajanje i provedbu pravne stečevine Europske unije na pregovaračkom poglavlju 19. Socijalna politika i zapošljavanje za razdoblje od ožujka do studenog 2008. godine.* U dijelu *Jednake mogućnosti* naglašava se usklađenost novog Zakona o ravnopravnosti spolova s pravnom stečevinom EU u tom području (Direktivom 2002/73/EZ kojom se mijenja i nadopunjuje Direktiva 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete, Direktivom 2006/54/EZ o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja i Direktivom 2004/113/EZ kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga). Sukladno rješenjima iz novog Zakona harmonizirali su se propisi o djelokrugu rada pravobraniteljice za ravnopravnost spolova na način da njene aktivnosti obuhvaćaju sve funkcije

neovisnog tijela za ravnopravnost spolova propisanih direktivama. Zakon predviđa i kadrovsko osnaživanje Ureda za ravnopravnost spolova i Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i dodatno propisuje obvezu osnivanja i financiranja županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova što je dio uspješnog ostvarenja aktivnosti vezanih za ispunjavanje dodatnih kriterija i mjerila za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Potrebno je nadodati da je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti bilo nositeljem izrade propisa o obiteljskim i roditeljskim dopustima i naknadama. U novi Zakon o roditeljskim i roditeljskim naknadama iz srpnja 2008. godine ugrađene su odredbe Direktive 96/34/EC, Direktive 92/85/EEZ i Direktive 86/613/EEZ te Uredba (EEZ) br. 1408/71, kao i mjere iz *Nacionalne populacijske politike* koje se odnose na roditeljske dopuste.

U području mirovinskog osiguranja, donesen je 2008. godine *Zakon o izmjeni Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba* kojim je na poseban način uređeno ostvarivanje prava iz obveznog mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti, na način da su izjednačeni uvjeti starosne dobi i mirovinskog staža za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene. Na taj način izvršeno je potpuno usklađivanje s europskom pravnom stečevinom na tom području.

Ured za ravnopravnost spolova sudjelovao je u Radnoj skupini za izradu nacrtu prijedloga *Nacionalnog provedbenog plana za zapošljavanje (2009.-2010.)* pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva koji odražava prioritete zacrtane *Zajedničkim memorandumom o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP)* potpisanom između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije 2008. godine. Jedan od ključnih prioriteta koji se namjerava ostvariti kroz ovaj nacionalni plan je povećanje razine zapošljivosti i stope participacije žena primarne dobne skupine (posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama) na tržištu rada. Mjere za ostvarivanje ovog cilja uključuju razmatranje postojećeg zakonodavstva i politika na tržištu rada kako bi se jamčilo da su dobro prilagođene za:

- povećanje participacije žena niže razine obrazovanja, s posebnim naglaskom na podizanju njihove motivacije za sudjelovanje u kontinuiranom obrazovanju i usavršavanju;

- osiguranje više obrazovnih programa osposobljavanja i usavršavanja prilagođenih potrebama i okolnostima žena primarne dobne skupine (posebno onih s nedovoljnim ili neodgovarajućim vještinama) koje se vraćaju na tržište rada;
- povećanje dostupnosti moguće skrbi za djecu uz povećanje broja škola koje rade u jednoj smjeni da bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada.

Ured za ravnopravnost spolova također sudjeluje u Radnoj skupini za pripremu i praćenje *Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (JIM)* te redovito izvještava o provedbi mjera iz svog djelokruga rada u okviru cilja *Promicati rodnu jednakost u suzbijanju siromaštva i socijalne isključenosti uzimajući u obzir rodnu razliku kod donošenja odluka i njihove provedbe.*

2.2. Smanjiti nezaposlenost i ukloniti sve oblike diskriminacije žena na tržištu rada

2.2.1. Provest će se empirijsko istraživanje Identifikacija standarda diskriminacije pri zapošljavanju žena i donijeti kodeks o zapošljavanju žena unutar trgovačkih društava i interesnih organizacija.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni inspektorat, u suradnji sa sindikatima, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskom obrtničkom komorom, Hrvatskom gospodarskom komorom
Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Ured za ravnopravnost spolova proveo je empirijsko istraživanje *Identifikacija standarda diskriminacije pri zapošljavanju žena* u suradnji sa znanstvenicima/cama s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i **Hrvatskim zavodom za zapošljavanje**. U istraživanje je bilo uključeno 1.017 nezaposlenih žena različite dobi, stupnja obrazovanja i dužine čekanja na posao. Uzorak je bio reprezentativan za populaciju nezaposlenih žena, slučajan i stratificiran po regijama, odnosno županijama, konstruiran na temelju baze podataka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Istraživanje je provedeno individualnim anketiranjem u prostorijama podružnica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Upitnik sadrži 63 pitanja (132 varijable) koja detektiraju razne oblike diskriminacije žena pri zapošljavanju (ili na prethodnim poslovima), stavove o

rodnim ulogama (primjerice u politici, poslovanju, kućanskim poslovima i društvu općenito) te pitanja o mogućnostima i spremnosti za zapošljavanje, siromaštvu, osnovnim sociodemografskim karakteristikama ispitanica itd. Osnovni rezultati istraživanja pokazuju da je više od 60% ispitanica bilo suočeno s nekim od oblika diskriminacije pri traženju zaposlenja te smatraju da je diskriminacija na području rada najizraženija. Rezultati istraživanja objavljeni su na internetskim stranicama Ureda te je održana javna prezentacija rezultata istraživanja

Utrošeno je 154.595,30 kn.

Ured je preveo *Pravila za primjenu jednakih plaća za posao jednake vrijednosti za žene i muškarce* Europske komisije i taj dokument objavio na svojim internetskim stranicama s ciljem podizanja svijesti o smanjivanju razlike u plaćama između muškaraca i žena i osvještavanja poslodavaca o potrebi uklanjanja takvih diskriminatornih praksi.

2.2.2. Uskladit će se Nacionalna klasifikacija zanimanja (»Narodne novine«, br. 111/98.) s Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o ravnopravnosti spolova na način da sva zanimanja, kako ona nabrojana pojedinačno tako i njihovi rodovi, vrste, podvrste i skupine, budu iskazani ženskom i muškom inačicom naziva zanimanja.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave

Rok provedbe: 2007.

Izvestitelj: Državni zavod za statistiku

Državni zavod za statistiku izradio je novu *Nacionalnu klasifikaciju zanimanja* u kojoj se po prvi puta sva zanimanja navode u muškom i ženskom rodu tj. stvorili su se uvjeti kako bi službeni jezik odražavao uravnoteženu raspodjelu mogućnosti na tržištu rada između žena i muškaraca. Izmjene i dopune Nacionalne klasifikacije zanimanja objavljene su u listopadu 2008. godine (NN 124/08).

2.2.3. Sustavno će se prikupljati statistički podaci i objedinjavati pokazatelji razlika među spolovima u sustavu socijalne sigurnosti i na tržištu rada te izrađivati kvartalni pokazatelji uključeni u godišnje izvješće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Podaci, prikazani po spolu, redovito će se publicirati i diseminirati.

Nositelji: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ravnopravnost spolova, Državni inspektorat

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ravnopravnost spolova, Državni inspektorat

Državni zavod za statistiku izvještava da je spol, sukladno *Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti RH* u kojem se definira statističko praćenje, jedna od osnovnih varijabli u statistici tržišta rada Državnog zavoda za statistiku te se u svim izvješćima objavljuju podaci razvrstani po spolu.

Hrvatski zavod za zapošljavanje sustavno prikuplja i objavljuje mjesečne i godišnje podatke o broju nezaposlenih, novoprijavljenih i zaposlenih odnosno brisanih iz evidencije prema spolu. Mjesečni podaci objavljuju se u *Mjesečnom statističkom biltenu*, a godišnji podaci u *Godišnjaku*. Hrvatski zavod za zapošljavanje dostavio je Uredu za ravnopravnost spolova detaljno razrađeni Statistički dodatak o nezaposlenosti i zapošljavanju u Republici Hrvatskoj prema spolu za 2007. godinu.

Ured za ravnopravnost spolova redovito objavljuje na svojim internetskim stranicama informacije o novim publikacijama, uključujući elektroničko izdanje publikacije *Žene i muškarci u brojkama* i uvrstio je poveznicu na stranice Državnog zavoda za statistiku.

Inspektori rada nadziru provedbu prekršajno sankcioniranih odredbi iz članka 30. i članka 10. *Zakona o radu* koji se odnose na obvezu poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika/ca da imenuje osobu koja je osim njega ovlaštena primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika/ca. Oni također nadziru provedbu odredbi članka 130. *Zakona o radu* kojim je utvrđena obveza poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika/ca da donese i objavi *Pravilnik o radu* kojim se, između ostalog, uređuje postupak i mjere zaštite dostojanstva radnika/ca. Inspektori imaju pravo i dužnost protiv poslodavca i odgovorne osobe podnijeti optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu u slučaju postojanja osnovane sumnje da je poslodavac počinio neko od prekršajnih djela.

Iz zaprimljenih izvješća svih područnih jedinica **Državnog inspektorata** u razdoblju od 1. rujna 2007. do kraja 2008. godine proizlazi da je tijekom navedenog razdoblja zaprimljeno 23

pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika/ca na radnom mjestu, od čega se njih 12 odnosi na zaštitu dostojanstva žena. U istom razdoblju zaprimljeno je 19 pritužbi vezanih za diskriminaciju na radu temeljem spola, od čega se 5 odnosi na diskriminaciju žena. Zaprimljena je i jedna pritužba žene koja traži zaposlenje.

Državni inspektorat navodi podatke o obavljenim nadzorima i utvrđenim nepravilnostima za period od 1. rujna do 2007. do kraja 2008. godine iz kojih je razvidno kako slijedi:

- poslodavci nisu sklopili ugovore o radu sa 2.799 osoba, od čega su 1.243 bile žene ili 44,41%;
- poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje 1.809 osoba, od čega 758 žena ili 41,90%;
- 1.225 osoba stranog državljanstva radilo je protivno odredbama *Zakona o strancima*, od čega 152 žene ili 12,41%;
- 5.805 osoba je radilo nezakonito prekovremeno, od toga 3.006 žena ili 51,78% od ukupnog broja onih osoba koje su u tom razdoblju radile nezakonito prekovremeno;
- nezakonito je noću radilo 613 osoba, od čega 561 žena;
- poslodavci su uskratili pravo na korištenje tjednog odmora - ženama u 69,17% slučajeva (1.149 žena) od ukupno 1.661 nađenog slučaja;
- inspektori rada postupili su u navedenim slučajevima sukladno svojim ovlaštenjima u području radnih odnosa.

Nadalje, inspektori rada u području zaštite na radu, donijeli su 368 rješenja za otklanjanje 623 nedostatka u slučajevima prekršaja koji se odnose na rad žena. Zbog utvrđenih propusta u provođenju mjera zaštite žena na radu, protiv poslodavaca i odgovornih osoba podnesen je 251 optužni prijedlog zbog osnovane sumnje u počinjenje 465 prekršaja te 2 kaznene prijave protiv 3 počinitelja.

2.2.4. Pristupit će se izradi Uredbe Vlade Republike Hrvatske o klasifikaciji radnih mjesta državnih službenika/službenica kojom će se propisati upotreba i ženskog i muškog roda u nazivlju državnih službenika/službenica i njihovih zanimanja.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu, Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2006.

Izvjestitelj: Ministarstvo uprave

Ministarstvo uprave je izvijestilo da je Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 19. srpnja 2007. godine donijela *Uredbu o klasifikaciji radnih mjesta u državnoj službi*. Sukladno čl. 4. *Pravilnika o jedinstvenim standardima i mjerilima za određivanje naziva i opisa radnih mjesta u državnoj službi* (NN 116/07) kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika koristi se naziv radnog mjesta u muškom ili ženskom rodu, a prema čl. 3. navedenog *Pravilnika* naziv radnog mjesta u *Pravilniku o unutarnjem redu* mora sadržavati naziv radnog mjesta sukladno *Popisu radnih mjesta u državnoj službi*, kao sastavnog dijela *Uredbe*. Razvidno je da se na taj način osim pravne, osigurava i terminološka, odnosno jezično usklađena ravnopravnost svih službenika i službenica u državnoj upravi.

Sukladno čl. 142. stavku 1. i 2. *Zakona o državnim službenicima* upravni nadzor i upravnu inspekciju o uporabi odredbi *Pravilnika* i *Uredbe* provodi Ministarstvo uprave.

2.2.5. *Subvencionirat će se zapošljavanje ciljanih skupina nezaposlenih žena prema Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine i godišnjim planovima za poticanje zapošljavanja, za 2006. 2007. i 2008. godinu.*

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.–2008.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvijestio je da je Vlada donijela *Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine* koji se zasniva na smjernicama za zapošljavanje postavljenih od Europske unije za zemlje članice te uključuje i smjernice koje se odnose na jednakost spolova (EU smjernica 6.). Na osnovi ovog plana doneseni su Godišnji planovi za poticanje zapošljavanja za 2006., 2007. i 2008. godini.

Temeljem provedbe mjera iz Godišnjih planova za poticanje zapošljavanja u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u 2006. godini subvencionirano je zapošljavanje 1.652 žene,

u 2007. godini 2.255 žena, a u 2008. godini 1.769 žena, što ukupno iznosi 5.676 žena čije zapošljavanje je subvencionirano u zadnje tri godine.

Ukupno je u izvještajnom razdoblju utrošeno: 158.480.747,11 kn.

2.2.6. Izradit će se program za ekonomsko osnaživanje samohranih roditelja. Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvještava da je temeljem provedbe *Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2007. godinu* u provedbi mjera sudjelovalo 133 samohrana roditelja, od čega je u okviru mjere sufinanciranja zapošljavanja posebnih skupina zaposleno 10 samohranih roditelja.

2.2.7. Provodit će se edukacija poslodavaca o prednostima zapošljavanja s fleksibilnim radnim vremenom.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska udruga poslodavaca, u suradnji sa sindikatima i udrugama

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Ured za ravnopravnost spolova ističe da je jedna od mjera Nacionalne populacijske politike „*Poticati poslodavce na primjenu odredaba Zakona o radu i donošenje posebnih propisa koji se odnose na posebna poslovna utanačenja i fleksibilizaciju rada i mjesta rada (nepuno radno vrijeme, rad kod kuće i teleposlovanje, klizno radno vrijeme, dopusti)*“. Nositelji ove mjere su Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, sindikati, organizacije civilnog društva i javne ustanove. Tako

je 2008. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje uveo *Obrazac prijave potreba za radnicima koji sadrži opciju rada na nepuno radno vrijeme* i time podsjeća poslodavca na takvu mogućnost izbora.

Potrebno je napomenuti da je tijekom izvještajnog razdoblja Ured za Ravnopravnost spolova surađivao s Uredom za socijalno partnerstvo Vlade RH u cilju osvještavanja socijalnih partnera i unaprjeđivanja položaja žena na tržištu rada. *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, predstavljena je na seminaru pod nazivom "Socijalni dijalog u provedbi Nacionalnih politika na razini županija" u prosincu 2006. godine u Donjoj Stubici kojeg je, u okviru zajedničkog projekta s Gospodarsko-socijalnim vijećem Flandrije, organizirao Ured za socijalno partnerstvo Vlade RH. Ured se također uključio u sjednice županijskih Gospodarsko-socijalnih vijeća na kojima je bilo riječi o položaju žena na tržištu rada. 2007. godine, u raspravi u prostorijama Poglavarstva Varaždinske županije, uz sudjelovanje članova/ica Gospodarsko-socijalnog vijeća Varaždinske županije i župana Varaždinske županije, predstavljena je *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, a u siječnju 2008. godine u Puli, na sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeća u Istarskoj županiji, u organizaciji Županije i županijskog Povjerenstva za ravnopravnost spolova, održano je izlaganje o položaju žena na tržištu rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje navodi također da *Obrazac prijave potreba za radnom snagom* sadrži opciju u kojoj poslodavac može navesti potrebu za zapošljavanjem na nepuno radno vrijeme. Obrazac omogućuje navođenje i drugih pogodnosti u pogledu radnog vremena. Upotreba spomenutog obrasca u procesu posredovanja pridonosi promicanju fleksibilnih oblika rada.

2.2.8. Organizirat će se tečajevi, seminari i programi obrazovanja za djevojke i žene, osobito za one koje su nezaposlene duže od 3 godine, a koji će ih osposobiti za traženje, odabir i dobivanje adekvatnog zaposlenja, uključujući prekvalifikaciju i samozapošljavanje, te uvesti obveza pohađanja tih programa obrazovanja.

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, internetski portali/burze rada, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvijestio je da temeljem provedbe *Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2006. i za 2007. godinu*, mjere obrazovanja za poznatog i nepoznatog poslodavca predviđaju i skupinu dugo nezaposlenih žena. U sustavu financiranja obrazovanja nezaposlenih, Hrvatski zavod za zapošljavanje je financirao obrazovanje za poznatog poslodavca za 426 žena (38,6% od ukupnog broja polaznika programa) u 2008. godini te obrazovanje za 1.259 žena za nepoznatog poslodavca (53% od ukupnog broja osoba obuhvaćenih tim programima obrazovanjima). Obrazovanje za nepoznatog poslodavca u zadnje je tri godine prošlo 3.355 žena.

Nadalje, u različitim tečajevima organiziranim u 2007. godini, u suradnji s tijelima lokalne samouprave, sudjelovalo je 248 žena.

U radionicama za unaprjeđenje vještina aktivnog traženja posla u 2007. godini sudjelovalo je 3.977 nezaposlenih žena.

Određeni broj udruga organizira za nezaposlene žene pohađanje tečajeva za rad na računalu i osposobljavanje za aktivno traženje posla.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je za provedbu mjere u tri godine utrošio 25,406.114,36 kn.

2.2.9. Organizirat će se nacionalna kampanja za poticanje prostorne pokretljivosti radne snage, uz razradu poticajnih mjera za prihvaćanje radnog mjesta izvan mjesta boravka. Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva/nadležna tijela državne uprave Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Prema raspoloživim podacima **Hrvatskog zavoda za zapošljavanje** u 2006. godini preko 36.000 osoba zaposleno je izvan mjesta prebivališta, od čega 19.700 izvan područja županije svog prebivališta. Tijekom 2007. godine gotovo se 39.000 osoba zaposlilo izvan mjesta prebivališta, od čega više od 20.000 izvan područja županije svog prebivališta.

2.2.10. Provest će se sekundarna analiza postojećih rezultata istraživanja te financirati nova istraživanja radi utvrđivanja položaja, svijesti, obrazaca ponašanja i potreba seoskih žena te izraditi akcijski plan utemeljen na rezultatima takvih znanstvenih analiza. Nositelji: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2008.

Izvjestitelj: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja izradilo je analizu upisanih nositelja poljoprivrednih gospodarstava, obrta, trgovačkih društava i zadruga u cilju utvrđivanja ravnopravnosti u imovinskim i pravnim odnosima u ruralnim područjima. Prema ovim podacima žene su nositeljice 28% poljoprivrednih gospodarstava, nositeljice 0,3% obrta upisanih u *Upisnik poljoprivrednih gospodarstava* i nositeljice 0,2% trgovačkih društava i zadruga upisanih u *Upisnik*. Od sveukupnog broja upisanih hektara obradivih poljoprivrednih površina žene su vlasnice 18% obradivih poljoprivrednih površina.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, pokrenulo je postupak za provedbu sekundarne analize postojećih rezultata istraživanja i provedbu istraživanja o položaju, svijesti, obrazaca ponašanja i potreba seoskih žena. Na temelju rezultata istraživanja izradit će se akcijski plan za uklanjanje spolne diskriminacije u ruralnim područjima.

2.3. O snažiti žensko poduzetništvo

2.3.1. Donijet će se strategija razvoja ženskog poduzetništva za razdoblje od 2007. do 2010. godine.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva pokrenulo je inicijativu za izradu *Strategije razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj*. U izradi Strategije sudjelovala je Stručna radna skupina Ministarstva s predstavnicima iz Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske udruge poslodavaca, udruge poduzetnica i menadžerica „Krug“, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva te Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ureda za ravnopravnost spolova koja je osnovana 2008. godine. Temeljem javnog natječaja nacrt Strategije je izradio Centar za politiku razvoja malih poduzeća i poduzetništvo – CEPOR koji je u istraživanju obuhvatio postojeće međunarodne i domaće izvore informacija te primjere dobre prakse i izabrane dokumente i iskustva zemalja članica Europske unije. Izrada Strategije započela je u srpnju 2008. godine.

2.3.2. Izdvojiti će se žene kao zasebna ciljana skupina u Operativnom planu poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću godinu, uz osiguranje i namjensko povećanje sredstava za financiranje ženskih poduzetničkih aktivnosti.

*Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska banka za obnovu i razvoj
Rok provedbe: 2007.*

Izvjestitelj: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izvijestilo je da je prilikom donošenja *Programa poticaja malog i srednjeg poduzetništva* prepoznat problem premalog sudjelovanja žena u poduzetništvu te se u cilju njihovog bržeg uključivanja u poduzetništvo, omogućilo njihovo sudjelovanje u zasebnom projektu MINGORP-a u 2006. godini pod nazivom “Poduzetništvo ciljnih skupina”.

Ukupna sredstva po predmetnom projektu za 2006. godinu iznosila su 3.500.000,00 kn. 59% projekata dostavile su poduzetnice (303 zahtjeva). Od ukupno odobrenog iznosa poduzetnice su dobile 63% ili 2.221.483,00 kn.

U 2007. godini MINGORP donosi zasebne mjere kojima se potiče žensko poduzetništvo te se projekt “Poduzetništvo žena” izdvaja kao zaseban projekt s ukupnim sredstvima u iznosu od 2.000.000,00 kuna. Korisnici projekta su mala i srednja trgovačka društva, obrti, zadruge i ustanove u većinskom privatnom vlasništvu žena.

Žene su sudjelovale i u drugim projektima MINGORP-a. Tako je primjerice u Projektu poticaja za marketing u 2007. godini sudjelovalo 192 poduzetnice koje su ostvarile potpore u iznosu od 3.469.500,00 kn.

U projektima poticaja za konkurentnost u 2007. godini poduzeticama je odobreno 5.196.000,00 kn.

Nadalje, poduzetnice i inovatorice sudjelovale su i u projektima tehničkog usklađivanja s EU normama te inovacijama i inovacijsko proizvodnom klasteru.

Isto ministarstvo provodi i posebni projekt namijenjen poduzetništvu mladih, žena, početnika i invalida u okviru kojeg je u 2007. godini odobreno je 877 zahtjeva žena u iznosu od 4.509.958,00 kn.

Ministarstvo potiče žensko poduzetništvo i kroz subvenciju kamata na kredite za malo i srednje poduzetništvo. Ministarstvo je u suradnji sa županijama i jamstvom HAMAG-a provodilo projekte iz kreditne linije pod nazivom “Lokalni projekti razvoja - Poduzetnik” koja je uključila i podprojekte: “Socijalne usluge”, “Poduzetništvo žena”, “Poduzetništvo mladih”, “Nove tehnologije” . Nije poznat točan broj žena korisnica kredita u svim podprojektima, ali u okviru linije “Poduzetništvo žena” banke su odobrile 918 kredita u ukupnom iznosu od 764.703.806,00 kn, a 4% od navedenog iznosa su subvencije MINGORP-a i županija (cca. 31 milijun kuna). Potrebno je istaknuti da krediti u okviru podprojekta “Poduzetništvo žena” imaju 19% udjela u “Lokalnom projektu razvoja – Poduzetnik” .

U 2007. godini provodili su se krediti “Lokalni projekti razvoja - mikrokreditiranje” i pilot projekt “Regionalni jamstveni instrumenti” s ciljem poticanja olakšanog kreditiranja na županijskoj razini. Nije poznato međutim, koliko je od 210 odobrenih mikro kredita, u ukupnom iznosu od 34 milijuna kuna, pripalo ženama.

Ženama je omogućeno sudjelovanje i u drugim projektima nadležnog ministarstva, kao što su primjerice “Obrazovanje za poduzetništvo”, sufinanciranje specijalističkog studija “Strateško poduzetništvo” i projekt “Stvaranje egzistencije”.

Ukupno je utrošeno u provedbu ove mjere u izvještajnom razdoblju 17.396.941,00 kn.

2.3.3. Razmotrit će se uvođenje poreznih olakšica za samozaposlene žene i žene poduzetnice, žene zaposlene u poljoprivrednim djelatnostima i obrtništvu.

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Rok provedbe: 2008.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo financija

Ministarstvo financija izvješćuje da će se unutar roka provedbe detaljno razmotriti možebitno uvođenje poreznih olakšica za samozaposlene žene i žene poduzetnice, žene zaposlene u poljoprivrednim djelatnostima i obrtništvu. Međutim, ministarstvo je mišljenja da treba uzeti u obzir da uvođenje novih poreznih olakšica ili proširenje postojećih, rezultira dodatnim teškoćama u provedbi pozitivnih poreznih propisa i povećanju troškova ubiranja poreza, a kao rezultat je upitan i njihov učinak u postizanju cilja - promicanje ravnopravnosti spolova. Ministarstvo smatra da bi uvođenje ovih poreznih olakšica dovelo do neravnopravnog položaja poreznih obveznika/ca, što nije u skladu s poreznim sustavom koji se temelji na načelima jednakosti i pravednosti za sve porezne obveznike/ce te plaćanje poreznih obveza u skladu s gospodarskim mogućnostima poreznih obveznika/ca.

Budući da je u tijeku usklađivanje hrvatskog poreznog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije, razmotrit će se uvođenje novih poreznih olakšica što zahtjeva analizu učinaka, a posebice zato što je porez na dohodak, u pravilu, prihod gradova i općina te bi propisivanje novih poreznih olakšica ili proširivanje postojećih imalo za posljedicu smanjivanje prihoda jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

2.3.4. Uspostavit će se cjelovita baza podataka o ženskom poduzetništvu i objaviti na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, uz redovito ažuriranje internetskog portala. www.poduzetna.hr

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je 2007. i 2008. godine, temeljem Ugovora o sufinanciranju internetskog portala za žene poduzetnice www.poduzetna.hr

zaključenog s tvrtkom ERGONET, u cijelosti izvršilo posao osnivanja i razvoja navedenog portala, a sastavni dio Ugovora bio je i Program rada internetskog portala.

Internetski portal www.poduzetna.hr financijski podržava i **Ured za ravnopravnost spolova**.

Internetske stranice Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva sadrže podatke o financijskim sredstvima dodijeljenim razvoju poduzetništva žena.

Ured za ravnopravnost spolova je u svibnju 2008. godine uputio dopis *Visokom trgovačkom sudu* sa zahtjevom za nadopunu obrazaca za prijavu poslovnih subjekata pri trgovačkim sudovima uvrštavanjem oznake spola u obrazac, a u cilju određivanja točnog broja vlasnica tvrtki kao i članica upravnih i nadzornih odbora.

Ured za ravnopravnost spolova raspolaže podacima Uprave za obrt, Odjela za obrtni registar Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva iz kojih je razvidno da je u 2008. godini najviše žena vlasnica obrta bilo u Gradu Zagrebu (6.440) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (3.638), a najmanje u Ličko-senjskoj (440) i Međimurskoj županiji (460). Međutim najpovoljniji omjer između žena i muškaraca u statusu vlasništva nad obrtom je u Šibensko-kninskoj (37,09% žene i 62,91% muškarci) i Gradu Zagrebu (36,05% žene i 63,95% muškarci), a najlošiji u Međimurskoj županiji (žene su zastupljene s 24,42% u vlasništvu obrta, a muškarci s 75,58%). Navedene podatke bit će moguće pratiti i u narednom periodu. Ured je predložio da se u *Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje 2009.-2010. godine* uvrsti podatke o vrstama poreza razvrstanim prema spolu poreznih obveznika te udjelu žena u ukupnim poreznim davanjima kao vjerodostojniji pokazatelj kretanja u smjeru ekonomskog osnaživanja žena.

2.3.5. Sustavno će se promicati žensko poduzetništvo kroz medijske kampanje, programe i obrazovanje žena o poduzetništvu, pružanjem organizacijske, financijske, prostorne i druge pomoći, osobito vezano za tradicionalne obrtničke djelatnosti.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, jedinice lokalne i područne samouprave, poduzetnički centri i inkubatori, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, u suradnji sa sindikatima, Ured za ravnopravnost spolova, Hrvatska radio-televizija, internetski portali/burze rada, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ured za ravnopravnost spolova, jedinice područne (regionalne) samouprave, Grad Zagreb

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je 2006. i 2007. s Udrugom menadžerica i poduzetnica „Krug“, uz sudjelovanje Hrvatske gospodarske komore Split. zaključilo Ugovor o sufinanciranju Projekta „Istraživanje zastupljenosti žena u poduzetništvu i na menadžerskim pozicijama – poslovne žene u Republici Hrvatskoj“. Projekt je proveden, a baza podataka se i dalje ažurira.

U postupku donošenja profesionalnog plana nezaposlenih osoba, savjetnici/ce u **Hrvatskom zavodu za zapošljavanje**, u okviru svojih redovnih zaduženja, zajedno s nezaposlenim osobama, razmatraju mogućnost njihova samozapošljavanja putem otvaranja poduzeća ili obrta te ih upućuju na izvore informacija i potpore.

Ured za ravnopravnost spolova je poseban naglasak stavio u proteklom razdoblju na provedbu mjera kojima se osnažuje žensko poduzetništvo, a hrvatska iskustva u području podupiranja razvoja ženskog poduzetništva istaknuta su kao primjer dobre prakse u međunarodnom projektu Republike Malte pod nazivom „Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice“ koji se provodio u okviru *Programa Zajednice: Ravnopravnost spolova 2007.* godine.

Radi jačanja poduzetništva žena ministarstva, tijela lokalne vlasti i nevladine udruge provode različite programe jačanja ženskog poduzetništva i ekonomskog osnaživanja žena, a Ured za ravnopravnost spolova kontinuirano podržava, aktivno sudjeluje i ostvaruje uspješnu suradnju s udrugama u području ženskog poduzetništva. Tu prije svega treba istaknuti trajnu suradnju s Udrugom poslovnih žena „Krug“ koja okuplja više od 200 članica. Ured je u izvještajnom razdoblju pružio financijsku potporu aktivnostima „Krug“, a predstojnica Ureda održala je nekoliko izlaganja na skupovima poduzetnica. Ured je za kontinuiranu suradnju i podršku aktivnostima na promicanju ženskog poduzetništva od Udruge poslovnih žena „Krug“ dobio zahvalnice u 2007. i 2008. godini.

Ured je sudjelovao i na konferencijama u organizaciji internetskog portala MojPosao.hr koji na različite načine tematizira položaj žena na tržištu rada. Istraživanje „Uloga rodova u

svijetu rada“ (2007.), „Istraživanje o zapošljavanju“ (2008.) te istraživanje o percepciji spolnih razlika u poslovnom okruženju „Muškarci i žene u poslovnom svijetu“ dostupna su javnosti i na internetskim stanicama Ureda.

Udruga B.a.B.e. organizirala je u Vukovarsko-srijemskoj županiji konferenciju “Model razvoja ženskog poduzetništva unutar poticajnog poduzetničkog okruženja”.

Vukovarsko-srijemska županija je izvijestila da je u suradnji s resornim ministarstvom provodila projekte poticanja gospodarskih subjekata u malom i srednjem poduzetništvu u smislu osiguranja, subvencioniranjem kamatnih stopa, povoljnijih kredita od onih komercijalnih. U suradnji Vukovarsko-srijemske županije, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva te Croatia banke d.d. Zagreb realizirana je kreditna linija „Program kreditiranja žena i mladih“ putem kojeg je realizirano 28 kreditnih zahtjeva navedenih ciljnih skupina u ukupnom iznosu od 1.800.000,00 kuna. Županija u suradnji s Udrugom B.a.b.e. iz Zagreba provodi projekt „Tkanje vlastite budućnosti-putokazi ka životu bez nasilja“ koji je namijenjen nezaposlenim ženama, osobito onima koje izlaze ili su izašle iz obiteljskog nasilja i to putem edukacija u vidu tromjesečnih radionica tečajeva šivanja, krojenja, zlatoveza i šarenog veza. Informirana je javnost, a osobito potencijalni ulagači i korisnici, o izradi jamstvene sheme i formiranju garancijskog fonda za razvoj malog poduzetništva u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Također, predstavljeni su programi edukacije i osposobljavanja žena koje izlaze iz obiteljskog nasilja i trajno nezaposlenih žena za privatno poduzetništvo, kao i upravljanja Garancijskim fondom i kreiranja javno-privatnog partnerstva u podržavanju samozapošljavanja žena žrtava nasilja i ostalih marginaliziranih grupa.

Grad Zagreb - Gradski ured za gospodarstvo izvještava da je Grad Zagreb od listopada 2006. do studenoga 2008. na ime subvencije kamata na kredite iz Projekta „Poduzetništvo žena“ utrošio oko 6.000.000,00 kn.

2.3.6. Redovito će se obilježavati Svjetski dan poduzetnica – 17. svibnja.

Nositelji: Hrvatska gospodarska komora u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova: *Svjetski dan poduzetnica* se redovito obilježava od 2002. godine uz prigodne manifestacije, svečanosti, okrugle stolove i popratna događanja u organizaciji Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslovnih žena „Krug“ i uz pokroviteljstvo predsjednika države.

2006. godine održan je okrugli stol pod nazivom "Uloga žena poduzetnica u procesu približavanja Europskoj uniji". Ured je 2007. godine podržao aktivnosti članica Udruge poslovnih žena „Krug“ na VIII. forumu Jadransko-jonskih gospodarskih komora te je izvještaj s tog skupa bio jedna od tema na obilježavanju Svjetskog dana poduzetnica iduće, 2008. godine. Ured je 2008. godine bio pokrovitelj i suorganizator događanja, a centralna tema bila je „Zapošljavanje žena preko 40 godina starosti“.

Ovoj manifestaciji prisustvuju svake godine brojni uzvanici iz javnog i političkog života. Popratna događanja organiziraju se i u manjim općinama i gradovima na inicijativu regionalnih poduzetničkih centara.

2.4. Osigurati stvarne jednake mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada djelotvornom primjenom radnog zakonodavstva i poticanjem žena na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima diskriminacije na tržištu rada

2.4.1. Informirat će se žene i muškarci o pravima i mogućnostima podizanja tužbe u slučajevima spolne diskriminacije i ostalim oblicima diskriminacije na tržištu rada, te izravno poticati na uporabu postojećih mehanizama za tužbe u slučajevima kršenja načela ravnopravnosti spolova na području zapošljavanja i rada.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, jedinice lokalne i područne samouprave, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, internetski portali/burze rada, mediji, u suradnji s udrugama i sindikatima

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova navodi da se sudjelovanjem na različitim seminarima, okruglim stolovima, tribinama i dr. predstavljaju odredbe *Zakona o ravnopravnosti spolova*, kojima se regulira mogućnost podizanja tužbi za spolnu diskriminaciju i definira uloga institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova i postupaka u zaštiti od diskriminacije temeljem spola.

2008. godine, u organizaciji pravobraniteljice za ravnopravnost spolova održana je panel rasprava “Žene i siromaštvo-nesigurnost rada i nezaposlenost” na kojoj je veliki broj stručnjaka/kinja, predstavnika/ca Vlade, tijela državne uprave, akademske zajednice, udruga i sindikata raspravljalo o rodnim aspektima rada na određeno vrijeme, rada na crno i nezaposlenosti. Ured se pridružio panel raspravi izlaganjem pod nazivom „Rodni aspekt nezaposlenosti u Hrvatskoj“.

Iste je godine u organizaciji internetskog portal MojPosao i pod pokroviteljstvom Vladinog ureda za ravnopravnost spolova održan forum pod nazivom “Postoji li jači spol u poslovnom svijetu?”.

Održani su i okrugli stolovi na temu „Feminizacije siromaštva i žene na tržištu rada“ u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb. U sklopu programa potpora Europske komisije, Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje CESI organizirao je konferenciju “Položaj žena na tržištu rada”.

U organizaciji časopisa *Radno pravo* održan je seminar na kojem je predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova izlagala na temu “Ravnopravnost spolova i antidiskriminacijske mjere s posebnim osvrtom na situaciju u radnim odnosima”.

Od 2008. godine Ured provodi, pri Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje Središnjeg državnog ureda za upravu, jednodnevne seminare za sve državne službenike na temu “Zakonske odredbe za ravnopravnost spolova”. Jedna od praktičnih vježbi na seminaru vezana je za upoznavanje državnih službenika/ca s onim odredbama *Zakona o ravnopravnosti spolova* koji reguliraju prava i mogućnosti podizanja tužbe u slučajevima spolne diskriminacije na tržištu rada.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije u suradnji sa Međimurskom županijom organiziralo je 7. ožujka 2006. godine tribinu na temu „Kršenje radnih prava žena“.

Brodsko-posavska županija je izvijestila da se u suradnji sa Ženskom grupom Brod financira pravna služba za pomoć ženama u slučajevima diskriminacije.

2.4.2. Sustavno će se, s obzirom na spol, prikupljati statistički podaci o slučajevima spolne diskriminacije pri zapošljavanju i radu.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Državni zavod za statistiku, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, sudstvo, u suradnji sa sindikatima, internetski portali/burze rada

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je 2008. godine Ministarstvo pravosuđa, temeljem obveze u provedbi *Zakona o suzbijanju diskriminacije i Zakona o ravnopravnosti spolova* izradilo *Obrasce za statističko praćenje sudskih predmeta vezanih za diskriminaciju i osnove diskriminacije po kojima se ti postupci vode* (NN 85/08). Prekršajni, općinski i županijski sudovi dužni su tromjesečno dostavljati Ministarstvu pravosuđa statističke informacije temeljem popunjenih *Obrazaca*. Temeljem navedenih zakona pučki pravobranitelji i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova dužni su statistički pratiti sve zaprimljene predstavke prema vrsti diskriminacije.

Državni inspektorat dostavio je relevantne podatke (usporediti s mjerom 2.2.3.).

2.4.3. Osigurat će se žurno pokretanje i provođenje postupka, kao i učinkovita i pravodobna zadovoljština u slučajevima spolne diskriminacije pri zapošljavanju i/ili na radnome mjestu, sukladno odredbama Zakona o radu i Zakona o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, sudstvo

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da takvih postupaka nije bilo u odnosu na djelatnike Ministarstva pravosuđa. Ministarstvo će i dalje u okviru svoje nadležnosti unaprijediti alate na raspolaganju sucima za učinkovito vođenje postupaka. Stoga su uvedeni

elektronički upisnici na svim općinskim i prekršajnim sudovima te tzv. e-spis u određenim sudovima koji trebaju pridonijeti bržem vođenju postupaka i u ovim vrstama predmeta.

Ured za ravnopravnost spolova naglašava da *Zakon o ravnopravnosti spolova* člankom 30. propisuje da su sudski postupci u slučajevima diskriminacije žurni, da osoba koja se smatra diskriminiranom na temelju spola može zahtijevati naknadu štete, da se može podnijeti udružna tužba te da teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na protivnoj stranci.

2.5. Jačati i promicati mjere koje omogućavaju usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza, uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena

2.5.1. Provodit će se medijske kampanje za poticanje jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te ravnopravnu podjelu roditeljske odgovornosti za skrb o djeci, uključujući promociju korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva radi aktivnijeg uključivanja žena na tržište rada i povećanja broja očeva koji koriste roditeljski dopust.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.– 2008.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost s polova

Ured za ravnopravnost spolova izvješćuje kako je u okviru prezentacije istraživanja „*Nepoznata lica Europske unije kroz rodnu dimenziju politike rodne ravnopravnosti, temeljna ljudska prava i pravosuđe u svakodnevnom životu*“ koje je uz financijsku podršku Ureda provela udruga B.a.B.e. i Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i kampanje u sklopu istog projekta pod nazivom „*Trkom u EU – Razgovarajmo otvoreno: što nas čeka sutra?*“, održano tijekom 2007. godine šest okruglih stolova u šest županijskih središta, u organizaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Tom se prilikom posebno ukazalo na problematiku usklađivanja obiteljskih i profesionalnih obveza, podjeli kućanskih poslova, te su podijeljeni letci i ostali promotivni materijali.

Ured za ravnopravnost spolova proveo je edukativnu kampanju u časopisu *National Geographic Junior* prilagođenu učenicima/cama nižih razreda osnovne škole kojom se ukazuje na ravnopravnost u podjeli zadataka vezanih za obitelj. Ukupno je u 2008. godini izašlo šest brojeva sa slikovnim i narativnim materijalom u obliku stripa pod sloganom *Zajedno smo jači*, odnosno s pojedinačnim tematskim područjima „Tata na roditeljskom dopustu“, „Poziv u pomoć“, „Što ću biti kad odrastem“, „Kad se ruke slože“ i „Neka bolji pobijedi!“.

Osnovu za sustavnu medijsku kampanju činit će i podaci koje će Državni zavod za statistiku dobiti u istraživanju o korištenju vremena članova domaćinstava u tijeku 2009. godine.

Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova izvještavaju o aktivnostima u provedbi ove mjere te je tako primjerice **Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije**, u sklopu provođenja programa „Mjesec ravnopravnosti spolova“, organiziralo emitiranje dvije radijske emisije na temu „Otac na roditeljskom dopustu“, a **Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije** ukazivalo je na važnost provedbe ove mjere na tiskovnim konferencijama povodom obilježavanja *Međunarodnog dana žena, Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama*. Kao suorganizator s Centrom za edukaciju, savjetovanje i istraživanje - CESI, ovo povjerenstvo je organiziralo tribinu na temu „Položaj žene na tržištu rada“ uz prezentaciju istraživanja „Jednake mogućnosti na tržištu rada“.

2.5.2. Planirat će se otvaranje novih predškolskih programa i servisa za različite korisničke skupine radi usklađivanja materijalnih i kadrovskih uvjeta u zajednici s potrebom za predškolskim programima i javnim servisima različitih sadržaja.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa/jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

U 2006. godini **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa** pokrenulo je projekt pod nazivom “I mi imamo pravo na dječji vrtić” sa ciljem osiguravanja sredstava za smještaj u programe predškolskog odgoja u onim jedinicama lokalne samouprave koje imaju vrlo mali proračun. MZOŠ je tako u 2006. godini, uz potporu *Svjetske banke* opremilo 15 novih odgojnih

skupina, a u 2007. godini 29 odgojnih skupina. U razdoblju od 2006. do 2007. godine otvoren je 51 novi dječji vrtić i 38 novih područnih objekata čime su stvoreni uvjeti za smještaj 5.000 djece te je u tom vremenu obuhvat djece predškolske dobi javnim uslugama porastao na 55,12%. U 2008. godini opremljeno je novih 30 odgojnih skupina uz potporu *Svjetske banke* te je otvoreno još 14 novih dječjih vrtića i 40 novih područnih objekata pa je obuhvat djece porastao na 56,64%.

Također je potrebno istaknuti da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa raspolaže podacima o 18 udruga koje su ustrojile kraće programe za djecu predškolske dobi.

Iako Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ne raspolaže podacima o udjelu sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, razvidno je da je iz Državnog proračuna i zajma *Svjetske banke* za provedbu ove mjere tijekom 2006., 2007. i 2008. godine izdvojeno 8.909.000,00 kn.

2.5.3. Uskladit će se radno vrijeme službi koje skrbe o djeci kao i rad dječjih vrtića i drugih pravnih osoba u kojima se odgajaju i obrazuju djeca predškolske dobi s radnim vremenom njihovih roditelja.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, vrtići i druge pravne osobe koje provode programe za djecu predškolske dobi

Rok provedbe: 2006.– 2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da dječji vrtići rade u pravilu od 6:00 do 20:00 odnosno 22.00 sata, ako imaju ustrojen smjenski program. Djeca koja dolaze ranije od 7:30 i odlaze iza 17:00 sati provode vrijeme u programu dežurstva.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije je u suradnji s Međimurskom županijom i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Područna služba Čakovec organiziralo okrugli stol „Romi - obrazovanjem do posla“. Povjerenstvo za ravnopravnost

spolova pokušalo je utjecati na vrtiće i ostale predškolske ustanove na području Međimurske županije da svoje radno vrijeme pokušaju prilagoditi radnom vremenu roditelja.

2.5.4. Poticat će se samozapošljavanje u području odgoja i obrazovanja djece stvaranjem pravnih, organizacijskih, prostornih i drugih pretpostavki za osnivanje jaslica i vrtića u privatnom vlasništvu.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne samouprave, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, Fond za razvoj i zapošljavanje

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da svaka fizička osoba ili pravna osoba može otvoriti dječji vrtić pod uvjetom da ima osigurane prostorne, materijalne i kadrovske uvjete prema propisima koji uređuju predškolsku djelatnosti. Od 96 novih dječjih vrtića osnovanih od 2006. godine – 68 su osnovale fizičke osobe koje su ujedno i zaposlenice novoootvorenih vrtića. To su pretežito mali vrtići u obiteljskim kućama u kojima boravi do 80 djece. Jedinice lokalne samouprave pružaju potporu takvim inicijativama ulaganjem u organizacijske i financijske pretpostavke.

2.5.5. Pokrenut će se inicijativa za organizaciju odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama u javnom i privatnom vlasništvu radi odgoja i obrazovanja djece zaposlenih.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa/jedinice lokalne i područne samouprave, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, trgovačka društva, u suradnji sa sindikatima

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava kako je temeljem *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* iz 1997. godine nekoliko velikih tvrtki (VIP-net, Ericsson Nikola Tesla i Hypo banka) ostvarilo pravo na osiguravanje zbrinjavanja djece svojih zaposlenih

na način da su osigurale i namjenski uredile prostor, a programe provode djelatnici/e privatnih, odnosno gradskih vrtića. Novi *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi* (NN 107/07) omogućava i stranim pravnim osobama osnivanje dječjeg vrtića te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa očekuje iskaz interesa i drugih tvrtki od kojih su najveći interes do sada pokazali Zagrebačka banka, Privredna banka, Siemens i Pliva, od kojih se očekuje dostavljanje prijedloga programa i osnivačkih akata. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nije pokrenuo posebnu inicijativu za poticanje trgovačkih društava na organiziranje skrbi o djeci svojih radnika/ca.

2.5.6. Razmotrit će se uvođenje poreznih olakšica izmjenama Zakona o porezu na dobit za organizaciju odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama radi odgoja i obrazovanja djece zaposlenih, sukladno ulaganjima i organizacijskim troškovima trgovačkih društava.

Nositelji: Ministarstvo financija

Rok provedbe: 2008.

Izjestitelj: Ministarstvo financija

Zakonom o izmjenama i dopunama *Zakona o porezu na dobit* (NN 57/06) brisane su odredbe o poreznim olakšicama, oslobođenjima i poticajima. Iako nisu ukinute, propisuju se posebnim zakonima, u skladu s pravnom stečevinom Europske unije. **Ministarstvo financija** mišljenja je da nema potrebe za uvođenjem novih poreznih olakšica ili proširenja postojećih jer bi isto rezultiralo dodatnim teškoćama u provedbi poreznih propisa i povećanju troškova ubiranja poreza te smatra da je time upitan i njihov učinak u postizanju cilja – promicanje ravnopravnosti spolova.

III. RODNO OSJETLJIVO OBRAZOVANJE

3.1. Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa te sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice procesa na svim razinama sustava.

3.1.1. Izradit će se Udžbenički standard koji slijedi zahtjeve iz Zakona o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa/Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava kako novi *Udžbenički standard* (NN 7/07) koji u točki 2.4. Etički zahtjevi u stavku 4. izrijekom navodi da Udžbenički standard “odražava bogatstvo i različitosti hrvatskog društva, omogućuje stjecanje znanja o ravnopravnosti pojedinaca i društvenih skupina te promiče pravo na različitost”, a u stavku 5. da “podržava ravnopravnost spolova na prikladan način služeći se imenicama obaju rodova, osobito u spominjanju zvanja i zanimanja, ne narušavajući pri tome komunikacijsku razinu i prirodnost hrvatskog jezika te priprema oba spola za djelatno i ravnopravno sudjelovanje u svim područjima života“. U točki 2.6. Likovno-grafički zahtjevi i standardi, stavak 7. propisuje da “likovna rješenja u udžbeniku trebaju promicati ravnopravnost spolova”.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da se za provedbu Udžbeničkog standarda utrošilo tijekom tri godine 6.589.657,00 kn.

Ured za ravnopravnost spolova sudjelovao je u Radnoj skupini za izradu Udžbeničkog standarda.

3.1.2. Sukladno Zakonu o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, izradit će se dokumenti za primjenu Udžbeničkog standarda, a u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nije izradilo posebne dokumente za primjenu Udžbeničkog standarda u skladu sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova* jer se procijenilo kako to nije nužno. *Udžbenički standard* je obvezujući i jasan u svojim postavkama. Postojećim instrumentima (*Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu te Udžbeničkim standardom*) osigurava se postizanje zadanoga cilja – usklađivanje udžbenika s postulatima rodno osjetljivog obrazovanja. Osim toga, uz *Zakon i Udžbenički standard*, svakoj članici/članu povjerenstava za odabir udžbenika daju se i detaljne upute na što posebice treba obratiti pozornost kad se radi o ravnopravnosti spolova. Na taj je način još jasnije određeno koje sve uvjete mora udžbenik zadovoljiti kako bi mogao dobiti rješenje o odobrenju.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da je za školsku godinu 2007./2008. provelo postupak odobravanja svih udžbenika za osnovnu školu. Učenicima osnovnih škola osigurani su potpuno novi udžbenici usklađeni s novim *Nastavnim planom i programom za osnovnu školu* (temeljenom na Hrvatskom nacionalom obrazovnom standardu - HNOS-u) koji je donesen u rujnu 2006. godine. Udžbenici koji te zahtjeve nisu ispunjavali poslani su na doradu ili su odbijeni te su tako u škole došli samo oni udžbenici koji zadovoljavaju sve etičke zahtjeve te podržavaju i načela ravnopravnosti spolova. Isti postupak je primijenjen i na udžbenike za srednju školu koji su bili u postupku odobravanja.

3.1.3. Osnovat će se stručna radna skupina radi izrade programa usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice odgojne-obrazovne djelatnosti.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Agencija za odgoj i obrazovanje/Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa/Ured za ravnopravnost spolova

Stručna radna skupina osnovana je u 2007. godini na inicijativu Ureda za ravnopravnost spolova kao konzultativnog suradnika u procesu izrade programa. U Stručnoj radnoj skupini sudjelovali su predstavnici/ce Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Agencije za odgoj i

obrazovanje, Agencije za obrazovanje odraslih, Agencije za strukovno obrazovanje, Instituta za društvena istraživanja i predstavnice udruga. Stručna radna skupina je do lipnja 2008. godine izradila *Program usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice odgojne-obrazovne djelatnosti*

Za provedbu mjere ukupno je utrošeno 40.000,00 kn.

3.1.4. *Organizirat će se i provesti sustavna edukacija i stručno usavršavanje iz područja ravnopravnosti spolova za sve nositelje/nositeljice odgojno-obrazovne djelatnosti. Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Ured za ravnopravnost spolova, sveučilišta, u suradnji s udrugama*
Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ističe da se *Programom usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice odgojne-obrazovne djelatnosti* predviđaju jednodnevni stručni skupovi za voditelje/ice županijskih stručnih vijeća kao i seminari za uvođenje načela politike ravnopravnosti spolova u različite predmete.

23. listopada i 21. studenog 2008. godine održana su dva stručna skupa po navedenom *Programu*, prvi za voditelje/ice stručnih županijskih vijeća razredne nastave, a drugi za voditelje/ice županijskih stručnih vijeća društvene skupine predmeta. Predavačice su bile predstavnice udruge Centar za ženske studije i udruge CESI, koje su i sudjelovale u izradi *Programa*. Ministarstvo navodi da *Program* nije stavljen u Katalog stručnih skupova u 2009. godini i nije stavljen na mrežne stranice Agencije za odgoj i obrazovanje.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ističe da je u 2006. i 2007. godini organiziran niz seminara i predavanja posredno vezanih za temu ravnopravnosti spolova za nositelje/ice odgojno-obrazovne djelatnosti, voditelje/ice županijskih stručnih vijeća, savjetnike/ce i osobito mentore/ice iz povijesti (primjerice: “Žene u povijesti-upotreba slike kao povijesni dokaz”, “Problematika poučavanja i učenja o ženama u povijesti Europe i Hrvatske”, “Žene u domovinskom ratu”, “Usmena povijest – pomoć pri rekonstrukciji prošlosti-dva svjedočanstva žena u domovinskom ratu”, “Usmena povijest-žene vojnici”, “Povijest žena u programu HNOS-a - zastupljenost teme u udžbenicima”, “Položaj kćeri u istarskoj obitelji u 15. i 16. stoljeću”,

“Okvir slobode – slavonska plemkinja krajem 19. i početkom 20. stoljeća”, “Život vrške žene sredinom 20. stoljeća”).

U sklopu područja *Preventivni programi u školstvu Republike Hrvatske*, održan je seminar “Rodno utemeljeno nasilje”.

Na stručnom skupu voditelja stručnih vijeća za demokratsko građanstvo 22. i 23. siječnja 2008. godine u Opatiji obrađena je tema: „Identitet i interkulturalnost predavačica“, a 10. ožujka 2008. godine predavačice iz SAD-a Marilyn R. Cover i Suzan Marcus održale su radionice na temu: “Od zakona u razredu prema kulturi vladavine prava i demokracije”.

U suradnji s Hrvatskim crvenim križem održano je pet stručnih skupova vezanih za odgoj i za humanost, humane vrednote i istraživanja humanitarnoga prava gdje su se na radionicama obrađivale teme: “Prevenција nasilničkoga ponašanja” i “Načelo društvene uključenosti”.

U suradnji Agencije za odgoj i obrazovanje, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i udruge CESI održan je i stručni skup “Edukacija o spolnoj/rodnoj ravnopravnosti i prevencija nasilja u adolescentskim vezama”.

U posljednjem kvartalu 2008. godine Agencija za odgoj i obrazovanje organizirala je tri stručna skupa za nositelje/nositeljice odgojno obrazovnih djelatnosti, a predstavljena je i tema “Razvoj zdravih odnosa među spolovima”.

U predmetnom području *Ravnatelji predškolskih ustanova* održan je seminar s temom “Uloga ravnatelja i odgoj za ljudske vrijednost, iskustva iz prakse”

Za seminare, radionice i stručne skupove na teme koje su povezane s područjem ravnopravnosti spolova Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je izdvojilo u 2006. godini 20.000,00 kn, u 2007. godini 35.000,00 kn te u 2008. godini 35.000,00 kn, odnosno sveukupno 90.000,00 kuna.

Agencija za odgoj i obrazovanje ističe da je u posljednjem kvartalu 2008. godine organizirala tri stručna skupa za nositelje/ice odgojno-obrazovnih djelatnosti:

1) 23. listopada 2008. godine stručni skup za voditelje/ice županijskih stručnih vijeća razredne nastave u Zagrebu na teme: „Upoznavanje s pojmovima rodne ravnopravnosti u odgoju i obrazovanju“, „Jednake mogućnosti“, „Rodno osjetljivo obrazovanje“, „Uvođenje načekla rodne ravnopravnosti u školama“.

2) 21. studenog 2008. godine održan je stručni skup za voditelje/ice županijskih stručnih vijeća društvene skupine predmeta; (teme i predavačice iste kao i 23. listopada);

3) 8. i 9. prosinca 2008. godine održan je stručni skup za voditelje/ice županijskih stručnih vijeća društvene skupine predmeta i stručne suradnike, a teme su bile: „Odgoj za humanost“, „Prevenција nasilničkog ponašanja“, „Sprječavanje trgovanja ljudima“ (teme obuhvaćaju dio aktivnosti koje AOO obrađuje u suradnji s Hrvatskim crvenim križem). Predstavljena je i tema „Razvoj zdravih odnosa među spolovima“.

U predmetnom području - *Ravnateljji predškolskih ustanova* održan je seminar 14. studenog 2008. godine za područje Varaždinske, Koprivničko-križevačke, Bjelovarsko-bilogorske i Međimurske županije na teme: „Uloga ravnatelja i odgoj za ljudske vrijednosti“, „Iskustva iz prakse –programi, projekti vrtića“.

Za predmetno područje - *Ravnateljji srednjih škola i učeničkih domova* na državnoj razini je 20.-22. listopada 2008. godine održan seminar s temom: „Ravnateljji i ljudski resursi u obrazovnom managementu“.

Agencija za odgoj i obrazovanje navodi da je za provedbu ove mjere izdvojeno 50.000,00 kn.

3.1.5. *Stručnjaci/stručnjakinje iz područja ravnopravnosti spolova aktivno će sudjelovati u stručnim povjerenstvima za izradu propisa i drugih akata iz nadležnosti MZOŠ-a. Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama*

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da se stručnjaci/stručnjakinje iz područja ravnopravnosti spolova uključuju u rad pojedinih povjerenstava. U radu Povjerenstva za izradu *Programa za stručno usavršavanje djelatnika/ca u odgojno-obrazovnim ustanovama u području ravnopravnosti spolova* u Agenciji za odgoj i obrazovanje sudjelovale su stručnjakinje iz tog područja uključujući predstavnice udruga.

Ured za ravnopravnost spolova nadodaje da je predstavnicu Ureda sudjelovala i u Stručnoj radnoj skupini za izradu *Udžbeničkog standarda* i Povjerenstva za izradu *Programa za*

stručno usavršavanje djelatnika/ca u odgojno-obrazovnim ustanovama u području ravnopravnosti spolova.

3.1.6. Sukladno načelima ravnopravnosti spolova, uvest će se jezični standardi za sadržaje svjedodžbi, certifikata, licencija i diploma navođenjem strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vijeće za normu hrvatskog standardnog jezika, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2008.–2009.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obrane

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navelo je da je donesen *Zakon o stručnim i akademskim nazivima i akademskom stupnju* (NN 107/07) u kojem je uveden jezični standard za sadržaje svjedodžbi i diploma navođenjem stručnih i akademskih naziva te akademskog stupnja u rodu koji ovisi o spolu primatelja/ice dokumenta. Osobe koje su završile sveučilišni ili stručni studij prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* (NN 123/03) imaju pravo koristiti odgovarajući akademski ili stručni naziv ili akademski stupanj utvrđen tim Zakonom, sukladno članku 120. stavku 2. *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*. Stručni naziv i akademski stupanj stečen prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, u smislu prava koja iz toga proizlaze, izjednačen je s odgovarajućim akademskim ili stručnim nazivom ili akademskim stupnjem utvrđenim ovim Zakonom poštujući navođenje stručnih i akademskih naziva i akademskog stupnja u muškom/ženskom rodu.

Isti jezični standard vezano za navođenje zvanja u muškom/ženskom rodu poštivat će se prilikom popunjavanja dopunske isprave o studiju (Supplement Diploma).

Popis akademskih i stručnih naziva i akademskih stupnjeva *Vijeće veleučilišta i visokih škola* i *Rektorski zbor* utvrđuju zajedno i isti je tiskan u Narodnim novinama (NN 45/08). U popisima stručnih, akademskih naziva i akademskog stupnja u navođenju stečenog zvanja poštuje se spol primatelja/primateljice dokumenta na hrvatskom/latinskom jeziku.

Ministarstvo obrane izvijestilo je da je u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama RH obvezujuće u govoru i pismu razlikovati osobe po spolnoj pripadnosti, kako za sve činove (primjerice narednik, narednica) tako i za sva zvanja, zanimanja i dužnosti (primjerice načelnik, načelnica).

3.2. Postići spolnu ravnotežu u odabiru područja obrazovanja u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama

3.2.1. Uskladit će se strukovno obrazovanje s rezultatima analize potreba na tržištu rada te sustavno poticati uravnoteženu zastupljenost obaju spolova pri upisima u srednje škole.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izjavitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ističe da pri izboru srednjoškolskog programa obrazovanja oba spola imaju jednaka prava bez ograničenja te da se u razvoju strukovnog obrazovanja posebna pozornost poklanja razvoju suradnje sa socijalnim partnerima i svim ostalim partnerima (Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni zavod za statistiku, ministarstva, visoka učilišta, strukovna društva i komore, mala, srednja i velika poduzeća, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave) kako bi se ono razvijalo u skladu s potrebama na tržištu rada. Još se nije pristupilo planskom, sustavnom poticanju uravnotežene zastupljenosti oba spola pri upisima u srednje škole.

Ciljevi u razvoju strukovnog obrazovanja su:

- promjena strukovnog obrazovanja kako bi postalo manje specijalizirano i prilagodljivo potrebama polaznika i tržišta rada;
- prilagodba profila i programa zanimanja prema tržištu rada, socijalnim i gospodarskim potrebama, moderniziranje sadržaja i metoda strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te osiguravanje mogućnosti nastavka obrazovanja nakon završene strukovne škole.

U 2007. godini usvojen je *Nacionalni program mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja* čiji se glavni ciljevi odnose na podizanje opće obrazovne razine stanovništva, povećanje socijalne uključenosti i kvalitetniju zapošljivost, povećane stope upisa i završavanja srednje škole i smanjivanje stope ranog napuštanja školovanja.

U izvještajnom razdoblju formirano je 14 novih obrazovnih strukovnih sektora, a broj zanimanja smanjen je s 1.400 na 323.

Agencija za strukovno obrazovanje je u suradnji sa sektorskim vijećima izradila 13 standarda zanimanja te 55 nastavnih planova i programa za stjecanje niže stručne spreme.

Novi *Zakon o strukovnom obrazovanju* definira mehanizme i načine provođenja analize tržišta rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje redovito izrađuje i objavljuje analize zapošljavanja mladih prema spolu i završenom obrazovnom programu i analize nezadovoljenih potreba poslodavaca za radnicima pojedinih zanimanja.

3.2.2. Izradit će se poseban, rodno osjetljiv program profesionalnog usmjeravanja učenika i učenica.

Nositelji: Agencija za strukovno obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Rok provedbe: 2007.–2008.

Izjestitelji: Agencija za strukovno obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Agencija za strukovno obrazovanje izvještava da će se rodno osjetljiv program za profesionalno usmjeravanje učenika i učenica izraditi tijekom 2009. godine u dogovoru s predstavnicima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u čijoj je nadležnosti profesionalno usmjeravanje učenika.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da se program profesionalne orijentacije provodi u 22 područne službe i 92 ispostave Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u odsjecima za profesionalno usmjeravanje. Informiranje o mogućnostima i uvjetima obrazovanja te obilježjima zanimanja provodi se individualno i grupno, usmeno ili putem različitih letaka, priručnika i brošura. Na internetskim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje nalazi se *Vodič kroz zanimanja* – elektroničko izdanje, koji sadrži opise 260 zanimanja i interaktivni upitnik koji pomaže učenicama i učenicima u odabiru najprimjerenijeg zanimanja.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa također sudjeluje s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje u primjeni programa *Moj izbor* za koji plaća licencu za 36 osnovnih i srednjih škola, a osnivači škola su se dodatno uključili s povećanim brojem korisnika za koje će snositi troškove. Također, ovaj se program može koristiti u svim područnim službama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a sadrži opise 300 zanimanja koji uključuju aktualne informacije o mogućnostima obrazovanja za određeno zanimanje, detaljne opise uvjeta rada, poželjne vještine i osobine kao i druge specifičnosti.

Svake godine Ministarstvo, Uprava za srednje obrazovanje, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje izdaje brošuru *Upis u srednju školu* namijenjenu učenicama i učenicima završnih razreda osnovnih škola koja pruža sve relevantne informacije o novostima u srednjoškolskom obrazovanju, o srednjim školama i učeničkim domovima, uvjetima za upis u srednju školu i učenički dom, upisnim rokovima, a sadrži i opise zanimanja te popis škola i važnih institucija po županijama i gradovima.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa financijski podupire udruge koje se bave izvaninstitucionalnim odgojem i obrazovanjem, a područje rada im je vezano za profesionalno informiranje učenica i učenika. Kao primjer navodi Udrugu za prilagodbu tržištu rada „Zanimanje“ iz Zadra i projekt „Profesionalno samousmjeravanje učenika osnovnih škola“ i udrugu DIM – demokratska inicijativa mladih koja je provela projekt „Mladi na tržištu rada“.

3.2.3. Posebice će se poticati uključivanje zainteresiranih učenica u izborne programe informatike/računarstva, odnosno biologije, fizike, kemije i/ili matematike, kao i učenika zainteresiranih za tradicionalno »ženska područja«, primjerice materinski i strane jezike, likovnu i glazbenu kulturu/umjetnost.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: 2008.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da se podaci o studenticama i studentima u prirodnim i tehničkim znanostima prikupljaju i obrađuju u Upravi za visoko obrazovanje (kao i u Državnom zavodu za statistiku) i posljednjih je godina primjetan određeni

rast broja studentica. Prema EUROSTAT-ovim podacima (*Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training, Report 2008*) udio diplomantica na studijima prirodnih i tehničkih znanosti u 2006. godini bio je 35,3 što je više od EU prosječnog udjela (31,6 u 2006. godini). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2006. godini u biološkim znanostima bilo je 82,3% diplomandica, u fizikalnim znanostima 63,3%, u matematici i statistici 72,4% diplomiranih studentica. Osim toga, zamjetan je porast postotka završenih studenata na „tradicionalno ženskim studijima“ – u obrazovanju odgojitelja i učitelja (5,6%), u znanosti o obrazovanju (14,8%), u umjetnosti (31,9%) te u humanističkim znanostima (21,4%).

3.3. Omogućiti stjecanje znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova na akademskoj razini te poticati znanstvena istraživanja radi utvrđivanja stanja, praćenja provedbe i vrednovanja učinaka politike ravnopravnosti spolova na svim razinama javnog i privatnog života

3.3.1. Ustrojiti će se baza podataka o postojećim kolegijima ženskih studija i studija roda na visokim učilištima.

Nositelji: Sveučilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: 2008.

Izvestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da se provedba ove mjere predviđa za period nakon ustrojavanja studijskog programa ženskih studija i studija roda na visokim učilištima sukladno članku 18., članku 51. i 78. *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.*

Ured za ravnopravnost spolova je, nastavno na preuzete obveze prema Ujedinjenim narodima, sudjelovao tijekom 2006. godine u izradi prvog *Izvešća o napretku i ostvarivanju Milenijskih ciljeva razvoja u Republici Hrvatskoj*. U navedenom *Izvešću*, koje je usvojeno na Vladi RH, Ured za ravnopravnost spolova autor je poglavlja *Milenijski cilj razvoja 3: Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena*, a *Izvešće* je tiskano u izdanju UNDP-a na hrvatskom

i engleskom jeziku 2006. godine u Zagrebu. Jedan od indikatora ostvarenja 1. Podcilja „Poticanje rodno osjetljivog obrazovanja na svim razinama u nastavnim planovima i programima“ je i broj rodno osjetljivih kolegija na fakultetima te je Ured tijekom 2006. godine zatražio izvješća od Sveučilišta u Zagrebu, Osijeku i Rijeci o broju rodno osjetljivih kolegija.

Utvrđeno je da se na različitim fakultetima održava nastava koja uključuje teme kao što su Psihologija roda i spolnosti, Nasilje i zlostavljanje u obitelji, Spolni i rodni identiteti, Rodna tekstualnost, Tijelo i subjekt, Seksualni odabir i kultura, Žene i obrazovanje, Bioetika i žensko pitanje, Žensko pitanje: Književnost i filozofija, Sociologija roda, Feminističke teorije i pokreti, Rod, ženski pokreti i društvo, Rod i socijalni rad, Socijalni rad i nasilje u obitelji, Uvod u rodne studije, Feminističke teorije i dr.

3.3.2. Uvest će se posebni programi sa ženskostudijskim sadržajima u preddiplomske, diplomatske, stručne studije i poslijediplomske studije.

Nositelji: Sveučilišta, visoka učilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, u suradnji s udrugama Rok provedbe: 2008.–2009.

Izjavitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da se sukladno članku 78. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju studiji izvode na temelju studijskog programa koje donosi visoko učilište u skladu sa statutom visokog učilišta. Dopusnicu za izvođenje studijskog programa donosi ministar na temelju zaključka sukladno članku 51. stavak 2. istog Zakona. Visoko učilište treba podnijeti zahtjev za izdavanje dopusnice za izvođenje studijskog programa sa ženskostudijskim sadržajima te proći zakonsku proceduru za dobivanje dopusnice za njihovo izvođenje.

3.3.3. Ženski će se studiji institucionalizirati na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Nositelji: Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, sveučilišta, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.–2009.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa naglašava da u skladu s autonomijom sveučilišta, visoka učilišta sama ustrojavaju studijske programe na prvoj, drugoj i trećoj obrazovnoj razini.

Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje u rujnu 2008. godine donijelo je *Preporuku* koju je uputilo Rektorskom zboru i senatima sveučilišta. U Preporuci se navodi da Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje podržava uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na visokoobrazovanoj razini te u skladu s time preporuča izradu i uvođenje novog kolegija „ženskih studija“ na preddiplomske, diplomske i poslijediplomske studije onih visokih učilišta na kojima postoje mogućnosti i uvjeti za njihovo izvođenje te potiče visoka učilišta na izradu prijedloga studijskog programa „ženskih studija“ i njegovo pokretanje na preddiplomskoj, diplomskoj poslijediplomskoj razini odgovarajućih visokih učilišta.

Ured za ravnopravnost spolova navodi i podatak da su članice Centra za ženske studije 2007. godine organizirale okrugli stol i okupile stručnjakinje iz regije koje su predstavile primjere dobre prakse iz zemalja u kojima su ženski studiji zaživjeli kao sastavni dio sveučilišnih programa, kao i recentna istraživanja na području obrazovanja i važnosti interdisciplinarnosti, zatim stručnjake/inje iz tijela državne uprave, kao i predstavnike/ce nacionalnih tijela i uprava s područja znanosti i visokog obrazovanja s kojima bi se u dijalogu mogao riješiti problem znanstvene discipline i znanstvenog polja ženskih studija i njihove integracije u visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Na okruglom stolu je istaknuto da institucije ostavljaju prostora za nove discipline te se udruge potaknulo na izradu programa rodni studija koji bi se mogao uputiti u daljnju proceduru. Tom prilikom je izvršna direktorica Centra za ženske studije zaključila kako je očito da institucije nemaju vlastite programe uvođenja ženskih studija te je najavila da će Centar okupiti predavačice koje djeluju na hrvatskim fakultetima, izraditi program i ponuditi ga sveučilištima.

U okviru magistarskog programa Rodne studije, Centar za interdisciplinarnu postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu (CIPS) organizirao je 4. i 5. rujna 2008. godine

konferenciju „Rod i nauka“ na kojoj je predstojnica Ureda gostovala s izlaganjem na temu „Uloga znanosti i rodno osjetljivog obrazovanja u provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.“

3.3.4. Uvest će se izvannastavni (rodni) edukacijski programi za osnovne i srednje škole.

Nositelj: Agencija za odgoj i obrazovanje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Izvannastavni programi se najčešće provode u suradnji s udrugama. **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa** podržava i financijski podupire provedbu programa i/ili projekata koji sadrže i teme iz područja promicanja ravnopravnosti spolova.

U *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* integrativni odgojno obrazovni sadržaji obuhvaćaju *Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo*. Ovaj se program može ostvarivati interdisciplinarno, kao izborni predmet, kroz izvannastavne aktivnosti u vidu projekata, kroz izvanškolske aktivnosti, sustavno kroz cjelokupni školski plan i program.

U programu su navedeni sljedeći sadržaji koji se odnose na ravnopravnost spolova: Ženski muški svijet, Jednakost spolova, Pravo na rad (pravednu plaću i jednaku naknadu za rad, sigurne i zdrave uvjete rada); Odgoj za mirno i nenasilno rješavanje sukoba i Odgoj za sprječavanje predrasuda i diskriminacije.

Kroz programske sadržaje obrađuju se sadržaji vezani za život obitelji u zajednici: suvremeni i povijesni kontekst obitelji, zrelost i odgovornost u odnosima spolova, humani odnosi među spolovima, odgovorno roditeljstvo, rodno spolne uloge, rodno-spolni stereotipi i drugo.

Na satu razredne zajednice prigodno se obrađuju teme vezane uz određene datume- Međunarodni dan žena, Međunarodni dan obitelji, Majčin dan.

Ministarstvo također financijski podupire programe i projekte udruga koje izvaninstitucionalno provode odgoj i obrazovanje djece i mladih u određenim područjima.

3.3.5. Prilikom financiranja znanstvenoistraživačkih projekata i projekata iz područja kulture vodit će se računa o uključenosti rodne perspektive i uravnoteženom financiranju projekata s obzirom na učinke na područje ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova

Ministarstvo kulture izvijestilo je da su člankom 7. Pravilnika o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi (NN137/08, 57/09, 62/09) uređeni temeljni kriteriji koji se primjenjuju pri stručnom vrednovanju projekata iz područja kulture te se istima osiguravaju jednake mogućnosti za žene i muškarce. Sukladno tome, uključenost rodne perspektive nije osnovni kriterij u financiranju kulturnih projekata, već primjerice kvaliteta i sadržajna inovativnost ponuđenog programa, zanačaj programa za očuvanje kulturne baštine i kulturnog identiteta, primjena novih tehnologija, ekonomičnost i dugoročnost programa i dr.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa napominje da uključenost rodne perspektive nije razvidan kriterij u financiranju znanstveno istraživačkih projekata te ističe kvalitetu projekta kao relevantan kriterij koji utječe na nediskriminirajuće odluke o financiranju.

Nadodaje se da su u Helsinšku grupu za žene u znanosti i podgrupu za statističko praćenje pri Europskoj komisiji imenovane dvije hrvatske znanstvenice. Obavijest o tome dostavljena je Europskoj komisiji i Stalnoj misiji RH u Bruxellesu.

S ciljem promicanja načela rodne ravnopravnosti u različitim područjima kulturnog i umjetničkog stvaralaštva **Ured za ravnopravnost spolova** je financijski podržao tijekom izvještajnog razdoblja veliki broj različitih projekata i aktivnosti. Značajno je spomenuti sljedeće projekte: Projekt udruge K-zona *Žensko umjetničko stvaralaštvo i edukacija: Od virtualnog prema realnom prostoru*; Istraživačko-umjetnički projekt *Ženski vodič kroz Zagreb* autora Barbare Blasin i Igora Markovića; Multimedijaska međunarodna izložba i kulturno-umjetnički projekt Hrvatske udruge likovnih umjetnika (HULU) iz Splita *Žene na raskrižju ideologija*, Igrano-dokumentarni film o *Mariji Jurić Zagorki* redateljice Biljane Čakić Veselić u produkciji *Fade in-a* i dr.

Ured je organizirao okrugli stol pod nazivom *Vidljivost žena u hrvatskoj kinematografiji* koji je održan u Puli 18. srpnja 2008. godine uz suradnju Povjerenstva za ravnopravnost spolova grada Pule i Pula Film Festivala. Tema okruglog stola bila je udio žena u stvaranju nacionalne produkcije dugometražnih igranih filmova i neproporcionalno mala sredstava kojima nadležna tijela financiraju projekte redateljica. U zaključcima s okruglog stola utvrđeno je da bi autorice trebale imati veću potporu od nadležnih tijela koja odlučuju o usmjeravanju financijskih sredstava za dugometražne igrane filmske projekte, uz osmišljavanje učinkovitog mehanizma pozitivne diskriminacije, te uz omogućavanje većeg sudjelovanja žena u selekcijskim komisijama koje odlučuju o financiranju igranih filmova, i povećanje kvota za financiranje debitantskih dugometražnih igranih filmskih projekata kako bi redateljice dobile veće šanse.

Ured za ravnopravnost spolova je podržao izdavanje i promociju nekoliko publikacija i knjiga posvećenih podizanju svijesti o ljudskim pravima žena.

IV. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA

4.1. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama

4.1.1. *Provest će se upoznavanje političkih institucija i političkih stranaka s Preporukom Rec (2003) Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.

Izjavitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH je u 2007. godini preveo i tiskao *Preporuku Rec(2003)3 Odbora ministara Vijeća Europe o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima* u nakladi od 1000 primjeraka, te je u listopadu 2007. održana promocija ove publikacije na kojoj su bili nazočni predstavnici/e organizacija civilnog društva, javne uprave, političkih stranaka i dr.

Drugo nepromijenjeno izdanje *Preporuke* tiskano je u prosincu 2008. godine u nakladi od 2000 primjeraka o čemu je izviještena javnost putem sredstava javnog priopćavanja.

Tijekom 2007. i 2008. godine, *Preporuka* je diseminirana državnim tijelima, županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, gradskim i općinskim povjerenstvima/odborima za ravnopravnost spolova, političkim strankama, nevladinim udrugama i dr.

Definicija uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca iz ove *Preporuke*, prema kojoj uravnotežena zastupljenost znači da 'zastupljenost, bilo žena, bilo muškaraca, u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom ili javnom životu, ne bi smjela pasti ispod 40%' uvrštena je, na prijedlog Ureda, u novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* (NN 82/08).

4.1.2. *Redovito će se održavati tribine, konferencije, kampanje i dr. o političkoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, na državnoj i lokalnoj razini, radi podizanja svijesti javnosti o ovom pitanju.*

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora izvještava da je sudjelovao u kampanji Ženske mreže Hrvatske tijekom listopada i studenog 2007. godine na temu političke participacije žena na parlamentarnim izborima 2007. godine, te 12. rujna 2008. godine u radu tematske sjednice Gradskog povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Rijeke na temu „Žene na izborima u svjetlu novog Zakona o ravnopravnosti spolova“.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH potpomogao je u organizaciji i sudjelovao u nizu tribina, konferencija, okruglih stolova i kampanja vezanih uz povećanje političke zastupljenosti žena s ciljem podizanja svijesti javnosti o ovom pitanju, često i u suradnji s nevladinim udrugama. Održano je niz izlaganja i sudjelovano na sljedećim tribinama, konferencijama i okruglim stolovima:

- u rujnu 2007., na seminaru pod nazivom "Medijski trening za političarke" u okviru projekta "Unapređenje sudjelovanja žena u izbornoj kampanji za parlamentarne izbore 2007. godine u Republici Hrvatskoj" koji je provodio Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje - CESI;
- u studenom 2007., na javnoj tribini pod nazivom "Žene u politici – mir u svijetu" u okviru programa Promocija europskih vrijednosti, koja je održana u organizaciji Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava;
- u listopadu 2008., izlaganje na temu „Politička participacija žena u kontekstu provedbe Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.“ u okviru okruglog stola „Žene i politika: Je li rodna jednakost ‘zamjenska tema’ u političkom prostoru Hrvatske i Europske unije“ u organizaciji Centra za ženske studije i u suradnji s Europskim pokretom Hrvatska i Europskim ženskim lobijem, uz financijsku potporu Zaklade Friedrich Ebert;
- u listopadu 2008., izlaganje na temu primjene Zakona o ravnopravnosti spolova u sklopu „Seminara za političarke“ koji je održan u organizaciji Centra za građanske inicijative Poreč;

- u prosincu 2008., izlaganje na temu 'Mladi i rodna ravnopravnost', u okviru programa konferencije „Mlade i aktivne: politička participacija mladih žena” u organizaciji udruge CESI.

Predstavnice Ureda sudjelovale su u radu sljedećih konferencija, radionica i okruglih stolova:

- u studenom 2006. na okruglom stolu pod nazivom 'Iskoristimo svoju moć' u organizaciji Udruženja za mir i ljudska prava Baranja na temu Žene i politika;
- u listopadu 2007. godine na radionici za aktivistice i članice političkih stranaka iz Istre na temu "Odnosi s javnošću" u organizaciji udruge za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda Homo i Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Pule;
- u prosincu 2007. godine na radnoj konferenciji pod nazivom „Žene u politici - mir u svijetu“ u organizaciji udruge Homo i Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Pule.

Ured je u 2007. godini financijski podržao provedbu istraživanja Centra za ženske studije pod nazivom *Žene u hrvatskoj politici*. Tema ovog istraživanja bila je empirijska analiza vrijednosti, percepcija i znanja hrvatskih građana/građanki o političarkama, političkoj participaciji žena te društvenom statusu žena općenito. Anketiranje je obavljeno na uzorku od 600 ispitanika/ca na zagrebačkom području, uz metodologijski postupak koji osigurava mogućnost usporedne analize s istraživanjem provedenim 2003. godine pod nazivom *Žene u politici*. Istraživanje je predstavljeno u veljači 2008. godine u Europskom domu u Zagrebu. Rezultati istraživanja uvršteni su na web-stranice Ureda.

Izbori za Hrvatski sabor 2007. godine

U okviru priprema za provedbu izbora za Hrvatski sabor 2007. godine, Ured je dopisom upućenim političkim strankama pozvao da na parlamentarnim izborima vode računa o zastupljenosti žena na izbornim listama, sukladno načelu ravnopravnosti spolova kao jedne od najviših vrednota Ustava RH. Stranke su pozvane da na izborima utječu na predlagatelje izbornih lista, da ispoštuju i primijene načelo uravnotežene zastupljenosti oba spola s ciljem povećanja udjela žena u sazivu Hrvatskog sabora koji je u tom trenutku iznosio 22%, sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova i drugog izbornog zakonodavstva.

Praćene su izborne kampanje, a sve relevantne informacije postavljane su na internetske stranice Ureda te je uvedena poveznica i na stranice udruga koje su se bavile praćenjem izbora.

Ured je naručio i istraživanje o ravnopravnosti spolova u medijima na temu „Praćenje frekvencije i načina zastupljenosti spolova i općenito rodne tematike u televizijskim emisijama vezanim za parlamentarne izbore 2007. godine“ čiji su rezultati postavljeni na web-stranice Ureda.

U okviru javnog natječaja za potporu projektima udruga, podržana su četiri projekta udruga prijavljenih za tematsko područje natječaja pod nazivom „U susret parlamentarnim izborima 2007. – povećanje političke participacije žena“. Sredstva su dodijeljena sljedećim projektima udruga:

1. Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI): Unaprjeđenje sudjelovanja žena u izbornoj kampanji za parlamentarne izbore 2007. godine u RH;
2. Organizacija za građanske inicijative (OGI): Zaokruži da za obitelj - zaokruži ne za obiteljsko glasovanje;
3. Centar za građanske inicijative Poreč (CGI): Bez žena i dalje ne može!
4. Udruga za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda HOMO: Miss u politici - mir u svijetu.

Aktivnosti provedene u sklopu navedenih projekata (kampanje, seminari, okrugli stolovi, radionice) doprinijele su razvoju svijesti građana o potrebi sudjelovanju žena u donošenju odluka na političkoj razini i provedbi *Preporuke Rec (2003)3 Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*.

U rujnu 2007. godine u organizaciji Ureda za ravnopravnost spolova održana je 2. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova na kojoj su doneseni zaključci koji su se, između ostalih, odnosili i na udio žena na izbornim listama političkih stranaka za izbor zastupnika/ca u Hrvatski sabor u studenom 2007. godine. Sukladno navedenim zaključcima, zatraženo je da Hrvatska radiotelevizija osigura termin za emitiranje televizijske emisije na temu političke participacije žena na predstojećim izborima; od svih političkih stranaka i neovisnih predlagatelja/ica zatraženo je da pri sastavljanju kandidacijskih lista za predstojeće izbore vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca, uvažavajući odredbu *Preporuke Rec(2003)3 Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju* prema kojoj „uravnotežena

participacija žena i muškaraca u političkom životu znači da zastupljenost bilo žena bilo muškaraca u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom životu ne bi smjela pasti ispod 40%“.; zaključeno je da će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova provoditi kampanje na području svojih izbornih jedinica s ciljem uvrštavanja kandidatkinja na izborne liste, da će izraditi analizu zastupljenosti žena na kandidacijskim listama pojedinih političkih stranaka, monitorirati izborni proces i o navedenome izvještavati javnost na području županije.

Pripreme za lokalne izbore 2009. godine

U listopadu 2008. godine u organizaciji Ureda održana je i 3. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova na kojoj su doneseni zaključci kojima se od svih političkih stranaka i neovisnih lista traži da prilikom utvrđivanja i predlaganja liste kandidata/kinja za izbor članova/ica predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u svibnju 2009. godine provedu zakonsku obvezu o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena. Ujedno je zaključeno da će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u svezi s održavanjem lokalnih izbora provoditi kampanje na području svojih izbornih jedinica s ciljem uvrštavanja kandidatkinja na izborne liste, da će izraditi analizu zastupljenosti žena na kandidacijskim listama pojedinih političkih stranaka, monitorirati izborni proces i o navedenome izvještavati javnost na području županije. Zaključcima je zatraženo od ravnatelja HRT-a i svih članova/ica vijeća HRT-a da osiguraju do lokalnih izbora 2009. godine više emisija u udarnim terminima koje će se stručno i sustavno baviti podzastupljenošću žena u lokalnim tijelima vlasti, čime će ispuniti obvezu provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova.

U prosincu 2008. godine pokrenuta je *Kampanja za promicanje političke zastupljenosti žena na lokalnim izborima 2009. godine* sa sloganom „Uravnotežimo se!“. Plan *Kampanje* je obuhvatio sljedeće aktivnosti:

- diseminaciju *Preporuke Rec(2003)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju i Memorandum s objašnjenjima* političkim strankama, nevladinim udrugama, županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i drugima;
- Ured je, radi upoznavanja vodstva lokalnih organizacija političkih stranaka i hrvatskih građana s principima važnosti promicanja zastupljenosti žena u političkom odlučivanju, dao izraditi televizijski spot *Kampanje* u trajanju od 35 sekundi koji poziva političke stranke da ispoštuju

zakonsku obvezu o potrebi uvrštavanja 40% žena na izborne liste, kao i prateći radijski spot. U prosincu 2008. javnom je prezentacijom TV spota pokrenuta *Kampanja*. Izrađen je plan emitiranja medijskih spotova na TV i radio postajama s nacionalnim i lokalnim koncesijama (HTV 1, HTV 2, RTL Televizija, Nezavisna Televizija, TV Nova Pula, HR 1, HR 2, Radio Sljeme i svi regionalni centri HR, Radio Pitomača, te na 42 lokalne radio postaje) u mjesecima prije lokalnih izbora 2009. godine;

- u sklopu natječaja za dodjelu financijskih sredstava za 2008. godinu, Ured je financijski pomogao ukupno 23 projekta nevladinih udruga na temu lokalnih izbora 2009., odnosno promicanja uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena na izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te poticanja uključivanja žena s invaliditetom u procese političkog odlučivanja na lokalnoj razini. Projekti udruga kojima su dodijeljena financijska sredstva su sljedeći:

1. Otvorena medijska grupacija (O.M.G.), Zagreb: Spot za promicanje zastupljenosti žena na predstojećim izborima;
2. Građanska organizacija razvoja (GORD), Dalj: Učim biti liderka - Promicanje veće zastupljenosti žena pripadnica manjina u političkom i javnom odlučivanju na lokalnoj razini;
3. SOS telefon – Poziv u pomoć, Virovitica: Ženska politička akademija;
4. Centar za ženske studije, Zagreb: Da za paritet- slikom i riječi;
5. Udruga Brod, grupa za ženska ljudska prava Slavonski Brod: Politička participacija žena na lokalnim izborima u Brodsko-posavskoj županiji 2009. - izazovi i mogućnosti;
6. Centar za podršku i razvoj civilnog društva "Delfin", Pakrac: Zajedno možemo;
7. Udruga za građansko obrazovanje i društveni razvoj (DIM), Zagreb: Uravnotežimo se;
8. Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI), Zagreb: Liderice u lokalnim zajednicama;
9. Ženska grupa Karlovac «Korak»: Lokalni izbori 2009. - promocija uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena;
10. Udruga za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda HOMO, Pula,: Žene u politici - mir u svijetu;
11. Organizacija za građanske inicijative (OGI), Drniš: Odlučujemo danas za bolje sutra;

12. Grupa za ženska ljudska prava B.a.B.e., Zagreb: Ka ravnopravnoj participaciji žena i muškaraca u političkom odlučivanju u Vukovarsko-srijemskoj županiji - lokalni izbori 2009.
13. Centar za građanske inicijative (CGI), Poreč: (I)zborimo načelo;
14. Ženska udruga Izvor, Tenja: Participacija žena u politici;
15. Udruga žena „Budućnost“, Đevrske: Žene u zajednici;
16. Centar za žene Adela, Sisak: Izborne zavrslame za gospodu i dame - kroz edukacije brže do demokracije;
17. Feministička organizacija za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva Domine, Split: 16 gradova - 8 gradonačelnica;
18. Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba: I gluhe žene mogu doprinijeti lokalnoj zajednici;
19. Zajednica Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, Zagreb: Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini;
20. Udruga za promicanje inkluzije, podružnica Šibenik: Osnaživanje žena s invaliditetom za političko odlučivanje;
21. Društvo osoba s invaliditetom «Baranjsko srce» Beli Manastir: Politika ravnopravnih;
22. Savez udruga s invaliditetom Karlovačke županije: Za ravnopravnost u političkom odlučivanju;
23. Udruga invalida rada, Virovitica: Naš glas.

Ukupno su za projekte udruge u ovom području izdvojena sredstva u iznosu od 123.400,00 kn u 2007. godini, te od 665.000,00 kn u 2008. godini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije je uoči parlamentarnih izbora 2007. godine pismeno zatražilo od svih političkih stranaka u Varaždinskoj županiji da pri sastavljanju kandidacijskih lista vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena. Održana je sjednica Povjerenstva posvećena problematici političke participacije koju su popratili svi lokalni mediji.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije je izvijestilo o redovitom održavanju tribina, radio emisija i suradnji s političkim strankama o političkoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na državnoj i lokalnoj razini.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije je izvijestilo o provođenju kampanje na Korzu u Rijeci za više žena u Hrvatskom saboru s prigodnim plakatom

uz dijeljenje letaka sa sloganom „Više žena u sabor - Kad je malo žena u politici mijenjaju se žene, kad je puno žena u politici mijenja se politika“ u listopadu 2007. godine. Tada je održana i tiskovna konferencija zajedno s Udrugom za političku participaciju žena u politici iz Rijeke. Tjedan dana je na video stranicama Kanala Ri emitiran plakat „Više žena u Hrvatski sabor“, 5 dana je na Radio Rijeci puštan u eteru odgovarajući jingl, a 19. listopada održan je nastup na Radio Rijeci vezan za političku participaciju žena. Ovoj kampanji nazočili su mnogi županijski i gradski čelnici, kao i predstavnici političkih stranaka. Povjerenstvo je zatražilo od svih jedinica lokalne samouprave na području Primorsko-goranske županije da na sličan način provedu kampanju za više žena u politici. U listopadu 2007. godine poslan je dopis svim političkim strankama zastupljenima u Županijskoj skupštini i Gradskom vijeću Grada Rijeke kojim je zatraženo očitovanje o primjeni članka 15. *Zakona o ravnopravnosti spolova*. U studenom 2007. godine održan je nastup na Kanalu Ri i Radio Rijeci, Radio Trsatu, Radio Istri vezano uz parlamentarne izbore. 7. ožujka 2008. godine, uoči Međunarodnog dana žena, održana je tiskovna konferencija s osvrtom na položaj žena u politici što je medijski popraćeno. Predsjednica Povjerenstva je 12. rujna 2008. godine sudjelovala na tematskoj sjednici Odbora za ravnopravnost spolova Grada Rijeke pod nazivom „Žene na lokalnim izborima“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije je u okviru provedbe ove mjere imenovalo 2007. godine Radnu skupinu za izradu Plana aktivnosti Povjerenstva za ravnopravnost spolova za parlamentarne izbore. Aktivnosti koje su provedene prije parlamentarnih izbora bile su održavanje konferencije za novinare, sastanaka s čelnicima/cama političkih stranaka u Vukovarsko-srijemskoj županiji na kojima se razgovaralo o aktualnoj situaciji u stranci kada je u pitanju ravnopravnost spolova, o broju žena u stranci te o broju žena na istaknutijim mjestima u stranci. Prije parlamentarnih izbora izrađena je analiza i usporedba broja dotadašnjih zastupnica Hrvatskog sabora i broja na kandidacijskim listama, a nakon objavljenih rezultata izbora održan je okrugli stol o uspješnosti kampanje koju je provelo Povjerenstvo. S obzirom da se u 2009. godini održavaju lokalni izbori, Povjerenstvo navodi da će se zalagati i u predstojećem periodu za povećanje broja žena na kandidacijskim listama, a putem organiziranja okruglih stolova, javnih tribina, diseminacijom promo-materijala, te sudjelovanjem na radijskim i televizijskim emisijama, konferencijama za novinare.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Šibensko-kninske županije je izvijestilo da su u okviru provedbe ove mjere poduzete aktivnosti u smislu provođenja kampanje pred parlamentarne izbore uz upoznavanje političkih stranaka koje djeluju u Šibensko-kninskoj županiji sa zaključcima II. Koordinacije županijskih povjerenstva za ravnopravnost spolova o političkoj zastupljenosti žena u političkoj i izvršnoj vlasti. Rezultati izbora u Šibensko-kninskoj županiji su dvije saborske zastupnice. Na području Šibensko-kninske županije ima 3 gradonačelnice i 1 načelnica u lokalnoj samoupravi.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije je izvijestilo o potpisivanju suradnje sa udrugama koje rade projekte vezane za predstojeće lokalne izbore u 2009. godini, pri čemu je naglasak stavljen na javne istupe i podjelu promotivnog materijala vezano uz povećanje broja žena na stranačkim listama za izbore. Na koordinacijskom sastanku povjerenstava županije Virovitičko-podravske članovi/ce upoznati su sa novim Zakonom o ravnopravnosti spolova s naglaskom na članke koji se odnose na uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena na izbornim listama. Održano je predavanje na kolegiju gradonačelnika i načelnika o odredbama novog Zakona o ravnopravnosti spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije je izvijestilo o aktivnostima u okviru provedbe ove mjere odnosno o održavanju seminara i radionice 20. veljače 2008. godine za pripadnice ženskog spola zastupljene u predstavničkim i izvršnim tijelima Zagrebačke županije na temu „I žene to mogu“, a 27. svibnja 2008. godine za muškarce pripadnike na temu „ravnopravnost spolova“.

4.1.3. Propisat će se način obvezatnog statističkog evidentiranja po spolu svih prihvaćenih pravovaljanih lista na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini.

Nositelj: Državno izborno povjerenstvo

Rok provedbe: 2006.–2010.

i

4.1.4. Sustavno će se objavljivati statistički podaci o udjelu kandidatkinja u ukupnom broju kandidata na izbornim listama po predlagateljima.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, izborna povjerenstva jedinica lokalne i područne samouprave, Državni zavod za statistiku

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH je povodom održavanja parlamentarnih izbora u studenom 2007. godine u listopadu iste godine uputio dopis Državnom izbornom povjerenstvu kojim je zatraženo da se nakon zaključenja predaje izbornih lista objave u dnevnim novinama i na HRT-u, kao i na web stranicama DIP-a, statistički podaci o udjelu/postotku kandidatkinja u ukupnom broju kandidata prema listama predlagatelja.

U okviru ovih mjera, **Državno izborno povjerenstvo** je izvijestilo da je provelo aktivnosti propisane zakonskim ovlastima koje su mu dane. Navodi da Zakonom o Državnom izbornom povjerenstvu (NN 44/06 i 19/07) Državno izborno povjerenstvo obavlja poslove određene zakonima koji uređuju izbor zastupnika u Hrvatski sabor, izbor predsjednika Republike Hrvatske, izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, izbor članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te provedbu državnog, lokalnog i savjetodavnog referenduma te u okviru tih zakona provodi odnosno nadzire izborne postupke, između ostalog, propisujući obvezatne upute za rad izbornih povjerenstava izbornih jedinica. U svakom izbornom zakonu određeni su podaci koji se moraju unijeti u pojedini obrazac za postupak kandidiranja ili provođenja izbora te niti jedan ne propisuje obvezu oznake spola kandidata odnosno kandidatkinje. Dakle, Državno izborno povjerenstvo u okviru zakonskih odredaba za samu provedbu izbora nema ovlast obvezivanja nižih izbornih povjerenstava na statističko evidentiranje po spolu prihvaćenih pravovaljanih lista na državnoj, županijskog, gradskoj i općinskog razini. Unatoč tome, Povjerenstvo je prilikom propisivanja obrazaca za postupak kandidiranja na zadnjim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor tražilo i taj podatak. Državno izborno povjerenstvo je potom statistički obradilo podatke o spolnoj zastupljenosti kako u postupku kandidiranja tako i u postupku izbora te ih objavilo na svojoj internetskoj stranici. Isti je postupak predviđen za lokalne izbore 2009. godine.

Napomena: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH mišljenja je da temeljem članka 17., stavka (1) *Zakona o ravnopravnosti spolova* (NN 82/08), prema kojem 'svi statistički podaci i informacije o osobama, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u tijelima državne vlasti, tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima, moraju biti iskazani po spolu, Državno izborno povjerenstvo ima obvezu praćenja, prikazivanja i objavljivanja statističkih podataka o udjelu kandidatkinja u ukupnom broju kandidata na izbornim listama po predlagateljima. *Ova mjera nije provedena jer se ne objavljuju spolno razlučeni statistički podaci kandidata/kinja na izbornim listama po predlagateljima.*

Državni zavod za statistiku redovito objavljuje podatke o izabranim kandidatima/kinjama razlučenim po spolu.

4.1.5. Obrasci očitovanja kandidata i kandidatkinja o prihvaćanju kandidature za sudjelovanje na izbornim listama prilagodit će se Zakonu o ravnopravnosti spolova tako da se uvedu ženski oblici imenica, a isto će se unijeti i u obrasce izjava članova/članica izbornih povjerenstava o prihvaćanju dužnosti članova/članica tijela za provođenje izbora za predstavnička tijela na svim razinama kao i u izbornu zakonodavstvo.

Nositelji: Državno izborno povjerenstvo, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2007.

Izjestitelj: Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH je u svojem dopisu iz listopada 2007. godine upućenom Državnom izbornom povjerenstvu zatražio da se uvedu ženski oblici imenica u tekst svih Obvezatnih uputa (uključujući Obvezatne upute o redosljedu izbornih radnji i tijeku rokova, postupku kandidiranja i postupku izbora i dr.), kao i u sve druge kandidacijske i izborne obrasce koji su sastavni dio Obvezatnih uputa (Obrasci za postupak kandidiranja, tj. Očitovanje kandidata/kinja o prihvaćanju kandidature, Izjava o prihvaćanju dužnosti člana/ice tijela za provedbu izbora, Rješenjima o imenovanju biračkih odbora i dr.) na način da se uz nazive

kandidat, nositelj, član i sl. navedu, odnosno isti usklade sa spolom kandidata/tkinje, nositelja/ice liste za izbor zastupnika/ca u Hrvatski sabor, člana/ice biračkog odbora i drugo.

Državno izborno povjerenstvo je izvijestilo da su tijekom provođenja parlamentarnih izbora 2007. godine Obvezatne upute za postupak kandidiranja prilagođene Zakonu o ravnopravnosti spolova. Državno izborno povjerenstvo započelo je također pripreme za izbore za članove predstavničkih tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i izbore za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i gradonačelnika Grada Zagreba, te se u okviru tih priprema provodila ova mjera. S obzirom da se zakonima koji uređuju izbor predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izričito traži očitovanje o prihvaćanju kandidature Državno izborno povjerenstvo prilagodilo je navedene obrasce u smislu uvođenja ženskih oblika imenica.

Napomena: **Ured za ravnopravnost spolova** je, uvidom u Obvezatne upute za postupak kandidiranja za izbor zastupnika/ca u Hrvatski sabor 2007. godine koje su dostupne na web-stranicama Državnog izbornog povjerenstva, utvrdio da iste nisu prilagođene *Zakonu o ravnopravnosti spolova*, odnosno da ženski oblici imenica nisu uvršteni u tekst Obvezatnih uputa. U Obvezatnim uputama za postupak kandidiranja na lokalnim izborima 2009. godine obrasci su usklađeni sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova*.

4.2. Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena pri imenovanju u državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne samouprave), druge pravne osobe s javnim ovlastima i upravne odbore javnog sektora na državnoj i lokalnoj razini.

4.2.1. Izradit će se baza podataka o sudjelovanju žena u procesu donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu zemlje.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, pojedina tijela državne uprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Na temelju članstva i sudjelovanja u programu Zajednice - Ravnopravnost spolova, Republika Hrvatska je u 2007. godini uvrštena u statističku bazu podataka Europske unije o zastupljenosti muškaraca i žena u procesima političkog i javnog odlučivanja zemalja članica (EU 27) - usp. http://ec.europa.eu/employment_social/women_men_stats/index_en.htm. Baza podataka sadrži informacije o broju i postotku žena i muškaraca na položajima na kojima se donose odluke u svakom od tri sljedeća područja: u političkom odlučivanju, u sudstvu i javnim institucijama, te u gospodarstvu. **Ured za ravnopravnost spolova** redovito dostavlja Europskoj komisiji podatke za navedena područja.

U svrhu praćenja primjene *Preporuke Rec (2003) 3 Odbora ministara državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*, Ured za ravnopravnost spolova je Vijeću Europe dostavio odgovore na on-line Upitnik o zastupljenosti žena i muškaraca u procesu političkog i javnog odlučivanja u RH. Upitnik odnosno podaci koje su države članice dostavile predstavljaju drugi krug prikupljanja podataka sa svrhom prikaza stanja u državama članicama na dan 1. rujna 2008. godine, a podaci se uspoređuju s podacima koji su prikupljeni u prvom krugu i koji su prikazivali stanje na dan 1. rujna 2005. godine. Svrha je ovakvog modela ocjena napretka sudjelovanja žena u političkom i javnom odlučivanju u zemljama članicama. Statistički podaci temeljeni na podacima iz upitnika dostupni su na web-stranicama Vijeća Europe.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je u svom izvješću o provođenju mjera izvijestilo da je u izradi *Plana djelovanja* ministarstva, prije donošenja novog Zakona, izrađena analiza o sudjelovanju žena i muškaraca u procesu donošenja odluka na razini ministarstva prema kojoj je utvrđeno sljedeće: ministar je muškarac, od šest državnih tajnika/ca dvije su žene, tajnica Ministarstva je žena, od devet ravnatelja/ca uprava tri su žene; u smislu dužnosničkih mjesta, od sedam dužnosnika/ca, dvije su žene, što predstavlja 29%.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva je u svom izvijestilo da nije neposredno financiralo provedbu mjera za ravnopravnost spolova, ali da čini sve u djelokrugu svoga rada – u zaštiti okolišta, prostornom uređenju, graditeljstvu, komunalnom gospodarstvu i stanovanju, utječe na kvalitetu uvjeta života svih građana RH, neovisno o spolu. Također se navodi da se, iako je među službenicima ministarstva veći udio žena, skreće pozornost na ravnopravnost spolova u procesu odlučivanja, što je vidljivo iz podataka o

zastupljenosti spolova na dužnosničkim i pojedinim rukovodećim radnim mjestima: na čelu ministarstva je žena; od četiri državna tajnika/ce jedna je žena; od četiri ravnatelja/ice Uprava/Zavoda, dvije su žene; od dvoje načelnika/ca samostalnih službi, jedna je žena.

Ministarstvo navodi da je svjesno osjetljivosti područja ravnopravnosti spolova te da je proces promicanja i provedbe politike ravnopravnosti spolova potrebno dalje razvijati. Stoga je ministarstvo spremno uključiti se i pridonijeti razvoju ovoga procesa u okviru svojih mogućnosti putem imenovanog koordinatora/ice za ravnopravnost spolova, imenovane ovlaštene osobe za primanje i rješavanje prizušbi vezanih za zaštitu dostojanstva (povjerljivog savjetnika/icu) te osiguranjem određenih financijskih sredstava za provedbu mjera Nacionalne politike.

Ministarstvo turizma je kao o indikatorima provedbe ove mjere izvijestilo o postojanju interne baze podataka. Kao suradne institucije navedene su turističke zajednice i Državni zavod za statistiku.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije je izvijestilo da u okviru provedbe ove mjere izrađuje bazu podataka o sudjelovanju žena u procesu donošenja političkih, gospodarskih i drugih odluka. Povjerenstvo najviše pozornosti usmjerava ka političkoj zastupljenosti žena, tako da bazu podataka konstantno dopunjava i mijenja za sve gradove i općine Vukovarsko – srijemske županije. Baze podataka se koriste u kampanjama za parlamentarne i lokalne izbore, te se izrađuje analiza podataka prije i nakon izbora.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije je u suradnji sa Međimurskom županijom održalo tiskovnu konferenciju na temu „Žene u politici“ na kojoj su se prezentirali podaci o zastupljenosti žena u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije te u Županijskoj skupštini i Županijskom poglavarstvu te na rukovodećim mjestima u poduzećima i drugim pravnim osobama na području Međimurske županije. Napravljena je statistička analiza odabranih pojava u Međimurskoj županiji prema rodnim obilježjima („Žene i muškarci u Međimurju 2007.“).

4.2.2. Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima vodit će se računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola

Nositelji: Državna tijela, tijela državne uprave, pravne osobe s javnim ovlastima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo uprave

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je u svom izvješću o provođenju mjera *Nacionalne politike* izvijestio da se sukladno Uredbi o raspisivanju i provedbi javnog natječaja i internog oglasa u državnoj službi (NN 8/06, 8/07 i 13/08), u državnu službu primaju osobe na temelju rezultata ostvarenih na testiranju, bez obzira kojeg je spola osoba. U MZOŠ-u je šest državnih tajnika od čega dvije žene i četiri muškarca.

Ministarstvo uprave je izvijestilo da sukladno članku 4. i 5. Uredbe o raspisivanju i provedbi javnog natječaja i internog oglasa u državnoj službi (NN 8/06, 8/07 i 13/08) kontrolira sadržaje javnih natječaja i internih oglasa državnih tijela i iste objavljuje na svojoj web-stranici. U svim tekstovima ističe se da se na javni natječaj odnosno interni oglas mogu javiti osobe oba spola. U dijelu u kojem se navodi broj izvršitelja/ica, većina državnih tijela navodi broj izvršitelja/ica u muškom i ženskom rodu, npr. 1 izvršitelj/izvršiteljica. Dio državnih tijela navodi u muškom i ženskom rodu i nazive radnih mjesta koja se popunjavaju (npr. savjetnik/ca).

Načelo zabrane diskriminacije i povlašćivanja po bilo kojoj osnovi, pa tako i po osnovi spola, jedno je od temeljnih načela propisano odredbom članka 6. *Zakona o državnim službenicima* (NN 92/05, 107/07 i 27/08). Navedeno načelo primjenjuje se i u postupcima provedbe javnog natječaja i internog oglasa na način da se kandidatima ne smiju postavljati pitanja koja bi dovela u pitanje načelo zabrane diskriminacije (npr. o obiteljskim prilikama, braku, broju djece i sl.).

Ministarstvo uprave prikuplja i obrađuje podatke o broju zaposlenih u državnim tijelima. Navedeni podaci obrađuju se i iskazuju, između ostaloga, i prema spolu. Podaci se dobivaju iz osobnih očevidnika državnih tijela. Osobni očevidnik je skup podataka o državnom službeniku odnosno namješteniku koji se vodi u elektroničkom obliku. Sadržaj i način vođenja osobnih očevidnika uređen je Uredbom o sadržaju i načinu vođenja osobnih očevidnika i središnjeg popisa državnih službenika i namještenika (NN 113/06). Posljednji obrađeni podaci pokazuju da je u državnim tijelima (bez pravosudnih tijela) zaposleno ukupno 22.068 žena i 30.261 muškarac.

Nadalje, podaci pokazuju da broj žena i muškaraca visoke i više stručne spreme ne odstupa značajno: 7401 žena i 6649 muškaraca visoke stručne spreme te 2.740 žena i 3.665 muškaraca više stručne spreme.

Broj muškaraca srednje stručne spreme veći je od broja žena s obzirom na broj zaposlenih policajaca u Ministarstvu unutarnjih poslova. Ukupno je u državnim tijelima zaposleno 10.855 žena i 19.777 muškaraca srednje stručne spreme.

Broj žena koje imaju kvalifikacije ili nižu stručnu spremu puno je veći od broja muškaraca (1.072 žene i 170 muškaraca KV ili niže stručne spreme). S obzirom da prema odredbama propisa državni službenici moraju imati najmanje srednju stručnu spremu, u ovom slučaju radi se o namještenicima zaposlenim u državnim tijelima.

4.2.3. Sustavno će se poticati ravnomjerna zastupljenost žena i muškaraca na vodećim položajima u sustavu sveučilišta i visokoškolskih institucija.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sveučilišta

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je izvijestilo da se rektor/ica bira tajnim glasovanjem, većinom glasova ukupnog broja članova biračkog tijela, iz redova redovitih profesora. Mandat traje 4. godine. Dekana/icu fakulteta i umjetničke akademije bira i razrješava vijeće s mandatom koji je utvrđen statutom sveučilišta ili drugim općim aktom. Na visokim učilištima na vodećim položajima je ukupno 69 žena iako se to prema mandatu mijenja. Kao suradne institucije navedena su sveučilišta, veleučilišta i visoke škole.

4.2.4. Izradit će se i Uredu za ravnopravnost spolova dostaviti analiza o udjelu žena, članica upravnih odbora poduzeća u državnom vlasništvu.

Nositelji: Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom, Hrvatski fond za privatizaciju

Rok provedbe: 2006./2007.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Ured za ravnopravnost spolova je dopisom upućenom u travnju 2006. Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom zatražio podatke o udjelu žena i muškaraca u nadzornim odborima trgovačkih društava/pravnih osoba u pretežitom vlasništvu države, i o statističkom prikazu po spolu predloženih imenovanja članova/ica nadzornih odbora trgovačkih društava u pretežitom vlasništvu države.

Također je dopisom u studenom 2008. godine zatraženo izvješće o provedbi mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* U odgovorima Središnjeg državnog ureda zatraženo je da se za nositelja provedbe ove mjere zaduži Hrvatski fond za privatizaciju budući da Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom nije nadležan za poslove koji se odnose na upravljanje udjelima u trgovačkim društvima u vlasništvu Republike Hrvatske niti za predlaganje imenovanja članova nadzornih odbora. Središnji državni ured je također izvijestio da u svim segmentima svog poslovanja nastoji provoditi sve smjernice *Nacionalne politike* i kroz svoju nadležnost sudjelovati u njenoj provedbi.

Ured za ravnopravnost spolova je dopisom upućenom Hrvatskom fondu za privatizaciju, kao instituciji koja je nadležna za upravljanje državnim portfeljem i ima uvid u sastav upravnih odbora iz portfelja, također zatražio podatke odnosno statistički pregled spolne raspodjele članova upravnih odbora svih poduzeća u državnom vlasništvu.

V. NASILJE NAD ŽENAMA

5.1. Ukloniti sve oblike obiteljskog nasilja uz unaprjeđenje zaštite žrtava obiteljskog nasilja

5.1.1. Provodit će se i pratiti provedba mjera iz Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izjestitelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izradilo je Izvješće o provedbi mjera *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* tijekom 2005. i 2006. godine koje je Vlada Republike Hrvatske prihvatila na sjednici 08. studenog 2007. godine. Izvješće je pokazalo da je donošenje *Nacionalne strategije* pridonijelo prepoznavanju nasilja u obitelji kao krajnje neprihvatljivog oblika društvenog ponašanja kojim se krše temeljna ljudska prava i slobode. Nasilje u obitelji prepoznato je i kao svojevrsan oblik diskriminacije žena, kao najčešćih žrtava nasilja u obitelji, te krajnje neprihvatljiv oblik kršenja prava i interesa djeteta, bilo da su djeca žrtve ili svjedoci nasilja u obitelji. Državna su tijela svojim radom pridonijela većoj prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u obitelji, a osobito u pogledu dogradnje pravnog i institucionalnog sustava, dok su posebno dobri rezultati postignuti na senzibilizaciji stručne i najšire javnosti o ukupnim negativnim posljedicama nasilja u obitelji i po pojedinca i društvo. Znatni pomaci napravljeni su i na području edukacije stručnjaka/kinja, državnih i javnih službenika/ca te volontera/ki na području prepoznavanja i djelovanja u situacijama nasilja u obitelji. Posebno je važno istaknuti da su nadležna tijela pravosuđa pokazala iznimno dobru senzibiliziranost za ukupna nastojanja društva da se kroz odgovarajuće

represivne mjere spriječi, ali i na odgovarajući način kazni počinitelje nasilja u obitelji, čemu je doprinijelo sve uspješnije djelovanje te suradnja policije, centara za socijalnu skrb i organizacija civilnog društva iz ovog područja. Kao posebno važan zaključak istaknuto je da su organizacije civilnog društva imale vrlo značajnu ulogu u razvoju sustava djelovanja u području prevencije i zaštite žrtava nasilja u obitelji te su svojim iskustvom temeljenim na dugogodišnjem radu na području nasilja u obitelji dale značajan doprinos senzibilizaciji javnosti za ovu problematiku i utjecale na unaprjeđenje postojećeg sustava.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, te organizacije civilnog društva koje štite žrtve od nasilja u obitelji.

Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2005. godini iznosila su 9.107.288,86 kn, a u 2006. godini 13.325.237,79 kn.

Za provedbu mjere u 2005. i 2006. godini ukupno je utrošeno 22.432.526,65 kn.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je sudjelovao u radu Radne skupine za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji od 2004. godine.

Ured je izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti dostavljao Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2005. godini iznosila su 56.624,00 kn. 2006. godine Ured je u Državnom proračunu otvorio zasebnu aktivnost za *Provedbu Nacionalne strategije o zaštiti od obiteljskog nasilja* te je za provedbu mjere ukupno utrošeno 93.979,00 kn, a u 2007. godini za provedbu mjere utrošeno je 391.242,86 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 541.845,86 kn.

Ministarstvo pravosuđa navelo je da su u izvještajnom periodu izrađena načela razvoja mreže kao i plan razvoja mreže tretmanskih centara u tri faze (do 2011. godine). U prvoj fazi (2007. - 2008. godina) u 14 najvećih gradova i županijskih središta, u drugoj fazi (2009. -2010. godina) u 7 sjedišta županija i još 13 gradova, te u trećoj fazi (2011. godina) ostala mjesta (oko 20), koja će omogućiti dostupnost tretmana počiniteljima tako da u načelu ne putuju javnim prijevozom dulje od jednog sata u svakom smjeru.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko – posavske županije izvijestilo je da su aktivnosti Povjerenstva bile usmjerene prema praćenju provedbe *Protokola* u osnovnim i srednjim školama u Brodsko - posavskoj županiji te na iniciranje osnivanja „Sigurne kuće“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba izvijestilo je da je Gradska skupština Grada Zagreba na 29. sjednici 8. studenoga 2007. godine donijela *Zagrebačku strategiju jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju 2008. - 2011.* Povjerenstvo navodi da je predložilo Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba da žurno izradi lokalni program obilježavanja *Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, sukladno *Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* i uputi ga u postupak donošenja, te zatražilo da nadležni gradski uredi dostave Povjerenstvu podatke o svim mjerama i aktivnostima koje su se u posljednjih godinu dana poduzimale radi zaštite žena od obiteljskog ali i svih ostalih oblika nasilja.

Također, na inicijativu Povjerenstva u Uredu gradonačelnika osnovana je organizacijska jedinica koja će se sustavno baviti praćenjem ravnopravnosti spolova i za tu namjenu osigurana su sredstva u Proračunu Grada Zagreba za 2008. godinu. Povjerenstvo je o obiteljskom nasilju raspravljalo u okviru rasprave o *Izvešću o stanju i kretanju sigurnosnih pokazatelja i radu Policijske uprave Zagrebačke u 2007. i 2008. godini.* Što se tiče pojedinačnih slučajeva nasilja u obitelji, Povjerenstvu se nitko od nadležnih institucija u tom smislu nije obratio, iako je Povjerenstvo od nadležnih ureda Grada Zagreba zatražilo podatke o svim mjerama i aktivnostima koje su poduzimane radi zaštite žena od obiteljskog, ali i svih ostalih oblika nasilja. Gradska skupština Grada Zagreba na 37. sjednici 15. srpnja 2008. godine donijela je *Zagrebačku strategiju jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010. godine.*

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko – križevačke županije izvijestilo je da je uspostavilo suradnju sa centrima za socijalnu skrb na području Županije. Prikupljeni su podaci o broju žrtava nasilja na području Županije, načinu provođenja nasilja, spolu žrtve i nasilnika/ce, razlozima zbog kojih dolazi do nasilja i sl. Također, 3. rujna 2008. godine održana je sjednica Povjerenstva na kojoj se raspravljalo o pitanjima vezanim uz problematiku nasilja na području Županije. Kao gošće sudjelovale su ravnateljice centara za socijalnu skrb i ravnateljica Obiteljskog centra Koprivničko - križevačke županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije izvijestilo je da je rad Povjerenstva bio uglavnom usmjeren na realizaciju projekta Javne ustanove za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“, tj. otvaranje sigurne kuće. Stoga je već na 1. sjednici Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije odlučilo da će se provesti akcija prikupljanja potpisa potpore za osnivanje sigurne kuće. Akcija je održana 02. lipnja 2007. godine u gradovima Čakovec, Prelog i Mursko Središće te u Nedelišću. U Čakovcu je prikupljeno 973 potpisa, Murskom Središću 842, Nedelišću 1296 i Prelogu 491, što je ukupno 3602 potpisa. Akcija je medijski popraćena. Na temelju prikupljenih potpisa osnovana je Javna ustanova za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“, te se poduzimaju aktivnosti u vezi što brže realizacije samog projekta.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko – goranske županije izvijestilo je da je 2006. godine održalo tribinu na temu „Žrtve obiteljskog nasilja“, dvije tiskovne konferencije na temu nasilja nad ženama te niz medijskih nastupa na lokalnim radio i televizijskim postajama na temu nasilja nad ženama. Tijekom 2007. godine organiziran je okrugli stol na temu „Rad skloništa za žene žrtve obiteljskog nasilja“. Predsjednica Povjerenstva i jedan član povjerenstva sudjelovali su u izradi projekta na nivou županije - „Sigurna kuća“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Šibensko – kninske županije izvijestilo je da je provodilo ovu mjeru putem predavanja u srednjim školama na temu: „Nasilje među mladima“ sa provedenom anketom zastupljenosti nasilja među mladima, a u svrhu uspostavljanja i jačanja izravne suradnje sa zdravstvenim i građanskim udrugama.

Uspostavljena je također i suradnja s nadležnim Općinskim državnim odvjetništvom, općinskim sudovima u Šibensko - kninskoj županiji te nadležnim centrom za socijalnu skrb u rješavanju konkretnih slučajeva nasilja nad ženama. Od Općinskog državnog odvjetništva prikupljeni su statistički podaci o procesuiranju nasilja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije izvijestilo je da redovito održava sastanke sa stručnjacima/kinjama iz policije, bolnice, centra za socijalnu skrb i pravosuđa, koji se bave problematikom nasilja. Povjerenstvo je pripremalo bilten kojim će se javnosti prezentirati sva izvješća, kao završetak lokalne *Kampanje u borbi protiv nasilja*. Bit će to ujedno predstavljanje *Varaždinskog modela suradnje* svih stručnjaka/kinja, te dokument na

osnovu kojeg će se usmjeravati daljnje djelovanje Povjerenstva po pitanju nasilja, u cilju senzibilizacije javnosti o problemu nasilja kao općeg društvenog problema.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko – podravske županije izvijestilo je da je u organizaciji Povjerenstva 22. srpnja 2007. godine održana tribina i predavanje na temu „Ravnopravnost spolova u Virovitičko - podravskoj županiji s posebnim osvrtom na nasilje u obitelji“. Također, praćenje postupanja prema *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* rađeno je kroz sastanke Policijske uprave Virovitičko - podravske, te na okruglom stolu gdje su predstavnici/ce policije i Prekršajnog suda iznijeli podatke o broju slučajeva koji su vođeni prema *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko– srijemske županije izvijestilo je da je u 2006. godini pokrenuta *Kampanja za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama – „Za nasilje nema opravdanja“*, od 2006. do 2008. godine. Ciljevi Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama ostvarivali su se kroz slijedeća područja djelovanja: potpora i zaštita žrtava, prikupljanje podataka i podizanje svijesti javnosti o ovom problemu, te je ujedno izrađen kalendar aktivnosti *Kampanje*. Demokratizacija ovog područja i izlaz iz tranzicije podrazumijeva prepoznavanje potreba i prava svih skupina, a posebice žena kao najbrojnije skupine, potrebu za educiranjem i senzibiliziranjem javnosti o pravima i položaju žena, problemu nasilja nad ženama u obitelji i prihvaćanja da ovaj problem postoji. Povjerenstvo na kraju svake godine pristupa izradi izvješća sukladno odredbama *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*. Podaci se prikupljaju od nadležnih tijela i nevladinih organizacija (od policije, centara za socijalnu skrb, zdravstvenih ustanova, odgojno – obrazovnih ustanova, pravosudnih tijela, Obiteljskog centra Vukovarsko – srijemske županije), a sadrže brojčane podatke o nasilju u obitelji razvrstane prema spolu i dobi o kojima imaju saznanja. Izvješće se dostavlja pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i pravobraniteljici za djecu.

Također, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko - srijemske županije, Vukovarsko - srijemska županija i Grupa za ženska ljudska prava B.a.b.e. započeli su suradnju 2005. godine na provedbi projekta „Sklonište za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja“ budući da na području Vukovarsko - srijemske županije nije postojalo sklonište za žrtve obiteljskog nasilja.

Nakon početnih dogovora Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice darovalo je kuću na području Vukovarsko - srijemske županije za novo sklonište, a uposlene su i tri djelatnice za rad u skloništu. Kapacitet skloništa je 20 osoba (7 žena i 13-tero djece). Sklonište je započelo s radom u srpnju 2008. godine.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije izvijestilo je da je na svojoj 4. sjednici održanoj 12. studenog 2007. godine donijelo lokalni *Program obilježavanja Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*.

Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje izvještava da je Gradska skupština Grada Zagreba na 40. sjednici održanoj 5. travnja 2005. godine donijela Odluku o osnivanju Doma za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“. Dom „Duga – Zagreb“ otvoren je 16. travnja 2007. godine sa smještajnim kapacitetom od ukupno 18 osoba. U planu je proširenje smještajnih kapaciteta.

Napomena: O provedbi ove mjere potrebno je usporediti i Izvješće o provedbi *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5.1.2. Redovito će se pratiti primjena Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Kaznenog zakona te sukladno potrebama predlagati izmjene i nadopune.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo pravosuđa

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da je izrađen nacrt prijedloga *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* koji je prešao u nadležnost Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Ministarstvo pravosuđa i Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenja sankcija vezanih uz zaštitu od nasilja u obitelji prikuplja podatke od nadležnih tijela koja postupaju po *Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji* te *Kaznenom zakonu* po članku 215.a, prvenstveno prekršajnih i općinskih sudova te državnog odvjetništva.

Suradne institucije u provedbi predmetne mjere su Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i nevladine organizacije.

Sredstva utrošena u provedbi mjere jesu redovita sredstava za rad Ministarstva pravosuđa predviđena u Državnom proračunu.

5.1.3. Donijet će se nova Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.

Izvjestitelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvijestilo je da je Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 29. studenog 2007. godine, na prijedlog Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, donijela *Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine* (NN RH 126/07). Nova *Nacionalna strategija* propisuje obveze unaprjeđenja i dogradnje postojećih postignuća, te dogradnje pravnog, obrazovnog, socijalnog i institucionalnog sustava na ovom području, a što će se zasigurno postići provedbom zadanih mjera. Poseban naglasak stavljen je na zakonodavstvo kojim se regulira zaštita od nasilja u obitelji te zadovoljenje potreba žrtava nasilja, što uključuje stambeno zbrinjavanje, psihološku potporu, pravnu i institucionalnu zaštitu, zapošljavanje žrtava i slično. Ciljevi *Nacionalne strategije* su, između ostalog, poboljšati i intenzivirati programe osposobljavanja djelatnika/ca državnih tijela za suzbijanje obiteljskog nasilja, osigurati sustavnu izobrazbu stručnjaka/kinja koji će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji, uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zahtjevima koji proizlaze iz međunarodnih i regionalnih dokumenata, unaprijediti implementaciju zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji, unaprijediti socijalni status žrtve, osigurati zapošljavanje žrtava, poticati rad organizacija

civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji, poticati osnivanje tajnih skloništa za žrtve nasilja, uspostaviti sustav pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, promovirati prava žrtava te podršku žrtvama i svjedocima djela nasilja u obitelji, senzibilizirati javnost o problematici nasilja u obitelji i educirati novinare/ke o mogućnostima izvještavanja o problematici nasilja u obitelji.

Nacionalna strategija sadrži ukupno 49 mjera raspoređenih u šest područja:

- Edukacija stručnjaka/kinja koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji (3 mjere);
- Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji (3 mjere);
- Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji (17 mjera);
- Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji (11 mjera);
- Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje (11 mjera);
- Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji (4 mjere).

Svako područje sadrži analizu i ocjenu stanja, ciljeve i mjere s razrađenim aktivnostima, indikatorima, nositeljima, rokovima provedbe i potrebnim financijskim sredstvima.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih intergacija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, te organizacije civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji.

U 2007. godini za provedbu mjere ukupno je utrošeno 53.014,20 kn.

Ministarstvo pravosuđa je u 2008. godini izdalo odobrenja za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova za sedam fizičkih i pravnih osoba, te s istim brojem osoba sklopilo ugovor o pružanju usluga psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova, surađujući pri provedbi predmetne mjere sa županijskim sjedištima i gradovima (Javni poziv objavljen u NN RH 59/07). Također, tijekom 2008. godine identificirane su poteškoće u provedbi psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji koji se nalaze na izvršavanju kazne zatvora. Budući da u sustavu izvršavanja kazne zatvora nije bilo osposobljenih stručnjaka/kinja za provođenje psihosocijalnog tretmana, pokrenute su aktivnosti u svrhu osposobljavanja

stručnjaka/kinja za rad na ovim poslovima. Zatvorenicima koji su na izvršavanju kazne zatvora osuđeni zbog nasilja u obitelji temeljem čl. 215a *Kaznenog zakona* u pojedinačnim programima izvršavanja kazne zatvora predviđeno je uključivanje u tretman sukladno dijagnosticiranim uzrocima vršenja nasilja u obitelji (npr. zlouporaba alkohola, nedostatak socijalnih vještina u rješavanju sukoba u obitelji, usvojenost nasilnih obrazaca u rješavanju sukoba i sl.). Najčešći oblici tretmana bili su uključivanje u tretman ovisnika o alkoholu, individualna savjetovanja i tretman za usvajanje vještina nenasilnog rješavanja sukoba.

Ministarstvo pravosuđa je u studenom 2008. godine raspisalo javni poziv za podnošenje zahtjeva za odobrenje za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova (NN 138/08), na koji se javilo ukupno 27 fizičkih i pravnih osoba.

Suradne institucije i osobe u provedbi mjere su centri za socijalnu skrb, klubovi liječenih alkoholičara, nevladine organizacije koje se bave liječenjem ovisnosti i tretmanom počinitelja nasilja, fizičke i pravne osobe koje temeljem odobrenja i ugovora sklopljenih s Ministarstvom pravosuđa provode psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji te županijska središta i gradovi.

Ministarstvo pravosuđa tijekom 2008. godine nije utrošilo dodatna sredstva za provedbu mjere, već su korištena sredstva u okviru redovite djelatnosti iz sredstava Državnog proračuna.

Prekršajni sud u Zagrebu u 2008. godini utrošio je za provedbu predmetne mjere ukupno 67.276,99 kn, Prekršajni sud u Rijeci 83.279,82 kn, te Prekršajni sud u Zadru 5.682,66 kn (pilot sudovi za provedbu psihosocijalnog tretmana).

Ukupno je za provedbu mjere utrošeno 156.239,47 kn.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je sudjelovao u Radnoj skupini za izradu *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko - goranske županije je izvijestilo da je u travnju 2008. godine održan radni sastanak sa svim čimbenicima u Primorsko - goranskoj županiji koji se bave problematikom nasilja u obitelji. Od istih su zatražena izvješća o aktivnostima koje provode u cilju smanjenja nasilja u obitelji. Svi pozvani dostavili su pisana izvješća. Od prikupljenih podataka sastavljeno je Izvješće i Zaključci o problemima koje treba rješavati.

Napomena: O provedbi ove mjere potrebno je usporediti i izvješća o provedbi *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine* Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5.1.4. Održavat će se radionice radi sustavnog usavršavanja sudaca/sutkinja i općinskih državnih odvjetnika/odvjetnica koji postupaju u predmetima vezanim za obiteljsko nasilje, a radi unaprjeđenja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji.

Nositelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo pravosuđa

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Pravosudna akademija/ Ministarstvo pravosuđa

Pravosudna akademija Ministarstva pravosuđa je u 2006. godini organizirala okrugli stol „Suzbijanje nasilja u obitelji - sankcije i moguće alternative“ u Novinarskom domu u Zagrebu, s ciljem okupljanja stručnjaka/kinja različitih profila koji se bave problematikom obiteljskog nasilja, a čija će razmjena iskustava doprinijeti unaprjeđenju pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji, te pomoći počiniteljima u promjeni njihovog ponašanja. Okrugli stol održan je kao dio implementacije *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* te je važan doprinos raspravi o izmjenama i dopunama *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*. Zaključci, odnosno preporuke s Okruglog stola poslužile su kao smjernice u pripremi obrazovnih materijala za ciklus radionica koje je Pravosudna akademija provodila na području cijele Republike Hrvatske tijekom 2007. godine u sklopu provedbe programa sustavnog usavršavanja sudaca/sutkinja prekršajnih i općinskih sudova, te općinskih državnih odvjetnika/ca koji postupaju u predmetnima vezanim uz obiteljsko nasilje.

Teme održanih okruglih stolova bile su: „Obiteljsko nasilje i kršenje ljudskih prava pojedinca“, „Sankcioniranje obiteljskog nasilja - iskustva i prakse“, „Relevantno zakonodavstvo u Republici Hrvatskoj i trendovi promjena“, „Kažnjavanje počinitelja obiteljskog nasilja i moguće alternative“, „Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji“, „Izvensudske nagodbe u kaznenom postupku i u slučajevima obiteljskog nasilja“, „Kako informirati javnost o obiteljskom nasilju“ te „Zaštita privatnosti u medijima“.

Uvodničari/ke navedenih tema bili su tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl.iur., ministrica pravosuđa, zastupnica Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava, sveučilišni profesori/ice, predstavnicica medija te pravosudni dužnosnici/ce (sutkinja Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske te zamjenica glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske).

Sudionici/ce okruglog stola bili su suci/sutkinje općinskih, županijskih i prekršajnih sudova, Visokog prekršajnog suda i Vrhovnog suda Republike Hrvatske, zamjenici/ce glavnog državnog odvjetnika te zamjenici/ce općinskih državnih odvjetnika/ca, predstavnici/ce drugih državnih institucija uključenih u provedbu *Protokola* (Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, pravobraniteljica za djecu, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Društvo za psihološku pomoć), predstavnici/ce medija i dr.

2007. godine održan je ciklus dvodnevnih radionica „Suzbijanje nasilja u obitelji - pravni kontekst“. Radionice su održane u veljači, ožujku, svibnju i lipnju u Zagrebu (3 puta), Varaždinu (2 puta), Solinu (2 puta) i Rijeci (1 put). Svrha radionice bila je obuhvatiti fenomenologiju nasilja, na primjerima iz prakse analizirati postojeće zakonodavstvo i upoznati polaznike/ce sa prijedlozima izmjena, s naglaskom na mogućim načinima ispitivanja žrtve i sprječavanja sekundarne viktimizacije, alternativnim sankcijama, nadležnosti različitih suradnih službi uključenih u suzbijanje nasilja u obitelji te mogućnostima postupanja sudova. Teme radionica su bile: „Prikaz kaznenog i prekršajnog zakonodavstva“, „Dinamika nasilja u obitelji“, „Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji“, te „Postupanje centara za socijalnu skrb u zaštiti žrtava nasilja u obitelji“.

Autori/ice obrazovnih materijala bili su pravosudni dužnosnici/ce (suci/sutkinje općinskog te Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i zamjenica općinskog državnog odvjetnika), sveučilišni profesori/ice te predstavnicica Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Voditelji/ice radionica bili su suci/sutkinje općinskih sudova te Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, zamjenica općinskog državnog odvjetnika kao i sveučilišni profesori/ice koji su sudjelovali u izradi obrazovnog materijala.

Radionice su bile namijenjene sucima/sutkinjama prekršajnih i općinskih sudova kaznenih odjela te općinskim državnim odvjetnicima/cama i njihovim zamjenicima/cama koji se u okviru svog posla bave problematikom vezanom uz sankcioniranje obiteljskog nasilja. Ukupno je održano deset radionica u svih pet regionalnih centara Pravosudne akademije. Radionicama je prisustvovalo 214 pravosudnih dužnosnika/ca iz cijele Republike Hrvatske.

Suradne institucije u provedbi mjere su Pravni i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, općinski i prekršajni sudovi, općinska državna odvjetništva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, te nevladine organizacije.

Za provedbu mjere u 2006. godini utrošeno je ukupno 6.689,01 kn, a u 2007. godini 112.740,68 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 119.429,69 kn.

Pravosudna akademija Ministarstva pravosuđa odgovorna je za usavršavanje pravosudnih djelatnika/ca o pravima žrtava/svjedoka nasilja u obitelji, njihovim potrebama za podrškom i mogućnostima koje im stoje na raspolaganju, te je navedeno uzela u obzir prilikom izrade Programa stručnog usavršavanja Pravosudne akademije za 2009. godinu.

Suradne institucije u provedbi mjere su sudovi i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Utrošena sredstva za provedbu mjere predviđena su u okviru redovnih sredstava za rad Ministarstva pravosuđa iz Državnog proračuna.

5.1.5. Provodit će se »Kampanja borbe protiv obiteljskog nasilja nad ženama«.

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, mediji, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2008.

Izvjestitelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvijestilo je da je temeljem Akcijskog plana Vijeća Europe iz Varšave krajem 2005. godine osnovan Task Force za suzbijanje nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje. Task Force je kao prioritet odredio izradu plana *Kampanje Vijeća Europe za suzbijanje nasilja nad ženama*, uključujući obiteljsko nasilje, kojeg je Odbor ministara Vijeća Europe usvojio u lipnju 2006. godine. Od država članica Vijeća Europe očekivalo se organiziranje programa provedbe nacionalnih kampanja krajem 2006. godine, odnosno početak provedbe *Kampanje* na Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama i završetak na Međunarodni dan žena 2008. godine.

Sukladno preporukama Vijeća Europe Republika Hrvatska se uključila u provedbu *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*. Pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u siječnju 2006. godine osnovan je *Odbor za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, kojeg su činili predstavnici/ce ministarstava, drugih državnih tijela, znanstvenih institucija, medija i organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja. *Odbor* je izradio i Program aktivnosti za provedbu *Kampanje* koji je sadržavao uvod, strateški pristup (analiza postojećeg stanja, ciljevi, strategije, poruke, slogan, logotip *Kampanje*, trajanje *Kampanje*), kalendar aktivnosti, troškovnik, promidžbeni materijal *Kampanje* i indikatore provedbe.

Ciljevi *Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, slijedom Plana *Kampanje Vijeća Europe*, ostvarivali su se kroz pravne i političke mjere (osiguravanjem financijske potpore ženskim organizacijama koje djeluju u cilju promicanja ženskih prava, onemogućavanjem obavljanja javnih funkcija osobama koje su evidentirane kao počinitelji nasilja u obitelji), potporu i zaštitu žrtvama (osiguravanjem dostupnosti besplatnog liječenja i psihosocijalne pomoći žrtvama nasilja, jačanjem senzibiliziranosti i odlučnosti žrtava i drugih članova obitelji u prekidanju šutnje o obiteljskom nasilju), prikupljanje podataka vezanih uz problematiku nasilja u obitelji po spolu, tipu nasilja, odnosu počinitelja prema žrtvi i njihovo objavljivanje u statističkom godišnjaku kao i podizanje razine svijesti.

Slogan *Nacionalne kampanje* bio je: “Za nasilje nema opravdanja!“.

Ključni datumi vezani uz provođenje *Kampanje* na nacionalnoj razini bili su vezani uz obilježavanje 08. ožujka - Međunarodnog dana žena, 15. svibnja - Međunarodnog dana obitelji,

22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

Nacionalna kampanja započela je obilježavanjem Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studenog 2006. godine javnim predstavljanjem *Kampanje* u prostorijama Vlade Republike Hrvatske kojom prilikom je podršku njenoj provedbi dao i tadašnji predsjednik Vlade Republike Hrvatske.

Također je održan i okrugli stol pod nazivom „Ekonomsko nasilje nad ženama“.

Uz novčanu potporu od 40.000,00 kn Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, od strane Crvenog križa Hrvatske izrađen je i TV spot „Prijavite nasilje nad ženama“ koji je prikazan na Hrvatskoj radioteleviziji.

Uoči 8. ožujka - Međunarodnog dana žena, 2007. godine održan je okrugli stol „Sustavno financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju izravnu zaštitu žrtvama nasilja u obitelji“, a 8. ožujka održan je prijem u Vladi Republike Hrvatske za članove/ice Odbora za provedbu *Kampanje*, zastupnice u Hrvatskom saboru, županice, gradonačelnice, veleposlanice u RH i predstavnice organizacija koje pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja u obitelji.

Povodom obilježavanja 15. svibnja - Međunarodnog dana obitelji dat je poticaj nadležnim tijelima na lokalnoj razini za organiziranje informativno - edukativnih radionica s djecom na temu nasilja u obitelji, s ciljem senzibiliziranja za navedenu problematiku. Također, u rad je pušten SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja te je predstavljen *Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*. Proveden je i natječaj „Tvrтка prijatelj obitelji“ te je predmetno priznanje dodijeljeno trgovačkom društvu Ericsson Nikola Tesla za postignute rezultate u 2006. godini, odnosno radi postignuća u ostvarenju prijateljskog ozračja prema djelatnicima/cama – roditeljima i njihovim obiteljima.

09. i 10. svibnja 2007. godine u Zagrebu je održan međunarodni seminar „Aktivno sudjelovanje muškaraca u borbi protiv obiteljskog nasilja“ u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Glavne uprave za ljudska prava Vijeća Europe - Odjela za ravnopravnost spolova.

Na Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna 2007. godine položen je vijenac u zgradi Općinskog suda u Zagrebu, te je uvedena prodaja dragovoljne doplatne poštanske marke s prepoznatljivim logom *Kampanje*, koja je bila u opticaju od 22. rujna do 25.

studenog 2007. godine. Marka je tiskana u nakladi od 50.000 primjeraka, a njena nominalna vrijednost bila je 1,15 kn. Financijska sredstva prikupljena prodajom doplatne poštanske marke u iznosu od 28.821,63 kn donirana su krajem 2007. godine u tri jednaka dijela - po 9.607,21 kn organizacijama koje vode skloništa za žrtve nasilja: Ženskoj grupi Korak Karlovac, Autonomnoj ženskoj kući Zagreb i Ženskoj pomoći sada - SOS telefonu za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji.

Tiskano je i dopunjeno izdanje *Adresara ustanova, organizacija i drugih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*.

Uoči 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2007. godine održana je konferencija za novinare povodom otvaranja novih prostorija skloništa za žene i djecu Autonomne ženske kuće Zagreb, te je tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl.iur., posjetila prostorije novootvorenog skloništa.

Ujedno, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti distribuiralo je plakate, letke i bedževe *Kampanje* ženskim organizacijama civilnog društva radi daljnje podjele i senzibilizacije javnosti za problematiku nasilja u obitelji.

U cilju uključivanja utjecajnih javnih osoba – muškaraca u provedbu *Kampanje*, čime se pridonosilo provedbi zacrtanih ciljeva i aktivnosti *Kampanje*, Odbor za provedbu *Kampanje* uručio je bedževe sa logotipom i sloganom *Kampanje* i ostali promidžbeni materijal *Kampanje* tadašnjem predsjedniku Vlade Republike Hrvatske, predsjedniku Republike Hrvatske, predsjednicima Vrhovnog i Upravnog suda Republike Hrvatske, predsjedniku Hrvatskog sabora te zastupnicima/cama u Hrvatskom saboru, predsjedniku Hrvatskog nogometnog saveza i predstavnicima Udruge profesionalnih klubova prve hrvatske nogometne lige, predsjedniku Ustavnog suda te sucima/sutkinjama, kao i predsjedniku i članovima Uprave Hrvatske pošte.

Na kvalifikacijskoj utakmici za UEFA Europsko nogometno prvenstvo između Republike Hrvatske i Makedonije, hrvatski reprezentativci nosili su majice sa sloganom *Kampanje*, a uzvanici/ce utakmice u VIP loži nosili su bedževe sa sloganom *Kampanje*, te je slogan bio prikazan i na displayu stadiona Maksimir.

U 2008. godini povodom obilježavanja 8. ožujka - Međunarodnog dana žena i završetka provedbe *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* održana je završna svečanost kojom prilikom je tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i

međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl.iur., otvorila prostorije Obiteljskog centra Sisačko - moslavačke županije te javnosti predstavila rezultate i postignuća tijekom provedbe *Kampanje*.

Proveden je i natječaj „Grad i županija u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama“ radi dodjele priznanja jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su tijekom trajanja *Kampanje* svojim aktivnostima ostvarile značajan pomak u području zaštite od nasilja u obitelji. Na natječaju su kao najuspješniji izabrani Grad Karlovac i Vukovarsko - srijemska županija.

Priznanja su ujedno bila namijenjena i osobama koje su za vrijeme provedbe *Kampanje* svojim djelovanjem pridonijele borbi protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama – tadašnjem predsjedniku Vlade Republike Hrvatske kao i policijskom službeniku za maloljetničku delinkvenciju.

Nadalje, potaknuta je suradnja obiteljskih centara i organizacija civilnog društva s područja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave radi organizacije aktivnosti u cilju promicanja jednakosti/ravnopravnosti spolova među mladima. Mreža mladih uključena je u provedbu *Kampanje* distribucijom promidžbenog materijala *Kampanje* radi senzibilizacije mladih za problematiku nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Provedba aktivnosti *Kampanje* bila je popraćena i aktivnostima senzibilizacije javnosti za problem nasilja nad ženama, odnosno postavljanjem plakata *Kampanje* na oglasnim površinama diljem Republike Hrvatske, emitiranjem radio spotova *Kampanje* kojima osobe iz javnog života poručuju da za nasilje nema opravdanja i radio emisijama s gošćom tadašnjom potpredsjednicom Vlade i ministricom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđom Jadrankom Kosor, dipl.iur., na temu obitelji, nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, organizacije civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji.

Ukupno je za provedbu mjere u 2006. godini utrošeno 156.958,03 kn, u 2007. godini 380.265,94 kn te u 2008. godini 149.757,25 kn.

Na provedbu *Kampanje* ukupno je utrošeno 686.981,22 kn.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske sudjelovao je u aktivnostima *Nacionalnog Odbora za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*. U studenom 2006. godine nacionalno izaslanstvo, predvođeno tadašnjom potpredsjednicom Vlade i ministricom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđom Jadrankom Kosor, dipl.iur., sudjelovalo je u Madridu na pokretačkoj konferenciji Vijeća Europe *Kampanje za suzbijanje nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje*.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti povodom Međunarodnog dana žena – 8. ožujka 2008. godine dodijelilo je priznanje Uredu za ravnopravnost spolova povodom sudjelovanja u radu Odbora za provedbu *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, za doprinos u provedbi *Kampanje* u razdoblju od 2006. do 2008. godine.

Ured je također sudjelovao na IV. sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije na kojem se razmatrao i nacrt prijedloga *Lokalnog programa obilježavanja Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* te na:

- svečanom otvorenju Skloništa za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja na poziv Autonomne ženske kuće Zagreb;
- okruglom stolu „Pružanje smještaja ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje: Modeli i standardi“ održanom u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb i Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje Grada Zagreba.

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske aktivno je sudjelovao u *Nacionalnoj kampanji za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* s obzirom na članstvo u Odboru za provedbu *Kampanje*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško – slavonske županije izvijestilo je da je u Požegi i Općini Velika održalo okrugli stol „Protiv nasilja u obitelji - *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije izvijestilo je da je pokrenulo lokalnu Kampanju protiv nasilja nad ženama. Cilj Kampanje bio je prikazati nasilje kao neprihvatljivo društveno ponašanje i najteži oblik diskriminacije. Otvoren je internet portal

na stranicama Varaždinske županije pod nazivom: „Umrežavanjem protiv nasilja“. Kampanju su podržali najodgovorniji dužnosnici/ce u Županiji. Za one koji se ne služe internetom objavljen je letak i brojevi telefona na koji se građani/građanke mogu javiti u slučaju nasilja.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zadarske županije izvijestilo je da je organiziralo okrugli stol „Borba protiv nasilja nad ženama“ kao doprinos *Nacionalnoj kampanji za borbu protiv nasilja u obitelji* 27. prosinca 2006. godine, te humanitarni koncert 5. studenog 2007. godine gdje su u Kazališnoj kući u Zadru nastupali zadarski glazbenici/ce, čiji je prihod bio namijenjen djeci i ženama žrtvama nasilja u obitelji.

Institucije s kojima je Povjerenstvo surađivalo su Policijska uprava Zadarska, Centar za socijalnu skrb Zadar, Dom zdravlja Zadarske županije, nevladine organizacije, Udruga „Duga“ Zadar, te Županijska koordinacija za ljudska prava.

5.2. Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama

5.2.1. Provodit će se preporuka (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je, sukladno obvezama Ureda, u sklopu *Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* „Za nasilje nema opravdanja“, a unutar kalendara aktivnosti *Kampanje*, preveo i u nakladi od 2000 primjeraka tiskao *Preporuku Rec(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja* i *Memorandum s objašnjenjima*, za što je ukupno utrošeno 48.600,00 kn. *Preporuka* je distribuirana tijelima državne uprave i drugim državnim tijelima, nevladinim organizacijama, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijskim i lokalnim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, obrazovnim institucijama i dr.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske poduzima niz aktivnosti kojima se provodi *Preporuka* (<http://www.ured-ravnopravnost.hr/index.php>) te redovito surađuje s Vijećem Europe, odnosno Upravnim odborom za ravnopravnost spolova čiji je član. Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i ostalim nadležnim tijelima Upravnim odborom redovito dostavlja izvješća o provedbi i implementaciji navedene *Preporuke* u Republici Hrvatskoj, odnosno o mjerama i akcijama koje Republika Hrvatska kao članica Vijeća Europe poduzima radi suzbijanja nasilja nad ženama.

2007. godine Ured je Upravnim odborom Vijeća Europe dostavio odgovore putem Upitnika za Okvirni plan praćenja provedbe *Preporuke Rec(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja*. Također, Ured za ravnopravnost spolova je pripremio pismeno očitovanje Upravnim odborom za ravnopravnost spolova Vijeća Europe o podacima za Republiku Hrvatsku nastavno na Nacrt analitičke studije o rezultatima drugog kruga praćenja provedbe *Preporuke Rec (2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja*, te je Odboru Vijeća Europe 21. travnja 2008. godine dostavio ispravljene podatke za Republiku Hrvatsku prikupljene temeljem prethodno dostavljenih očitovanja nadležnih ministarstava i drugih tijela.

Ured također provodi i niz aktivnosti samostalno i suradnji s drugim državnim tijelima i nevladinim organizacijama u svezi s provedbom *Preporuke*, kao što je izvješteno kod provedbe mjera 5.2.4., 5.2.5., 5.2.17. i 5.3.3.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da se informacija o *Preporuci* diseminira na roditeljskim sastancima i na satovima razredne zajednice u osnovnim i srednjim školama. Sredstva za provedbu predmetne mjere su planirana u okviru redovitih aktivnosti škola, a suradne institucije u provedbi mjere su škole.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba izvijestilo je da je Povjerenstvo 21. rujna 2007. godine održalo tematsku sjednicu o problematici rodno uvjetovanog nasilja nad ženama s naglaskom na seksualno nasilje, pod nazivom: „Seksualno nasilje - prepoznamo, spriječimo!“ te donijelo sljedeće zaključke:

1. Nasilje nad ženama je izraz povijesne nejednake raspodjele moći između muškaraca i žena te povijesne neravnopravnosti spolova i prisutno je u svim razvojnim fazama društva. Žene diljem svijeta bez obzira na nacionalnu, rasnu i vjersku pripadnost, kulturu, dob i status izložene su

raznim oblicima fizičkog, seksualnog, psihološkog, ekonomskog i strukturalnog zlostavljanja s tim da seksualno nasilje spada u red najtežih i najgorih oblika diskriminacije žena, ali i najmanje prijavljivanih oblika nasilja protiv žena. Učestalost pojave ovog oblika nasilja mnogo je veća od statističkih prikupljenih podataka i posljedice su dalekosežne kako za samu žrtvu, tako za obitelj i širu društvenu zajednicu. Stoga je nužan veći angažman medija i nadležnih institucija u osvješćivanju problema seksualnog nasilja i smanjenju tolerancije na nasilje protiv žena;

2. Područje nasilja regulira nekoliko zakona. Neke se njihove odredbe primjenjuju (uglavnom prekršajne odredbe, dok su zatvorske kazne još uvijek „preblage“, u prosjeku 3-5 godina za kazneno djelo silovanja). Stoga je potrebno čim prije uskladiti postojeću zakonsku regulativu i sudsku praksu;

3. Potrebna je sustavna i kontinuirana edukacija policijskih i pravosudnih djelatnika/ca kako bi uz stručna znanja bili socijalno osjetljiviji prema žrtvama seksualnog nasilja;

4. S obzirom na rezultate posljednjih istraživanja Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje - CESI preko 50% adolescenata je reklo da „žensko ne u stvari znači da“, seksualno uznemiravanje iskustvo je 21% maloljetnih djevojaka iz srednjih škola u Hrvatskoj, gotovo 6% studentica doživjelo je teže oblike seksualnog uznemiravanja, a 35% teže oblike. Uz to, 18% studentica doživjelo je neželjeno dodirivanje, 12% otvoreno izražavanje seksualnih ponuda, 5% doživjelo je direktno ucjenjivanje – za zadržavanje radnog mjesta ili za napredovanje na radnom mjestu zatražena je seksualna usluga. Potrebno je čim prije započeti sa sustavnom i kontinuiranom edukacijom djece i mladih kako bi se prepoznalo i spriječilo seksualno nasilje;

5. Povjerenstvo predlaže žurno donošenje *Protokola u postupanju u slučaju seksualnog nasilja* i otvaranje stručnih servisa za pomoć žrtvama nasilja;

6. Nasilje nad ženama političko je pitanje i treba se žurno postići konsenzus svih stranaka;

7. Za izgradnju sustava sprječavanja nasilja i pružanja pomoći nužno je osigurati sredstva za javne kampanje, programe otkrivanja i rehabilitacije kao i saniranje posljedica seksualnog nasilja;

8. Podržavaju se programi nevladinih organizacija ali jednako je tako potrebno da se u rješavanje problema seksualnog nasilja u društvu više i konkretnije uključe institucije i lokalna zajednica.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko - goranske županije izvijestilo je da svake godine tiska letke na temu nasilja nad ženama, organizira obilježavanje Međunarodnog

dana borbe protiv nasilja nad ženama, te štand na Korzu za javne i političke osobe gdje se dijele prigodni letci i majice. Povjerenstvo pruža podršku udrugama prilikom obilježavanja Nacionalnog i Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Suradne institucije u provedbi ove mjere su pravosudna tijela, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Rijeka, Centar za socijalnu skrb Rijeka, Caritasov dom Sv. Ana Rijeka, udruge i dr.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Šibensko – kninske županije izvijestilo je da je u okviru provedbe ove mjere održano predavanje na temu „Trgovanje ženama“ te stručni skup na temu „Prevenција i suzbijanje trgovine djecom i ljudima“. Sve aktivnosti održane su uz suorganizaciju Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Šibenika.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko – podravske županije izvijestilo je da je u okviru provedbe ove mjere zatraženo izvješće od Policijske uprave Virovitičko - podravske županije o stanju i obimu nasilja nad ženama s komparacijom istog razdoblja protekle godine, te je vođena rasprava na koordinacijskom sastanku uz prisustvo medija, a javno objavljeni podaci pokazuju porast nasilja nad ženama. Šira javnost je upoznata sa problemom i obimom nasilja nad ženama te je pokrenuta inicijativa za otvaranje skloništa za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja od strane Povjerenstva, a u skladu sa prijašnjim zahtjevom udruge S.O.S. telefon koja je u tu svrhu već radila i peticiju građana/ki.

5.2.2. Osnovat će se radna skupina za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je temeljem *Preporuke Rec(2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja i Memoranduma s objašnjenjima*, osnovao Radnu skupinu za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka. Radna skupina broji 11 članica, predstavnica relevantnih ministarstava, državnih tijela, županijskih povjerenstava za

ravnopravnost spolova i nevladinih organizacija. Predsjednica Radne skupine je koordinatorica udruge Ženska soba – Centar za seksualna prava.

5.2.3. Provest će se analiza usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim propisima za ukidanje svih oblika nasilja nad ženama te izraditi prijedlozi izmjena i dopuna zakona.

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je okviru pripremnih aktivnosti za početak *Kampanje Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama* izradio objedinjeno Izvješće o usklađenosti hrvatskog zakonodavstva s *Preporukom (2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja*. Nakon zaprimanja očitovanja nadležnih tijela državne uprave - Ministarstva pravosuđa, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva obrane, pravobraniteljice za djecu i Ureda za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ured je objedinjeno Izvješće 2006. godine dostavio Općoj upravi za ljudska prava Vijeća Europe.

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da je *Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela* donesen 2. srpnja 2008. godine (NN RH 80/08), a stupit će na snagu danom prijama Republike Hrvatske u Europsku Uniju. Zakonom se uređuje pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom, pretpostavke i postupak za ostvarivanje prava na naknadu, tijela koja donose odluke i sudjeluju u postupku odlučivanja o pravu na naknadu te se određuju i tijela i postupak koji se primjenjuje u prekograničnim slučajevima.

Napomena: O provedbi ove mjere potrebno je usporediti i *Izvješće o provedbi Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine* Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5.2.4. *Organizirat će se medijska kampanja za podizanje svijesti žena, kako bi se u slučajevima nasilja služile mehanizmima pravne zaštite.*

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti/Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvjestilo je da je područje podizanja svijesti posebnu ulogu imalo u provedbi *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* budući da razvoj svijesti javnosti predstavlja osnovu za uklanjanje nasilničkog ponašanja. U tom smislu, kao posebno važan cilj ističe se prikazivanje nasilja u obitelji u svim njegovim pojavnim oblicima kao neprihvatljivo društveno ponašanje koje treba biti odlučno sankcionirano.

Razvoj svijesti javnosti bio je i poseban cilj *Kampanje*, te je, u tom smislu, proveden veliki broj aktivnosti koje, među ostalim, uključuju postavljanje jumbo plakata *Kampanje* na oglasna mjesta diljem Republike Hrvatske, emitiranje radio spotova *Kampanje* kojima osobe iz javnog života poručuju da za nasilje nema opravdanja te emitiranje radio emisija s gošćom tadašnjom potpredsjednicom Vlade i ministricom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđom Jadrankom Kosor, dipl.iur., na temu obitelji, nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. Također, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je tiskalo promidžbeni materijal *Kampanje* koji, osim jumbo plakata, uključuje letke, plakate formata B2 i bedževe koji su dijeljeni građanima/građankama i distribuirani organizacijama civilnog društva radi daljnje podjele.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost

spolova Vlade Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, te organizacije civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji.

Troškovi za provedbu mjere su izraženi u mjeri 5.1.5.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da su između tijela državne uprave i drugih državnih tijela, županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te nevladinih organizacija i Ureda ostvareni različiti i trajni oblici suradnje kao što su zajednička suorganizacija okruglih stolova, promocija publikacija, seminara, sudjelovanje Ureda na događanjima u njihovoj organizaciji, sudjelovanje u provedbenim aktivnostima raznih kampanja s ciljem osvještavanja javnosti i ciljanih skupina, primjerice:

Ured je aktivno sudjelovao na sljedećim okruglim stolovima i tribinama i drugim događanjima, i to:

- na tribini održanoj u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Virovitičko - podravske županije na temu ravnopravnosti spolova s posebnim osvrtom na nasilje protiv žena;
- prilikom predstavljanja priručnika «Prevenција nasilja u obitelji» autorice dr. Sandre Ferenčić - Ćuk, temeljem poziva udruge Ženska pomoć sada - SOS telefona za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja s prihvatnim centrom Zagreb;
- na okruglom stolu pod nazivom «Međusektorskom suradnjom do bolje potpore ženama žrtvama obiteljskog nasilja», održanom u organizaciji Centra za građanske inicijative;
- prilikom svečanog otvorenja Centra za žrtve seksualnog nasilja održanog u organizaciji Ženske sobe – Centra za seksualna prava;
- na okruglom stolu „Prostitucija i trgovanje ženama – pravni okvir i moguće promjene“ u organizaciji Centra za žrtve rata ROSA;

te na predstavljanju *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010.* godine u Obiteljskom centru Karlovačke županije u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Ured je sudjelovao i na:

- javnom predstavljanju *Nacionalne kampanje za prevenciju rodno uvjetovanog nasilja* u organizaciji Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje - CESI i Otvorene medijske grupacije - OMG;

- promociji publikacije „Nasilje ne prolazi samo od sebe», koja je održana u organizaciji Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje – CESI;
- okruglom stolu „Nevidljive žrtve seksualnog nasilja: Kako učiniti problem vidljivim“ održanom u organizaciji Ženske sobe - Centra za seksualna prava, Ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje Grada Zagreba te Foruma žena SDP-a Grada Zagreba ;
- okruglom stolu „Savjetodavni i terapijski rad sa ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje“ održanom u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb i Grada Zagreba, Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje;
- okruglom stolu o izmjenama i dopunama *Obiteljskog zakona* te prezentaciji drugog izmijenjenog izdanja knjige «A 'ko joj je kriv», održanih u organizaciji Grupe za ženska ljudska prava B.a.b.e.;
- konferenciji za medije povodom obilježavanja prve godine rada SOS telefona za žene s invaliditetom u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Mreže žena s invaliditetom i dr.

Ured redovito sudjeluje na sastancima „Mreže suradnje vladinih institucija i nevladinih organizacija u prevenciji i suzbijanju seksualnog nasilja“ u organizaciji Ženske sobe - Centra za seksualna prava.

Ured putem internetskih stranica informira javnost o brojevima SOS telefona za pomoć žrtvama nasilja, i to SOS telefona za žene s invaliditetom Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Udruge žena Vukovar, Ženske pomoći sada, Građanske organizacije razvoja Dalj, Agencije lokalne demokracije Sisak, Udruge za pomoć žrtvama nasilja te je objavio i edukativni spot *RING*, realiziran u suradnji Ureda i udruge Ženska pomoć sada - SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja. Podaci o navedenom dostupni su na internet stranicama Ureda: <http://www.ured-ravnopravnost.hr/index.php>.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko – senjske županije izvijestilo je da se uključilo u provedbu kampanje „Svi različiti svi jednaki“ i obilježilo Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama.

Suradne institucije u provedbi ove mjere su nevladine organizacije, Crveni križ, gradovi i općine, Obiteljski Centar Ličko - senjske županije i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

U okviru provedbe ove mjere Grad Gospić je poduzeo i aktivnosti u svezi s obilježavanjem Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama (letci, radio emisija i CAP program u kojem sudjeluju i roditelji) te realizirao donošenje Programa obilježavanja Kampanje za borbu protiv nasilja nad ženama. Općina Perušić je izradila lokalni program za promicanje ravnopravnosti spolova, mjere za smanjenje nezaposlenosti, te mjere za uklanjanje svih oblika nasilja.

Napomena: Bez obzira na navedeni rok provedbe ova mjera se kontinuirano i sustavno provodi u cijelom izvještajnom razdoblju.

5.2.5. Financijski će se podupirati rad nevladinih udruga koje se bave osnaživanjem žena za izlazak iz prostitucije te druge nevladine organizacije koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama.

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvijestilo je da je financijski podupiralo rad nevladinih organizacija koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama.

Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2007. godini za 9 projekata/programa su 709.832,00 kn, te u 2008. godini za 8 projekata/programa 592.553,00 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u 2007. i 2008. godini za 17 projekata/programa utrošeno 1.302.385,00 kn.

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je u 2006. godini nastavljeno financiranje 3. godine provedbe programa iz 2004. godine među kojima je i program udruge Duga pod nazivom: „Savjetodavna pomoć i smještaj žena i djece žrtava obiteljskog nasilja“ te program Autonomne ženske kuće Zagreb: „Sklonište za žene koje su preživjele

obiteljsko nasilje“. Kroz financiranje 2. godine programa koji su započeli u 2005. godini financiran je i program Centra za žene žrtve rata - ROSA: „Prevenција i eliminacija trgovanja ženama i djecom“. Natječajna je sredstva u istoj godini dobilo i 7 udruga s projektima usmjerenim na edukaciju i suzbijanje trgovanja ljudima (Ženska soba – Centar za seksualna prava: „Edukacija studenata relevantnih fakulteta o problemu trgovanja ljudima“, Udruga žena Vukovar: „Izgradnja nevladinih organizacija za suzbijanje trgovanja ljudima“, Ženska grupa Donji Lapac: „Edukacija o problemu trgovanja ljudima s posebnim osvrtom na trgovanje ženama i djecom u seksualne svrhe“, udruga Brod - Grupa za ženska ljudska prava: „Edukacija zaposlenika/ca granične policije Brodsko – posavske županije protiv trgovanja ljudima“, Centar za žene žrtve rata - ROSA: „Procjena stanja, poboljšanje identifikacije, pomoći i zaštite djeci žrtvama i mogućim žrtvama trgovanja ljudima u prihvatnim stanicama za maloljetnike/ce“, Ženska akcija Rijeka - ŽAR: „Projekt suzbijanja trgovanja ljudima Riva II“ te Centar za žene Adela: „Mene ne možeš kupiti“).

U 2007. godini je Ured za ljudska prava sporazumom koji je sklopio sa Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva dobio sredstva u iznosu od 1.000.000,00 kn kojima su financirani projekti udruga koje se na području Republike Hrvatske bave pomoći žrtvama svih oblika nasilja. 80 % projekata financiranih navedenim sredstvima bili su projekti usmjereni na direktnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja, diskriminacije i trgovanja ljudima (Ženska grupa Korak Karlovac: „Tajno sklonište za zlostavljane žene i djecu“, udruga Mirta, Split : „Sklonište i savjetovalište za žrtve nasilja u obitelji“, Centar za žene žrtve rata - ROSA: „Izvaninstitucionalna podrška ženama i djevojkama koje su preživjele trgovanje ljudima“, te Autonomna ženska kuća Zagreb: „Sklonište za žene i njihovu djecu koja su preživjela obiteljsko nasilje“).

U 2007. godini unutar natječaja Ureda za ljudska prava financirano je 10 projekata usmjerenih ka suzbijanju trgovanja ljudima kao i integraciji žrtava trgovanja ljudima. Među njima su financirani slijedeći projekti ženskih udruga koji unaprjeđuju sustav zaštite žena žrtava trgovanja ljudima: Udruga žena Vukovar: „Unaprjeđenje postojećih kapaciteta mreže PETRA“, Ženska soba - Centar za seksualna prava : „Edukacija službenika/ca Policijske uprave Zagrebačke o problemu trgovanja ljudima“, Centar za žene žrtve rata - ROSA: „Direktna asistencija ženama žrtvama trgovanja ljudima“, Ženska grupa Korak Karlovac: „Direktna pomoć

za žene žrtve trgovanja ljudima“, te udruga Brod – Grupa za ženska ljudska prava: „Kampanja za prevenciju protiv trgovanja ljudi“.

U 2008. godini financijska su sredstva u okviru natječaja Ureda za ljudska prava, unutar prioritarnog područja „Obrazovanje ciljnih skupina o trgovanju ljudima“ dodijeljena za jedan projekt i dva programa usmjerena na suzbijanje trgovanja ženama i djevojkama (Centar za građanske inicijative Poreč: „Zajedno protiv trgovanja ženama“, Udruga žena Vukovar: „Jačanje kapaciteta mreže PETRA za rad na suzbijanju trgovanja ljudima i pružanju pomoći žrtvama trgovanja“, te Centar za žene žrtve rata - ROSA: „Jačanje mehanizama za suzbijanje trgovanja ženama i djevojkama“.

Suradne institucije u provedbi mjere su Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i udruge.

Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2006. godini su 375.000,00 kn, u 2007. godini 1.214.000,00 kn, te u 2008. godini 160.000,00 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 1.749.000,00 kn.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske putem redovitog financiranja projekata udruga putem javnog natječaja iz sredstava Državnog proračuna sustavno financijski podupire udruge koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama.

U 2006. godini Ured je temeljem javnog natječaja za ostvarivanje financijske potpore projektima udruga sa aktivnosti *Provedba Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* za podršku projektima udruga izdvojio ukupno 55.000,00 kn, i to:

1. za projekt udruge GORD - Građanske organizacije razvoja Dalj pod nazivom „Edukacija multidisciplinarnog tima za provedbu *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*“, u iznosu od 35.000,00 kn, te
2. projekt udruge Ženska mreža Hrvatske „Kampanja - Nulta stopa tolerancije nasilju nad ženama“ u iznosu od 20.000,00 kn.

Iste je godine sa aktivnosti *Zaštita i promicanje ravnopravnosti spolova* utrošeno ukupno 95.000,00 kn, kako slijedi:

1. Autonomna ženska kuća Zagreb: „Žensko pravo - prenošenje pravnih znanja ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje“ - 50.000,00 kn;

2. Udruga žena Vukovar: „Život bez nasilja je ravnopravnost spolova“ - 25.000,00 kn;
3. SOS telefon - Poziv u pomoć, Virovitica: „Ni više ni manje nego ravnopravno“ - 20.000,00 kn.

Ukupno je u 2006. godini za provedbu mjere utrošeno 150.000,00 kn.

Temeljem natječaja za ostvarivanje financijske potpore projektima udruga u Republici Hrvatskoj u 2007. godini na aktivnosti Provedba *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* je za podršku projektima udruga s ciljem sprječavanja nasilja nad ženama utrošeno ukupno 202.100,00 kn kako slijedi:

1. Ženska grupa Korak, Karlovac: „Edukacija djelatnika policije i centara za socijalnu skrb s područja Karlovačke županije“- 80.000,00 kn;
2. Centar za žene Adela, Sisak: „SOS telefon za žrtve obiteljskog nasilja“- 20.000,00 kn;
3. SOS Ženska pomoć sada- Telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Zagreb: „Priručnik - Prevencija obiteljskog nasilja“- 30.000,00 kn;
4. Udruženje za mir i ljudska prava Baranja, Bilje: „Glas nečujnih“- 22.100,00 kn;
5. Udruga žena Vukovar, Vukovar: „Savjetovalište za žene“- 20.000,00 kn i
6. Centar za razvoj demokracije - CERD, Split: „Zaštita žena od pojave diskriminacije u sudskim i upravnim postupcima“- 30.000,00 kn.

Iste je godine na aktivnosti *Provedba Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007.* ukupno utrošeno 100.000,00 kn kako slijedi:

1. Građanska organizacija razvoja Dalj, Dalj: „0800-200-008, Dok nasilje ne prestane - potpora ženama žrtvama nasilja“- 36.200,00 kn;
2. Ženska udruga Izvor, Tenja: „Stop nasilju“- 16.420,00 kn;
3. Agencija lokalne demokracije Sisak: „Za zajednicu bez nasilja u obitelji“- 28.400,00 kn i
4. Centar za participaciju žena u društvenom životu, Rijeka: „Centar za pravno savjetovanje žena žrtava nasilja“- 18.980,00 kn.

Između udruga i Ureda ostvareni su i različiti oblici suradnje koja osim redovitog financiranja projekata udruga sa stavke tekuće donacije putem raspisanog javnog natječaja obuhvaća i financijsku podršku drugim promidžbenim aktivnostima udruga.

Tako je 2006. godine povodom 22. rujna – Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama udruzi Ženska pomoć sada – SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, za izrazite rezultate postignute u borbi protiv nasilja nad ženama Ured donirao iznos od 5.000,00 kn, te također financirao edukativni spot navedene udruge povodom obilježavanja 25. studenog – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja u obitelji, u iznosu od 2.442,00 kn, kao i promotivni materijal protiv nasilja nad ženama Grupi za ženska ljudska prava B.a.B.e., u iznosu od 15.616,00 kn te Udruzi žena Vukovar, u iznosu od 15.921,00 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 491.079,00 kn.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da je za programe i projekte koje je sufinanciralo Ministarstvo, a bave se suzbijanjem nasilja općenito te suzbijanjem seksualnog nasilja, u izvještajnom periodu utrošeno u 2006. godini 496.000,00 kn, u 2007. godini 1.842.239,00 kn, te u 2008. godini 1.105.500,00 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 3.443.739,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko – baranjske županije izvijestilo je da je u prosincu 2007. godine raspravljalo o projektima u koje će uložiti sredstva odobrena u proračunu Osječko - baranjske županije za aktivnosti vezane uz provođenje *Zakona o ravnopravnosti spolova* (50.000,00 kn), te je dio sredstava upućen i Skloništu za žrtve obiteljskog nasilja.

5.2.6. Sustavno će se sankcionirati korumpiranost policajaca koji rade na istragama/slučajevima vezanim uz prostituciju.

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske

Ministarstvo unutarnjih poslova izvijestilo je da u razdoblju od listopada 2006. do prosinca 2008. godine nije utvrđen niti jedan slučaj prekoračenja i zloupotrebe ovlasti u istragama vezanim za prostituciju.

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je u Vodicama od 15. do 17. siječnja 2007. godine u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova i Misije Međunarodne organizacije za migracije u Republici Hrvatskoj održan edukativni seminar u sklopu programa «Osnaživanje suradnje policije i državnog odvjetništva s nevladinim organizacijama na području identifikacije žrtava trgovanja ljudima te pružanja pomoći i zaštite».

Također, od travnja 2007. godine do srpnja 2008. godine Ured za ljudska prava je u suradnji s twinning partnerom Boltzman institutom iz Beča provodio projekt pod nazivom “Borba protiv trgovanja ljudima”, u sklopu programa CARDS 2004. Projekt je financirala Europska komisija, a ukupna vrijednost projekta iznosila je 1.000.000.00 eura. Tijekom provedbe projekta održano je 10 seminara u gotovo svim dijelovima Republike Hrvatske za različite ciljane skupine među kojima su bili i policijski službenici/ce.

24. studenog 2008. godine Ured za ljudska prava je u suradnji s Glavnim stožerom OSHR organizirao seminar za djelatnike/ce vojne policije na temu „Kako prepoznati žrtvu trgovanja ljudima“. Na seminaru je educirano 30 osoba.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

5.2.7. Ratificirat će se Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.

Nositelji: Ured za ljudska prava/Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2006.

Izvjestitelj: Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je *Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima* ratificirana u lipnju 2007. godine.

5.2.8. Nastavit će se provedba mjera iz godišnjih Operativnih planova za suzbijanje trgovanja ljudima.

Nositelji: Ured za ljudska prava, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2008.

Izvjestitelj: Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da se mjere iz *Operativnih planova za suzbijanje trgovanja ljudima* provode kontinuirano. Na sjednici održanoj 9. svibnja 2007. godine Vlada Republike Hrvatske prihvatila je Izvješće o provedbi *Operativnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima* za 2005. i 2006. godinu. Izvješće o provedbi *Operativnog plana* za 2007. godinu je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 26. listopada 2008. godine, a Izvješće o provedbi *Operativnog plana* za 2008. godinu na sjednici 22. rujna 2009. godine.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Hrvatski Crveni križ, Hrvatski zavod za zapošljavanje, organizacije civilnog društva te međunarodne organizacije.

Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2006. godini su 1.659.310,05 kn, te u 2007. godini 4.428.696,07 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 6.088.006,12 kn.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da se mjere iz godišnjih operativnih planova provode. *Nacionalni program suzbijanja trgovanja ljudima* na stručnim skupovima za odgajatelje/ice, nastavnike/ce, stručne suradnike/ce u osnovnim i srednjim školama bavi se i temom nasilja nad ženama - rodno utemeljenom nasilju. Planiranim se skupovima nastoji obuhvatiti predstavnike/ce iz svih županija kako bi sudionici/ce svoja iskustva mogli prenijeti u vrtiće i škole. Skupovima je dosad prisustvovalo ukupno 320 sudionika/ca. Provedbi *Nacionalnog programa suzbijanja trgovanja ljudima* doprinose i udruge koje provode razne edukativne programe i projekte, kao na primjer Ženska grupa Korak Karlovac: „Edukacija učenika/ca - Sprječavanje trgovanja ljudskim bićima“.

Suradna institucija u provedbi mjere je Agencija za odgoj i obrazovanje.

Za provedbu mjere u 2006. godini ukupno je utrošeno 30.000,00 kn (financiranje projekta Ženske grupe Korak Karlovac).

5.2.9. Provodit će se javne kampanje radi informiranja društvene zajednice i podizanja javne svijesti o pojavi, problemima i načinima sprječavanja trgovanja ljudima i prostitucije.

Nositelji: Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske od 2006. godine sustavno radi na suzbijanju trgovanja ljudima, a kao doprinos podizanju razine osviještenosti o navedenoj problematici kontinuirano provodi seminare, radionice i edukacije. U 2006. godini Ured za ljudska prava proveo je javnu kampanju usmjerenu na suzbijanje trgovanja ljudima, odnosno kampanju usmjerenu na suzbijanje trgovanja djecom, koja je uključivala i plakate te TV spot u kojem je sudjelovala glumica Bojana Gregorić. U okviru provedbe CARDS projekta u lipnju 2008. godine organizirana je kampanja usmjerena na korisnike usluga žrtava trgovanja ljudima u sklopu koje su izrađeni plakati te je snimljen i TV spot. Budući da je Europska komisija u 2007. godini 18. listopada prvi puta proglasila Europskim danom suzbijanja trgovanja ljudima, Ured za ljudska prava već dvije godine obilježava taj dan organiziranjem javne manifestacije čija je svrha upoznati javnost s problemom trgovanja ljudima i sa postojećim mehanizmima zaštite žrtava trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj.

Suradne institucije u provedbi mjere su bile Hrvatski Crveni križ, Delegacija Europske komisije, Međunarodna organizacija za migracije.

Utrošena sredstva za provedbu mjere u 2006. godini nalaze se unutar sredstava navedenih za provedbu *Operativnog plana* za 2006. godinu. U 2007. godini je utrošeno 10.000,00 kn, te u 2008. godini 193.750,00 kn.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 203.750,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško – slavonske županije organiziralo je Okrugli stol *Prevenција trgovanja ljudima - načini suradnje*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko – podravske županije izvijestilo je da je održano predavanje i prikazan edukativni film „Cijena života“ u cilju informiranja društvene zajednice o problemu trgovanja ljudima i prostitucije, a kroz to i rada na prevenciji. Članice povjerenstava su sudjelovale u edukaciji o problemu trgovanja ljudima u organizaciji udruga.

5.2.10. Republika Hrvatska će se pridružiti međunarodnoj Mreži za borbu protiv štetnih tradicija – NAHT i provesti istraživanje radi definiranja mjera za borbu protiv štetnih tradicionalnih praksi.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2008.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je 2006. godine na poziv austrijske ministrice za zdravstvo i žene gđe Marie Rauch - Kallat, a povodom austrijskog predsjedavanja Europskom unijom, sudjelovao u Bruxellesu na ministarskoj konferenciji Zajednička akcija zemalja članica protiv štetnih tradicionalnih praksi. Ured je iskazao interes za pridruživanjem međunarodnoj *Mreži za borbu protiv štetnih tradicionalnih praksi (Network Against Harmful Traditions – NAHT)*.

5.2.11. Izmijenit će se i nadopuniti Kazneni zakon radi preciziranja kaznenog djela spolnih radnji izjednačenih sa silovanjem.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo pravosuđa

Ministarstvo pravosuđa je izvijestilo da je tijekom 2008. godine planirana izmjena i dopuna *Kaznenog zakona* a jedan od zadataka Radne skupine koja radi na predmetnim izmjenama i dopunama bit će i razmatranje ove mjere.

Suradne institucije/osobe u provedbi mjere su članovi/ice Radne skupine za izmjenu i dopunu *Kaznenog zakona*.

Utrošena sredstva za provedbu ove mjere bit će sredstva u okviru redovitih sredstava za rad Ministarstva pravosuđa predviđena u Državnom proračunu.

5.2.12. Izmijenit će se i nadopuniti Zakon o kaznenom postupku radi zaštite i smanjenja dodatnog traumatiziranja žrtava seksualnog nasilja, kao i pojednostavljivanja i dinamiziranja istražnog i sudskog postupka, uključujući poboljšanje uvjeta u kojima se vodi sudski postupak.

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor

Rok provedbe: 2006.

Izvjestitelj: Ministarstvo pravosuđa

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da je *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima* (NN RH 113/08) propisano da se u županijskim sudovima u okviru poslova sudske uprave može ustrojiti Odjel za osiguranje podrške svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima. Odredba stupa na snagu 1. studenog 2009. godine.

Novi *Zakon o kaznenom postupku* donesen je 15. prosinca 2008. godine (NN RH 152/08) i sadrži odredbe s ciljem zaštite od nasilja u obitelji posebice one koje se tiču ispitivanja svjedoka te zaštite prava žrtve i oštećenika. *Zakonom* se po prvi put u hrvatski pravni sustav uvodi žrtva kao sudionik postupka s posebnim pravima. Glava V. uređuje prava žrtve. Žrtva je pojmovno određena u članku 202. stavku 10., sukladno pojmovnom određivanju žrtve u međunarodnom zakonodavstvu i međunarodnim pravnim izvorima. *Zakon* predviđa određene dužnosti tijela kaznenog postupka u postupanju prema žrtvi. Žrtva kaznenog djela uživa prema *Zakonu* i posrednu zaštitu (npr. kao ranjivi ili ugroženi svjedok). Pravni položaj žrtve je diferenciran. Uređuju se četiri opća prava koja ima svaka žrtva (članak 43. stavak 1.). Zatim, u stavku 2. istog članka dva su posebna prava koja ima žrtva kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet ili više godina. U stavku 3. propisana je dužnost obavješćavanja žrtve o njenim pravima. U članku 44. posebna su prava djeteta žrtve kaznenog djela i odgovarajuće dužnosti postupovnih tijela.

Suradne institucije Ministarstvu pri provedbi mjere su Vrhovni sud Republike Hrvatske, županijski i općinski (kazneni) sudovi, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, stručnjaci/kinje kaznenog procesnog prava.

Sredstva utrošena za provedbu ove mjere u 2008. godini bila su sredstva za rad Ministarstva predviđena u Državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti.

5.2.13. Sustavno i analitički će se pratiti slučajevi nasilja nad ženama te unaprijediti sustav vođenja statističkih podataka, razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u slučajevima nasilja nad ženama.

Nositelji: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, sudovi, zdravstvene ustanove
Rok provedbe: 2007.

Izjestitelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske

Ministarstvo unutarnjih poslova izvijestilo je da Uprava kriminalističke policije sustavno prikuplja podatke policijskih uprava o postupanju policijskih službenika/ca prilikom intervencija pruženih povodom dojava o nasilju u obitelji, te izrađuje polugodišnja i godišnja izvješća u kojima se raščlanjuju i prikazuju podaci o zabilježenim prekršajima iz članka 18. u svezi s člankom 4. *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* i kaznenim djelima, o nasilničkom ponašanju u obitelji iz članka 215.a *Kaznenog zakona*, broju žrtava i počinitelja navedenih prekršaja i kaznenih djela, njihovom međusobnom odnosu, mjerama policije poduzetim u odnosu na počinitelje prekršaja i kaznenih djela, predloženim zaštitnim mjerama te provedenim zaštitnim mjerama čija je provedba stavljena u nadležnost policije. Navedeni podaci redovito se dostavljaju Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, medijima te drugim državnim tijelima i institucijama.

Suradne institucije u provebi mjere su Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, sudovi, te zdravstvene ustanove.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske izvijestilo je da državna odvjetništva s posebnom pozornošću prate kaznena djela u kojima se nasiljem grubo ugrožava tjelesni i seksualni integritet osoba ženskog spola, pri čemu se evidentiraju podaci koji se odnose na prijavljene i presuđene osobe za navedena kaznena djela, a ujedno se posebno naznačuje u koliko tih slučajeva je donesena osuđujuća, a u koliko oslobađajuća i odbijajuća presuda. S tim u vezi, 19. rujna 2008. godine Ministarstvu pravosuđa od strane Državnog odvjetništva Republike Hrvatske dostavljen je tabelarni prikaz podataka iz evidencije Državnog odvjetništva Republike Hrvatske koji se odnosi na kaznena djela iz članka 128., 175., 188., 189., 190., 191., 193., 194., 195. i 196. *Kaznenog zakona* u kojima su žene i maloljetne osobe ženskog spola bile žrtve tih kaznenih djela i to za 2005., 2006. i 2007. godinu.

Državni odvjetnici/ce u svim kaznenim predmetima, pa tako i u slučajevima počinjenih kaznenih djela sa elementima nasilja nad ženama, imaju obvezu poduzimati aktivnosti potrebne za žurno postupanje i ubrzanje kaznenog postupka u svim fazama, a također imaju i obvezu ulaganja žalbi kojima se nastoji utjecati na izricanje kaznenopravnih sankcija koje će žrtve tog nasilja zaštititi od daljnjeg zlostavljanja. Osim toga, tijekom kaznenog postupka pred sudom, državni odvjetnici/ce imaju obvezu inzistirati na primjeni svih procesnih odredbi kojima se žrtve takvih kaznenih djela štite od sekundarne viktimizacije.

Također i u odnosu na kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji iz članka 215.a *Kaznenog zakona*, u kojima su u najvećem broju slučajeva žrtve obiteljskog nasilja žene i djeca, državni/e odvjetnici/ce ulažu pojačane napore za održavanje ažurnosti i poboljšanje učinkovitosti kroz kvalitetniji rad, koji traži puno zalaganje svih državno - odvjetničkih dužnosnika/ca i drugih zaposlenika/ca.

Dostavlja se i uvid u kretanje prijave, optuženja i osuđujućih presuda za kazneno djelo iz članka 215.a *Kaznenog zakona* protiv odraslih počinitelja te zastupljenost prema spolu i dobi žrtve.

Kod ovih kaznenih djela prati se broj, dob i spol kako prijavljenih i optuženih, tako i žrtava kaznenih djela. Podaci prikazuju da na svaku prijavljenu osobu dolazi 1,5 žrtava, jer je u 2007. godini prijavljeno 1125 osoba, a evidentirano je 1669 žrtava. To je nešto manje žrtava po počiniteljima od 2006. godine kada ih je bilo 1,6 na jednu prijavljenu osobu. U znatnom broju

slučajeva žrtve obiteljskog nasilja su žene, ali isto tako žrtve su i djeca, stoga ne čudi činjenica da je 23% žrtava muškog spola.

Sukladno mjerama *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* Državno odvjetništvo će i nadalje, u okviru mogućnosti postojećeg sustava vođenja statističkih podataka, pratiti slučajeve nasilja nad ženama i poklanjati punu pozornost razvijanju raznih preventivnih i tretmanskih programa usmjerenih na zaštitu oštećenika/ca i žrtve te na zaustavljanje i sprječavanje zlostavljajućeg ponašanja prema ženama, ali i žrtvama općenito.

Državno je odvjetništvo u nadopuni izvješća dostavilo statističke podatke iz evidencije Državnog odvjetništva Republike Hrvatske koji se odnose na rad svih državnih odvjetništava u 2008. godini a iz kojih je vidljiv broj procesuiranih kaznenih djela iz članka 128., 175., 188., 189., 190., 191., 193., 194., 195. i 196. *Kaznenog zakona* u kojem su žene i maloljetne osobe ženskog spola bile žrtve tih kaznenih djela.

Članak KZ	Prijavljene osobe	Presude	
		Osuđujuće	Oslobađajuće
128.	5	0	0
175.	3	5	0
178.	1	0	0
188.	123	63	12
189.	22	2	0
190.	3	1	0
191.	2	3	0
192.	28	8	1
193.	175	110	10
194.	21	17	4
195.	46	27	7
196.	10	8	1
UKUPNO:	439	244	35

Uvid u kretanje prijava, optuženja i osuđujućih presuda za kazneno djelo iz članka 215.a *Kaznenog zakona* protiv odraslih počinitelja u 2008. godini, razvrstan prema spolu, iznosi prijavljenih 1208 muškaraca i 82 žena, optuženih 893 muškaraca i 45 žena te osuđenih 738 muškaraca i 24 žena.

Kod ovih kaznenih djela prati se broj, dob i spol kako prijavljenih i optuženih, tako i žrtava kaznenih djela. Podaci pokazuju da na svaku prijavljenu osobu dolazi 1,95 žrtava, jer je u 2008. godini prijavljeno 1285 osoba, a evidentirano je 2494 žrtava, što predstavlja nešto više evidentiranih žrtava po počiniteljima od 2007. godine kada ih je bilo 1,5 na jednu prijavljenu osobu. U znatnom broju slučajeva žrtve obiteljskog nasilja su žene, ali i djeca. Žrtava obiteljskog nasilja u 2008. godini ženskog spola bilo je 1348 punoljetnih te 473 djece i maloljetnih. Žrtava muškog spola u 2008. bilo je 234 odraslih te 436 djece i maloljetnika.

Također, predstavnica Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, zamjenica županijskog državnog odvjetnika gđa Neda Pavić je tijekom 2008. godine kao članica Radne skupine za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka, pri Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske sudjelovala u izradi *nacrta prijedloga Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, kao i nacrta prijedloga *Akcijskog plana za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama*, te surađivala i u radu Ženske sobe - Centra za seksualna prava u okviru programa PHARE 2006 kao i na sastancima Koordinacije za praćenje i unaprjeđenje zaštite od obiteljskog nasilja u sklopu projekta CARDS 2004.

Državno odvjetništvo će i nadalje u okviru mogućnosti postojećeg sustava vođenja statističkih podataka pratiti slučajeve nasilja nad ženama i poklanjati punu pozornost razvijanju raznih preventivnih i tretmanskih programa usmjerenih na zaštitu oštećenika/ca i žrtve te na zaustavljanje i sprječavanje zlostavljajućeg ponašanja prema ženama, ali i žrtvama općenito.

Suradne institucije pri provedbi mjere su Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ostvaruje intenzivnu suradnju s Ministarstvom unutarnjih poslova u cilju da se unaprijedi učinkovitije otkrivanje počinitelja kaznenih djela i prikupljanje svih podataka i činjenica važnih za uspješno vođenje postupka. S tim u vezi, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Ministarstvo unutarnjih poslova potpisali su *Protokol*

o suradnji policije i državnog odvjetništva tijekom pretkaznenog i kaznenog postupka, koji je stupio na snagu 01. siječnja 2007. godine i od tada se redovito primjenjuje, a odredbe tog Protokola posebno ističu potrebu zaštite žrtve kaznenog djela.

Također, u suradnji s Ministarstvom pravosuđa permanentno se provodi edukacija državnih odvjetnika/ca u okviru programa rada Pravosudne akademije, posebice nastavno na počinitelje kaznenih djela vezanih uz nasilje u obitelji, gdje su, kao što je već navedeno, najčešće žrtve žene.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa.

Utrošena sredstva za provedbu mjere su osigurana u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je objavio na svojim internetskim stranicama poveznicu na internetsku stranicu Državnog zavoda za statistiku, koji je tiskao publikaciju iz 2008. godine - *Nasilje u obitelji 2001.-2006.*

5.2.14. Donijet će se standardizirani Protokol o postupanju liječničkog osoblja u slučajevima nasilja nad ženama, osobito onog seksualnog.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izjestitelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvijestilo je da je pri izradi predmetnog Protokola ustanovilo da postoji potreba objedinjavanja postupka u svezi *Protokola o postupanju liječničkog osoblja* u okviru nekoliko područja (nasilje nad ženama, nasilje u obitelji i dr.). Kako bi na jedinstven način objedinili pristup svim osobama kod kojih postoji potreba za poduzimanjem mjera zdravstvene zaštite na navedenim područjima (zdravstvena skrb, upućivanja na daljnju obradu, postupanje u okvirima drugih sustava i izvješćivanje) ovo Ministarstvo je pripremlilo nacrt jedinstvenog obrasca koji ima za cilj ispunjavanje svih zadanih obveza. Predstavnik Ministarstva sudjeluje u radu Radne skupine pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u svezi s pripremom za navedeno. Uzimajući u obzir

potrebu za stvaranjem jedinstvenog pravnog okvira za provedbu i izvješćivanje po gore navedenim postupcima, u tijeku je koordinacija za izradom odgovarajućih provedbenih propisa.

Suradne institucije u provedbi mjere su udruge i stručnjaci/kinje iz područja zdravstva.

Sredstva za provedbu mjere osigurana su u Državnom proračunu u okviru redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

5.2.15. Osigurati će se savjetovanje za žene žrtve nasilja, uključujući besplatne psihoterapije, uz obveznu tajnost podataka o žrtvama nasilja.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi / Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvijestilo je da je temeljem programskih aktivnosti unaprjeđenja zaštite žrtava nasilja u razdoblju od 2004. do 2007. godine financijski poduprlo niz programa/projekata organizacija civilnog društva koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja u obitelji i unaprjeđenja kvalitete njihova života. Postavljenim programima u cilju zaštite prava žena i djece žrtava nasilja u obitelji, u razdoblju od 2004. do 2007. godine uspostavljena je mreža savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji na području Zagrebačke, Istarske, Primorsko - goranske, Brodsko - posavske, Bjelovarsko - bilogorske, Splitsko - dalmatinske, Zadarske, Koprivničko - križevačke, Karlovačke, Sisačko - moslavačke, Vukovarsko - srijemske i Osječko - baranjske županije.

U Državnom proračunu s pozicija Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tijekom 2006. godine za 11 projekata izdvojeno je ukupno 1.346.500,00 kn, tijekom 2007. godine za 17 projekata 1.789.300,00 kn, a u 2008. godini temeljem provedenog natječajnog postupka za projekte udruga usmjerenih obitelji i zaštiti od nasilja u obitelji, za 30 projekata osigurano je 1.637.000,00 kn.

Suradne institucije u provedbi mjere su organizacije civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji.

Ukupno je za provedbu mjere u izvještajnom razdoblju utrošeno 4.772.800,00 kn.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvijestilo je da u okviru nadležnosti Ministarstva djeluje 80 centara za socijalnu skrb, u kojima se provodi savjetovanje žena žrtava nasilja, a isto se osigurava i ženama žrtvama obiteljskog nasilja koje su posredstvom centara za socijalnu skrb smještene u domove za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sklopilo je ugovore sa sedam pravnih osoba koje zbrinjavaju žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja na području Zagreba, Bjelovara, Osijeka, Rijeke, Zadra, Splita i Varaždina. Ukupni kapacitet je 119 mjesta. Ovaj smještaj namijenjen je isključivo ženama i njihovoj djeci čiji život i sigurnost su ozbiljno ugroženi, privremenog je karaktera i ne predstavlja njihovo stambeno zbrinjavanje. Psihološka pomoć i savjetovanje se smještenim korisnicima/cama pruža u okviru smještaja, dok uz smještaj žrtava nasilja većina navedenih domova ima i organizirano savjetovalište otvoreno za javnost.

Pored toga, neke udruge kroz svoj rad pružaju usluge savjetovanja i terapije ženama žrtvama nasilja, a njihove projekte financira Ministarstvo iz sredstava Državnog proračuna i od igara na sreću.

Suradne institucije u provedbi mjere su centri za socijalnu skrb, domovi za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja te udruge.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je o financiranju nekih od projekata udruga kojima je sprječavanje nasilja u središtu interesa. To su: „Čakula kroz život“ - «Odrastanje bez nasilja», Domine: «Može i drugačije – Prevencija nasilja u adolescentskim vezama», Športsko društvo - Spoznaj sebe: «Prevencija društveno neprihvatljivog ponašanja», Suncokret Oljin: «Odgoj za ljubav i nenasilje», Centar za mir, nenasilje i ljudska prava: «Sukob kao prilika – odgoj i obrazovanje za nenasilno rješavanje putem medijacije», Ženska soba – Centar za seksualna prava: «Implementacija preventivnog programa protiv seksualnog nasilja u školama», Mirta: «Edukacija zlostavljane djece – nasilje u obitelji», Plavi telefon: «Prepoznavanjem zlostavljanja do sigurnosti», Udruga roditelja Korak po korak: «Prevencija zlostavljanja djece primjenom CAP programa», Građanska organizacija razvoja Dalj: «Potporni centri djeci i obiteljima – stvaranje lokalnog partnerstva za prevenciju nasilja», Hrabri telefon:

«SOS linija za zlostavljane i zanemarišanu djecu», Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje - CESI: »Imaš pravo na nenasilje – prevencija nasilja u adolescentskim vezama», Forum za slobodu odgoja: «Edukacija o ljudskim pravima kao garancija nenasilja i tolerancije».

Utrošena sredstva za provedbu mjere su u 2006. godini bila 496.000,00 kn, u 2007. godini 1.842.239,00 kn te u 2008. godini 1.105.500,00 kn.

Ukupno je u izvještajnom razdoblju za provedbu mjere utrošeno 3.443.739 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko – baranjske županije izvijestilo je da će do kraja 2008. godine na temu „Zaštita od nasilja u obitelji - preveniranje, načini ponašanja, stavovi“ provesti razgovore, predavanja i upute u suradnji sa stručnjacima/kinjama, psiholozima/psihologinjama i socijalnim radnicima/cama u manjim seoskim sredinama na području Županije.

5.2.16. Donijet će se Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja i diseminirati po svim relevantnim ustanovama, a osobito u osnovnim i srednjim školama.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske izvijestio je da je Radna skupina za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka, radila na izradi nacrtu prijedloga *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da je kao sunositelj provedbe mjere zaduženo za diseminaciju *Protokola* po osnovnim i srednjim školama.

Izvijestilo je ujedno da se izvaninstitucionalnim odgojem i obrazovanjem (programima i projektima aktivnosti udruga) nadopunjavaju nastavni sadržaji kao i sadržaji koji se poučavaju na satovima razrednika/ce.

5.2.17. Redovito će se obilježavati Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 22. rujna kao i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenog.

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora izvijestio je da je povodom obilježavanja 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, 23. studenog 2006. godine u suradnji sa Ženskom sobom - Centrom za seksualna prava organizirao okrugli stol na temu prevencije seksualnog nasilja nad ženama. Povodom obilježavanja 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, Odbor za ravnopravnost spolova je u suradnji s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora održao 20. rujna 2007. godine zajedničku tematsku sjednicu na temu “Ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć” pri čemu je naglašena potreba donošenja zakona koji bi svim građanima/građankama osigurao kvalitetnu i stručnu pravnu pomoć. Istim povodom je 18. rujna 2008. godine održana tematska sjednica na kojoj je predstavljena kampanja “Reci DA” Autonomne ženske kuće Zagreb u sklopu programa potpora Europske komisije CARDS 2004, u suradnji s Gradom Zagrebom. Na tematskoj sjednici sudjelovali su članovi i članice Odbora, zainteresirani saborski zastupnici/ce, te predstavnici/ce državnih institucija i nevladinih organizacija. Sudionici/ce tematske sjednice istaknuli su važnost preventivnog djelovanja u borbi protiv nasilja nad ženama te iskazali potporu *Kampanji*. Iako Hrvatski sabor nije službeno odredio parlamentarnu osobu za kontakt koja bi bila zadužena za parlamentarnu dimenziju *Kampanje* (na što Odbor za ravnopravnost spolova nije mogao utjecati), Odbor za ravnopravnost spolova aktivno je sudjelovao u *Kampanji Vijeća Europe za suzbijanje nasilja nad ženama*, uključujući obiteljsko nasilje (od 25. studenog 2006. godine do ožujka 2008. godine). O svim aktivnostima Odbor je redovito izvještavao Odbor za jednake mogućnosti za žene i muškarce Parlamentarne skupštine

Vijeća Europe. Sve aktivnosti koje su Hrvatski sabor i Odbor za ravnopravnost spolova provodili tijekom *Kampanje Vijeća Europe*, objavljene su u publikaciji Parlamentarne skupštine Vijeća Europe - *Compendium of Actions and Good Practice*, koja donosi pregled aktivnosti parlamenata svih zemalja koje su se uključile u navedenu Kampanju. Od 02. do 04. prosinca 2008. godine izaslanstvo Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora sudjelovalo je u Ženevi na konferenciji predsjednika/ca i članova/ica parlamentarnih odbora Interparlamentarne unije koji se bave pitanjem ravnopravnosti spolova. Tema konferencije bila je: „*Odgovor parlamenata na nasilje nad ženama*“.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske kontinuirano osvještava širu javnost o nužnosti unaprjeđenja položaja žena žrtava nasilja te ujedno samostalno i u suradnji s drugim državnim tijelima i udrugama aktivno sudjeluje u obilježavanju 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i drugih datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji.

Tako je, na primjer, 19. rujna 2006. godine Ured za ravnopravnost spolova sudjelovao u obilježavanju Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama na Cvjetnom trgu na poziv Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti;

23. studenoga Ured je sudjelovao u Hrvatskom saboru na okruglom stolu na temu „Seksualno nasilje - prijedlozi izmjena zakona, zaštita žrtava i razvoj preventivskih programa“, u organizaciji Ureda, Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora i Ženske sobe – Centra za seksualna prava, povodom obilježavanja 25.11. - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama;

24. studenog Ured je sudjelovao u radu okruglog stola na temu „Ekonomsko nasilje nad ženama“ održanom povodom obilježavanja 25.11. - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

te 25. studenog na predstavljanju nacionalne *Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama* na poziv tadašnje potpredsjednice Vlade i ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđe Jadranke Kosor, dipl.iur. i dr.

21. rujna 2007. godine Ured je sudjelovao na tematskoj sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba na temu: «Seksualno nasilje - prepoznamo, spriječimo».

Povodom 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama objavljena je *Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda u Jutarnjem listu, te u Vjesniku, Glasu Istre i Glasu Slavonije povodom 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

18. rujna 2008. godine Ured je povodom obilježavanja Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama sudjelovao na tematskoj sjednici Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora na kojoj je predstavljena kampanja „RECI DA“ Autonomne ženske kuće Zagreb,

22. rujna na prigodnom obilježavanju Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama u organizaciji Centra za participaciju žena u društvenom životu iz Rijeke,

22. rujna na polaganju vijenca u Općinskom građanskom sudu u Zagrebu u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

25. studenog na svečanom obilježavanju Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i dr.

U 2008. godini Ured je objavio *Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda u Jutarnjem listu i Večernjem listu povodom 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama te u Jutarnjem listu, Večernjem listu i Vjesniku povodom 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvijestilo je da Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo svake godine obilježavaju Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama kao znak sjećanja na tragično ubojstvo triju žena, Ljiljane Hvalec - sutkinje, Hajre Prohić - odvjetnice te Gordane Oraškić - supruge, od strane supruga Mate Oraškića prilikom održavanja brakorazvodne parnice dana 22. rujna 1999. godine. Na Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna 2008. godine, tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl.iur., uz nazočnost državnih dužnosnika/ca, pravosudnih dužnosnika/ca, predstavnika/ca ministarstava i drugih tijela državne uprave, predstavnika/ca organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja, organizacija osoba s invaliditetom te organizacija koje udovoljavaju potrebama osoba s invaliditetom, položila je vijenac u zgradi Općinskog suda u Zagrebu. U navedenu svrhu za kupnju vijenca utrošeno je 120,00 kn s pozicije Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Na 25. studeni - Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama 2008. godine u prostorijama Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti održana je rasprava o nacrtu prijedloga *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* te je tadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl.iur., predsjedniku Hrvatskog saveza slijepih uručila primjerke *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine* na Brailleovom pismu. Ovom prilikom, između Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, gradova, županija i organizacija civilnog društva koje vode skloništa (Autonomne ženske kuće Zagreb, udruge Ženska pomoć sada - SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Ženske grupe Korak Karlovac, Sigurne kuće Istra i Udruge Brod - Grupe za ženska ljudska prava), potpisani su ugovori o sufinanciranju rada skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji.

Suradne institucije o provedbi predmetne mjere su Vlada Republike Hrvatske, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i organizacije civilnog društva.

Utrošena sredstva u 2008. godini za provedbu mjere su ukupno 2.534,00 kn, odnosno za obilježavanje Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 120,00 kn, te za obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2.414,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško – slavonske županije je izvijestilo da je povodom obilježavanja 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama održana projekcija dokumentarnog filma „Cijena života“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko – podravske županije izvijestilo je da je 22. rujna 2007. godine obilježen Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama. U suradnji s centrima za socijalnu skrb Virovitica i Slatina te Virovitičko - podravskom županijom prigodnim darovima darivane su dvije žene žrtve nasilja. Također, u suradnji sa udrugom S.O.S. telefon održan je okrugli stol „Uloga lokalne zajednice u suzbijanju nasilja nad ženama“ povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Tiskan je promotivni materijal sa porukama koje govore o problemu nasilja nad ženama i predrasudama koji je diseminiran po svim općinama i gradovima u Virovitičko - podravskoj županiji.

5.3. Razviti svijest za sve oblike nasilja nad ženama kod javnih djelatnika/djelatnica, osoblja odgovornog za provođenje zakona, sudaca/sutkinja, zdravstvenih i socijalnih radnika/radnica (edukacija).

5.3.1. Poticati će se stručno usavršavanje o svim oblicima nasilja nad ženama nastavnog i stručnog osoblja u osnovnim i srednjim školama te na visokim učilištima.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da se o oblicima nasilja nad ženama (učiteljima/cama, nastavnicima/cama, stručnim suradnicima/cama, ravnateljima/cama i drugim radnicima/cama u školama) stručno usavršavanje provodi unutar škola, na sjednicama, a posebice na seminarima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje. Nacrtom programa za stručno usavršavanje je predviđeno sufinanciranje i odobravanje stručnih skupova i predavača/ica na lokalnim razinama i stručna edukacija stručnih suradnika/ca i ravnatelja/ica. Visoka učilišta mogu osnivati različite programe stručnog usavršavanja, imajući u vidu koncept cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja.

Suradne institucije na provedbi mjere su škole, sveučilišta, veleučilišta, visoke škole, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za visoko obrazovanje, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje.

5.3.2. Provodit će se stručni seminari o svim oblicima nasilja nad ženama u zdravstvenim ustanovama, na sudovima, u centrima za socijalnu skrb, obiteljskim centrima i policijskim upravama.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvijestilo je da je za stručne radnike/ce domova za djecu i mladež, domova za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja, te predstavnike/ce centara za socijalnu skrb 2007. godine organizirana edukacija kroz pet dvodnevnih seminara (Split, Pula, Osijek, Stubičke toplice, Opatija), a uključivala je 165 sudionika/ca.

Pored navedenog, održana je jednodnevna edukacija o nasilju u obitelji za sve ravnatelje/ice centara za socijalnu skrb i domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi na stručnom skupu održanom u Vinkovcima 2006. godine.

Edukacija stručnih radnika/ca se provodi kroz projekte udruga koje Ministarstvo financira iz lutrijskih sredstava. Tako su, primjerice, tijekom 2008. godine provedene edukacije u sklopu projekata za čiju provedbu su financirane slijedeće udruge: IRCT Zagreb - Međunarodni rehabilitacijski centar, Udruga žena Vukovar, Grupa za ženska ljudska prava B.a.b.e., Udruga Mirta, SOS telefon te udruga Psychoaktiva.

Suradne institucije u provedbi mjere su udruge.

Ministarstvo unutarnjih poslova izvijestilo je da je seminar „Istražne radnje u kaznenom progonu seksualnog nasilja - Tehnike i strategije iz iskustva američkih stručnjaka/kinja“, održan za 13 polaznika/ca u Rijeci od 11. do 12. svibnja 2006. godine, u okviru međunarodne suradnje s ABA/CELI i Ministarstvom pravosuđa (11 predstavnika/ca policijskih uprava, 1 predstavnicu Uprave kriminalističke policije i 1 predstavnik Policijske akademije).

Seminar za 35 polaznika/ca „Nasilje u obitelji – suvremene strategije kriminalističkih obrada takvih slučajeva i kaznenih djela“, (Uprava kriminalističke policije - 1 predstavnik, Policijske uprave - 32 predstavnika i Policijska akademija - 3 predstavnika), održan je u Zagrebu

od 08. do 10. studenog 2006. godine u okviru međunarodne suradnje s Ministarstvom pravosuđa Sjedinjenih američkih država u izvedbi Međunarodnog programa pomoći u kriminalističkoj obuci (ICITAP).

Suradne insitucije u provedbi mjere su Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci/kinje, u suradnji s udrugama.

Ministarstvo pravosuđa izvijestilo je da su u 2008. godini provedene slijedeće aktivnosti:

Na temu zaštite svjedoka u kaznenom postupku i pomoći žrtvi održano je pet radionica za ukupno 89 polaznika/ca. Radionice su pohađali suci/sutkinje, zamjenici/ce općinskih i županijskih odvjetnika te sudski/e savjetnici/ce.

Na temu psihološko - pravnih aspekata ispitivanja svjedoka/kinja održano je ukupno sedam radionica, od toga dvije radionice za suce/sutkinje i sudske savjetnike/ce (njih ukupno 42) i pet radionica za zamjenike/ce općinskih i županijskih državnih odvjetnika/ca, te državnoodvjetničke savjetnike/ce i vježbenike/ce (njih ukupno 89).

Izrađen je program stručnog usavršavanja Pravosudne akademije za 2009. godinu kojim su predviđeni slijedeći oblici usavršavanja pravosudnih dužnosnika/ca i djelatnika/ca iz područja zadanih *Nacionalnom strategijom*:

„Suzbijanje nasilja u obitelji - pravni kontekst“ - dvodnevne radionice za suce/sutkinje općinskih i županijskih sudova te istražne suce/sutkinje, te državne odvjetnike/ce općinskih i županijskih državnih odvjetništava organizirat će se u trećem kvartalu 2009. godine u svim regionalnim centrima Pravosudne akademije.

„Prava svjedoka i žrtava - podrška svjedocima“ - Program Ujedinjenih naroda za razvoj i Ministarstvo pravosuđa zajednički provode projekt „Potpora razvoju sustava podrške svjedocima u Republici Hrvatskoj“ u okviru kojeg su predviđeni razvoj i provedba programa usavršavanja za suce/sutkinje koji će se provoditi kroz jednodnevne radionice u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku.

„Psihološko - pravni aspekti ispitivanja svjedoka“ - u svim regionalnim centrima tijekom 2009. godine organizirat će se po jedna jednodnevna radionica za sudske i državnoodvjetničke savjetnike/ce te novoimenovane suce/sutkinje i zamjenike/ce državnih odvjetnika/ca (koji imaju manje od pet godina staža).

Tijekom 2008. godine nije bilo specijaliziranih aktivnosti na osposobljavanju stručnjaka/kinja za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji. Međutim, tijekom 2008. godine Uprava za zatvorski sustav u suradnji s Veleposlanstvom Nizozemske provodila je projekt MATRA MPAP koji je obuhvaćao osposobljavanje zatvorskih službenika/ca za tretman i postupanje s počiniteljima kaznenih djela s obilježjem nasilja. Po svojim obilježjima tu spadaju i zatvorenici koji su počinili nasilje u obitelji. U rujnu 2008. godine izrađen je plan sredstava potrebnih za osposobljavanje stručnjaka/kinja u zatvorskom sustavu za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.

Utrošena sredstva za provedbu radionica u sklopu provedbe mjere za 2008. godinu iz područja "Zaštite svjedoka u kaznenom postupku i pomoć žrtvi" iznosila su 53.907,00 kn, te iz područja "Psihološko - pravnih aspekata ispitivanja svjedoka" 41.526,10 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko – zagorske županije izvijestilo je da je 10. prosinca 2007. godine održan edukativni seminar „Kako smanjiti porast nasilja u obitelji i društvu“.

5.3.3. Tiskat će se edukativni materijal o svim oblicima nasilja nad ženama i distribuirati svim nadležnim ustanovama.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ured za ravnopravnost spolova prevodi, tiska, objavljuje i diseminira različite edukativne materijale i publikacije o svim oblicima nasilja nad ženama. Kontinuiranom suradnjom Ureda i udruga omogućava se tiskanje raznih edukativnih materijala o svim oblicima nasilja nad ženama koji se nadalje distribuiraju široj javnosti.

2006. godine Ured je preveo, tiskao u nakladi od 2000 primjeraka i distribuirao temeljni dokument Vijeća Europe u području suzbijanja nasilja nad ženama - *Preporuku Odbora*

ministara (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja, koja je distribuirana tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama te drugim institucijama s ciljem osvješćivanja javnosti za problematiku nasilja u obitelji. Za navedeno je utrošeno ukupno 48.600,00 kn.

U izvještajnom je periodu Ured također financijski podržao i pojedine druge aktivnosti udruga te su u suradnji s Grupom za ženska ljudska prava B.a.B.e. i Udrugom žena Vukovar tiskani letci protiv nasilja nad ženama povodom obilježavanja „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, a s udrugom Ženska pomoć sada, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja izrađen promotivni TV - spot povodom obilježavanja 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

2007. godine Ured je tiskao 10 000 letaka s tekstem *Deklaracije o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda i *Zakona o ravnopravnosti spolova*. Predmetni letci distribuirani su državnim i drugim tijelima, institucijama i udrugama.

Povodom 08. ožujka - Međunarodnog dana žena u suradnji s Ženskom grupom Korak iz Karlovca tiskano je 1000 primjeraka promotivnih letaka na temu suzbijanja nasilja nad ženama.

Ured je preveo *Studiju provedivosti Konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja* koja je dostupna na internet stranicama Ureda.

Povodom 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama objavljena je *Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda u Jutarnjem listu, te u Vjesniku, Glasu Istre i Glasu Slavonije povodom 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

U 2008. godini Ured je objavio *Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama* Ujedinjenih naroda u Jutarnjem listu i Večernjem listu povodom 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama te u Jutarnjem listu, Večernjem listu i Vjesniku povodom 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

Ukupno je u izvještajnom periodu za provedbu mjere utrošeno 284.248,56 kn.

Podaci o tiskanju i diseminaciji publikacija i drugih materijala dostupni su na internet stranicama Ureda: <http://www.ured-ravnopravnost.hr/index.php>.

Ministarstvo unutarnjih poslova izvijestilo je da su pojedine policijske uprave tiskale i distribuirale edukativne materijale koji su imali za cilj građane/građanke upoznati s pojavnim

oblicima nasilja u obitelji, načinom prijavljivanja prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji, mjerama i radnjama koje su policijski službenici/ce ovlaštene poduzeti nastavno na počinitelje nasilja u obitelji, te mjerama i radnjama koje se poduzimaju radi pružanja zaštite žrtvama.

Suradne institucije u provedbi mjere su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u suradnji s udrugama.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvijestilo je da je nacrtom Programa stručnog usavršavanja učiteljstva, nastavnika/ca, stručnih suradnika/ca i ravnatelja/ica predviđeno tiskanje obrazovnih materijala vezano uz sve oblike nasilja nad ženama.

Suradne institucije u provedbi mjere su Agencija za odgoj i obrazovanje i Agencija za strukovno obrazovanje.

VI. ŽENE I ZDRAVLJE

6.1. Unaprijediti metodologiju rada na području statističkih pokazatelja zdravstvenog stanja žena

6.1.1. Sustavno će se prikupljati, pratiti, obrađivati i publicirati svi zdravstveni pokazatelji po spolu te će se pojačati mehanizmi kontrole i sustavnog prijavljivanja Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo onih podataka o kojima nema dovoljno spoznaja, kao što su, na primjer, prekidi trudnoća i ozljeda nastalih zbog nasilja nad ženama.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Liječnička komora

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navode da se u okviru Službe za kronične bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo svi pokazatelji izrađuju i publiciraju po spolu. U Službi za socijalnu medicinu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo sustavno se prikupljaju, prate i obrađuju podaci po spolu o bolničkom pobolu, umrlim osobama, zdravstvenim djelatnicima/cama, sva rođena djeca po težini i spolu, perinatalno umrla djeca (mrtvorodeni i umrli od 0-6 dana po porodnoj težini i spolu), radnici/e ozlijeđeni na poslu te oni oboljeli od profesionalnih bolesti. Podaci po spolu se objavljuju u Hrvatskom zdravstveno-statističkom ljetopisu (umrle osobe, zdravstveni djelatnici/e), Biltenima objavljenim na web stranici www.hzjz.hr (radnici/e ozlijeđeni na poslu te oni oboljeli od profesionalnih bolesti). Ostali podaci su na zahtjev dostupni u internoj dokumentaciji Zavoda. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

6.2. Uvesti učinkoviti sustav prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora (dojke, vrata maternice i debelog crijeva)

6.2.1. *Organizirat će se kampanje za poticanje zdravog načina života i upozoravanje na štetne navike, poput ovisnosti, pušenja i alkoholizma, tiskanjem informativnog i edukativnog materijala, brošura i letaka o ranom otkrivanju zloćudnih bolesti i organiziranjem njihove distribucije na svim razinama zdravstvene zaštite.*

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Liga za borbu protiv raka, Nacionalno povjerenstvo za suzbijanje HIV/AIDSa, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navode da je u okviru *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke* tiskana informativna publikacija „Rano otkrivanje raka dojke – Što svaka žena treba znati“ i distribuirana svim ženama koje su dobile poziv na mamografski pregled (do sada sve žene rođene 1937.-1941. i 1950.-1955. godine). U okviru *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* također je tiskana informativna brošura i upute, koje su distribuirane svim osobama koje su do sada dobile poziv za sudjelovanje u probiru (sve osobe rođene 1933. i 1937. godine). U okviru Službe za školsku medicinu kampanja nije organizirana, ali u sklopu redovitih aktivnosti izrađeni su edukacijski i informativni materijali i distribuirani u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (karcinom vrata maternice, alkohol, spolno prenosive infekcije). Zbog nedostatnih sredstava materijali su izrađivani u ograničenim količinama. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da su sadržaji vezani za odgoj i obrazovanje za zdravi način života ugrađeni u sve nastavne planove i programe pa su tako dijelom redovitog odgoja i obrazovanja. U provedbi ove mjere sudjeluju i udruge, u izvaninstitucionalnom odgoju i obrazovanju. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinancira cijeli niz programa i projekata udruga kojima je temeljna djelatnost poticanje zdravog načina života i borba protiv svih oblika ovisnosti. U okviru provedbe tih programa i projekata

tiskaju se i edukativni materijali, uz suglasnost Agencije za odgoj i obrazovanje i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Navodimo samo neke od udruga koje su sufinancirane u provedbi programa i/ili projekata: Autonomni centar Edukacija za kvalitetniji život; Čakula kroz život: Odrastanje bez ovisnosti; Centar za zdravo odrastanje Idem i ja: Škola za zdravo odrastanje; Udruga za podršku u obrazovanju Dvorac srca: Prevencija zlouporabe doping sredstava, dodataka prehrani i energetske napitaka u športu – novi trendovi zlouporabe; MOGU – terapijsko rekreativno športsko jahanje: Prevencija ovisnosti.

Utrošena sredstva za provedbu mjere iznose u 2006. godini 236.100,00 kn, 2007. godine 1.669.378,00 kn i 2008. godine 780.000,00. Ukupno utrošena sredstva za provedbu predmetne mjere iznose 2.685.478,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije navodi da je iniciralo osnivanje više medicinskih timova za primarnu zaštitu žena (ginekoloških timova). Povjerenstvo je izdalo brošuru za učenike/ce prvih razreda srednjih škola „Prerano ubrana jabuka uvijek je kisela jabuka“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba navodi da je na temelju zaključka Povjerenstva, a na inicijativu Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje Ženska soba osmislila i nositelj je provedbe projekta „ABC-DA ravnopravnosti spolova“. Cilj projekta je edukacija mladih osoba srednjoškolske dobi i ostvarit će se kroz slijedeće aktivnosti: 1. Edukacija o ravnopravnosti spolova za stručne suradnike/ce i srednjoškolske profesore/ice o ravnopravnosti spolova kroz održavanje cjelodnevnih treninga, te kroz razvoj i štampanje priručnika s radionicima za rad s mladima; 2. Edukacija mladih kroz direktni rad, razvoj radionica za rad s tom dobnom grupom te tiskanje plakata i letaka namijenjenih mladima o ravnopravnosti spolova; 3. Medijska kampanja o ravnopravnosti spolova u trajanju od 2 mjeseca.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije u okviru provedbe ove mjere navodi da su članice povjerenstva sudjelovale na uličnoj akciji podjele promotivnog materijala u suradnji sa Udrugom S.O.S. telefon s ciljem promicanja zdravog načina života tj. prevencije ovisnosti o nikotinu i alkoholu u sklopu obilježavanja mjeseca borbe protiv svih oblika ovisnosti

6.2.2. *Organizirat će se medijski programi u povodu Međunarodnog tjedna borbe protiv raka, s posebnim naglaskom na osvještavanju javnosti o potrebi prevencije i ranom otkrivanju raka dojke.*

Nositelji: Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo navode da je u svrhu informiranja javnosti o javnozdravstvenom značenju *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke* i *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* održano niz TV i radijskih emisija, tiskovnih konferencija, javnih tribina i sastanaka s udrugama. Već tradicionalno obilježava se „Dan narcisa“ kojim se uz prigodna događanja popraćena medijima ženama želi svratiti pozornost na važnost ranog otkrivanja raka dojke. Obilježen je i „Dan mimoza“ kojim se ženama dala poruka o važnosti ranog otkrivanja raka grla maternice. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije je u ožujku 2008. godine sudjelovalo u akciji „Dan narcisa“, a u listopadu na „Danu ružičaste vrpce“.

6.2.3. *Izradit će se program trijaže (probira/screeninga) i registra rizičnih skupina u ženskoj populaciji te na osnovi podataka omogućiti praćenje i redovite besplatne preglede.*

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2007.

Izvestitelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navode

da se uz *Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke* i *Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva*, planira i program ranog otkrivanja raka vrata maternice. Ti programi obuhvaćaju cjelokupnu populaciju definiranih dobnih skupina sukladno preporukama Europske komisije, za rak dojke sve žene u dobi 50-69 godina, a za rak debelog crijeva sve osobe u dobi 50-74 godine, a pozivi se upućuju planski prema pojedinim godištima rođenja. Za osobe s patološkim promjenama osigurana je daljnja besplatna dijagnostika i liječenje. Utrošena sredstva za provedbu mjere prema podacima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi iznose za prevenciju karcinoma dojke u 2006. godini 355.845,76 kn, u 2007. godini 1.418.135,18 kn, u 2008. godini 3.100.000,00 kn, za prevenciju karcinoma debelog crijeva u 2007. godini 791.292,00 kn, 2008. godini 1.052.358,00 kn. Ukupno utrošena sredstva za provedbu mjere iznose 6.717.630, 00 kn.

6.2.4. Pratit će se učinkovitost Programa prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora kod žena.

Nositelji: Liga za borbu protiv raka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo navode da se učinkovitost *Programa prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora* prati kroz precizno definirane pokazatelje. Ustanova koja je u mogućnosti pratiti navedene pokazatelje je Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

6.2.5. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti osobit će se timovi i adekvatno opremiti dijagnostičkim instrumentarijem (npr. mamografi, ultrazvuk), uključujući opremanje laboratorija za dijagnostiku (npr. za PAPA testove i genotipizaciju virusa).

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izvjestitelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice područne (regionalne) samouprave, Grad Zagreb

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navodi da u provedbi *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke* direktno sudjeluje 18 domova zdravlja, te su isti adekvatno opremljeni sa mamografskim uređajima. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru *Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke*.

Međimurska županija je izvijestila da financira projekt Županijske lige protiv raka Čakovec *Otkrijmo rak dojke što ranije*. Organizirana su predavanja o ranom otkrivanju raka dojke i radionice o samopregledu dojke u lokalnim zajednicama. Međimurska županija djelomično financira projekt Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije *Program ranog otkrivanja raka dojke- screening mamografija* u Međimurskoj županiji.

Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo, rad socijalnu zaštitu i branitelje izvještava da je u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba 6. ožujka 2006. godine započeo projekt *Mobilne mamografije*. Projekt je omogućio svim ženama starijima od 45 godina da besplatno bez uputnice naprave mamografski pregled. U 2008. godini u Gradu Zagrebu na raspolaganju su dva mobilna mamografa, od kojih jedan svakodnevno vrši preglede na adresi Mirogojska 16, dok drugi mamograf obilazi gradske četvrti grada Zagreba.

Početkom 2006. godine otvorena je prva ambulanta za žene s invaliditetom u okviru Opće bolnice Sv. Duh. Tijekom 2006. godine usluge je koristilo 36 žena u invalidskim kolicima. U 2007. godini provodila se sustavna edukacija zdravstvenih djelatnika/ca ambulante u cilju unaprjeđenja načina naručivanja i evidentiranja žena s invaliditetom (s obzirom na vrstu oštećenja). U 2007. godini različite usluge ambulante koristile su 202 žene s invaliditetom.

Grad Zagreb donirao je specijalni ginekološki stol Centru za dijabetes u Klinici za ženske bolesti i porode u Petrovoj u iznosu od 85.000,00 kn.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba organizirao je u rujnu 2007. godine provođenje besplatnih preventivnih mamografskih pregleda žena s invaliditetom. Pregled je obavilo ukupno 243 žene s invaliditetom.

U 2008. godini Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Zagreba i Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje u suradnji s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova

Gradske skupštine Grada Zagreba organizirali su okrugli stol na temu „Zdravstvena zaštita žena s invaliditetom“.

6.2.6. Organizirat će se tiskanje i distribuiranje revidirane publikacije »Rano otkrivanje raka dojke«, u okviru Nacionalnog programa za suzbijanje raka dojke

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Grad Zagreb

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo navode da će se tiskanu publikaciju „Rano otkrivanje raka dojke – Što svaka žena treba znati“ nastaviti distribuirati ženama uz poziv na mamografski pregled, a treba je redovito revidirati.

Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo, rad socijalnu zaštitu i branitelje izvještava da je temeljem odluke Povjerenstva za odabir programa promicanja zdravlja i prevencije bolesti od interesa Grada Zagreba s proračunske stavke Zdravstveni i javnozdravstveni programi sufinancirao publikacije „Samopregled dojke“ Zavoda za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar i Hrvatske lige za borbu protiv raka, te publikaciju Zagrebačke lige za borbu protiv raka „Otkrivanje zloćudnih tumora tijela maternice i jajnika“. Edukativno promidžbeni materijali su se dijelili prilikom mamografskog pregleda i akcija nevladinih udruga kontinuirano tijekom cijele godine.

6.3. Unaprijediti mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena te promicati razumijevanje i potrebu zaštite njihovih reproduktivnih i seksualnih prava

6.3.1. Ujednačit će se uvjeti u javnim zdravstvenim ustanovama pri provođenju Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (»Narodne novine«, br. 18/78.) s naglaskom na ujednačavanju kvalitete usluge, cijene i etičkog postupanja.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatska liječnička komora, Hrvatski

liječnički zbor

Rok provedbe: 2006.–2010.

i

6.3.2. Izradit će se sveobuhvatan program humanizacije rađanja, koji će uključiti izradu i usvajanje smjernica za prirodan porođaj, promociju fiziološkog porođaja te edukaciju žena i zdravstvenih radnika o pravima pacijenta radi većeg sudjelovanja žena u odlučivanju o porođaju.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji sa povjerenstvima za zaštitu prava pacijenata, stručnjacima/stručnjakinjama i udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navodi da je projekt Svjetske zdravstvene organizacije vezano uz Pakt o stabilnosti utvrdio također potrebu za izradom smjernica za pojedine postupke, koje bi bile utemeljene na znanstveno medicinskim dokazima EBM. Hrvatsko društvo za perinatalnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora započelo je aktivnosti glede izrade smjernica. Povjerenstvo za perinatalnu medicinu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi već nekoliko mjeseci radi na tom planu, zbog čega je predložena radna skupina neonatologa/inja i ginekologa/inja perinatologa/inja koji su izradili nekoliko smjernica koje bi trebale biti tiskane u časopisu *Gynecologia et perinatologia*. Dio troškova izrade tih smjernica bit će financijski pokriven preko Projekta Svjetske zdravstvene organizacije. U tijeku izrade ovog izvješća u Sofiji je bio u tijeku radni sastanak u organizaciji Svjetske zdravstvene organizacije na kojem su sudjelovala tri predstavnika Povjerenstva za perinatalnu medicinu ispred Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, koji su tamo prezentirali dosadašnji rad, a očekivale su se i daljnje upute za nastavak rada na projektu izrade smjernica.

Ginekolozi/ginje su izradili dio smjernica, koje su koncipirane kao praktične i jednostavne za neke postupke koji se odnose na sve razine porodničke djelatnosti, temeljene na saznanjima iz stručne literature, simpozija i smjernica drugih društava. To su slijedeće smjernice: 1. Postupci kod prijetećeg prijevremenog poroda; 2. Smjernice za probir fetalnih kromosopatija- (dio antenatalne skrbi) i 3. Postupak kod poroda nakon prethodnog carskog

reza. Neonatolozi/ginje su također izradili neke praktične smjernice, koje su tiskane u časopisu (Postupak s novorođenčetom kod aspiracije mekonija), a ostale su u fazi izrade. Također se razmatra i mogućnost prijevoda širih, znanstveno utemeljenih smjernica koje su inicirane od strane Europskog društva za perinatalnu medicinu. Vezano uz projekt humanizacije rađanja i odlučivanja žena o načinu dovršenja poroda izuzetno je teško donijeti konsenzus jer struka ima jasno definirane stavove i medicinske indikacije, te će se rasprava o istom nastaviti na sastancima stručnog društva i Povjerenstva za perinatalnu medicinu.

Sukladno *Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece 2006.-2012. godine*, području 2. Zdravlje, mjera 11 - osigurati primjenu suvremenih načela i metoda humanizacije bolničkog liječenja djece, jedna od aktivnosti je i provođenje programa “*Za osmijeh djeteta u bolnici*”. Ta aktivnost podrazumijeva: ustrojavanje stručnih timova za rad sa djecom u bolnici, stvaranje uvjeta za “otvorenu bolnicu”, organizaciju i provođenje programa razonode za djecu na bolničkom liječenju, opremanje prostora bolnice namijenjenog provedbi aktivnosti za djecu, osiguranje besplatnog stalnog ili dnevnog boravka jednog roditelja uz bolesno dijete za vrijeme hospitalizacije. U 2007. godini počela je teći osma godina provedbe ovih aktivnosti. Temeljem nalaza prosudbene komisije iz 2006. godine Koordinacijski odbor akcije donio je odluku početkom 2007. godine da slijedeći odjeli zaslužuju prestižni naslov “Odjel/ bolnica- prijatelj djece”: Dječji odjel OB Varaždin, Dječji odjel Klinika za infektivne bolesti u Zagrebu, Odjel za dječje bolesti KB Osijek i Klinika za dječje bolesti KBC Rijeka. (U 2004. godini Dječji odjel OŽB Čakovec i SB za bolesti dišnog sustava djece i mladeži, u 2005. godini Dječji odjel OB Sisak i OB Gospić, u 2006. godini Dječji odjel OB Dubrovnik).

Nadalje, u dokumentu *Nacionalna populacijska politika* koju je usvojio Sabor u rujnu 2006. godine, u području zdravstvene zaštite majki i djece posebno se navodi mjera: “Osigurati sustavnu i cjelovitu provedbu programa *Rodilišta - prijatelji djece*”. Valja istaći kako su sva rodilišta u Hrvatskoj izrazila želju i spremnost da se uključe u ovaj program. Sukladno navedenom, izvršena su prva ocjenjivanja u rodilištima, te su tri prva rodilišta u 2007. godini stekla naziv “Rodilište- prijatelj djece”. To su: rodilište OB Vukovar, rodilište KBC Rijeka i rodilište OB Sveti Duh. Početkom 2008. godine, ovaj prestižni naziv stekli su i rodilište OB Dubrovnik i najveće izvanbolničko rodilište Doma zdravlja Splitsko-dalmatinske županije u Sinju. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

6.3.3. Povećat će se dostupnost svih sredstava zaštite od neželjene trudnoće kao i sredstava za ublažavanje tegoba u menopauzi snižavanjem cijene i povećanjem opskrbljenosti tržišta tim proizvodima.

*Nositelji: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
Rok provedbe: 2007.*

Izvjestitelji: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

navode da se u Osnovnoj listi lijekova i Dopunskoj listi lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje nalaze lijekovi od kojih su neki namijenjeni i za primjenu u svrhu zaštite žena od neželjene trudnoće, odnosno za primjenu u cilju ublažavanja tegoba u menopauzi. Uobičajeno je da se jednom godišnje radi korekcija cijena lijekova s važećih lista lijekova Zavoda, a u svrhu sniženja cijena tih lijekova. Postupak stavljanja novih lijekova u liste lijekova Zavoda reguliran je Pravilnikom o mjerilima za stavljanje lijekova na Osnovnu i Dopunsku listu lijekova Zavoda, a odredbe Pravilnika se primjenjuju na status lijekova koji je već stavljen na važeće liste lijekova. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

6.4. Smanjiti učestalost spolno prenosivih bolesti

6.4.1. Informirat će se i sustavno podizati razina znanja i osviještenosti javnosti o vrstama spolno prenosivih bolesti te potrebi prevencije i načinima pravodobne i učinkovite zaštite (promidžbeni materijal, medijske kampanje, predavanja).

*Nositelji: Nacionalno povjerenstvo za suzbijanje HIV/AIDS-a, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Rok provedbe: 2006.–2010.*

Izvjestitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo navode da su održani edukacijski seminari „Novosti iz područja reproduktivnog zdravlja adolescenata“.

Nositelji aktivnosti bili su Službe za školsku medicinu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatsko društvo za školsku i sveučilišnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora i Županijski zavodi za javno zdravstvo. Suradnici/e su bili stručnjaci/kinje iz područja reproduktivnog zdravlja. Trajanje projekta je bilo predviđeno za kraj 2006. godine i cijelu 2007. godinu. Cilj projekta je bio povećati osviještenost liječnika/ca školske medicine o važnosti i prisutnosti problema reproduktivnog zdravlja među učenicima/cama osnovnih i srednjih škola i studentima/cama, osposobiti ih za brže i lakše uočavanje problema i mogućnosti njihova rješavanja, s naglaskom na razvoj preventivnih aktivnosti.

Aktivnosti su uključile:

1. Edukacijske seminare za liječnike/ce školske medicine i druge stručnjake/inje iz navedenog područja. Mjesta održavanja: Zagreb, Split, Osijek i Rijeka.
2. Izrada i distribucija edukacijskih paketa namijenjenih školskim liječnicima/ama za korištenje u svakodnevnom radu. Projekt je financiralo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Mjere promocije spolnog zdravlja i prevencije bolesti, informiranje i kontinuirana edukacija o vrstama spolno prenosivih bolesti, njihovim karakteristikama i načinima zaražavanja, te važnosti i potrebi prevencije i provođenja mjera zaštite, kao i pravodobnog liječenja oboljelih i njihovih kontakata provodi se prema *Programu mjera zdravstvene zaštite* i *Nacionalnom programu suzbijanja HIV/AIDS-a* te posebnim programima koji uključuju mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije, a provode se na svim razinama zdravstvene zaštite (primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj). Posebni programi prevencije spolno prenosivih bolesti uključujući HIV/AIDS su: *Program povećanja dostupnosti dobrovoljnog HIV savjetovanja i testiranja* kroz uspostavljanje mreže centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno (bez uputnice) savjetovanje o mjerama zaštite od spolno prenosivih bolesti i testiranje na HIV te programi smanjenja štete (harm reduction) i vanjskog rada (outreach) na terenu s populacijama s rizičnim ponašanjima za HIV i druge infekcije koje se prenose krvlju. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je 2007. godine objavilo Javni natječaj za odabir osnovnih i srednjih škola za provođenje eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u petom razredu osnovne škole i prvom razredu srednjih škola. Na natječaj se prijavila ukupno 21 škola, od toga 10 osnovnih i 11 srednjih škola. Eksperimentalni program

zdravstvenog odgoja i obrazovanja za četverogodišnje srednje škole Foruma za slobodu odgoja i Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za srednje škole Udruge Glas roditelja za djecu (GROZD) provodio se u pet srednjih škola po programu za četverogodišnje škole (Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin; Upravna i birotehnička škola, Zagreb; Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar; Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik; Prva sušačka hrvatska gimnazija, Rijeka) te u jednoj srednjoj školi po programu za trogodišnje škole (Gospodarska škola Buje). Praćenje provedbe eksperimentalnih programa i vanjsko vrednovanje rezultata provodi Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja u suradnji s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Školom narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo. Stručno usavršavanje izvoditelja/ica programa obavlja Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji s udrugama koje su predložile programe. Programi zdravstvenog odgoja i obrazovanja provodili su se eksperimentalno tijekom drugog polugodišta školske godine 2007./2008. u 1. razredu odabranih srednjih trogodišnjih i četverogodišnjih škola uz obaveznu suglasnost roditelja onih učenika/ca koji su sudjelovali u provedbi programa. Sredstva za provedbu mjere planirana su u okviru redovnih djelatnosti.

6.4.2. Izradit će se cjeloviti program borbe protiv spolno prenosivih bolesti.

Nositelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama i nezavisnim stručnjacima/stručnjakinjama

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izjestitelji: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi navode da se *Program borbe odnosno sprječavanja i suzbijanja spolno prenosivih bolesti* provodi prema *Programu mjera zdravstvene zaštite i Nacionalnom programu suzbijanja HIV/AIDS-a* koji uključuju mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije, kao i posebnim programima koji se provode u suradnji s civilnim udrugama. U tijeku je primjena eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

6.4.3. U osnovnim i srednjim školama proširit će se sadržaji zdravstvenog odgoja i obrazovanja temama o spolnosti, s naglaskom na zaštiti od svih spolno prenosivih bolesti.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Infocentri i makroregionalni centri za mlade, u suradnji s udrugama i stručnjacima/stručnjakinjama

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izjestitelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa navodi da se *Program zdravstvenog odgoja i obrazovanja* koji, između ostalog, obuhvaća i teme o spolnosti ostvaruje interdisciplinarno, kroz sve predmete koji sadrže programske teme koje su bliske temama zdravstvenog odgoja i obrazovanja, kroz izvannastavne aktivnosti u vidu projekata, kroz izvanškolske aktivnosti, odnosno sustavno kroz cjelokupni školski plan i program. Ministarstvo sufinancira projekte i programe udruga koje se bave zaštitom spolno prenosivih bolesti i općenito zaštitom zdravlja. Tako, kao primjer, navodimo projekte: Europske studentske medicinske asocijacije „Prevenција hepatitisa“ i „Vrijeme sazrijevanja“ kao i projekt Centra za edukaciju i savjetovanje „Sunce“ – Školsko savjetovalište, projekt Novog svijeta „Multimedijska kampanja za zdraviji život“. U provedbi izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja sudjelovale su i udruge Klub trudnica „Beba Eva“ s projektom „Seksualna edukacija mladih“, Huloš hepatos – „Hepatitis među djecom i mladima“. Utrošena sredstva za provedbu mjere (poznati samo iznosi koji su dodijeljeni udrugama) iznose u 2006. godini 182.400,00 kn, u 2007. godini 440.000,00 kn i u 2008. godini 116.600,00 kn. Ukupno utrošena sredstva za provedbu mjere iznose 739.000,00 kn.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo navodi da se zdravstveni odgoj i obrazovanje o spolnosti, uključujući zaštitu od svih spolno prenosivih bolesti u osnovnim i srednjim školama provodi prema *Programu mjera zdravstvene zaštite*, a u okviru redovnih aktivnosti Službe za školsku medicinu, te posebnih programa u suradnji s civilnim udrugama. Liječnici/e školske medicine su zdravstvenim odgojem obuhvatili gotovo 400 000 djece osnovnih i srednjih škola,

najčešće s temama iz područja sazrijevanja, reproduktivnog zdravlja i prevencije ovisničkih ponašanja.

6.4.4. Stvorit će se uvjeti za podizanje razine zaštite od spolno prenosivih bolesti kroz direktni pristup uslugama savjetovališta (dolazak bez uputnice), otvaranjem većeg broja savjetovališta, opremanjem laboratorija za dijagnostiku spolno prenosivih bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti te izradom plana trijaže (screeninga).

*Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2007.–2010.*

Izjavitelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, Grad Zagreb

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo navode da je u savjetovalištimu školske medicine specifično zbog reproduktivnog zdravlja razgovor ili savjet zatražilo 6800 učenika/ca osnovnih i 9000 učenica i učenika srednjih škola. Savjetovališta funkcioniraju u sklopu redovitih aktivnosti školske medicine. Posebna savjetovališta za reproduktivno zdravlje, uz podršku lokalne zajednice, osnovana su u Gradu Zagrebu, Rijeci i Splitu. Savjetovališta funkcioniraju na načelu otvorenih vrata u službama školske medicine u Zavodima za javno zdravstvo, a u tim savjetovalištimu uključeni su i ginekolozi/ginje kao provoditelji/ce mjera zaštite reproduktivnog zdravlja. Sredstva za provedbu mjere su osigurana u okviru redovne djelatnosti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije navodi da je iniciralo osnivanje više medicinskih timova za primarnu zaštitu žena (ginekoloških timova). Povjerenstvo je izdalo brošuru za učenike prvih razreda srednjih škola „Prerano ubrana jabuka uvijek je kisela jabuka“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije navodi da svi gradovi i općine provode aktivnosti podizanja razine zaštite od spolno prenosivih bolesti.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije navodi da je poticalo aktivnosti za unapređenje dijagnostike u Domovima zdravlja i financiranje istih kroz županijski proračun. Obavljeni su razgovori u pravcu provođenja edukacija i omogućavanja savjetovanja za učenike i učenice srednjih škola u Virovitici.

Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje izvještava da je u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba 2006. godine započeo Projekt *Savjetovaništa za mlade*. Standardni tim u savjetovaništu su specijalist/ica školske medicine, medicinska sestra i stručni konzultanti/ce ginekolog/inja i psiholog/inja. Osim savjetodavnog rada u području unaprjeđenja i očuvanja reproduktivnog zdravlja, korisnice imaju mogućnost besplatnog ginekološkog pregleda. Ovaj projekt osim srednjoškolske populacije obuhvaća i studentsku populaciju Grada Zagreba.

6.5. Podići razinu zaštite i očuvanja zdravlja na radu, osobito psihičkog zdravlja žena

6.5.1. Podignut će se razina učinkovitosti u zaštiti i očuvanju psihičkog zdravlja žena, s osobitim naglaskom na izradi programa prevencije poremećaja kod zaposlenih žena.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, u suradnji sa sindikatima

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvijestilo je da su u tijeku pripreme za izradu analize postojećih podataka koji se prikupljaju u okviru redovnih postupaka pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, a kako bi se moglo pristupiti izradi preventivnih programa u suradnji s Hrvatskom zavodom za zdravstvenu zaštitu i sigurnost na radu sa ciljem osiguranja realizacije ove mjere do kraja 2010. godine.

VII. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI I NAČINI PROVEDBE

7.1. Osnažiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje

7.1.1. Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske osigurat će se dostatni kadar i financijska sredstva za djelotvorno provođenje zadaća iz njegova djelokruga rada propisanog Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Tijekom izvještajnog razdoblja sredstva iz Državnog proračuna na poziciji **Ureda za ravnopravnost spolova** rasla su od 964.361,00 kn od njegova osnutka 2004. godine do 1.745.854,00 kn 2005. godine, 3.293.499,00 kn 2006. godine, 3.769.409,00 kn 2007. godine i 4.139.500,00 kn 2008. godine. S druge strane, broj zaposlenih nije se značajno povećavao. 2007. i 2008. godine u Uredu su uz predstojnicu i administrativnu tajnicu bile zaposlene 1 savjetnica, 1 stručna savjetnica i dvije stručne suradnice, i to ne u cijelom izvještajnom razdoblju uslijed fluktuacije na mjestu administrativne tajnice i stručne suradnice. Administrative kapacitete Ureda potrebno je osnažiti s obzirom na propisan djelokrug rada člankom 18. *Zakona o ravnopravnosti spolova* i preporuku UN Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena.

7.1.2. Ured za ravnopravnost spolova i Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora redovito će zajednički razmatrati poteškoće u provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, a Odbor će radi iznalaženja najboljih rješenja sazivati redovite tematske sjednice.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova/Ured za ravnopravnost spolova

Rokovi provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora i Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora i Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske obvezani su na suradnju i zajedničko razmatranje poteškoća u provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* te je istaknuta obveza sazivanja redovitih tematskih sjednica, koju je Odbor za ravnopravnost spolova redovito i izvršavao. 19. svibnja 2008. godine održana je sjednica na temu: „Provođenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010. u 2007. godini” na kojoj su sudjelovali članovi i članice Odbora, zainteresirani saborski/e zastupnici/e, koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave, predsjednici/ce odbora ili povjerenstava za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini, te predstavnici/e državnih institucija i nevladinih organizacija. Istaknuta je važnost županijskih, gradskih i općinskih povjerenstava te koordinatorica/ica u državnim tijelima u ostvarivanju ciljeva *Nacionalne politike*. Tom je prilikom Ured za ravnopravnost spolova sudjelovao sa uvodnim izlaganjem, te je podnesen Izvještaj o provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*. Istaknuto je da se najveći broj mjera provodi u praksi, što predstavlja pozitivan indikator te da svi nositelji mjera, koji nisu samo državna tijela već i jedinice lokalne i područne samouprave, različite ustanove, nevladine organizacije imaju odgovornost za njenu provedbu.

Ured za ravnopravnost redovito sudjeluje na tematskim i drugim sjednicama Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora te ističemo tematsku sjednicu „Položaj žena na tržištu rada“ 7. ožujka 2007. godine povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena koja je organizirana u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova i tematsku sjednicu „Zakon o ravnopravnosti spolova – moguće promjene“ koja je održana 6. ožujka 2008. godine povodom obilježavanja 8. ožujka – Međunarodnog dana žena.

7.1.3. Uskladit će se Poslovnik o radu Hrvatskog sabora sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav i Odbor za ravnopravnost spolova

Hrvatskoga sabora

Rok provedbe: 2007.

Izvjestitelji: Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav Hrvatskoga sabora, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora

Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav Hrvatskoga sabora izvještava da je Hrvatski sabor 4. travnja 2008. godine (NN, broj 39/08) donio *Odluku o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora*. Rečenom Odlukom izmijenjen je članak 32. stavak 1. podstavak 15., te glasi: „Predsjednik Hrvatskoga sabora određuje sastav privremenog izaslanstva u slučaju kada je u inozemstvo pozvan kao predsjednik Sabora, poštivajući odgovarajuću zastupljenost obaju spolova.“ Istom Odlukom izmijenjen je i članak 44. stavak 2. Poslovnika, te glasi: „Sabor bira i razrješuje predsjednika, potpredsjednika i članove radnog tijela iz reda zastupnika u Saboru, ako ovim Poslovníkom nije drugačije određeno, poštivajući odgovarajuću zastupljenost obaju spolova“. Uz to, u rečenu Odluku u članku 28. ugrađena je opća odredba koja glasi: „U provedbi ovoga Poslovnika primjenjuje se jezični standard za zvanja i zanimanja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu sukladno načelima ravnopravnosti spolova“.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora na 1. sjednici održanoj 22. veljače 2008. godine raspravljao je o izmjenama i dopunama *Poslovnika Hrvatskoga sabora*, s obzirom na obvezu koja proizlazi iz *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.* Sukladno propisanim zadaćama Odbor je predložio usklađivanje *Poslovnika Hrvatskoga sabora* sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova* (NN, broj 116/03), kojim bi se omogućila provedba odredbi *Zakona o ravnopravnosti spolova* o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena u odborima i izaslanstvima Hrvatskoga sabora. Istaknuta je dužnost Odbora za ravnopravnost spolova sukladno članku 100. stavak 1. podstavak 5. *Poslovnika Hrvatskoga sabora* da potiče ravnomjernu spolnu zastupljenost u sastavu radnih tijela i izaslanstava Sabora te je predloženo da se sukladno načelima ravnopravnosti spolova uvedu jezični standardi u *Poslovník Hrvatskoga sabora*, za zvanja i zanimanja u muškom, odnosno ženskom rodu, ovisno o spolu (zastupnik/ica, član/ica, predsjednik/ica...). Svi prijedlozi Odbora prihvaćeni su na sjednici Sabora.

7.1.4. Unaprijedit će se koordinacija rada između različitih mehanizama za ravnopravnost spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i njihova suradnja s nevladinim udrugama i civilnim društvom.

Nositelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, koordinatori/koordinatorice u tijelima državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Suradnja između **Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH** i pravobraniteljice za ravnopravnost spolova unaprijeđena je s obzirom na to da se zajednički sudjeluje na velikom broju različitih tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih događanja i surađuje pri izradi akata u ovome području.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora u svom izvješću navodi niz seminara, tribina okruglih stolova na kojima se zajednički razmatralo niz pitanja od interesa za provedbu *Nacionalne politike*, kao što su:

- sudjelovanje u modularnom programu „Obrazovanje za rodnu jednakost“, održanom u Crikvenici 24. - 27. svibnja 2007. godine u organizaciji Ženske udruge „IZVOR“ iz Tenje;
- javna tribina na temu „Mobbing“, održana 5. rujna 2007. godine u organizaciji Građanske organizacije razvoja Dalj;
- obilježavanje Svjetskog dana seoskih žena u Dalju 19. listopada 2007. godine u suradnji s Građanskom organizacijom razvoja Dalj;
- okrugli stol na temu „Rad skloništa za žene žrtve nasilja“, održan 21. studenog 2007. godine u organizaciji Gradskog vijeća Grada Rijeke;
- okrugli stol na temu „Rodna ravnopravnost za društvo jednakih mogućnosti“, održan 13. prosinca 2007. godine u Zadru;
- okrugli stol na temu „Ograničenja i izazovi Zakona o ravnopravnosti spolova“, održan 3. ožujka 2008. godine u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Rijeke;

- predavanje u Gradskoj vijećnici Grada Požege o *Nacionalnoj politici* u vezi obitelji, održano 15. svibnja 2008. godine povodom Međunarodnog dana obitelji;
- obilježavanje Svjetskog dana poduzetnica 16. svibnja 2008. godine u Hrvatskoj gospodarskoj komori u organizaciji Hrvatske udruge poslovnih žena Krug u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, a pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Stjepana Mesića i supokroviteljstvom Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva te Ureda za ravnopravnost spolova;
- okrugli stol na temu „Žene na tržištu rada“, održan 29. rujna 2008. godine u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Belog Manastira;
- panel rasprava „ŽENE i SIROMAŠTVO- nesigurnost rada i nezaposlenost“, 17. studenog 2008. godine u organizaciji Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

Tijekom 2007. i 2008. godine Odbor za ravnopravnost spolova je održao i sljedeće tematske sjednice i okrugle stolove:

- okrugli stol na temu „Zdravstveni odgoj i obrazovanje u školama“, održan 13. veljače 2007. godine u organizaciji Odbora za ravnopravnost spolova i Odbora za obitelj, mladež i šport;
- tematska sjednica: “Javno predstavljanje Nacionalne kampanje za prevenciju rodno uvjetovanog nasilja”, održana 15. ožujka 2007. godine Kampanju su pokrenuli Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI) i Otvorena medijska grupacija (O.M.G.) uz financijsku pomoć Europske Komisije, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i CARE International s ciljem razvijanja svijesti o potrebi uklanjanja rodni stereotipa i promicanja rodne ravnopravnosti, kako kroz vrijednosne stavove tako i kroz ponašanje mladih;
- tematski seminar za hrvatske zastupnice – „Socijalna skrb i ravnopravnost spolova – norveška iskustva“, održan 7. svibnja 2007. godine u suradnji sa norveškim veleposlanstvom Republike Hrvatske;
- tematska sjednica „Prava roditelja i položaj primalja“, održana 14. svibnja 2007. godine povodom obilježavanja Majčinog dana i Dana obitelji u suradnji sa udrugom Roda i Hrvatskom udrugom primalja;

- tematska sjednica na prijedlog Udruge za pomoć i edukaciju žrtava mobbinga (udruga „Mobbing“) o *Nacrtu prijedloga zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu*, održana 19. lipnja 2007. godine u organizaciji Odbora za ravnopravnost spolova i Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina s ciljem upoznavanja javnosti sa sve prisutnijim kršenjem ljudskih prava u sferi radnih odnosa, raznim oblicima neseksualnog zlostavljanja na radu, kao i štetnim posljedicama koje trpi zaposlenik, poslodavac i društvo u cjelini;
- tematska sjednica „Analiza prava istospolnih zajednica u Republici Hrvatskoj“, održana 5. srpnja 2007. godine.

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, u sklopu svojih redovnih aktivnosti, u posljednjem tromjesečju 2008. godine održao je dvije sjednice na kojima je raspravljao o dva zakonska prijedloga te o pet izvješća upućenih Hrvatskom saboru. Na 12. Sjednici koja je održana 20. studenog 2008. godine raspravljalo se o *Izvyješću o poslovanju Agencije za malo gospodarstvo za 2007. godinu* te o *Izvyješću o radu Programskog vijeća HRT-a i o provedbi programskih načela i obaveza utvrđenih Zakonom o HRT-u u programima HR-a i HTV-a u razdoblju od 03. rujna 2007. do 14. listopada 2008. godine*. 13. sjednica je održana 11. prosinca 2008. godine, a raspravljalo se o *Prijedlogu zakona o zdravstvenoj zaštiti, s Konačnim prijedlogom zakona*, hitni postupak, prvo i drugo čitanje, P.Z. br. 230.

Ured za ravnopravnost spolova navodi da je veliki napredak postignut na razini područne (regionalne) i lokalne samouprave gdje se tijekom proteklog razdoblja kontinuirano radilo na jačanju kapaciteta lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova. U svim županijama osnovana su povjerenstva za ravnopravnost spolova. Novim *Zakonom o ravnopravnosti spolova* propisano je da jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju i, sukladno predloženom programu rada, osiguravaju uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe Zakona i *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*. Povjerenstva za ravnopravnost spolova jesu radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba u čijem sastavu su zastupljeni članovi/članice županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ice u uredima državne uprave, predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni

stručnjaci/kinje. Jedinice lokalne samouprave mogu osnivati gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova sukladno *Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova*.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH koordinira rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te redovito surađuje s njima. Suradnja uključuje njihovu edukaciju putem redovitog dostavljanja publikacija i drugih promidžbeno-informativnih materijala Ureda, pozivanje na javne manifestacije u organizaciji Ureda, sudjelovanje u aktivnostima u organizaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, odazivanje na sastanke. S ciljem njihova osnaživanja i umrežavanja Ured je osnovao Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova koja se od 2005. godine sastaje u cilju razmjene iskustava i planiranja daljnjih aktivnosti, a u njen rad uključuju se i predstavnici/ce nevladinih udruga, koji redovito sudjeluju i na sjednicama županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH je tijekom 2007. i 2008. godine sudjelovao na sljedećim sjednicama i drugim događanjima u organizaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova:

- 23. siječnja 2007. godine na osnivačkoj sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije uz izlaganje na temu „Uloga i zadaće županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova“;
- u travnju 2007. godine u Slavonskom Brodu na sastanku Povjerenstava za ravnopravnost spolova istočne Slavonije i Baranje na temu „Izvjestaji o radu i problemi te Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja“ koji je organiziralo Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije;
- 2. srpnja 2007. godine na tribini „Ravnopravnost spolova s posebnim osvrtom na nasilje protiv žena“ održanoj u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije uz uvodno izlaganje „Smjernice za rad i način rada povjerenstava za ravnopravnost spolova“;
- 21. rujna 2007. godine na tematskoj sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba na temu „Seksualno nasilje - prepoznamo, spriječimo“ organiziranoj povodom 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama;

- 12. studenog 2007. godine na IV. sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije na kojoj se raspravljalo o *Nacrtu prijedloga lokalnog programa obilježavanja Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*;
- 29. siječnja 2008. godine u Puli na sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeća u Istarskoj županiji u organizaciji Županije i Povjerenstva za ravnopravnost spolova Istarske županije;
- 31. siječnja i 27. svibnja 2008. godine na sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije;
- 15. listopada 2008. godine na svečanom uručivanju javnog priznanja „Za žensku kreativnost u ruralnom životu“ koje je u prostorijama Varaždinske županije povodom obilježavanja 15. listopada – Svjetskog dana žena ruralnog područja organiziralo Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije;
- 20. listopada 2008. godine na prvom sastanku općinskih i gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije koji je održan u Rijeci u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije;
- 6. i 27. studenog 2008. godine na sjednici Povjerenstva za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije;
- 8. prosinca 2008. godine povodom obilježavanja 10. prosinca – Međunarodnog dana ljudskih prava, na javnoj tribini „Uvažavanje svih prava“ u organizaciji Povjerenstva za ravnopravnost spolova Krapinsko–zagorske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije navodi da je na inicijativu Povjerenstva u travnju 2007. godine održan sastanak Povjerenstva za ravnopravnost spolova istočne Slavonije i Baranje na temu „Izvještaji o radu i problemi te Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja“.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko-dalmatinske županije navodi da je 2007. i 2008. godine organiziran okrugli stol pod nazivom „Protokol o postupanju u slučaju nasilja“. Zaključak je poslan nadležnim ministarstvima. Također, organiziran je okrugli stol „Žene i zdravlje“, obilježeni su svi važni datumi koji su bili dobro popraćeni, održana je radionica za poduzetnice u suradnji sa Ekonomskim fakultetom, surađivalo se sa nevladinim udrugama i sudjelovalo na okruglim stolovima, promocijama i akcijama.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije navodi da je sudjelovalo na tematskom sastanku Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora.

7.1.5. Jedanput na godinu održavat će se seminari za koordinate/koordinatorice u tijelima državne uprave i uredima državne uprave u županijama radi njihove edukacije i učinkovitijeg provođenja propisa i zadaća u provedbi politike ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.– 2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je temeljem Bilateralnog ugovora između Republike Hrvatske i Kraljevine Švedske, a u okviru Ugovora potpisanog između Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Švedskog fonda za institucionalnu podršku u Hrvatskoj (SISF) predložio projekt „Jačanje nacionalnih institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova putem edukacije koordinatora/ca u tijelima državne uprave“. Međunarodnim javnim natječajem odabrana je konzultantska agencija iz Stockholma (Institut za javnu upravu) s kojom je u lipnju Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija potpisalo Ugovor o suradnji, a Ured započeo razvijati program. Osnovu projekta činili su seminari sa ciljem osnaživanja i podizanje razine znanja 15 koordinatora/ica pri ministarstvima i 20 koordinatora/ica u uredima državne uprave u županijama. U rujnu su održana dva dvodnevna seminarra koje je vodila konzultantica iz švedskog Instituta za javnu upravu. Teme seminarra bile su vezane za uvođenje načela politike ravnopravnosti spolova u javnu upravu, ulogi koordinatora/ica u provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* te provedbi *Zakona o ravnopravnosti spolova*. Seminar za koordinate/ice u ministarstvima je otvorila gđa Jadranka Kosor, dipl. iur., potpredsjednica Vlade RH, dok je seminar za koordinate/ice u uredima državne uprave u županijama otvorio gosp. Antun Palarić, državni tajnik u Središnjem državnom uredu za upravu. Koordinator/ice su ocijenili edukaciju vrlo korisnom, poticajnom i metodološki dobro osmišljenom. Svoju zainteresiranost i aktivno sudjelovanje sudionici su potvrdili izradom tromjesečnih akcijskih planova na osnovu kojih su do kraja izvještajnog razdoblja pokrenuli niz aktivnosti u svojim radnim sredinama i praktično primijenili stečena znanja. Savjetnica u Uredu i koordinatorice tri

ministarstva (Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti) provele su tjedan dana tijekom prosinca u radnoj posjeti Švedskoj u organizaciji konzultantice i Instituta za javnu upravu gdje su imale priliku upoznati se sa švedskim institucionalnim mehanizmima, sustavom uvođenja načela ravnopravnosti spolova u državnu upravu te vidjeti primjere dobre prakse na nacionalnoj i lokalnoj razini.

7.1.6. Tijela državne uprave dostavljat će Uredu za ravnopravnost spolova i pravobraniteljici za ravnopravnost spolova informacije o postupku pripreme i predlaganja nacrtu prijedloga zakona, propisa i drugih akata, koji se neposredno ili posredno odnose na ravnopravnost spolova, radi njihova usklađivanja sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Tijela državne uprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Uredu za ravnopravnost spolova dostavljani su na mišljenje nacrti prijedloga zakona, propisa, nacionalnih programa i politika te drugih akata koji su se neposredno ili posredno odnosili na područje ravnopravnosti spolova. Ured na osnovu dostavljenih akata kontinuirano izrađuje očitovanja, mišljenja na nacрте prijedloga zakona, nacionalnih strategija, politika, programa, planova i drugih akata.

Predstavnice Ureda sudjelovale su u radu 15 radnih skupina 2007. godine, a 2008. godine u radu 25 radnih skupina i drugih radnih tijela pri tijelima državne uprave.

7.1.7. Provodit će se zajedničke aktivnosti za promicanje mjera iz Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, uključivši održavanje javnih tribina, kampanja, okruglih stolova i dr.

Nositelj: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave u suradnji s udrugama

Rokovi provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora i Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora u svom izvješću navodi niz seminara, tribina okruglih stolova na kojima se zajednički razmatralo niz pitanja od interesa za provedbu *Nacionalne politike* (uspor. mjeru 7.1.4.).

Ured za ravnopravnost spolova je redovito surađivao sa svim mehanizmima za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini, kao i nevladinim udrugama o čemu je iscrpno izvijestio u provedbi mjera *Nacionalne politike* u ranijim poglavljima.

7.2. Promicati ravnopravnost žena i muškaraca u općinama, gradovima i županijama uvođenjem načela ravnopravnosti na lokalnu razinu, uz osnivanje i osnaživanje lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova

7.2.1. U svim županijama djelovat će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova kao radno savjetodavna tijela županijskih skupština radi provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini. Mandat županijskih povjerenstava, od dana imenovanja, trajat će četiri godine, a financijska i druga sredstva za njegov rad osigurat će se iz županijskog proračuna.

Nositelji: Jedinice područne samouprave/županije

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjavitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova navodi da su povjerenstva za ravnopravnost spolova osnovana i djeluju u svim županijama kao radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba. Novim *Zakonom o ravnopravnosti spolova* propisano je da jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju i, sukladno predloženom programu rada, osiguravaju uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe Zakona i *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*.

Povjerenstva za ravnopravnost spolova jesu radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba u čijem sastavu su zastupljeni članovi/članice županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ice u uredima državne uprave, predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje. Jedinice lokalne samouprave mogu osnivati gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova sukladno *Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova*. Vladin ured za ravnopravnost spolova koordinira rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Najveći broj županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova osnovan je nakon osnivanja Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH tijekom 2004. godine. Sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova osiguravaju se iz županijskog proračuna. Financijska sredstva u proračunu županija namijenjena aktivnostima povjerenstava za ravnopravnost spolova povećavala su se tijekom zadnje tri godine. U svibnju 2008. godine Ured za ravnopravnost spolova je zatražio od svih županija dostavu izvješća o financijskim sredstvima koja su u 2006., 2007. i 2008. godini osigurana za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Prema dostavljenim podacima od 15 županija može se zaključiti da su ukupno izdvojena sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova rasla. U usporedbi s 2006. godinom izdvajanja za rad povjerenstava su u 2007. godini rasla za 9,4%, no iz dostavljenih podataka razvidno je također da, uspoređi li se ukupna razina financijske podrške u 2006. i 2008. godini, porast u izdvajanju sredstava za rad županijskih povjerenstava iznosi 34%.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije navodi da je Skupština Vukovarsko-srijemske županije krajem 2004. godine osnovala Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije kao savjetodavno tijelo Skupštine. Povjerenstvo na kraju svake godine podnosi Skupštini izvješće o radu kao i o aktivnostima provedbe *Zakona o ravnopravnosti spolova* i *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova*. Financijska sredstva za rad se svake godine osiguravaju u Proračunu Vukovarsko-srijemske županije.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije navodi da su ukupno osigurana sredstva za rad Povjerenstva za ravnopravnost spolova u Proračunu Ličko-senjske županije u 2007. godini 5.000,00 kn, a u 2008. godini 4.022,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije navodi da Krapinsko-zagorska županija svake godine od osnivanja Povjerenstva za ravnopravnost spolova na posebnoj proračunskoj stavci osigurava financijska sredstva za njegov rad i to u 2007. godini 10.000,00 kn, a u 2008. godini 10.400,00 kn.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško-slavonske županije navodi da su na prijedlog Povjerenstva, uz predočenje programa rada za 2008. godinu osigurana sredstva u Proračunu Požeško-slavonske županije u iznosu od 10.000,00 kn.

7.2.2. U sastav povjerenstava imenovat će se članovi/članice županijske skupštine, koordinatori/koordinatorice iz ureda državne uprave, predstavnici/predstavnice nevladinih udruga i nezavisnih stručnjaka/stručnjakinja iz područja djelokruga rada povjerenstava.

Nositelji: Županijske skupštine

Rok provedbe: 2006.–2007.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova raspolaže podacima prema kojima su u sastavu županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova zastupljeni članovi/članice županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ce u uredima državne uprave, predstavnici/ce županijskih odjela, državne uprave, sudstva, zdravstva, školstva te predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje iz različitih područja. Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova broje između 5 i 15 članova/ica, dok najveći broj županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova ima 9 članova/ica.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije u izvještaju navodi da Povjerenstvo čine predsjednik i 14 članova/ica, koje je imenovala Županijska skupština sukladno *Nacionalnoj politici*. Za članove/ice Povjerenstva za ravnopravnost spolova imenovani su predstavnici/ce županijske skupštine i županijskog poglavarstva, predstavnici/ce županijskih odjela, državne i policijske uprave, sudstva, zdravstva, školstva te predstavnici/ce nevladinih udruga za promicanje i zaštitu ženskih ljudskih prava kao i istaknuti stručnjaci/kinje iz navedenog područja.

7.2.3. Provodit će se analiza i redovito praćenje sastava povjerenstava za ravnopravnost spolova po dobi, stručnosti, poznavanju ljudskih prava žena i objavljivati na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2007.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Ured za ravnopravnost spolova je s obzirom na provedbu ove mjere od županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova zbog potrebe ažuriranja baze podataka, zatražio da na priloženom obrascu dostave cjelovite podatke o svim članovima/članicama svog povjerenstva/odbora za ravnopravnost spolova, uključujući ime i prezime, dob, instituciju zaposlenje, zanimanje, adresu, kontakt telefon, fax te e-mail adresu za svakog člana/članicu. Na temelju dostavljenih podataka formirana je cjelovita baza podataka o sastavu povjerenstava za ravnopravnost spolova te su u skladu s time redovito ažurirani podaci.

Popis svih županijskih, gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova sa kontakt informacijama dostupan je na web stranici Ured za ravnopravnost spolova. Također, na web stranici Ureda formiran je link pod nazivom *Iz rada lokalnih povjerenstava* gdje se prate sve aktivnosti koje povjerenstva za ravnopravnost spolova provode.

7.2.4. Županijska će povjerenstva za ravnopravnost spolova pri predstavničkim tijelima poticati osnivanje gradskih/općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u svojim županijama, voditi evidenciju, surađivati s njima i o navedenome redovito izvještavati Ured za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je od županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova zatražio temeljem obveze provedbe mjera iz *Nacionalne politike za promicanje*

ravnopravnosti spolova 2006. – 2010. da na priloženom obrascu dostave izvješće o provedbi ove mjere iz njihove nadležnosti te da opišu poduzete aktivnosti o provedbi ostalih mjera iz *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* kojih su županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova sunositelji. Informacije koje su se priloženim obrascem tražile bile su indikatori provedbe mjere tj. opis aktivnosti koje su poduzete u okviru provedbe svake mjere i njihovi rezultati, suradne institucije, utrošena sredstva za provedbu mjere u 2007. godini, ukupno osigurana sredstava za rad povjerenstva za ravnopravnost spolova u 2007. i 2008. godini Ured za ravnopravnost spolova je zaprimio izvješća od ukupno 17 županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i to od Povjerenstva za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Ličko-senjske, Međimurske, Osječko-baranjske, Primorsko-goranske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske, Varaždinske, Vukovarsko-srijemske, Zadarske, Zagrebačke, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske, Istarske županije i Grada Zagreba.

Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova su u okviru provedbe ove mjere poticala predstavnička tijela na osnivanje gradskih/općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u svojim županijama upućivanjem dopisa kojim su se tražile informacije o osnovanim gradskim i općinskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova uz preporuku osnivanja povjerenstva za ravnopravnost spolova u općinama i gradovima koji to još nisu učinili. Županijska povjerenstva surađuju s općinskim i gradskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova putem dostavljanja publikacija, brošura i drugih promidžbeno-informativnih materijala, pozivanjem na svoje javne manifestacije, okrugle stolove, sjednice, sudjelovanjem na sastancima i drugim događanjima. Većina županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova redovito je obavještavala Ured o poduzetim aktivnostima kao i o suradnji sa općinskim i gradskim povjerenstvima. Prema informacijama dostavljanima od županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova u izvještajnom razdoblju osnovano je 45 gradskih i 30 općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, dok je u istom periodu u tijeku bilo osnivanje 4 gradska i 2 općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Požeško slavonske županije je u okviru provedbe ove mjere predložilo općinskim i gradskim vijećima da razmotre potrebu osnivanja

povjerenstva za ravnopravnost spolova u svom gradu, odnosno općini. Odgovor je stigao jedino iz Grada Lipika, i to negativan.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Zagrebačke županije je uputilo dopis jedinicama lokalne samouprave na području Zagrebačke županije s preporukom osnivanja povjerenstva za ravnopravnost spolova. Svi zaprimljeni odgovori bili su negativni.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Koprivničko-križevačke županije navodi da je u dva navrata provodilo istraživanje kod jedinica lokalne samouprave o osnovanim povjerenstvima za ravnopravnost spolova. Na temelju prikupljenih podataka utvrđeno je da je na području Koprivničko-križevačke županije osnovano 1 gradsko i 13 općinskih povjerenstva. Povjerenstva za ravnopravnost spolova su osnovali Grad Đurđevac, Općina Drnje, Općina Ferdinandovac, Općina Gola, Općina Gornja Rijeka, Općina Hlebine, Općina Kloštar Podravski, Općina Koprivnički Bregi, Općina Legrad, Općina Molve, Općina Novo Virje, Općina Peteranec, Općina Sokolovac, Općina Sveti Ivan Žabno. U Gradu Križevcima je u trenutku sastavljanja izvješća bilo u tijeku osnivanje povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Međimurske županije navodi da je na sjednici Kolegija gradonačelnika i načelnika općina u Međimurskoj županiji predložilo osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova. Na inicijativu Povjerenstva za ravnopravnost spolova Međimurske županije osnovana su povjerenstva za ravnopravnost spolova u Gradu Čakovcu, Gradu Murskom Središću i Gradu Prelogu te Odbor za ravnopravnost spolova Općine Nedelišće.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Varaždinske županije je u okviru provedbe ove mjere predstavničkim tijelima 22 općina i 6 gradova Varaždinske županije uputilo dopis o nužnosti osnivanja gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Obavljeni su i razgovori gotovo sa svim načelnicima i gradonačelnicima u kojima ih se podsjetilo na obvezu da gradska i općinska vijeća donesu odluku o osnivanju povjerenstva. Tijekom 2008. godine u postupku osnivanja su bila povjerenstva za ravnopravnost spolova u općinama Sračinec, Cestica, te gradovima Ludbreg, Lepoglava i Ivanec. U trenutku sastavljanja Izvještaja povjerenstvo je navelo da će mjera biti realizirana do kraja 2008. godine

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Primorsko-goranske županije je zatražilo krajem 2006. godine i dva puta 2007. godine od jedinica lokalne samouprave da postupe po toj mjeri. Rezultat je da su od ukupno 34 jedinica lokalne samouprave Odluke o osnivanju i

imenovanju članova/ica povjerenstava donijelo 8 gradova i 8 općina. Gradovi: Rijeka, Opatija, Novi Vinodolski, Kraljevica, Delnice, Vrbovsko, Čabar te Općine: Ravna Gora, Brod Moravice, Baška, Skrad, Jelenje, Mrkopalj, Punat i Omišalj, dok su samo Odluke o osnivanju povjerenstva donijeli Grad Kastav i Općina Viškovo, Općina Matulji i Općina Kostrena. U trenutku sastavljanja ovog Izvješća bila je u tijeku priprema sastanka sa svim povjerenstvima za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije navodi da je u travnju 2007. godine od gradova i općina s područja Virovitičko-podravske županije zatražilo podatke o sastavu povjerenstava za ravnopravnost spolova te je pozvalo gradove i općine koji nisu osnovali povjerenstvo za ravnopravnost spolova da to učine u što kraćem roku. Podatke o sastavu povjerenstava su dostavili: Grad Slatina, Grad Virovitica, Grad Orahovica, Općina Gradina, Općina Čađavica, Općina Lukač, Općina Voćin, Općina Špišić Bukovica, Općina Pitomača i Općina Zdenci. U 2008. godini je izrađen popis povjerenstava sa imenima članova/ica. Održana su dva sastanka koordinacije povjerenstava na području Virovitičko-podravske županije te jedan tematski sastanak koordinacije povjerenstava na temu Nasilje nad ženama kao rodno-uvjetovano nasilje. Rezultat provedbe ove mjere je uspostavljena baza podataka o postojećim povjerenstvima i njihovim članovima/cama, bolja komunikacija, razmjena iskustava i zajedničke aktivnosti na temama.

Odbor za ravnopravnost spolova Zadarske županije je u siječnju 2007. godine uputio inicijativu svim gradovima u Zadarskoj županiji za osnivanje povjerenstva za ravnopravnost spolova. Slijedom navedene inicijative povjerenstva za ravnopravnost spolova su osnovana u gradovima Zadru, Benkovcu, Biogradu na Moru, Obrovcu, Ninu i Općini Gračac. S osnovanim povjerenstvima održan je okrugli stol na temu „Rodna ravnopravnost za društvo jednakih mogućnosti“ u prosincu 2007. godine

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Brodsko-posavske županije navodi da je iniciralo osnivanje lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova te su osnovani Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Slavonskog Broda te Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Nove Gradiške.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Šibensko-kninske županije je pokrenulo inicijativu za osnivanjem povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Vodica i Grada Knina, te

općinskog povjerenstva za ravnopravnost spolova Općine Rogoznica. 31. svibnja 2007. godine osnovano je Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Šibenika.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije navodi da potiče osnivanje gradskih/općinskih povjerenstva za ravnopravnost spolova. Tako je 2004. godine osnovano Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Vinkovaca, koje broji 7 članova/ca. U 2007. godini u Gradu Iloku osnovano je Povjerenstvo za ravnopravnost spolova, koje broji 9 članova/ca, dok je u Gradu Vukovaru u tijeku osnivanje Povjerenstva za ravnopravnost spolova. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije vodi evidenciju o gradskim povjerenstvima, te ih također poziva na okrugle stolove, tribine, sjednice i dr. Pokušava ih potaknuti na što aktivniji rad, te sudjelovati u njihovom radu. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vukovarsko-srijemske županije sudjeluje u izradi donošenja odluka i rješenja o osnivanju gradskih/općinskih povjerenstava.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Splitsko - dalmatinske županije navodi da je uputilo dopise gradonačelnicima/cama na području Splitsko-dalmatinske županije uz stalna pozivanja na provedbu mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010.* Od 16 gradova u Splitsko-dalmatinskoj županiji donesena je Odluka o osnivanju Povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Hvara, Splita, Kaštela, Trogira, Sinja, Imotskog, Stari Grada, Supetra, Komiže, Omiša, Vrlike, Imotskog, Vrgorca. Povjerenstva nisu osnovana u Visu, Makarskoj i Trilju.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Istarske županije je uputilo dopis gradovima na području Istarske županije sa zahtjevom dostavljanja podataka o osnivanju i članstvu gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Obavijest da povjerenstvo nije osnovano dostavili su Grad Buje i Grad Vodnjan, dok od Grada Umaga očitovanje nije zaprimljeno. Povjerenstva za ravnopravnost spolova su osnovana u gradovima Buzet, Labin, Novigrad, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije navodi da u okviru provedbe ove mjere pismenim putem redovito obavještava gradove i općine o događanjima, aktivnostima i novim zakonskim propisima na temu ravnopravnosti spolova (dostava knjiga, letaka, brošura, obavijesti i sl.). Isto tako potiče pismenim putem aktivnosti za obilježavanje značajnih dana vezano za žene, djecu, obitelj i mlade. Također navode da je Općina Perušić

izradila lokalni program za promicanje ravnopravnosti spolova, izradila mjere za smanjenje nezaposlenosti, mjere za uklanjanje svih oblika nasilja. Općina Brinje provodi propise i *Zakon o ravnopravnosti spolova* u svom djelokrugu te pomaže rad Udruge žena „Pavenka“. Općina Lovinac provodi propise i *Zakon o ravnopravnosti spolova* u svome djelokrugu. Povjerenstvo navodi da ostali gradovi i općine u Županiji bez obzira što nisu osnovali lokalna povjerenstva provode propise i *Zakon o ravnopravnosti spolova*.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Krapinsko-zagorske županije u izvještaju navodi da po pitanju osnivanja lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova od strane općina i gradova nisu poduzete aktivnosti za njihovim ostvarenjem.

7.2.5. Jedanput na godinu održavat će se sastanak Koordinacije županijskih povjerenstava radi unapređivanja i usklađivanja te razmjene informacija i primjera dobre prakse provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova
Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova s ciljem osnaživanja i umrežavanja županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, kao i razmjene iskustava i planiranja daljnjih aktivnosti redovito organizira sastanke Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, u čijem radu sudjeluju predstavnice/i županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Nakon osnivačke sjednice 2005. godine II. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova održana je 28. rujna 2007. godine u Zagrebu. Uz predstavljanje rezultata istraživanja „Jednake mogućnosti na tržištu rada“ udruge CESI i međunarodnog projekta mediteranskih zemalja „Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice“ u kojem je sudjelovao Ured za ravnopravnost spolova usvojeni su i zaključci Koordinacije o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena na izbornim listama s obzirom parlamentarne izbore u studenome 2007. godine

III. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova organizirana je u Puli 11. listopada 2008. godine Na III. Koordinaciji je predstavljen novi *Zakon o ravnopravnosti spolova* s naglaskom na novine koje pojedine odredbe predmetnog Zakona donose, a razmatrana su i stajališta županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova o načinima povećanja političke participacije žena i provedbe predmetnih zakonskih propisa s obzirom na održavanje lokalnih izbora u 2009. godini Na Koordinaciji su predstavnice nevladinih udruga Centra za građanske inicijative Poreč, Homo Pula, Grupe za ženska ljudska prava B.a.b.e i Centra za ženske studije Zagreb predstavile projekte za koje su temeljem provedenog javnog natječaja u 2008. godini dobile financijsku potporu Ureda za ravnopravnost spolova za projekte promicanja uravnotežene zastupljenosti muškaraca i žena na izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Usvojeni su Zaključci Koordinacije shodno kojima je povodom ubojstva 5 žena u 4 dana u Hrvatskoj, upućen javni apel novim ministrima unutarnjih poslova i pravosuđa, te v.d. ravnatelju policije da hitno poduzmu aktivnosti za dosljednu primjenu *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*. Također, od svih političkih stranaka i neovisnih lista zahtijevano je da prilikom utvrđivanja i predlaganja liste kandidata/tkinja za izbor članova/ica predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave provedu zakonsku obvezu o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena na način da zastupljenost jednog spola ne bude niža od 40%.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Virovitičko-podravske županije u svom izvještaju navodi da je predstavnica Povjerenstva sudjelovala na III. Koordinaciji županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova koja je održana u Puli.

Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije navodi da je u listopadu 2007. godine predsjednica Povjerenstva gostovala u lokalnim medijima gdje je govorila o Zaključcima II. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te o potrebi uvažavanja *Preporuke Rec (2003)3 Odbora ministara državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*.

7.3. Uvođenje rodno osjetljive politike u medije

7.3.1. Informirat će se građani/građanke o obvezama uvođenja rodno osjetljivih politika u sva područja društvenog života Republike Hrvatske, a u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i standardima EU.

Nositelji: Hrvatska radiotelevizija/Vijeće HRT-a, mediji, Ured za ravnopravnost spolova, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Hrvatska radiotelevizija i Ured za ravnopravnost spolova

i

7.3.2. Izdvajat će se sredstva za produkciju i/ili koprodukciju rodno senzibiliziranih medijskih sadržaja te će se osigurati medijski prostor za emitiranje rodno senzibiliziranih sadržaja nastalih u nezavisnoj produkciji.

Nositelj: Hrvatska radiotelevizija, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor, mediji, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.–2010.

Izvjestitelji: Hrvatska radiotelevizija i Ured za ravnopravnost spolova

Hrvatska televizija navodi kako se posebna pozornost pridaje sadržajima koji se zalažu za ravnopravnost spolova u Programu za djecu i mlade. Za potrebe emitiranja predstojećeg Programskog usmjerenja Hrvatske televizije u procesu proizvodnje nalaze se i projekti s područja spolnog odgoja i ljudskih prava. Program za djecu i mlade ostvario je kvalitetnu suradnju s Grupom za ženska ljudska prava B.a.b.e., te je bez naknade prihvatio dokumentarne filmove različitih tema koji posebnu pozornost pridaju ravnopravnosti spolova. Izvjestitelj nadalje napominje kako je navedeno samo dio Programskog usmjerenja koje se zalaže za ravnopravnost spolova. Ono se očituje i kroz praćenje raznih događaja i priloga proizvedenih u Znanstveno-obrazovnom programu, Programu za kulturu, Religijskom programu, Sportskom programu i drugima. Također se navodi kako će u kreiranju Programskih usmjerenja za 2009. godinu jedan od ključnih čimbenika biti poticanje sadržaja koji se zalažu za ravnopravnost spolova, pri čemu će se i dalje fokusirati na mlade naraštaje, što predstavlja svojevrsan oblik prevencije u razvoju kvalitetnog društva, osviještenog u pravcu ravnopravnosti spolova.

Hrvatski radio dostavio je izvješće iz kojeg je razvidno kako na zadovoljavajući način promiče svijest i znanje o ženskim ljudskim pravima.

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je Izvješće o provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* Hrvatske televizije nezadovoljavajuće. U Izvješću se bez kriterija navodi/nabraja čitav niz emisija koje nisu vezane uz provedbu mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.*

Ured za ravnopravnost spolova navodi da Hrvatska televizija ne postupa u cijelosti u skladu s programskim obvezama i načelima utvrđenima *Zakonom o HRT-u* vezano uz obvezu cjelovitog, nepristranog i pravodobnog informiranja javnosti kada se radi o temi ravnopravnosti muškaraca i žena. U *Planu djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova*, na koji je Ured za ravnopravnost spolova dao svoju suglasnost 2005. godine, Hrvatska radiotelevizija se obvezala da će posebno kroz programski sadržaj promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca, a u informativnim programima posebnu pozornost davati praćenju aktivnosti i akcija vezanih uz ravnopravnost spolova koje poduzimaju vladina tijela i nevladine udruge te međunarodne organizacije. Ured je dostavio Programskom vijeću Hrvatske radiotelevizije Zaključke III. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, održane u listopadu 2008. godine, a kojima se traži od Hrvatske radiotelevizije da ususret lokalnim izborima 2009. godine osigura prikazivanje više emisija u udarnim terminima koje će se stručno i sustavno baviti podzastupljenošću žena u lokalnim tijelima vlasti. Unatoč pismenoj obavijesti tadašnjeg predsjednika Vijeća Hrvatske televizije kako su urednici i novinari na Kolegiju informativnog programa Hrvatske televizije dobili takav naputak, to nije učinjeno. U programima Hrvatske televizije nisu se na zadovoljavajući način pratile teme vezane uz ravnopravnost spolova, kao ni aktivnosti Ureda za ravnopravnost spolova.

7.3.3. Osnovat će se nezavisno tijelo za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom, nezavisnim stručnjacima/stručnjakinjama i udrugama

Rok provedbe: 2006.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je *Povjerenstvo za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima* osnovano u ožujku 2007. godine kao tijelo sa zadaćom praćenja kako pojedini medijski sadržaji tretiraju žene i muškarce, pojavnosti žena i muškaraca u medijima, te statusa novinara/ki i urednika/ca u redakcijama, sve na temelju *Nacionalne politike* i *Zakona o ravnopravnosti spolova*.

29. studenog 2007. godine održan je sastanak Ureda za ravnopravnost spolova, članica *Povjerenstva za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima* i vodstva Hrvatske radiotelevizije. Na sastanku je izraženo nezadovoljstvo dosadašnjim načinom promicanja politike ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj radioteleviziji te je od vodstva Hrvatske radiotelevizije zatražena provedba odredbi *Zakona o ravnopravnosti spolova*, *Zakona o medijima* i drugih zakonskih propisa, kao i provedba mjera iz *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, s obzirom na obvezu uvođenja rodno osjetljive politike u medije, gdje je Hrvatska radiotelevizija, kao javna ustanova, navedena kao jedan od nositelja provedbe. Zatražena je također i dosljedna primjena *Plana djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova* u Hrvatskoj radioteleviziji u kojemu se Hrvatska radiotelevizija obvezala na promicanje razvoja svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca kroz programski sadržaj kao i na praćenje aktivnosti i akcija vezanih za ravnopravnost spolova koje poduzimaju vladine i nevladine organizacije i udruge.

27. ožujka 2008. godine Ured za ravnopravnost spolova i članice *Povjerenstva za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima* sastali su se sa vodstvom Agencije za elektroničke medije. Na sastanku se razgovaralo o provedbi odredbi *Zakona o ravnopravnosti spolova* i mjera *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* koje se odnose na obvezu zaštite i promicanja načela ravnopravnosti spolova u medijima. Na sastanku je ujedno dogovorena daljnja konkretnija zajednička dugoročna suradnja u svrhu pojačanog senzibiliziranja javnosti, osobito povodom predstojećih lokalnih izbora te u svrhu optimalne provedbe svih obvezujućih zakonskih i drugih propisa.

Povjerenstvo za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima bilo je obavezno provoditi usvojeni *Program rada*. Uslijed neizvršavanja svih preuzetih obveza te netočnog informiranja javnosti u priopćenju Povjerenstva od 9. srpnja 2008.

godine vezano uz donošenje novog *Zakona o ravnopravnosti spolova*, Ured za ravnopravnost spolova razriješio je članice *Povjerenstva za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima* u srpnju 2008. godine o čemu je obaviještena i tadašnja potpredsjednica Vlade RH i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa Jadranka Kosor, dipl. iur.

7.3.4. Unaprijedit će se učinkovitost zaštite od spolne diskriminacije i povrede prava na privatnost u medijskom zakonodavstvu izmjenama i dopunama postojećih zakona. Nositelj: Ministarstvo kulture, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama Rok provedbe: 2007.– 2008.

Izjavitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je novim *Zakonom o ravnopravnosti spolova*, člankom 16. propisano da će mediji kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca. Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju. Također, propisane su kazne za medije koji objavom programskog sadržaja ili oglašavanjem predstave žene i muškarce na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol i spolnu orijentaciju kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom do 1.000.000,00 kn, sukladno *Zakonu o medijima*.

Izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima iz 2007. godine ravnopravnost spolova je uvrštena kao kriterij za ocjenu programskih sadržaja financiranih iz Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti.

7.3.5. Izradit će se program potpore žrtvama spolne diskriminacije u medijima i oglašivačima na temelju UN-ovih mehanizama zaštite, mehanizama Europske socijalne povelje i Međunarodne organizacije rada.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova u suradnji sa sindikatima i udrugama

Rok provedbe: 2007.

Izjavitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je provedba ove mjere bila u programu rada *Povjerenstva za praćenje i procjenu provedbe politike ravnopravnosti spolova u medijima* koje ju nije provelo.

7.3.6. Osigurat će se vođenje statističkih podataka o broju žena koje rade u pojedinim medijima i vrstama njihovih radnih mjesta, a u vođenju sudske statistike osigurat će se uvid u broj, vrstu i ishod sudskih postupaka pokrenutih zbog spolne diskriminacije u medijima. Nositelj: Državni zavod za statistiku, sudovi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova

Rok provedbe: 2006.– 2010.

Izvjestitelj: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo pravosuđa

Državni zavod za statistiku izvještava da prati poslovne subjekte prema djelatnostima sukladno *Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti*. Davanje podataka po poslovnim subjektima (pojedinim medijima i vrstama radnih mjesta unutar njih) prema *Zakonu o službenoj statistici* bio bi individualni podatak koji se ne može objavljivati. Vezano za ishode sudskih postupaka pokrenutih zbog spolne diskriminacije, odgovor je isti kao za mjeru 1.6.1. Statistički podaci se iskazuju po spolu, kaznenom djelu i vrstama prekršaja.

Ministarstvo pravosuđa izvještava da je u okviru uvođenja nove sudske statistike predviđeno posebno praćenje procesuiranja kaznenih djela po pojedinim osnovama diskriminacije, pa tako i po spolnoj diskriminaciji u medijima. Do uvođenja novog statističkog sustava u sve sudove, a na temelju *Zakona o suzbijanju diskriminacije*, vodit će se statistika prema obrascima koji će biti propisani.

7.4. Uvesti upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu i razviti metodologiju prikupljanja statističkih podataka, uz pripadajuća rodna istraživanja.

7.4.1. Osigurat će se financijska sredstva iz državnog proračuna za potporu ciljanih znanstvenih istraživanja u području ravnopravnosti spolova.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova izvještava da je osim ranije spomenutih istraživanja u području ravnopravnosti spolova, a posebice u područjima diskriminacije na tržištu rada, političke participacije žena, žena s invaliditetom i zaštite ljudskih prava žena:

- 2008. godine inicirao provedbu znanstvenog istraživanja pod nazivom *Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj* u suradnji s Odsjekom za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Instituta za društvena istraživanja;
- 2008. godine pokrenuo provedbu istraživanja u suradnji sa Ženskom sobom - Centrom za seksualna prava iz Zagreba pod nazivom: „Zaštita prava i pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji“ sukladno obvezi u provedbi *Nacionalne strategije o zaštiti od obiteljskog nasilja*;
- Ured je 2007. godine financijski podržao znanstveno istraživanje Grupe za ženska ljudska prava B.a.B.e., i Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom *“Odnos građana prema članstvu Republike Hrvatske u Europskoj uniji”*. Istraživanje je osmišljeno kao nacionalna studija informiranosti, stavova i uvjerenja hrvatskih građana o Europskoj uniji, te kandidaturi Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji. Poseban naglasak stavljen je na aspekte učinaka pridruživanja na zakonsku i provedbenu prilagodbu standardima EU u području zaštite ljudskih prava i ostvarivanja rodne jednakosti. Rezultati istraživanja pokazuju da je tri četvrtine ispitanika/ca iskazalo visok stupanj kritičnosti prema današnjem položaju žena u Hrvatskoj, uočavajući da su žene izloženije nasilju u obitelji, radno opterećenije, neprimjereno prikazivane u medijima, brojčano zastupljenije u slabije plaćenim djelatnostima, slabije plaćene za isti posao nego muškarci te da u pravilu imaju manji udio u vlasništvu nekretnina u odnosu na muškarce. U prosincu 2007. godine predstavljena je knjiga koja je nastala na temelju ovog istraživanja *„EU +? - Odnos građana Hrvatske prema pridruživanju Republike Hrvatske Europskoj uniji“*, a rezultati istraživanja prezentirani su kroz niz od sedam okruglih stolova u sedam gradova te je u

suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom prikazano pet priloga o EU integracijama na TV emisiji "Nulti sat".

Ured za ravnopravnost spolova je u okviru svoje web stranice www.ured-ravnopravnost.hr kreirao zasebnu rubriku pod nazivom Istraživanja u okviru koje se radi baza znanstvenih istraživanja i istraživanja nevladinih udruga koja su relevantna u području ravnopravnosti spolova.

7.4.2. Osnovat će se odjel/centar pri institutu za društvena istraživanja radi provođenja analiza i istraživanja za potrebe Vlade Republike Hrvatske, tijela državne uprave i suradnju s Europskim institutom za ravnopravnost spolova.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vlada Republike Hrvatske

Rok provedbe: 2008.–2009.

Izvjestitelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da osnivanje odjela/centra nije ostvareno te da se ne predviđa ni proračunom za 2009. godinu

7.4.3. Izradit će se i distribuirati metodološki priručnik o upravljanju proračunskim sredstvima s obzirom na spol u svrhu preispitivanja javnih proračuna s obzirom na njihov učinak na provedbu politike ravnopravnosti spolova.

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova/Ministarstvo financija, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.–2008.

Izvjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je 2006. godine tiskao Studiju Europskog ženskog lobija *Upravljanje proračunskim sredstvima s obzirom na spol* ("Gender budgeting") u 2.000 primjeraka i široko diseminirao svim dionicima. Javno predstavljanje publikacije održano je povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena - 8. ožujka. Na predstavljanju publikacije je sudjelovala i gđa Jadranka Kosor, dipl. iur., tadašnja potpredsjednica Vlade RH i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Publikacija je prijevod studije Europskog

ženskog lobija o upravljanju proračunom s obzirom na spol (gender budgeting), a tiskana je na inicijativu udruge Poduzetnički centar ROSA.

7.4.4. Organizirat će se edukacija županijskih i lokalnih povjerenstava za rodno osjetljivo upravljanje proračunskim sredstvima.

*Nositelji: Ministarstvo financija/Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2008.*

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je temeljem javnog natječaja za projekte udruga u 2006. godini financijski podržao projekt udruge Poduzetnički centar ROSA „Utjecaj proračuna na postizanje ravnopravnosti spolova“ sa 50.000,00 kn. Projekt je proveden u razdoblju od srpnja 2006. godine do svibnja 2007. godine, a cilj projekta bila je edukacija relevantnih dionika (političara/ki, saborskih zastupnica/ka i novinara/ki) o rodnoj analizi proračuna. Projekt je uključio pripremu, odabir i prijevod materijala međunarodnih institucija, Europskog ženskog lobija i UN agencija. Na hrvatski jezik je prevedeno 400 stranica materijala, od čega je dio stavljen na internetske stranice udruge (www.portal_rosa.org), a najvažniji dijelovi stavljeni su na CD koji je kopiran u 500 komada i poslan svim relevantnim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama. Pripremljena je i održana jedna radionica u Hrvatskoj gospodarskoj komori te se radilo na formiranju stalne proračunske grupe na nacionalnoj razini. Radionica je organizirana u suradnji s Ekonomskim institutom, a pokazala je da je tema Rodna analiza proračuna bila sudionicima/cama najzanimljivija te da je izrada proračuna ovisna o poznavanju proračunskih procesa o kojima bi unutar tijela državne uprave trebali raspravljati svi koji sudjeluju u planiranju stavki Proračuna. O temi rodnog proračuna snimljen je i prilog za Hrvatsku televiziju i prikazan u emisiji „Euromagazin“.

Ured za ravnopravnost spolova je primjerke publikacije *Upravljanje proračunskim sredstvima s obzirom na spol* dostavio županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova.

7.4.5. *Osnovat će se radna skupina za praćenje rodno osjetljive statistike i izradu pokazatelja za praćenje provedbe Nacionalne politike za ravnopravnost spolova.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova i Državni zavod za statistiku

Rok provedbe: 2007.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova redovito prati i procjenjuje provedbu mjera te će se pri završnoj evaluaciji pristupiti izradi kataloga indikatora. Državni zavod za statistiku uključuje spol u statistička praćenja i objavljuje specijalizirane brošure rodne statistike u različitim područjima.

7.4.6. *Osigurat će se sredstva za provedbu mjera Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a sva tijela zadužena za provedbu mjera dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati potrebna financijska sredstva.*

Nositelji: Državna tijela, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe: 2007.–2010.

Izjestitelj: Ured za ravnopravnost spolova

Ured za ravnopravnost spolova je u listopadu 2006. godine od svih župana/ica i gradonačelnika Grada Zagreba zatražio da u svoje godišnje planove uvrste i u proračunima osiguraju, financijska sredstva za provedbu mjera iz *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* kao i sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Prema ranije spomenutim podacima razvidno je da su sve županije u okviru svojih proračuna osigurale sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Sva tijela državne uprave i Uredi Vlade pozvana su u rujnu 2007. godine da izvrše obvezu uvrštavanja mjera kojih su nositelji i/ili sunositelji u svoje godišnje planove te

osiguravanja financijskih sredstava za njihovu provedbu otvaranjem stavke u prijedlogu proračuna za 2008. godinu. Isti poziv za otvaranjem stavke u državnom proračunu za 2009. godinu poslan je u rujnu 2008. godine ministarstvima, središnjim državnim uredima, uredima Vlade i ostalim nositeljima mjera.

KRATICE POJMOVA

ALD Sisak - Agencija lokalne demokracije Sisak

AOO - Agencija za odgoj i obrazovanje

AŽKZ - Autonomna ženska Kuća Zagreb

BPŽ - Brodsko-posavska županija

CEDAW - Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena

CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

CGI - Centar za građanske inicijative Poreč

DIM - Demokratska inicijativa mladih

DIM - Udruga za građansko obrazovanje i društveni razvoj

DIP - Državno izborno povjerenstvo

DOMINE - Feministička organizacija za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva

DPI Europe - Disabled peoples' International Europe

EK - Europska komisija

EU- Europska unija

EUROSTAT - Statistički ured Europske unije

EZ - Europska zajednica

GORD - Građanska organizacija razvoja Dalj

GROZD - Glas roditelja za djecu

GSV - Gospodarsko-socijalno vijeće

HAMAG - Hrvatska agencija za malo gospodarstvo

HIDRA - Hrvatska informacijsko-dokumentacijska referalna agencija

HLZ - Hrvatski liječnički zbor

HNOS - Hrvatski nacionalni obrazovni standard

HOMO - Udruga za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda

HR - Hrvatski radio

HRT - Hrvatska radiotelevizija

HTV - Hrvatska televizija

HULU - Hrvatska udruga likovnih umjetnika

HUP - Hrvatska udruga poslodavaca

HZZ - Hrvatski zavod za zapošljavanje
iDEMO - Institut za demokraciju
IPA - Instrument pretpristupne pomoći
ISAF - Međunarodne snage za podršku sigurnosti
KBC - Klinički bolnički centar
KRUG - Hrvatska udruga poslovnih žena
MINGORP - Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MOBMS - Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
MORH - Ministarstvo obrane
MUP - Ministarstvo unutarnjih poslova
MVPEI - Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija
MZOŠ - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
MZSS - Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
NATO - Organizacija Sjeverno-atlantskog sporazuma
NN - Narodne novine
O.M.G. - Otvorena medijska grupacija
OB - Opća bolnica
OESS - Organizacija za Europsku sigurnost i suradnju
OGI - Organizacija za građanske inicijative
OSRH - Oružane snage Republike Hrvatske
OŽB - Opća županijska bolnica
Program CARDS - Pomoć Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju
Program PHARE - Pretpristupni program u Financijskoj perspektivi 2000.-2006. koji osigurava podršku za izgradnju institucija i jačanje ekonomske i socijalne kohezije u državi kandidatkinji
PROGRESS - Program Europske unije za zapošljavanje i socijalnu solidarnost
PU - Policijska uprava
SOIH - Zajednica Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske
Udruga B.a.b.e. - Grupa za ženska ljudska prava B.a.b.e.
UN - Ujedinjeni narodi
UNDP - Program Ujedinjenih naroda za razvoj

UNIFEM - Razvojni fond Ujedinjenih naroda za žene

VE - Vijeće Europe

ŽAR - Ženska akcija Rijeka